

ถ้อยคำปริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน บ้านสระบัว ตำบลสระบัว
อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

โดย
นางสาวทิพวัลย์ เหมรา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน บ้านสระบัว ตำบลสระบัว
อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE INVECTIVES IN ISAN THAI DIALECT OF BAN SRABUA TAMBON SRABUA
AMPHOE KHAENDONG CHANGWAT BURIRAM

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Arts (Thai)
Department of THAI
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2017
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน บ้านสระบัว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์
โดย	ทิพวัลย์ เหมรา
สาขาวิชา	ภาษาไทย แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สำเนียงงาม)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ดร. อีสระ ชูศรี)

57202203 : ภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : บริภาษ/ ภาษาไทยถิ่นอีสาน/ กลุ่มความหมาย/ ภาพสะท้อนวัฒนธรรม

นางสาว ทิพวัลย์ เหมรา: ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน บ้านสระบัว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ สุวัฒนา เลี่ยมประวัตินิ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างของถ้อยคำบริภาษ กลุ่มความหมายของถ้อยคำบริภาษ โครงสร้างความหมายของถ้อยคำบริภาษ การใช้ถ้อยคำบริภาษ และภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมของถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลที่บ้านสระบัว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาจำนวน 120 คน

ผลการศึกษาพบว่าโครงสร้างของถ้อยคำบริภาษมี 3 กลุ่ม ได้แก่ 1.ถ้อยคำบริภาษแบบคำ 2.ถ้อยคำบริภาษแบบวลี และ 3.ถ้อยคำบริภาษแบบประโยค ส่วนกลุ่มความหมายของถ้อยคำบริภาษสามารถจำแนกได้ 11 กลุ่ม ได้แก่ 1.กลุ่มความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการ 2.กลุ่มความหมายเกี่ยวกับรูปลักษณ์ 3.กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ 4.กลุ่มความหมายเกี่ยวกับอวัยวะ 5.กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความประพฤติ 6.กลุ่มความหมายเกี่ยวกับบุคคล 7.กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสัตว์ 8.กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสติปัญญา 9.กลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูตผี 10.กลุ่มความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ และ 11.กลุ่มความหมายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ และด้านโครงสร้างความหมายของถ้อยคำบริภาษพบ 2 กลุ่ม ได้แก่ โครงสร้างเดี่ยวและโครงสร้างประสม

ด้านการใช้ถ้อยคำบริภาษ ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ถ้อยคำบริภาษจะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ 1.ปัจจัยเรื่องเพศของผู้ถูกบริภาษ 2.ปัจจัยเรื่องวัยของผู้บริภาษ และ 3.เจตนาแสดงอารมณ์ของผู้บริภาษ และด้านความหมายของถ้อยคำบริภาษแบ่งได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ ถ้อยคำบริภาษแบบความหมายตรง และถ้อยคำบริภาษแบบความหมายเปรียบเทียบ

ด้านภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมในถ้อยคำบริภาษ พบว่าได้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต ค่านิยม และความเชื่อ 4 ประการ ได้แก่ 1.การเคารพพ่อแม่และบรรพบุรุษ 2.วิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติและสัตว์ 3.ความเชื่อเรื่องผี และ 4.คุณสมบัตินี้คนในสังคมต้องการ

57202203 : Major (Thai)

Keyword : invectives/ Northeastern Thai dialect/ Meaning group/ Cultural reflection

MISS THIPPAWAN HEMMARA : THE INVECTIVES IN ISAN THAI DIALECT OF BAN SRABUA TAMBON SRABUA AMPHOE KHAENDONG CHANGWAT BURIRAM THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR SUWATTANA LIAMPRAWAT

This thesis aims at studying the invectives structure, the meaning group, and the meaning structure of the invectives, studying the invectives usage, and studying the cultural reflection from the invectives of Isan Thai dialect speaker. The data are collected by interviewing the locals in Baan SraBua, tumbon Sra Bua, Can Dong district, Buriram province, 120 people in total.

The result is found that the structure of the invectives can be categorized into 3 groups, namely, 1.the invective as a word, 2.the invective as a phrase, and 3.the invective as a sentence. As for the meaning groups of the invectives, it can be categorized into 11 groups, namely, 1.meaning about manner, 2.meaning about appearance, 3.meaning about objects, 4.meaning about organs or parts of body, 5.meaning about behavior, 6.meaning about person, 7.meaning about animals, 8.meaning about intelligence, 9.meaning about spirit , 10.meaning about nature, and 11.meaning about disease. Regarding to the meaning structure of the invectives, it can be categorized into 2 groups, namely, single structure, and compound structure.

As for the usage of the invectives, the results is found that the invectives usage is varied according to 3 factors: 1.the person's gender, 2.the person's age, and 3. the intention of speaker in emotional expression. Regarding to the invectives meaning, it can be classified to 2 groups, namely, the direct-meaning, and the figurative-meaning.

As for the cultural reflection from the invectives, it is found reflects the way of life, value, and belief, which can be categorized into 4 points, namely, 1.respecting parents and ancestor, 2.way of life which relates to nature and animal, 3.supernatural belief, and 4.characteristic which the society desires.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเพราะได้รับความเมตตาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ ที่กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำ ความรู้ ความเอาใจใส่และตรวจทาน แก้ไขอย่างละเอียดทุกขั้นตอนจนกระทั่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ อีกทั้งอาจารย์ยังเป็นแบบอย่างทาง วิชาการ เป็นผู้เปิดโลกทัศน์การเรียนรู้และสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการให้กับผู้วิจัย ผู้วิจัยซาบซึ้งใน ความกรุณาของอาจารย์และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สำเนียงงาม ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์และเป็นผู้จุดประกายหัวข้อวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.อิสรระ ชูศรี ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาแก้ไข ข้อบกพร่องและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ส่งผลให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุภชัย ต๊ะวิชัยและคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่มอบประสบการณ์อันมีค่า คอยห่วงใยและให้กำลังใจลูกศิษย์ คนนี้ ผู้วิจัยรู้สึกดีใจและโชคดีที่สุดที่ได้เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์ทุกท่าน

ขอกราบขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้มอบทุนโบราณคดีที่ศนาจรให้แก่ ผู้วิจัยเพื่อเป็นทุนสำหรับการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ที่ภาควิชาภาษาไทยทุกคน โดยเฉพาะนางสาวศรณชนก ศรแก้วและ เพื่อนร่วมชั้นปีที่คอยช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้กันเสมอ

ขอกราบขอบพระคุณผู้ออกภาษาบ้านสระบัวทุกท่าน ที่เสียสละเวลาให้ข้อมูล ความรู้และ ประสบการณ์เกี่ยวกับล้อยคำบริภาษ ซึ่งเป็นความทรงจำและสิ่งที่มีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณแม่บัวลอยและพ่อพลเทพ เหมรา ที่สนับสนุนและเป็นผู้ที่พาผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บ ข้อมูลทุกครั้ง อีกทั้งยังเป็นกำลังใจและพลังสำคัญของชีวิตในการก้าวข้ามอุปสรรคต่างๆ และที่ขาดไปไม่ได้คือ นายอรรถนพ เหมรา พี่ชายที่แสนดีที่คอยส่งเสริม ดูแลและเอาใจใส่น้องสาวคนนี้ และขอขอบพระคุณพี่แพรว่า พี่สุปัญญาจรีพร และพี่ชาติรี ที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุน และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัย

คุณค่าหรือประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแต่คุณบิดามารดา ครอบครัวยุคแรก เหมรา ครูอาจารย์ และผู้ที่เคยมีพระคุณต่อผู้วิจัย ที่คอยช่วยเหลือ อบรมสั่งสอน และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอ

ทิพวัลย์ เหมรา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉุ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
สมมติฐานของการศึกษา.....	5
ขอบเขตของการศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
วิธีดำเนินการศึกษา.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	19
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
1. ความหมายของคำบริภาษ.....	20
2. ลักษณะของคำบริภาษ.....	21
3. แนวคิดเรื่องการใช้ถ้อยคำบริภาษ.....	33
4. แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมและค่านิยม.....	35
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37

บทที่ 3 ถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน.....	42
1. โครงสร้างของถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน.....	42
1.1 โครงสร้างถ้อยคำบริภาษแบบคำ.....	42
1.2 โครงสร้างถ้อยคำบริภาษแบบวลี.....	43
1.3 โครงสร้างถ้อยคำบริภาษแบบประโยค.....	44
2. กลุ่มความหมายของหน่วยศัพท์ในถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน.....	46
2.1 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการ.....	47
2.2 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับรูปลักษณ์.....	47
2.3 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ.....	48
2.4 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับอวัยวะหรือส่วนประกอบในร่างกาย.....	49
2.5 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับลักษณะนิสัยหรือความประพฤติ.....	50
2.6 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับบุคคล พ่อแม่ บรรพบุรุษ หรือชาติกำเนิด.....	51
2.7 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสัตว์.....	51
2.8 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสติปัญญาหรือความสามารถ.....	52
2.9 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูตผีหรือความเชื่อเหนือธรรมชาติ.....	53
2.10 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ.....	54
2.11 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ.....	54
3. โครงสร้างของหน่วยศัพท์ในถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน.....	60
3.1 โครงสร้างเดี่ยว.....	60
3.2 โครงสร้างประสม.....	62
3.2.1 โครงสร้างประสม 2 หน่วยศัพท์.....	63
3.2.2 โครงสร้างประสม 3 หน่วยศัพท์.....	68
3.2.3 โครงสร้างประสม 4 หน่วยศัพท์.....	72
3.2.4 โครงสร้างประสม 5 หน่วยศัพท์.....	73

บทที่ 4 การใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน 79

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน 79

1.1 ถ้อยคำบริภาษกับปัจจัยเรื่อง “เพศของผู้ถูกบริภาษ” 80

1.1.1 ถ้อยคำบริภาษที่ใช้กับเพศชาย 80

1.1.2 ถ้อยคำบริภาษที่ใช้กับเพศหญิง 82

1.1.3 ถ้อยคำบริภาษที่ใช้กับทุกเพศ..... 83

1.2 ถ้อยคำบริภาษกับปัจจัยเรื่อง “วัยของผู้บริภาษ” 86

1.2.1 ถ้อยคำบริภาษของผู้บริภาษวัยรุ่น..... 86

1.2.2 ถ้อยคำบริภาษของผู้บริภาษวัยผู้ใหญ่..... 88

1.2.3 ถ้อยคำบริภาษของผู้บริภาษทุกวัย..... 90

1.3 ถ้อยคำบริภาษกับ “เจตนาแสดงอารมณ์ของผู้บริภาษ” 92

1.3.1 เจตนาแสดงอารมณ์โกรธ (anger)..... 93

1.3.2 เจตนาแสดงอารมณ์ดูถูกเหยียดหยาม (insult/contempt)..... 96

1.3.3 เจตนาแสดงอารมณ์รังเกียจ (disgust)..... 98

1.3.4 แสดงอารมณ์รำคาญ (annoyance) 99

2. ความหมายของถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน 100

2.1 ถ้อยคำบริภาษแบบความหมายตรง..... 101

2.1.1 ใช้บริภาษเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะ..... 101

2.1.2 ใช้บริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรม..... 102

1) ใช้บริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรมกรทุต 102

2) ใช้บริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรมกรกิน 103

3) ใช้บริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรมกรปฏิบัติตน 104

2.1.3 ใช้บริภาษเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ หรือความสามารถ..... 105

2.2 ถ้อยคำบริภาษแบบความหมายเปรียบ 106

2.2.1	ใช้บริภาษเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะ.....	107
2.2.2	ใช้บริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรม.....	108
1)	ใช้บริภาษเกี่ยวกับกิริยามารยาท.....	108
2)	ใช้บริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรมกาพูด.....	110
บทที่ 5	ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมในถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยอีสาน.....	113
1.	การเคารพพ่อแม่และบรรพบุรุษ.....	114
2.	วิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติและสัตว์.....	115
3.	ความเชื่อเรื่องผี.....	119
4.	คุณสมบัติที่คนในสังคมต้องการ.....	121
บทที่ 6	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	126
1.	สรุปผลการศึกษา.....	126
1.1	ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน.....	126
1.1.1	โครงสร้างของถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน.....	126
1.1.2	กลุ่มความหมายของหน่วยศัพท์ในถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน.....	127
1.1.3	โครงสร้างของกลุ่มความหมายในถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน.....	130
1.2	การใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน.....	132
1.2.1	ลักษณะการใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน.....	132
1.2.2	ประเภทของการใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน.....	136
1.3	ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน.....	139
1.3.1	การเคารพพ่อแม่และบรรพบุรุษ.....	139
1.3.2	วิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติและสัตว์.....	139
1.3.3	ความเชื่อเรื่องผี.....	140
1.3.4	คุณสมบัติที่คนในสังคมต้องการ.....	140
2.	อภิปรายผลการศึกษา.....	141

3. ข้อเสนอแนะ..... 146

รายการอ้างอิง..... 147

ภาคผนวก..... 153

ประวัติผู้เขียน..... 164

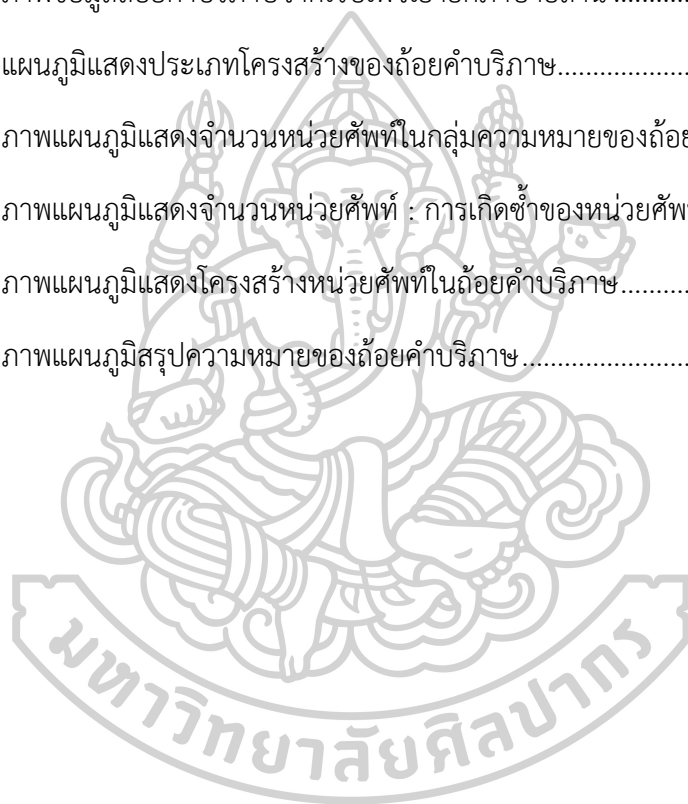

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตารางตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้สัมภาษณ์ข้อมูลถ้อยคำบริภาษ.....	15
2	ตัวอย่างการนับจำนวนถ้อยคำ หน่วยศัพท์ และความซ้ำที่ปรากฏ	17
3	ตารางสรุปจำนวนโครงสร้างของถ้อยคำบริภาษ.....	44
4	ตารางสรุปจำนวนหน่วยศัพท์ในกลุ่มความหมายของถ้อยคำบริภาษ.....	56
5	ตารางสรุปความถี่ของหน่วยศัพท์ของถ้อยคำบริภาษ.....	57
6	ตารางสรุปจำนวนการเกิดซ้ำของหน่วยศัพท์	59
7	โครงสร้างของกลุ่มความหมายและค่าเฉลี่ยร้อยละในถ้อยคำบริภาษ ภาษาไทยถิ่นอีสาน	74
8	ตารางการใช้ถ้อยคำบริภาษกับปัจจัยเรื่อง “เพศของผู้ถูกบริภาษ”	85
9	ตารางสรุปจำนวนถ้อยคำบริภาษกับปัจจัยเรื่อง “วัยของผู้บริภาษ”	91
10	ถ้อยคำบริภาษที่ใช้ในการวิเคราะห์ จำนวน 560 ถ้อยคำ.....	154

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ภาพแผนที่บ้านสระบัว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์	10
2	ภาพแผนที่ภาษาจังหวัดบุรีรัมย์	11
3	ภาพข้อมูลถ้อยคำบริภาษจากเว็บเพจเฮฮาฮักภาษาอีสาน	13
4	แผนภูมิแสดงประเภทโครงสร้างของถ้อยคำบริภาษ.....	45
5	ภาพแผนภูมิแสดงจำนวนหน่วยศัพท์ในกลุ่มความหมายของถ้อยคำบริภาษ.....	56
6	ภาพแผนภูมิแสดงจำนวนหน่วยศัพท์ : การเกิดซ้ำของหน่วยศัพท์	59
7	ภาพแผนภูมิแสดงโครงสร้างหน่วยศัพท์ในถ้อยคำบริภาษ.....	78
8	ภาพแผนภูมิสรุปความหมายของถ้อยคำบริภาษ.....	111

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ เพราะนอกจากจะใช้ในการติดต่อสื่อสารให้เกิดความเข้าใจต่อกันแล้ว ภาษายังเป็นสื่อที่แสดงถึงแนวคิดของบรรพบุรุษ ทั้งทางด้านวัฒนธรรม ประเพณีและองค์ความรู้ต่างๆ แสดงให้เห็นภูมิปัญญา ความคิด ความเชื่อ ทัศนคติของคนรุ่นก่อนที่สืบทอดและพัฒนาจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งอย่างไม่จบสิ้น ทุกครั้งที่มีการติดต่อสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการฟัง พูด อ่านหรือเขียน สิ่งหนึ่งที่ใช้ภาษาจะต้องคำนึงถึงคือ การใช้ภาษาให้เหมาะกับผู้รับสาร เพราะหากผู้ใช้ภาษาหรือผู้ส่งสารไม่ระมัดระวังถึงองค์ประกอบดังกล่าวก็อาจจะเกิดความไม่สุภาพในการใช้ภาษาได้

ภาษาในชีวิตประจำวันที่ใช้ในการสื่อสารมีการใช้หลากหลายรูปแบบ ทั้งภาษาสุภาพและภาษาไม่สุภาพ การตัดสินว่าผู้ส่งสารคนใดหรือสารใดมีความสุภาพหรือไม่นั้น เกณฑ์อย่างหนึ่งที่จะช่วยตัดสินได้คือบรรทัดฐานของสังคม กล่าวคือถ้าสารใดเป็นไปตามบรรทัดฐานหรือตามที่สังคมเห็นพ้องกันว่าเหมาะสมและพึงปฏิบัติแล้วก็ถือว่าผู้ส่งสารคนนั้นและสารนั้นสุภาพ ในทางกลับกันหากสารที่สื่อออกมานั้นไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม ผู้ส่งสารนั้นและสารนั้นก็จะเป็นภาษาไม่สุภาพหรือหยาบคาย (สมชาย สำเนียงงาม, 2544: 220) คำว่า “หยาบ” เป็นคำวิเศษณ์ ในพจนานุกรม มีความหมายว่าไม่ละเอียด ไม่สุภาพ ไม่เรียบร้อย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1,308) มักนำมาใช้คำ และ “ต่ำ” เป็นคำกริยา มีความหมายว่า ใช้ถ้อยคำว่าคนอื่นให้เสียหาย มักใช้คำหยาบหรือคำที่มีความหมายส่อไปในทางไม่ดี, ต่ำหนิ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 429) ดังนั้นคำที่นำมาใช้ในการต่อกันย่อมเป็นคำที่หยาบช้าเลวทรามทั้งสิ้น (รุ่งอรุณ ฑีฆชุนหเถียร, 2529: 111) แต่ที่จริงแล้วการใช้ถ้อยคำต่ำว่าคนอื่นให้เจ็บช้ำไม่จำเป็นต้องใช้คำหยาบช้าเลวทรามเพราะภาษาไทยมีถ้อยคำที่จะเลือกสรรมาใช้ว่ากล่าวให้เจ็บใจหรือสะเทือนอารมณ์มากน้อยแค่ไหนก็ได้ กลวิธีก็หลากหลายหนักเบา

แตกต่างกันไป จึงทำให้นักถึงคำๆหนึ่งที่มีความหมายกว้างมากกว่าคำ “คำ” คำนั้นก็คือ “คำบริภาษ” (พนมพร นิรัฐทวี, 2544: 33)

บริภาษ หมายถึง การกล่าวติเตียน กล่าวโทษ คำว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 654) เป็นประเภทหนึ่งของคำหยาบที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่ออารมณ์หรือความรู้สึกของผู้ฟัง ผู้ใช้คำบริภาษ มักตั้งใจให้ผู้ฟังได้รับความเจ็บปวดหรือเสื่อมเสียชื่อเสียง และถูกนำมาใช้เป็นเรื่องปกติ เพราะเมื่อผู้คนรู้สึกว่ารุนแรง โกรธ หงุดหงิด ผิดหวัง เสียใจ หรือต้องการมีอำนาจก็จะใช้ภาษาหยาบคาย แม้คำบางคำอาจจะไม่ได้หยาบคายเสมอไป แต่ก็จะถูกนำมาใช้ในทางที่ไม่สุภาพหรือมีเจตนาในเชิงดูถูก ดูหมิ่น และโจมตี (กุลชาติ ศรีโพธิ์, 2548: 5)

จุดประสงค์ของการตำหนิหรือการบริภาษ คีท แอลสัน และเคท เบอริริจ (Allan and Burrige, 2006: 79) กล่าวว่า เป็นการกล่าวจาจากดูถูกหรือดูหมิ่นผู้อื่นเพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกเจ็บปวดหรือเสื่อมเสียชื่อเสียง ถ้อยคำที่นำมาตำหนิเป็นคำที่ให้ความหมาย หยาบคาย รุนแรง และไม่น่าฟัง ดังนั้นถ้อยคำเหล่านี้จึงมักไม่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมและถูกจัดเป็นถ้อยคำต้องห้าม แต่อย่างไรก็ตามการใช้ถ้อยคำเหล่านี้ถือว่าการแสดงออกซึ่งเป็นธรรมชาติของการใช้ภาษาของมนุษย์ นอกจากจะเป็นการระบายอารมณ์ความโกรธแล้ว ยังเป็นการแสดงออกทางภาษาอีกรูปแบบหนึ่ง ถึงแม้ว่าการใช้ถ้อยคำเหล่านี้จะเป็นโทษทั้งตัวผู้พูด และสามารถทำลายเกียรติหรืออำนาจของผู้ฟังได้ แต่ก็ยังเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันในแต่ละสังคมมีการใช้แตกต่างกัน

คำบริภาษที่นำมาใช้ในแต่ละสังคมหรือแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน อาจจะมาจกสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต หรือระบบความคิดในสังคมนั้นๆ คำศัพท์หรือภาษาที่นำมาใช้เป็นถ้อยคำบริภาษจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าภาษารูปแบบใดที่นำมาสร้างเป็นถ้อยคำบริภาษ ดังเช่น คีท แอลสัน และเคท เบอริริจ (Allan and Burrige, 2006: 1) กล่าวถึงคำระคายหูและคำต้องห้ามในภาษาอังกฤษซึ่งเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับถ้อยคำบริภาษว่ามักจะเกี่ยวข้องกับอวัยวะในร่างกาย กิจกรรมทางเพศ หรือการสิ่งขับถ่ายที่ออกมาจากร่างกาย ชื่อสัตว์ เชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ความเชื่อ เรื่องเหนือธรรมชาติ การสาปแช่ง ความบกพร่อง หรือความผิดปกติทางจิตหรือสติปัญญา และรูปลักษณ์ภายนอกที่ผิดปกติ

การศึกษาเกี่ยวกับถ้อยคำบริภาษนอกจากจะพบในงานวิจัยต่างประเทศแล้ว ในประเทศไทยก็พบงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พจนานุกรมอภิธานศัพท์หมอบรัดเลย์ (2514) ได้รวบรวมคำคำที่ใช้คำผู้หญิงและผู้ชายช่วงสมัยนั้นไว้ รวมทั้งสิ้น 31 คำ อีระจิต สัตระกุล (2521) ศึกษาเรื่องคำต้องห้ามในภาษาไทยและแบ่งคำต้องห้ามออกเป็น 9 ชนิด วิมลสรรค์ ไสลงษ์ (2540) ศึกษาเรื่องโทษของการกล่าวคำหยาบที่ให้โทษทั้งแก่ผู้ส่งและผู้รับ ซึ่งรวมคำหยาบทั้งคำกล่าวประชด กระทบ แดกดัน และการสบถ ปิ่น มุทุกันต์ (2508) ศึกษาเกี่ยวกับการพูดคำหยาบว่าสามารถกระทำได้ 5 วิธี คือ การบริภาษ การประชด การพูดกระทบ การแดกดันและการสบถ แหยม โฆล่า (2533) ศึกษาเรื่องคำหยาบ: ที่มาและบทบาทของคำหยาบในภาษาไทยกลาง ได้อธิบายเกี่ยวกับที่มาของคำหยาบ วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2547) ศึกษาเรื่องวัจนกรรมกรการบริภาษในภาษาไทยเพื่อศึกษากลวิธีการบริภาษและผลกระทบจากผู้ถูกบริภาษจากนวนิยายและบทสนทนาในชีวิตจริง อรรถวิทย์ รอดเจริญ (2552) ศึกษาเรื่องการศึกษาการใช้ภาษาบริภาษของนักการเมืองไทยเพื่อศึกษาเรื่องโครงสร้างการบริภาษและชนิดกับหน้าที่ของภาษาบริภาษของนักการเมือง และอรรถชัย ชินอัครพงศ์ (2557) ศึกษาเรื่องคำบริภาษในภาษาไทยตามแนววรรณคดีชาดิพันธ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์เพื่อศึกษาความหมายของคำบริภาษในภาษาไทยทั้งความหมายตรงและความหมาย อุปลักษณ์และความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวนอกจากจะทำให้เห็นที่มา ความหมายและลักษณะของคำแล้วยังสะท้อนให้เห็นระบบความคิด ความเชื่อและทัศนคติผ่านออกมาทางภาษาว่าผูกโยงหรือให้ความสำคัญกับสิ่งใด

จากการศึกษางานที่เกี่ยวข้องกับถ้อยคำบริภาษข้างต้นจึงเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สนับสนุนและพิสูจน์ให้เห็นความน่าสนใจของถ้อยคำบริภาษ ทว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับถ้อยคำบริภาษที่ผ่านมานั้นยังไม่มีงานใดที่ศึกษาข้อมูลจากภาษาถิ่น จากประสบการณ์และการสังเกตการใช้ภาษาในกลุ่มนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นอีกถิ่นหนึ่งที่มีถ้อยคำบริภาษหลากหลายและน่าสนใจ เช่น มักจะมีถ้อยคำบริภาษเกี่ยวกับผี เช่น ผีปอบ ถ้อยคำบริภาษเกี่ยวกับโรคภัย เช่น ห่า พาก ที่เป็นโรคระบาดที่มักเกิดขึ้นกับคนหรือสัตว์ และมักจะทำตามด้วยกิริยาอาการหรือการกระทำต่างๆต่อบุคคลหรืออวัยวะ เช่น ปอบแก่*ไล่ ปอบตีน** ห่าขั่ว*** ห่ากินหัว พากจี⁺ พากหญ้า⁺⁺ ซีน⁺⁺⁺ เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัย

* แก่ หมายถึง ลาก, ดึง, บรรทุก

** ตีน หมายถึง ทิ้ง, ดึง, กระทบ

จึงสนใจที่จะศึกษาและรวบรวมถ้อยคำบริภาษในภาษาไทยถิ่นอีสาน โดยเฉพาะด้านโครงสร้างของ ถ้อยคำ กลุ่มความหมาย โครงสร้างของความหมาย ลักษณะการใช้ และภาพสะท้อนที่จาก ถ้อยคำบริภาษ ซึ่งอาจจะทำให้เห็นแง่มุมของถ้อยคำบริภาษในภาษาไทยถิ่นและทำให้งานด้านนี้มีประเด็น การศึกษาที่หลากหลายยิ่งขึ้น

การศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกสถานที่เก็บข้อมูลถ้อยคำบริภาษจากบ้านสระบัว ตำบลสระ บัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ จากประวัติของหมู่บ้าน บ้านสระบัวเป็นหมู่บ้านแรกของตำบล ก่อนที่จะมีการขยายอาณาเขตการปกครองออกเป็นหมู่บ้านต่างๆ มีทำเลที่ตั้งเหมาะแก่การพักอาศัย สร้างบ้านเรือน เพราะมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่อยู่กลางหมู่บ้าน ล้อมรอบด้วยป่าขนาดใหญ่ซึ่งมี ความอุดมสมบูรณ์ และด้านประชากรพบว่าในอดีต บ้านสระบัวเป็นหมู่บ้านที่มีผู้ย้ายถิ่นฐานมาจาก หลายพื้นที่ เช่น จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่ เป็นจังหวัดที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ประชากรในหมู่บ้านจึงมีภาษาและวัฒนธรรมร่วมที่เหมือนกัน ทั้งยังเป็นผู้รู้ภาษาและมีภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแบบเดิมไว้ และปัจจัยอีกประการหนึ่งคือผู้วิจัยเป็น คนในชุมชนจึงน่าจะช่วยให้ได้ข้อมูลตามความเป็นจริง เนื่องจากถ้อยคำบริภาษนั้น ผู้บอกภาษาส่วน ใหญ่จะคิดว่าเป็นภาษาที่ไม่สุภาพ น่าอาย อาจทำให้เกิดภาพลักษณ์ทางด้านลบ หากไม่สนทนหรือไม่ได้ อยู่ในสถานการณ์นั้นจะไม่ยอมพูดหรือให้ข้อมูลง่ายๆ แต่การที่ผู้วิจัยเป็นคนในชุมชนย่อมมี ความคุ้นเคยสนิทสนมเสมือนเป็นลูกหลานจึงช่วยให้ผู้บอกภาษาลดความกระดากเขินอาย ยอมให้ ข้อมูลตามความเป็นจริง ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าบ้านสระบัวเป็นหนึ่งในแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมแก่การเก็บ รวบรวมข้อมูลถ้อยคำบริภาษเพื่อศึกษาวิจัย ซึ่งจะทำให้เห็นโครงสร้างทางภาษา กลุ่มความหมาย โครงสร้างทางความหมาย และภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมจากถ้อยคำบริภาษ ภาษาไทยถิ่นอีสานด้วย

*** ชั่ว หมายถึง คั่ว, ผัด, รวน

+ จี้ หมายถึง เผา

+ + หลง่า หมายถึง เคี้ยว

+ + + ซิ้น หมายถึง เนื้อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างของถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน
2. เพื่อศึกษากลุ่มความหมายของถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน
3. เพื่อศึกษาโครงสร้างความหมายของถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน
4. เพื่อศึกษาการใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน
5. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมของถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน

สมมติฐานของการศึกษา

1. โครงสร้างทางภาษาของถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานอาจจะปรากฏทั้งในรูปแบบของ คำ วลี และประโยค
2. กลุ่มความหมายของถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสานมีหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มญาติ กลุ่มสัตว์ กลุ่มอวัยวะ กลุ่มโรคภัย เป็นต้น
3. โครงสร้างความหมายของถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานมี 2 แบบ คือ โครงสร้างเดี่ยวและโครงสร้างประสม
4. การใช้ของถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานมีปัจจัยในการใช้ถ้อยคำต่างกัน เช่น ความสัมพันธ์ อายุ เพศ เป็นต้น
5. ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานแสดงให้เห็นวัฒนธรรมของคนอีสานหลายด้าน เช่น ความเชื่อเรื่องผี การเคารพยกย่องบรรพบุรุษ วิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติ เป็นต้น

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะถ้อยคำบริภาษที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากบ้านสระบัว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ จากผู้บอกภาษาจำนวน 120 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ถ้อยคำบริภาษ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้ตำหนิ ตำหนิติเตียน ดุถูกเหยียดหยาม เยาะเย้ย หรือประชดประชันสนทนาหรือผู้ที่ถูกกล่าวถึง ด้วยถ้อยคำที่มีความหมายในเชิงลบ เพื่อเป็นการระบายอารมณ์ หรือความรู้สึกไม่พอใจของผู้พูด หรือเพื่อให้คู่สนทนาารู้สึกเจ็บปวด สะเทือนอารมณ์ เสียหน้า หรือเสื่อมเสียชื่อเสียง โดยอาจจะอยู่ในรูปแบบความหมายตรงหรือความหมายเปรียบเทียบ และอาจจะเป็นถ้อยคำที่หยาบคายหรือไม่ก็ได้

ผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึง ผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานที่บ้านสระบัว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้บริภาษ หมายถึง ผู้พูดหรือผู้ใช้ถ้อยคำบริภาษ

ผู้ถูกบริภาษ หมายถึง คู่สนทนาของผู้พูดหรือคนที่ผู้พูดกล่าวถึง

หน่วยศัพท์ หมายถึง หน่วยพื้นฐานในถ้อยคำที่อาจจะเป็นแม่คำหรือลูกคำที่มีความหมายในตัวเอง เช่น กะเลิง* จัดเป็น 1 หน่วยศัพท์ พากแตก** ดาก จัดเป็น 3 หน่วยศัพท์ คือ “พาก” “แตก” และ “ดาก” เป็นต้น

ถ้อยคำบริภาษแบบคำ หมายถึง ถ้อยคำบริภาษที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ 1 หน่วยศัพท์ เช่น ปีก*** ชวดลวด† นะลก†† เป็นต้น

ถ้อยคำบริภาษแบบวลี หมายถึง ถ้อยคำบริภาษที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ 2 หน่วยศัพท์ขึ้นไป เรียงต่อกันเป็นระเบียบ มีความหมายเป็นที่รู้จัก แต่ไม่ครบความ เช่น ปากหมา ดัดจะหลิด เป็นต้น

* กะเลิง หมายถึง กระโดกกระเดก ไม่เรียบร้อย

** แตก หมายถึง กินเกินขนาด

*** ปีก หมายถึง โง่

† ชวดลวด หมายถึง ตะกละ

†† นะลก คือ นรก

ถ้อยคำบริภาษแบบประโยค หมายถึง ถ้อยคำที่มีเนื้อความครบสมบูรณ์เกี่ยวข้อกันเป็นระบบ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ภาคประธาน และภาคแสดง จะมีกรรมหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับความหมายของประโยคว่าได้ใจความครบสมบูรณ์หรือไม่ เช่น พากหญ้า*ซี่ แอ้ง** กินหัว ปอบชูด *** หัว เป็นต้น

ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิต ค่านิยม และความเชื่อที่สะท้อนจากถ้อยคำบริภาษ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การวิเคราะห์ถ้อยคำบริภาษผู้วิจัยจะพิจารณาเฉพาะส่วนที่อยู่หลังคำนำหน้าเพศคือ บัก หมายถึง คำนำหน้าเพศชาย และ อี หมายถึง คำนำหน้าเพศหญิง และไม่นำคำลงท้าย เช่น คำว่า “มึงเฮี้ย” ที่มักจะปรากฏร่วมกับถ้อยคำบริภาษอยู่บ่อยครั้ง รวมถึงคำว่า “มึง” “เฮี้ย” “นี่” “นี่แหม” “มึงนี่” และคำลงท้ายอื่นๆมาวิเคราะห์ เพราะในสถานการณ์จริงผู้บริภาษอาจจะใช้หรือไม่ใช้ คำนำหน้าเพศก็ได้และใช้คำลงท้ายได้หลายแบบแตกต่างกัน อาจจะขึ้นอยู่กับความคุ้นเคย อารมณ์ หรือบริบทของการใช้

ตัวอย่างเช่น “หัว” พบการใช้ได้หลายแบบดังนี้

- ...ห่ามึงเฮี้ย...
- ...บัก/อีห่ามึงเฮี้ย...
-บัก/อีห่ามึง...
-บัก/อีห่าเฮี้ย...
- ...บัก/อีห่านี่...
- ...บัก/อีห่ามึงนี่

* หญ้า หมายถึง เคี้ยว

** แอ้ง หมายถึง แร้ง

*** ชูด หมายถึง โฉบลงมาจับ

- ...บัก/อิห่านี่แหม...

จากตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงจะนำเฉพาะคำว่า “**ห่า**” มาวิเคราะห์เท่านั้น แต่จะนำคำนำหน้า เพศ บัก/อิ และคำลงท้ายมาใส่ไว้ในตัวอย่างเพื่อให้เห็นลักษณะของถ้อยคำเมื่อกล่าวในสถานการณ์จริง

2. ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะถ้อยคำบริภาษที่ใช้แสดงความรู้สึกไม่พอใจ ต่ำทอ ต่ำหนิติเตียน ดูถูกเหยียดหยาม เยาะเย้ย และประชดประชันด้วยถ้อยคำที่มีความหมายในเชิงลบ อาจจะหยาบคาย หรือไม่ได้

3. ผู้วิจัยจะใช้รูปแบบการเขียนโดยอ้างอิงจากพจนานุกรมภาษาอีสาน ฉบับ “พจนานุกรมภาษาถิ่นอีสาน (เว้าอีสาน)” ของบุญเกิด พิมพัวร์เมธากุล (2545) มีหลักในการเขียน ดังนี้

3.1 ตัวสะกด ใช้ตัวสะกดตามแม่ เช่น แม่กก ตัว “ก” สะกด, แม่กด ตัว “ด” สะกด, แม่กง ตัว “ง” สะกด แม่กม ตัว “ม” สะกด เป็นต้น

3.2 การประวิสรรชนีย์ ทุกคำที่มีเสียง อะ จะประวิสรรชนีย์หมด ไม่ว่า คำนั้นจะเป็นคำที่มีในภาษาเดิม หรือคำที่มาจากภาษาอื่น เช่น ขนม จะเขียนเป็น ขะนม, นรก จะเขียนเป็น นะลก เป็นต้น

3.3 การเขียนคำ จะเขียนตามเสียงพูดของคนอีสาน ไม่ว่าคำนั้นจะมาจาก ภาษาใด เช่น กบาล เขียนเป็น กะบาน, กรณี เขียนเป็น กอละนี่, เขียนเป็น กำ

3.4 คำควบกล้ำ จะไม่มีคำควบกล้ำเพราะเขียนตามเสียงพูดของคนอีสาน เช่น กราม จะเขียนเป็น กาม, กว่า จะเขียนเป็น กั่ว, ควาย จะเขียนเป็น ควย, ความ จะเขียนเป็น ควม, ปลอบ จะเขียนเป็น ปอบ

วิธีดำเนินการศึกษา

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การคัดเลือกจุดเก็บข้อมูลและผู้บอกภาษา 3) การลงพื้นที่เก็บข้อมูล 4) การคัดเลือกถ้อยคำบริภาษ และ 5) การวิเคราะห์ถ้อยคำบริภาษ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับถ้อยคำบริภาษ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาซึ่งมีประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความหมายของคำบริภาษ
2. ลักษณะของคำบริภาษ
3. แนวคิดเรื่องการใช้ถ้อยคำบริภาษ
4. แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมและค่านิยม
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การคัดเลือกจุดเก็บข้อมูลและผู้บอกภาษา

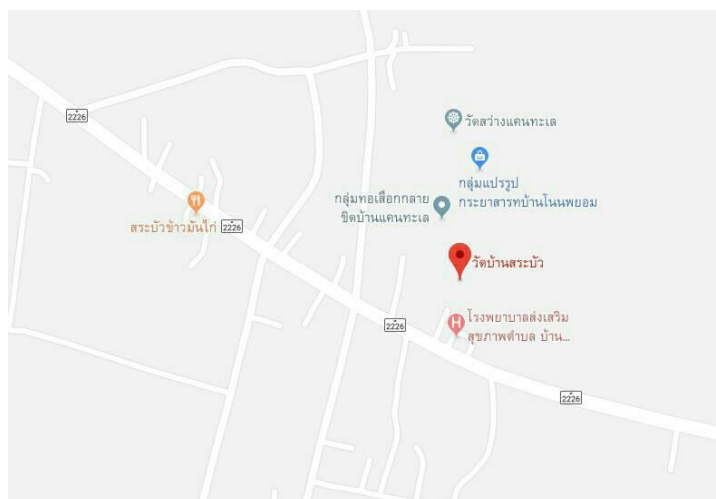
ผู้วิจัยเลือกจุดเก็บข้อมูลที่บ้านสระบัว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นจุดเก็บข้อมูลด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ 1. ด้านชุมชน 2. ด้านผู้บอกภาษา

2.1 การคัดเลือกจุดเก็บข้อมูล

จากการสืบค้นประวัติบ้านสระบัว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการสอบถามอดีตผู้นำชุมชนซึ่งเป็นบุคคลรุ่นแรกๆที่ก่อตั้งหมู่บ้าน คือ นายสนั่น ตามสีรัมย์ (สนั่น ตามสีรัมย์, สัมภาษณ์, 2559) อดีตกำนันของบ้านสระบัวได้ให้ข้อมูลว่าบ้านสระบัวเป็นหมู่บ้านแรกของตำบลก่อนที่จะมีการขยายอาณาเขตออกไปเป็นหมู่บ้านต่างๆ ที่อยู่ภายใต้การปกครองของตำบลสระบัว ด้านทำเลที่ตั้งมีที่ตั้งที่เหมาะสมกับการสร้างถิ่นฐานและอยู่อาศัย เหตุเพราะมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่อยู่กลางหมู่บ้านสามารถนำมาใช้ในการอุปโภคและเป็นแหล่งอาหารเพราะมีปลาชุกชุม และมีความปลอดภัยเพราะพื้นที่บริเวณนั้นจะเป็นเนินสูง เมื่อถึงฤดูฝนเพราะน้ำจะไม่ท่วมและปลอดภัยจากการบุกรุกของทั้งคนและสัตว์เพราะเมื่ออยู่ในพื้นที่สูงจะสามารถสังเกตเห็นสิ่งผิดปกติได้ง่ายขึ้น และนอกจากนี้ในอาณาเขตของหมู่บ้านยังล้อมรอบด้วยป่าไม้ขนาดใหญ่ซึ่งมีสัตว์ใหญ่น้อย

อาศัยอยู่ ด้วยเหตุที่บ้านสระบัวมีความเหมาะสมในการอยู่อาศัยนี้ จึงทำให้ประชากรหลังไหลเข้ามา จึงนับเป็นหมู่บ้านที่มีประวัติที่ยาวนานและยังรักษารูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างชาวบ้าน

ภาพที่ 1 ภาพแผนที่บ้านสระบัว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

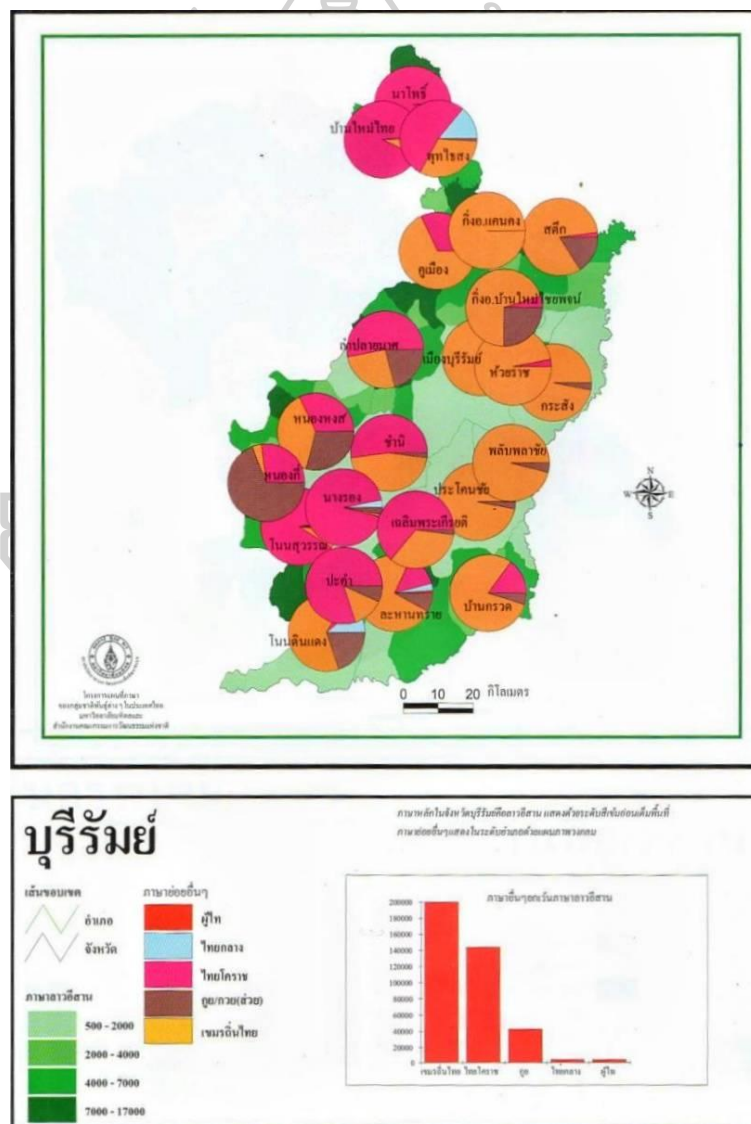

ที่มา: www.google.co.th/maps

ในด้านประชากรของหมู่บ้าน จากการสอบถามผู้สูงอายุและผู้นำชุมชนพบว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในบ้านสระบัวเป็นผู้ที่ย้ายมาจากถิ่นต่างๆ เช่น นครราชสีมา ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ขอนแก่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นจังหวัดที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน เหตุของการย้ายถิ่นฐานมาอยู่ที่บ้านสระบัวประกอบด้วยปัจจัยแตกต่างกัน เช่น ย้ายตามพ่อแม่ ย้ายตามคู่สมรส ย้ายเพราะแหล่งทำกิน ย้ายเพราะอาชีพ ประชากรในหมู่บ้านจึงมีภาษาและวัฒนธรรมร่วมที่เหมือนกัน ทั้งยังเป็นผู้รู้ภาษาและมีภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแบบเดิมไว้ เพราะถึงแม้ประชากรที่มาจากที่ต่างๆจะอยู่ในการปกครองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเหมือนกัน ทว่าในแต่ละจังหวัดต่างมีวัฒนธรรมย่อยเป็นของตัวเองทั้งด้านภาษาและความเชื่อ จึงทำให้ประชากรที่อยู่ในหมู่บ้านนี้มีภาษา เช่น คำศัพท์ หรือ ความเชื่อบางอย่างที่อาจจะแตกต่างกันอยู่บ้าง ฉะนั้นจึงถือได้ว่าบ้านสระบัวเป็นกลุ่มผู้รู้ภาษาและมีภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและมีมานาน และหนึ่งในนั้นก็คือถ้อยคำบริภาษ ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นว่าบ้านสระบัวเป็นหนึ่งในที่สถานที่ที่เหมาะสมแก่การเก็บรวบรวมข้อมูล ถ้อยคำบริภาษมาศึกษา

นอกจากปัจจัยด้านชุมชนและประชากรเป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลแล้ว ปัจจัยอีกประการหนึ่งก็คือ ผู้วิจัยเป็นคนในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าน่าจะเป็นผลดีในการดำเนินการวิจัยเพราะการเก็บข้อมูลถ้อยคำบริภาษนั้น ผู้บอกภาษามักคิดว่าไม่สุภาพ น่าอาย หากไม่สนิทหรือไม่อยู่ในสถานการณ์นั้นจะไม่ยอมพูดหรือให้ข้อมูล การที่ผู้วิจัยเป็นคนในชุมชนย่อมมีความคุ้นเคยสนิทสนมเหมือนลูกหลาน ผู้บอกภาษาจะลดความกระตาคเงินอาย ยอมให้ข้อมูลตามความเป็นจริง

ภาพที่ 2 ภาพแผนที่ภาษาจังหวัดบุรีรัมย์

2.2 การคัดเลือกผู้บอกภาษา

การเก็บข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาจำนวน 120 คน และประสงค์ข้อมูลถ้อยคำบริภาษที่เป็นการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของคนในชุมชนจริงๆ จึงเลือกผู้บอกภาษาโดยมีเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

1. ผู้บอกภาษาเป็นผู้ใช้ภาษาอีสานในชีวิตประจำวัน
2. ผู้บอกภาษาจะต้องอาศัยอยู่ในบ้านสระบัวไม่ต่ำกว่า 3 ปี หากมีการเดินทางไปทำงานจะต้องกลับมาพักในหมู่บ้านทุกวัน
3. ผู้บอกภาษามีอายุระหว่าง 15-74 ปี แบ่งเป็น ชาย 60 คน และหญิง 60 คน รวม 120 คน โดยการเก็บข้อมูลจะเฉลี่ยอายุละ 2 คน เช่น อายุ 15 ปี เพศชาย 1 คน เพศหญิง 1 คน ไปจนถึง อายุ 74 ปี ชาย 1 คน หญิง 1 คน เพื่อให้เกิดความหลากหลายของช่วงอายุ และไม่จำกัดอาชีพและการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลถ้อยคำบริภาษที่หลากหลายและครอบคลุม

3. การลงพื้นที่เก็บข้อมูล

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลในครั้งนี้เป็นการต่อยอดข้อมูลมาจากข้อมูลเบื้องต้นที่ผู้วิจัยทำบทความเรื่อง “ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมในคำดำของคนอีสาน” ที่เคยศึกษาในรายวิชา “ภาษาและวัฒนธรรม” เก็บข้อมูลในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2558 และเห็นว่ามีความน่าสนใจอยากจะศึกษาเพิ่มเติมให้เกิดความลุ่มลึกมากขึ้น

การเก็บข้อมูลครั้งนั้นผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจาก 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เก็บข้อมูลจากเอกสารจากบทความ เรื่อง “คำบ้อย: คำดำอีสาน” จากวารสารธรรมทัศน์ ของปกรณ์ คุณารักษ์ (ปกรณ์ คุณารักษ์, 2550) ซึ่งได้รวบรวมคำดำของคนอีสานทั้งในอดีตและปัจจุบันไว้ และเก็บจากเอกสารออนไลน์ คือ เว็บไซต์ “เฮฮากภาษาอีสาน” เป็นเว็บไซต์ที่จะโพสต์ข้อความหรือคำคมภาษาอีสานและตั้งคำถามให้สมาชิกในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็น การเก็บข้อมูลคำบริภาษในครั้งนี้มาจากการตั้งคำถามของแอดมินเพจที่ถามว่า “**ชั้นเว้าฮอดคำดำอีสานนี้ อันซุมเจ้าว่าคำใดเจ็บปวดสุด?**” หมายถึง ถ้าพูดถึงคำดำอีสาน คุณคิดว่าคำไหนเจ็บปวดที่สุด มีสมาชิกจำนวนมากให้ความสนใจและร่วมตอบคำถาม ข้อมูลที่ได้จากเอกสารนี้มีจำนวน 72 ถ้อยคำ และ ส่วนที่ 2 เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษา ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา ที่บ้านสระบัว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยเลือกสัมภาษณ์แบบเจาะจงจำนวน 10 คน แบ่งเป็นชาย 5 คน และหญิง 5 คน

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นี้มีจำนวน 139 ถ้อยคำ ฉะนั้นถ้อยคำบริภาษในเบื้องต้นจึงมีจำนวนทั้งสิ้น 211 ถ้อยคำ

ภาพที่ 3 ภาพข้อมูลถ้อยคำบริภาษจากเว็บเพจเฮฮาภาษาอีสาน

ที่มา: www.facebook.com/HaohugpasaEsan

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลในครั้งนี้จึงเป็นการนำข้อมูลเบื้องต้นนั้นมาสัมภาษณ์การใช้จริง ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้บอกภาษาเพื่อสำรวจว่าถ้อยคำนั้นยังใช้จริงในชีวิตประจำวันและเพื่อศึกษาความหมายและการใช้ถ้อยคำนั้นๆ โดยนำถ้อยคำบริภาษที่ได้จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้น จำนวน 211 ถ้อยคำ มาสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาแล้วจดบันทึกและบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องอัดเสียง ผู้วิจัยจะถามผู้บอกภาษาด้วยคำถามหลักๆดังนี้

ตัวอย่าง

อีแฮ้งแกไ้มี้งเฮ็ย

“ฮู้จักคำว่าอีแฮ้งแกไ้มี้งเฮ็ยป”

(รู้จักคำว่าอีแฮ้งแกไ้มี้งเฮ็ยไหม)

ถ้าผู้บอกภาษาตอบว่า “*ฮู้จัก*” (*รู้จัก*) ผู้วิจัยก็จะถามข้อมูลต่อ แต่ถ้าบอกว่า “*ปู้ฮู้จัก*” (*ไม่รู้จัก*) ผู้วิจัยจะถามต่อว่า “*เคยไต่ฮีนคนอื่นเว้าบ่*” (*เคยไต่ฮีนคนอื่นพูดไหม*) ถ้าตอบว่า “*ไม่เคย*” ก็จะข้ามไปถามถ้อยคำถัดไป แต่ถ้าตอบว่า “*เคย*” ก็จะถามต่อด้วยคำถาม

“*แฮ้งแกไส้คือฮีฮยัง*”

(*แฮ้งแกไส้หมายถึงอะไร*)

ผู้วิจัยจะถามความหมายทั้งคำว่า “*แฮ้ง*” “*แก*” และ “*ไส้*” เช่น “*แฮ้ง*” คืออะไร ทำไม นำแฮ้งมาใช้คำบริภาษ ลักษณะของแฮ้งเป็นอย่างไร มีนิสัยอย่างไร “*แก*” หมายถึงอะไร ลักษณะอาการแบบไหน “*ไส้*” คืออะไร ส่วนไหน เพื่อให้เข้าใจความหมายของแต่ละหน่วยศัพท์และที่มาของหน่วยศัพท์นั้นด้วย และถามต่อด้วยคำถาม

“*ใช้ด่าไผ่ ด่าฮูนฮีฮยัง*”

(*ใช้บริภาษใคร บริภาษเพราะอะไร*)

คำถามส่วนนี้จะเป็นส่วนที่บอกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกบริภาษว่าผู้ถูกบริภาษเป็นใคร วยใด และเพศใด เช่นผู้บอกภาษาตอบว่า “*กะด่าผัวนี่ละ ฮูนให้มัน กินเหล้าแล้วเว้าบู้เรื่อง*” (*ก็ด่าสามีนี่แหละ โมโหมัน ดื่มเหล้าแล้วพูดไม่รู้เรื่อง*) ผู้วิจัยก็จะทราบว่ามีบริภาษคนรุ่นเดียวกัน เพราะว่าไม่พอใจที่สามีมีพฤติกรรมที่ไม่ดี หรือถ้าเป็นถ้อยคำอื่นแล้วผู้บอกภาษาตอบว่า “*ด่าหลานนี่แหละ มันออกไปบ้านดี ไปแต่กับผู้บ่าว*” (*ด่าหลานนี่แหละ มันออกไปเที่ยวเล่นข้างนอกบ่อย ชอบไปกับผู้ชาย*) ผู้วิจัยก็จะทราบที่ใช้บริภาษเพศหญิงเพราะผู้บอกภาษามีหลานสาวคนเดียวตัวหนักเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในเชิงชู้สาว หรือข้อมูลอื่นๆเช่น “*ด่าฮี(ก.)นั่นแหละ มันกะโตด่าๆเนาะ เลยลื้อให้มันเคียด*” (*ด่าฮี(ก.)นั่นแหละ เพราะว่ามันตัวดำใจ อยากอยากแหยให้มันโกรธ*) ผู้วิจัยก็จะทราบข้อมูลว่าผู้บอกภาษาด่าใคร บางครั้งก็ไม่ต้องถามข้อมูลเชิงลึกของผู้ถูกบริภาษว่าเพศใด วยใด เพราะผู้บอกภาษาเป็นคนในพื้นที่จึงทราบข้อมูลของผู้ที่ถูกกล่าวถึงอยู่แล้ว แต่หากข้อมูลยังไม่ชัดเจนจึงจะถามว่าคนนั้นเป็นใคร และมักจะถามเพิ่มเติมอีกเช่น “*ด่าว่าจ้งไหน*” (*ด่ายังง*) “*ด่าอาลมแบบไหน*” “*ด่าด้วยอารมณแบบไหน*” ผู้บอกภาษาก็จะยกตัวอย่างซึ่งผู้วิจัยจะพยายามให้เล่าว่าเหตุการณ์นั้นเกิดจากอะไร พฤติกรรมแบบใด เพราะบางครั้งผู้บอกภาษาก็ไม่สามารถระบุได้ว่า ถ้อยคำที่ใช้ออกไปเป็นอารมณ์แบบใด เช่นมักจะตอบว่า “*กะเคียดนี่ละ*” (*ก็โกรธนี่แหละ*) “*กะด่าให้มันสะใจ*” (*ก็ด่าให้มันสะใจ*) แต่

บางครั้งผู้บอกภาษาก็จะตอบได้ เช่น “เว้าใม่มันซื่อๆ”(อารมณ์เหมือนประชด) “หุนหวยมันขอเงินดี” (ร่ำรวยมันขอเงินบ่อย) ผู้วิจัยก็จะพิจารณาได้ว่าถ้อยคำนั้นใช้ประชดประชันและแสดงความรำคาญ และอาจจะปรับเปลี่ยนคำถามไปตามแต่สถานการณ์เพื่อให้ได้ตัวอย่างของการใช้และเข้าใจเจตนาของผู้บริภาษได้ชัดเจนขึ้น และนอกจากถ้อยคำบริภาษที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ ผู้วิจัยก็จะถามโยงไปถึงถ้อยคำอื่นๆที่ใช้ เช่น “มีคำอื่นอีกบ่”(มีคำอื่นอีกไหม) หรือ “ยามสุนหนีส่วนหลายลิต่าคำไต่แน”(ตอนโมโหส่วนมากจะด่าคำไต่บ้าง) ก็จะได้ถ้อยคำบริภาษอื่นๆที่ใช้เพิ่มเติม ถ้าพบก็จะให้บอกรายละเอียดของถ้อยคำนั้นเพิ่มเติมด้วย

ตารางที่ 1 ตารางตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้สัมภาษณ์ข้อมูลถ้อยคำบริภาษ

ตัวอย่างแบบสอบถามถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน

ชื่อ-สกุล.....อายุ.....เพศ.....

ที่อยู่.....

ลำดับ	คำศัพท์	ความหมาย	สถานการณ์ที่ใช้		
			เคย	ไม่เคย	
			บริภาษใคร	เพราะอะไร/เจตนา	
1	ปากปาแตก				
2	หน้าหมา				
3	กะเลิง				
4	เวนตะไล				
5	สำมะแจ๊ะ				
6	ชกลกชนลอน				
7	ปอบตำ				
8	แฮ้งกินซึ้น				
9	ควยทาม				
10	พาก				

4. การคัดเลือกถ้อยคำบริภาษ

เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลถ้อยคำบริภาษจากการใช้จริงแล้ว ผู้วิจัยจะคัดเลือกถ้อยคำดังนี้

1. ตัดถ้อยคำที่ซ้ำกันออก ได้แก่ ถ้อยคำที่เหมือนกัน เช่น “อีห่ามึงเอ๊ย” “อีห่านี” ผู้วิจัยจะเก็บแค่ “ห่า” และนับเป็น 1 ถ้อยคำ และถ้อยคำบริภาษที่ออกเสียงคล้ายกันที่เกิดจากการแปรเสียง เช่น “หมาขี้เสียว” ที่มักจะพบในผู้บริภาษวัยผู้ใหญ่ที่เป็นผู้สูงอายุกับ “หมาขี้เสียว” ผู้วิจัยจะเก็บ “หมาขี้เสียว” เพราะพบการออกเสียงแบบนี้มากกว่า

2. ถ้อยคำบริภาษที่นำมาวิเคราะห์จะต้องเป็นถ้อยคำที่ผู้บอกภาษาสามารถให้ความหมายและรายละเอียดของถ้อยคำนั้นได้ชัดเจน

3. ถ้อยคำบริภาษที่นำมาวิเคราะห์จะต้องเป็นถ้อยคำที่มีเจตนาในการใช้เพื่อตำหนิ ตำหนิ ติเตียน ตูถูก เหยียดหยาม เยาะเย้ย ประชดคู่สนทนาหรือแสดงความรำคาญ หากมีถ้อยคำที่ผู้บอกภาษาใช้เพื่อเจตนาอื่น เช่น ใช้แสดงความสนิทสนม เช่น “อีห่ามึง บ่พ้อกันตั้งโดนเป็นได้สบายดีบ่” ใช้คำเรียกขาน เช่น “อีหมาเอ๊ย มาขอยถ้อยของแฉเร็ว” ผู้วิจัยจะไม่นำมาวิเคราะห์

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและคัดเลือกถ้อยคำตามข้อตกลงข้างต้นแล้วพบว่า ถ้อยคำในเบื้องต้น 211 ถ้อยคำ ผู้บอกภาษาสามารถให้ข้อมูลของแต่ละถ้อยคำได้ทั้งหมด และยังมีถ้อยคำบริภาษที่ผู้บอกภาษาใช้จริงเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 349 ถ้อยคำ ดังนั้น ถ้อยคำบริภาษที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้จึงมีทั้งสิ้น 560 ถ้อยคำ

5. การวิเคราะห์ถ้อยคำบริภาษ

การวิเคราะห์ถ้อยคำบริภาษทั้งสิ้น 560 ถ้อยคำ สรุปการวิเคราะห์ที่ได้ดังนี้

5.1 โครงสร้างถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน

การวิเคราะห์โครงสร้างของถ้อยคำบริภาษ ผู้วิจัยใช้แนวทางในการวิเคราะห์โดยพิจารณาถ้อยคำบริภาษว่าเป็นถ้อยคำบริภาษแบบคำ วลี หรือประโยค เพื่อให้เห็นลักษณะของถ้อยคำที่ผู้บริภาษมักใช้ข้อมูลในรูปแบบใดมากที่สุด

5.2 กลุ่มความหมายหน่วยศัพท์ในถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน

กลุ่มความหมายของหน่วยศัพท์ในถ้อยคำบริภาษ ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มความหมายจากการวิเคราะห์หน่วยศัพท์ คือ พิจารณาว่าถ้อยคำบริภาษ 1 ถ้อยคำประกอบด้วยหน่วยศัพท์ใดบ้าง และอยู่ในกลุ่มความหมายใด เช่น “พากแตกตาก” คือ 1 ถ้อยคำ แบ่งกลุ่มความหมาย

ของหน่วยศัพท์ได้เป็น “พาก” หมายถึง โรคระบาดชนิดหนึ่งเกิดแก่สัตว์บางชนิด เช่น ไก่ เป็ด วัว ควาย จะจัดไว้ในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ “แตก” หมายถึง กินอย่างเกินขนาด จะจัดไว้ในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการ “ดาก” หมายถึง อวัยวะที่ใช้ในการขับถ่าย จะจัดไว้ในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับอวัยวะ ถ้อยคำนี้จึงปรากฏอยู่ในทั้ง 3 กลุ่มความหมาย ฉะนั้นถ้อยคำบริภาษ 1 ถ้อยคำจึงอาจปรากฏได้หลายกลุ่มความหมาย

ขั้นตอนต่อมาผู้วิจัยจะนับจำนวนหน่วยศัพท์ว่าถ้อยคำบริภาษทั้ง 560 ถ้อยคำมีหน่วยศัพท์ที่ใช้ทั้งหมดกี่หน่วยศัพท์ เช่น “พากแตกดาก” นับได้ 3 หน่วยศัพท์ คือ “พาก” “แตก” และ “ดาก” หรือ “ห่าข้าว” นับได้ 2 หน่วยศัพท์ คือ “ห่า” กับ “ข้าว” เป็นต้น ผลการวิเคราะห์หน่วยศัพท์จากถ้อยคำบริภาษครั้งนี้พบหน่วยศัพท์จำนวนทั้งสิ้น 432 หน่วยศัพท์

ขั้นตอนต่อมาผู้วิจัยจะนับการปรากฏซ้ำของหน่วยศัพท์เพื่อหาค่าเฉลี่ยของความถี่ที่ปรากฏว่าหน่วยศัพท์ในกลุ่มความหมายใดถูกนำมาใช้บ่อยที่สุด เช่น “พาก” คือ 1 หน่วยศัพท์ อยู่ในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ จากถ้อยคำจำนวน 560 ถ้อย หน่วยศัพท์ “พาก” ปรากฏกี่ครั้ง ผลวิเคราะห์การปรากฏซ้ำพบว่าหน่วยศัพท์ทั้งสิ้น 432 หน่วยศัพท์ ปรากฏความถี่รวมกันทั้งหมด 1,247 ครั้ง แสดงให้เห็นว่าหน่วยศัพท์ 1 หน่วยศัพท์ จะพบการปรากฏซ้ำอยู่ที่ 2.89 ครั้ง

ตารางที่ 2 ตัวอย่างการนับจำนวนถ้อยคำ หน่วยศัพท์ และความซ้ำที่ปรากฏ

ถ้อยคำบริภาษ (560 ถ้อยคำ)	หน่วยศัพท์ (432 หน่วยศัพท์)		ความซ้ำที่ปรากฏ (1,247)	
พาก	พาก		1	
พากแตก	พาก	แตก	2	
พากแตกดาก	พาก	แตก	ดาก	3
รวม 3 ถ้อยคำ	รวม 3 หน่วยศัพท์		รวม 6 ครั้ง	

การวิเคราะห์โครงสร้างทางความหมายของถ้อยคำบริภาษ เป็นประเด็นการวิเคราะห์ที่สืบเนื่องมาจากกลุ่มความหมายของหน่วยศัพท์ ที่ผู้วิจัยสนใจว่า ถ้อยคำบริภาษ 1 ถ้อยคำ เกิดจากหน่วยศัพท์ในกลุ่มความหมายใดมารวมกันบ้าง และมีถ้อยคำใดบ้างที่ปรากฏได้โดยไม่ต้องรวมกับกลุ่ม

ความหมายอื่น เช่น “พาก”(กลุ่มโรคภัยไข้เจ็บ) “หมา”(กลุ่มสัตว์) “กะเลิง”(กลุ่มลักษณะนิสัย) ถ้อยคำเหล่านี้สามารถปรากฏได้โดยลำพังและมีความหมายสมบูรณ์ แต่บางถ้อยคำอาจจะเป็นได้อยู่ในทั้งโครงสร้างเดี่ยว เช่น “แฮ้ง” อาจใช้ได้ทั้ง “อีแฮ้งเฮี้ย” หรืออาจไปรวมกับหน่วยศัพท์กลุ่มอื่นด้วย เช่น “อีแฮ้งดิงมึงเฮี้ย” วิเคราะห์ได้เป็น “แฮ้ง* + ดิง” (สัตว์ + กิริยาอาการ) หรือ “ฟ้าผ่าหน้า” (ธรรมชาติ + กิริยาอาการ + อวัยวะ) หรือ “ท่ากินหัว” (โรคภัยไข้เจ็บ+กิริยาอาการ+อวัยวะ) เกิดจาก 2 และ 3 หน่วยศัพท์ประกอบกันตามลำดับ ผู้วิจัยจึงแบ่งโครงสร้างของหน่วยศัพท์เป็น 2 ประเภท คือ โครงสร้างเดี่ยว คือ ถ้อยคำที่เกิดจาก 1 หน่วยศัพท์ และโครงสร้างประสม คือ ถ้อยคำที่เกิดจาก 2 หน่วยศัพท์ขึ้นไปประกอบกัน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นลักษณะและรูปแบบการสร้างถ้อยคำปริภาษ

5.3 การใช้ถ้อยคำปริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน

การวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำปริภาษ ผู้วิจัยแบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ถ้อยคำปริภาษ และความหมายของถ้อยคำปริภาษ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ถ้อยคำ ผู้วิจัยพิจารณาการใช้ถ้อยคำปริภาษกับปัจจัย 3 ประการ คือ เพศ วัย และเจตนาในการแสดงอารมณ์ของผู้ใช้ และในส่วนของความหมายของถ้อยคำปริภาษทั้งแบบความหมายตรงและความหมายเปรียบเทียบ การศึกษาในเรื่องความหมายนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องให้เห็นภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมต่อไป

5.4 ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน

ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมในถ้อยคำปริภาษของคนอีสาน เป็นการศึกษาภาพสะท้อนที่ปรากฏจากกลุ่มความหมายของถ้อยคำปริภาษ โครงสร้างของกลุ่มความหมาย ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ถ้อยคำและความหมายของถ้อยคำ และนำมาพิจารณาว่าในแต่ละประเด็นการศึกษา แสดงให้เห็นลักษณะเด่นของถ้อยคำอย่างไร และสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นอย่างไร

* แฮ้ง หมายถึง แร้ง

5.5 การวิเคราะห์ความหมายของถ้อยคำบริภาษ

ผู้วิจัยศึกษาทั้งความหมายตามรูปภาษา และความหมายแฝงหรือความหมายสื่ออารมณ์ ทั้งจากผู้บอกภาษาและอาศัยแหล่งข้อมูลต่างๆเพื่อประกอบการอธิบายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้อ้างอิงความหมายในการศึกษา มีดังต่อไปนี้

1. พจนานุกรมภาคอีสาน-ภาคกลาง พ.ศ.2515
2. พจนานุกรมภาษาถิ่นอีสาน (เว้าอีสาน) พ.ศ.2545
3. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
4. www.isan.clubs.chula.ac.th

6. สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบลักษณะทางภาษาของถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน
2. ทำให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ถ้อยคำบริภาษและความหมายของถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน
3. ทำให้ทราบภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมจากถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน
4. เป็นแนวทางในการศึกษาถ้อยคำบริภาษในสังคมอื่นๆต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับถ้อยคำบริภาษ และศึกษาคำอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับถ้อยคำบริภาษ ได้แก่ คำด่า คำพรุสวาท คำหยาบ และคำต้องห้าม เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ แบ่งเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

1. ความหมายของคำบริภาษ
2. ลักษณะของคำบริภาษ
3. แนวคิดเรื่องการใช้ถ้อยคำบริภาษ
4. แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมและค่านิยม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของคำบริภาษ

จากการศึกษาเรื่องความหมายและลักษณะของถ้อยคำบริภาษ ผู้วิจัยพบว่ามีงานที่ใช้ทั้งคำว่า “บริภาษ” “คำบริภาษ” หรือ “ภาษาบริภาษ” ซึ่งเกี่ยวข้องหรือถือได้ว่าเป็นคำเดียวกันกับ “ถ้อยคำบริภาษ” ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2556: 654) ได้นิยามความหมายของบริภาษไว้ว่า หมายถึง กล่าวติเตียน กล่าวโทษ ด่าว่า

นุ้ย บ่อยาง (2517: 66) ได้อธิบายความหมายของคำบริภาษไว้ว่า หมายถึง การเยาะเย้ย ถากถาง เสียดสี ทั้งสังคมและส่วนบุคคล รวมทั้งการด่าโดยตรง

ปานใจ สุภาพ (2534: 34) ได้อธิบายความหมายของคำบริภาษไว้ว่า คำบริภาษ เป็น คำหยาบ ไม่สุภาพ และไม่เรียบร้อย

จรุงกุล บุรพวงค์ (2533: 359) ได้กล่าวถึงภาษาในการบริภาษว่า “การบริภาษเป็นการแสดงออกทางวาจาในด้านความก้าวร้าว เกิดขึ้นเนื่องจากผู้พูดรู้สึกไม่พอใจจากการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้ฟังจึงระบายความไม่พอใจนั้นออกมา”

วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2547: 6) ได้อธิบายความหมายของคำว่า “บริภาษ” ตามแนวคิดวิจารณ์ของเซิร์ล (Searle, 1969) ว่าเป็นการกล่าวถึงพฤติกรรมหรือการกระทำในอดีตของผู้ฟัง โดยผู้บริภาษเชื่อว่าพฤติกรรมดังกล่าวนั้นผิดและไม่น่าพึงพอใจ ผู้พูดจึงบริภาษเพื่อทำร้ายจิตใจของผู้ฟัง ให้อับอาย เสียดสีในความคิดในการกระทำนั้น

อรุณวิทย์ รอดเจริญ (2552: 6) ได้นิยามความหมายของภาษาบริภาษไว้ว่า หมายถึง การใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อเจตนาตีตื้น กล่าวโทษ ตำหนิ การกระทำหรือพฤติกรรมในอดีตของผู้ถูกบริภาษ ได้รับความอับอาย เจ็บใจ หรือเสื่อมเสียชื่อเสียง

จากความหมายของ “บริภาษ” ข้างต้น สามารถสรุปความหมายได้ว่า บริภาษ หมายถึง การกล่าวตีตื้น กล่าวโทษ ตำหนิ เยาะเย้ย ถากถาง เสียดสี รวมทั้งการตำหนิโดยตรง เกี่ยวกับการกระทำหรือพฤติกรรมเพื่อทำร้ายจิตใจของผู้ฟัง ให้อับอาย เสียดสีในความคิดในการกระทำนั้น ได้รับความอับอาย เจ็บใจ หรือเสื่อมเสียชื่อเสียง

2. ลักษณะของคำบริภาษ

ชวนพิศ อิฐรัตน์ (2533: 28-29) กล่าวว่า คำบริภาษคือการใช้ถ้อยคำภาษาเพื่อกล่าวตีตื้น กล่าวโทษ ตัดพ้อ ตำหนิผู้อื่นได้รับความทุกข์ใจไม่ว่าจะเป็นลักษณะใด ทั้งหยาบคายหรือสุภาพรวมๆกันเรียกว่า คำบริภาษ กรรมวิธีในการใช้ถ้อยคำว่ากล่าวให้ผู้อื่นโกรธหรือเจ็บใจนั้นมีหลายอย่างตามความสันตติจิตใจและประสบการณ์ของผู้ใช้ ทั้งนี้อาจคำนึงถึงผู้ฟังด้วยว่าสมควรจะถูก “เชือด” ในระดับไหน ซึ่งมีลักษณะต่างๆของการใช้หนักเบาตามความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมดังนี้

กระทบกระเทียบ,	เปรียบเปรยให้กระทบถึง,อาการกล่าวเปรยๆให้
กระทบกระแทก	กระทบไปถึงผู้ใดผู้หนึ่งอย่างแรง (หน้า 41)

โงกสับ	ด่าว่า, ปรีกปรี (หน้า 217)
ค่อน, ค่อนแคะ	แสร้งว่าให้เจ็บใจ, ค้นหาเอาสิ่งที่ไม่ดีขึ้นมาว่าให้เจ็บใจ (หน้า 237)
จ้วงจาบ	อาจเอื้อมกล่าวล่วงเกินผู้อื่นด้วยคำหยาบ (หน้า 276)
ด่า, ด่าทอ	ใช้วาจาว่าผู้อื่นด้วยถ้อยคำหยาบซ้ำ เลวทราม (หน้า 366)
แตก, แแตกดัน	พูดกระทบให้โกรธโดยยกเอาสิ่งที่อีกฝ่ายหนึ่ง ชอบขึ้นมาย้อนกล่าวเปรียบเทียบ
ถากถาง	ค่อนว่า (หน้า 435)
ประชด, ประชดประชัน	กล่าวแตก แแตกดัน, แกล้งแสดงให้ตรงข้ามกับ ความจริงใจ
เปรียบเปรย	อาการพูดว่าเปรียบ ไม่เจาะจง
เย้ย	จงใจล้อให้รู้สึกอาย และเจ็บช้ำน้ำใจ (หน้า 474)
เยาะ	พูดหรือแสดงกิริยาเกินความจริงเพื่อตักให้เจ็บ ใจบ้าง เพื่อสนุกขบขันบ้าง (หน้า 748)
สบประมาท	แสดงกิริยาวาจาหลบหลู่ซึ่งหน้า, ประมาทหน้า (หน้า 867)
ส่อเสียด	ว่าเปรียบเปรย, ว่ากระทบกระทั่ง, ว่าเหน็บแนม (หน้า 928)
หมิ่นประมาท	กล่าวตู่ตัก, ตู่กล่าวให้เขาเสียชื่อเสียง (หน้า 944)
หยาม	ดูหมิ่น, ตู่ตัก (หน้า 947)

ปานใจ สุภาพ (2534: 54) ได้อธิบายลักษณะของคำบริภาษไว้ว่า คำบริภาษเป็นคำ
หยาบ ได้แก่

ด่า คือ พูดกดลงให้ต่ำกว่าชั้นเชิงที่เขาเป็นจริง เช่น เขาเป็นคนก็ว่าเขาเป็น
สัตว์ วิธีด่านั้นยิ่งกดลงต่ำลงมากเท่าไรก็ยิ่งเจ็บมากขึ้นเท่านั้น

ประชด คือ พูดยกให้สูงขึ้นเกินกว่าภูมิชั้นของเขา เช่น เขาเป็นคนว่าเขา
เป็นเทวดา เป็นต้น

กระทบ คือ ตั้งใจทำให้เจ็บแต่ไม่ว่าตรงๆ พุดไปเสียทางโน้นให้มากระทบ
ทางนี้

สบล คือ คำแซงซกหักกระดุก แซงให้อีกฝ่ายหนึ่งมีอันเป็นไปต่างๆ เช่น ให้
ฉิบหาย ให้ตกนรกอเวจี

คำแสดใจอื่นๆ

คำหยาบโลน เช่น พุดเกี่ยวกับอวัยวะที่ลับ และการเสพเมถุน

คำอาฆาต คือ คาดคั้นถ้อยคำที่ก่อให้เกิดความสยดสยอง ผิดวิสัยสุภาพชน
เช่น บางคำในเวลาโกรธว่า “ประเดี้ยวพ้อพันเสียนี่”

คำต่ำ คือ คำบางคำที่สังคมถือว่าเป็นคำต่ำ ระคายใจผู้ฟัง เช่น กู มึง ไอ้ อี

คณาจารย์แห่งโรงพิมพ์เลี้ยงเชียง (2535: 121-122 อ้างถึงใน สมบูรณ์ ศรีระสันต์,
2542: 17) กล่าวว่าคำบริภาษเป็นการพุดหยาบเข้าสามหาว ทำให้ผู้ฟังเกิดความระคายใจและถือว่า
ผู้พุดเองเป็นคนมีสกุลต่ำ ได้แก่

คำต่ำ คือ พุดกดให้ต่ำลง

ประชด คือ พุดยกจนลอย

กระทบ คือ พุดเปรียบเปรยให้เจ็บใจเมื่อคิด

แตกคั้น คือ พุดกระแทกกระทั้น

สบล คือ แซงซกหักกระดุก

คำหยาบโลน คือ พุดคำที่สังคมรังเกียจ

คำอาฆาต คือ พุดให้คนฟังหวาดกลัวจะถูกทำร้าย

คำต่ำ เช่น คำว่า กู มึง ไอ้ อี

สุชีพ ปัญญาภาพ (2550: 66) กล่าวถึงลักษณะการบริภาษว่าเป็นการประพุดชั่วด้วย
วาจา เรียกว่า วจีทุจริต มี 4 ลักษณะ ได้แก่

มุสาวาจา คือ การพุดเท็จ

ปิสุณาวาจา คือ การพุดส่อเสียด

ผรุสวาจา คือ การพูดคำหยาบ

สัมผัปปลาปะ คือ การพูดเพื่อเจ้อ

จากนิยามความหมายและลักษณะของคำบริภาษข้างต้น พบว่ามีลักษณะของการบริภาษแตกต่างกันไป แต่จุดประสงค์หลักของการใช้นั้นเหมือนกันคือผู้บริภาษใช้ถ้อยคำเพื่อเป็นการแสดงความรู้สึกไม่พอใจ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปความหมายในงานวิจัยนี้ได้ว่า ถ้อยคำบริภาษ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้ตำหนิ ตำหนิติเตียน ถูกเหยียดหยาม เยาะเย้ยหรือประชดประชันคนสนทนาหรือผู้ที่ถูกกล่าวถึง ด้วยถ้อยคำที่มีความหมายในเชิงลบ เพื่อเป็นการระบายอารมณ์ หรือความรู้สึกไม่พอใจของผู้พูด หรือเพื่อให้คู่สนทนา รู้สึกเจ็บปวด สะเทือนอารมณ์ เสียหน้า หรือเสื่อมเสียชื่อเสียง โดยอาจจะอยู่ในรูปแบบความหมายตรงหรือความหมายเปรียบเทียบ และอาจจะเป็นคำที่หยาบคายหรือไม่ก็ได้

จากการศึกษาความหมายและลักษณะของคำบริภาษดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่า ถ้อยคำบริภาษยังมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับคำประเภทอื่นๆ ได้แก่ คำตำ คำผรุสวาท คำหยาบ และคำต้องห้าม ดังนี้

คำตำ

พนมพร นิรัญทวี (2544) ศึกษาเรื่อง “ว่าด้วยคำว่า “ตำ” กับ “คำบริภาษ” สรุปได้ว่าในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของคำว่า ตำ และ ตำทอ ไว้ว่า “ตำ” ก.ใช้ถ้อยคำว่าคนอื่นด้วยคำหยาบช้าเลวทราม ตำทอ ก.ตำ ตำต่อบกัน หากจะยึดความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรม จะพบลักษณะของการใช้คำตำว่าคนอื่นแบบหนักเบาแตกต่างกันไป เป็นต้นว่า กระทบกระเทียบกับเปรียบเทียบ เป็นลักษณะการพูดว่าทำนองเปรียบเทียบไม่เจาะจง ส่วนแตก แดกดัน ประชดประชัน จัดเป็นการพูดกระทาบให้โกรธหรือยกเอาสิ่งที่อีกฝ่ายหนึ่งชอบขึ้นมาว่ากล่าวหรือแกล้งให้เจ็บใจ ส่วนลักษณะการพูด เสียตสี เหน็บแนมมีความหมายเข้าข่ายพูดเสียดแทงให้กระทาบใจหรือพูดว่ากระทบกระทัง ถ้าเป็นกลุ่มเยาะ เย้ย หยาม จะเป็นการพูดหรือแสดงกิริยาเพื่อตลกดูหมิ่นให้เจ็บทรวง แต่ถ้าเป็นสบประมาทหรือหมิ่นประมาทจะเป็นลักษณะของการตลก หรือกล่าวให้เขาเสียชื่อเสียง และจาบจ้วงเป็นการกล่าวล่วงเกินผู้อื่น

การใช้ถ้อยคำลักษณะต่างๆดังกล่าวอาจจะใช้ได้ทั้งคำสุภาพ และคำหยาบ เลวทราม จะให้สะใจแค่ไหนก็ได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้พูด ชวนให้นึกถึงคำคำหนึ่งที่มีความหมายกว้างๆ มากกว่าคำว่า “ต่ำ” คำนั้นก็คือ “คำบริภาษ” และหากจะประมวลคำที่คนไทยนิยมใช้บริภาษนั้น สามารถจำแนกได้ดังนี้

คำที่หมายถึงสัตว์ จะยกชื่อสัตว์ซึ่งมีนัยความหมายไม่ดีมาว่ากันตรงๆก็ได้ เช่น เหี้ย แมงดา แรด หมา ควาย เต่า ไตโนเสาร์ หรือจะมีคำขยายลักษณะเพิ่มเติมออกไปก็ได้ เช่น หมาขี้เรื้อน หมาหมู แร้งทิ้ง งูพิษ ลาโจ่ง

คำที่หมายถึงกิริยาไม่ดี เช่น ลามก เชื้อ บ้า โห้ง บัดซบ เลว ระยำ สารระแนง กกระแตะ ตะกละ ร่าน เส็งเครื่อง หรือบางครั้งก็จะมีคำขยายให้รายละเอียดออกไปอีก เช่น บ้าเห่อ บ้าตันทา เสือกกะโหลก

คำที่มีความหมายว่าเป็นคนเลว เช่น นักเลง อันธพาล ตัวร้าย ทรชน ตัวการ ไพร่ ไพร่สกุล

คำที่มีคำหลักว่า “ขี้” เช่น ขี้ตืด ขี้ขลาด ขี้ฉ้อ ขี้เหนียว ขี้ขึ้นหัว ขี้ครอก ขี้เท่อ

คำที่มีส่วนต่างๆของร่างกายเป็นหลัก เช่น มีคำว่า ปาก เป็นต้นว่า ปากเสีย ปากจืด ปากตลาด ปากหมา ปากสว่าง ปากดำแยะ ปากปีจ้อ คำว่าใจ เช่น ใจดำ ใจคด ใจร้าย ใจง่าย ใจแคบ ใจหิน ใจชั่ว ใจปลาชิว ใจใหญ่ คำว่าตีน เช่น ส้นตีน

คำเรียกอวัยวะเพศ ทั้งเพศชายและเพศหญิง (ขอละเว้นตัวอย่าง)

คำที่หมายถึง “ผี” ต่างๆ เช่น ผีเปรต ผีบ้า ผีทะเล ผีทะเลโมน

คำที่เรียกโรคภัย เช่น ห่า ขี้เรื้อน ขี้ทูต กูดถึง

คำเรียกชื่อตัวละครในวรรณคดี เช่น กากี โมรา วันทอง ทรพี ผีเสื้อสมุทร

คำที่มีตัวเลขผลสมอยู่ เช่น 18มงกุฏ ไอ้ห้าร้อย ไอ้ห้าเปี้ย โจรห้าร้อย

คำที่เกี่ยวข้องกับการร่วมประเวณี เช่น สังคมไทยถือว่าเป็นคำหยาบแบบสุดๆ เพราะบ้านเรายังปิดกั้นในเรื่องนี้ (ขอละเว้นตัวอย่าง)

คำคำบุพการีและบรรพบุรุษ เช่น วัฒนธรรมไทยจะเคารพบไหว้บรรพบุรุษ ถ้าไปถึงพ่อแม่หรือต้นตระกูลจะถือว่ารุนแรงที่สุด เช่น ลูกอีช่างพูด พ่อแม่ไม่สั่งสอน ลูกเสื่อลูกตะเซ่

คำหยาบ

วิจารณ์ พาณิช (2550) ศึกษาเรื่อง “ผรุสวาท” ได้กล่าวว่า “ผรุสวาท” แปลว่า คำหยาบ จากการศึกษาข้อมูลในอดีตคำผรุสวาทนั้นเป็นเหตุแห่งคดีความมากมาย ดังที่ปรากฏในมาตรา 36 ของพระไอยการลักษณะตีกันดำกันในประมวลกฎหมายตราสามดวง ได้กล่าวถึงเหตุวิวาทที่มาจาก การสบประมาทกันด้วยคำพูดว่า

36 มาตราหนึ่ง ดำท่านว่า “ไอ้/อี ชีตรุ ชีเมา ชีชีโมย ชีช่อ ชีโซ่ ชีตรวน ชีชื้อ ชีค้ำ ชีถอง ชีทุบ ชีตบ ชีคูก ชีค้ำ ชีประจานคนเสีย ชีขายคนกินทั้งโคต ชีครอก ชีช้ำ ชีถ้อย คนเสียคน กระจายจก คนอ้ประหลัก คนบ้า คนใบ้ สับปลับ อี้มกชู้ มกผัว มิงทำชู้เหนือผัวกู อี้แสนหก แสนชู้จาบ อี้ดอกทอง อี้เยดช้อน กี้ดี สรรพดำกันแต่ตัวประการใดๆ ทานให้ปรับไหมโดยยศาศักดิ์ลาหนึ่ง ถ้าดำโคตค้ำเกล้า แก่ให้ไหมทวิคูณ” และ 37 มาตราหนึ่ง กล่าวโดยสรุปได้ว่า “การใช้คำหยาบหรือผรุสวาทต่อผู้อื่นนั้น ไม่ใช่ความผิด ตราบเท่าที่ผรุสวาทนั้นสืบแล้วเป็นความจริง นอกจากนี้หลักศีลธรรมยังมีน้ำหนักมาก ในการเอาโทษผู้ทำ “กาลีสลามก” คือ เรื่องเลวร้าย และหมายความวา ผู้ถูกดำนั้นถูกลงโทษทางสังคม และทางกฎหมาย ในกรณีที่ใช้คำหยาบต่อผู้อื่นจะเข้าข่ายสบประมาท ก็ต่อเมื่อคำดำนั้นไม่เป็นความจริง เข้าทำนอง “ดำหมู่ประทา ดำหมาประเทียบ”หรือดำกระทบกระเทียบให้ได้อาย”

นอกจากนี้ในอักขรานุชรินทร์หมอบลัดเลย์ พ.ศ.2416 ก็พบคำหยาบของไทยอีก 31 คำ ได้แก่ อีหน้าเกือก อีกาก อีโงง อีหน้าดำน อีเปรต อีชีช้ำ อีหน้าสด อีหน้าเปน อีชีเย็ด อีเคอะ อีชาติชั่ว อีเสเพล อีดอกกะทือ อีดอกทอง อีแดกแห้ง อีตอแหล อีทิมขึ้น อีมีทะเล อียักจีนี อีท่าฟัด อีมดอืท้าว อีร้อยควย อีร้อยช้อน อีเสเพล คำที่ใช้ว่าผู้หญิงในข้างต้นนั้นอาจทำให้คิดว่าไม่มีคำหยาบที่ใช้บริภาษผู้ชาย แต่ความจริงแล้วคือคำดำทอผู้ชายก็มีแต่ไม่มากและไม่มีสีสันเท่ากับคำที่ใช้ว่าผู้หญิง

ได้แก่ ไ้ก่ก ใ้เคอะ ใ้ถ้อย ใ้บ้ำ ใ้ระยา ใ้ยจ้งไร ใ้ยชาติซ่า ใ้ยตัดหัว จากข้อมูลดังกล่าวยังพบอีกว่าผรุสวาทของไทยเป็นภาษาภาพพจน์และมีนัยในเชิงเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่คำเหล่านี้สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมไทย คำที่ใช้ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้

1. เหยียดหยามฐานะอันต่ำต้อยทางสังคม เช่น ดูถูกว่าเป็นขี้ข้า ทาส
2. ดูถูกสติปัญญาว่า โง่เขลา เช่น อีเคอะ
3. ถากถางเรื่องพฤติกรรมโดยเฉพาะการลักขโมย เช่น ขี้ลัก ขี้ฉ้อ
4. ถากถางเรื่องการประพฤติดวงตัว
5. ถากถางเรื่องประพฤติดิต่างเพศ

สรุปได้ว่า ข้อมูลดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า “คำผรุสวาท” คือ “คำหยาบ” ที่นำมาใช้ว่ากล่าวพฤติกรรมและเรื่องที่ไม่เหมาะสมซึ่งเรียกคำเหล่านี้ว่า “คำด่า”

วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2547: 12) กล่าวถึง “คำหยาบ” ซึ่งเป็นกลวิธีอย่างหนึ่งของการบริภาษว่า เมื่อกล่าวถึงการบริภาษ ผู้พูดภาษาไทยมักจะนึกถึงการบริภาษด้วยคำหยาบเสมอ ทั้งที่เราอาจบริภาษโดยไม่ใช้คำหยาบก็ได้ แต่เพราะคำหยาบเป็นรูปภาษาที่ชัดเจน ไม่กำกวม ไม่ต้องตีความ ผู้ถูกบริภาษก็สามารถรับรู้ได้ทันทีว่าตนกำลังถูกบริภาษอยู่ คำว่า “คำหยาบ” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่ได้ให้ความหมายไว้ แต่ได้ให้ความหมายของคำว่า “หยาบ” ไว้ว่า ว.ไม่ละเอียดย เช่น ทราหยาบ แปะหยาบ; ไม่สุภาพ เช่น กิริยาหยาบ พุดหยาบ, ไม่เรียบร้อย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 1266) จากความหมายดังกล่าวนี้ยังไม่ชัดเจนและครอบคลุมเพียงพอ เพราะพูดไว้แต่เพียง “หยาบ” คือไม่สุภาพเรียบร้อยเท่านั้น จึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับคำต้องห้ามมาช่วยกำหนดนิยาม คำว่า “สิ่งต้องห้าม” (Taboo) หมายถึง สิ่งที่ไม่ควรเกี่ยวข้องและการกระทำที่ไม่ควรกระทำรวมถึงถ้อยคำที่ไม่ควรพูด (Hertzer, 1965) และจากการศึกษาของคริสตัล (Crystal, 1992) เห็นตรงกันว่าคำต้องห้ามและคำที่น่ารังเกียจต่างๆ ซึ่งอาจรวมเรียกว่าคำหยาบนั้น เป็นคำที่ผู้พูดใช้เพื่อแสดงความโกรธ หรือความไม่พึงพอใจต่อผู้ฟัง ดังนั้นเมื่อผู้บริภาษต้องการแสดงความโกรธตลอดจนความไม่พอใจต่างๆจึงเลือกใช้คำหยาบเหล่านี้แสดงอารมณ์ออกมา

กุลชาติ ศรีโพธิ์ ศึกษาเรื่อง “การสื่อสารผ่านการแปลคำสบลและคำหยาบในภาพยนตร์ต่างประเทศ” ก็ได้จำแนกประเภทของคำสบลและคำหยาบที่ปรากฏในภาพยนตร์ต่างประเทศไว้ 7 ประเภท ได้แก่

1. อวัยวะต่างๆในร่างกายมนุษย์ เช่น Ass ความหมายโดยอรรถ (Denotative Meaning) หมายถึง ก้น ทวารหนัก ความหมายเปรียบเทียบ (Connotative Meaning) หมายถึง สิ่งที่สกปรก ต่ำ ความเลวทราม ต่ำช้า และความหมายที่ปรากฏในภาพยนตร์ หมายถึง ก้น ตูด

2. กิจกรรมทางเพศ เช่น Fuck ความหมายโดยอรรถ หมายถึง การมีเพศสัมพันธ์ ความหมายเปรียบเทียบ หมายถึง สิ่งที่ไม่ดี ไม่งาม ไม่เหมาะสม การเอาเปรียบ การกระทำที่หยาบคาย ส่วนความหมายที่ปรากฏในภาพยนตร์ หมายถึง บ้าเซมัด ให้อย่าเสีย ห่า บ้าจริง เปรดเอ๊ย

3. การขับถ่ายของมนุษย์และสัตว์ เช่น การขับถ่ายของมนุษย์ Shit ความหมายโดยอรรถ หมายถึง อุจจาระ ความหมายเปรียบเทียบ หมายถึง การเสแสร้ง กล่าวเกินความจริง แสดงความรังเกียจ ขยะแขยง ความผิดหวัง ส่วนความหมายในภาพยนตร์ หมายถึง บ้าเอ๊ย ให้อย่าเสีย อุบาทว์ไอ้-(คำขยาย) วะ แม่ง และการขับถ่ายของสัตว์ เช่น Bullshit ความหมายโดยอรรถ หมายถึง มูลวัว ความหมายเปรียบเทียบ หมายถึง ความไร้สาระ ความไม่น่าเชื่อไม่เห็นด้วย ส่วนความหมายในภาพยนตร์ หมายถึง มั่วฉิ่ง เหลวไหล ล้อเล่น ทุเรศเอ๊ย ไร้สาระ

4. เพศหญิง เช่น Bitch ความหมายโดยอรรถ หมายถึง สุนัขตัวเมีย ผู้หญิง สำนอน หญิงเลว โสเภณี ความหมายเปรียบเทียบ หมายถึง สิ่งสกปรก ความชั่วร้าย ความไม่ดี ผู้หญิงที่ไม่ดี ปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม

5. ความเชื่อ และเรื่องเหนือธรรมชาติ เช่น God ความหมายโดยอรรถ หมายถึง พระเจ้า ความหมายเปรียบเทียบ หมายถึง การร้องขอสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ บุคคลที่เป็นที่เคารพบูชาให้คอยปกป้องคุ้มครอง ส่วนความหมายในภาพยนตร์ หมายถึง ช่วยฉิบเป้ง

6. สัตว์ เช่น Stupid Donkey ความหมายโดยอรรถ หมายถึง ลาโง่ ความหมายเปรียบเทียบ หมายถึง การกระทำที่โง่เขลา หัวตื้อหัวรั้น และความหมายในภาพยนตร์ หมายถึง จีเง่า

7. การสาปแช่ง เช่น Damn ความหมายโดยอรรถ หมายถึง การประณาม การสาปแช่ง การกล่าวหา ความหมายเปรียบเทียบ หมายถึง ความชั่ว ความเลวร้าย ความไม่ถูกต้อง ความกลัว และการถูกใส่ร้ายป้ายสี ส่วนความหมายที่ปรากฏในภาพยนตร์ หมายถึง ให้ตาย บ้า

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่าคำหยาบนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งต้องห้าม หรืออีกนัยหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่าคำหยาบนั้นก็คือคำต้องห้าม (วิสันต์ สุวิสิทธิ์, 2547: 12)

คำต้องห้าม

นันทวัฒน์ เนตรเจริญ ศึกษาเรื่อง “การแปลถ้อยคำต้องห้ามในวรรณกรรมเรื่อง The Catcher in the Rye: กรณีศึกษาสำนวนแปลของ คำระวี-ไบเตย” ได้นิยามศัพท์ของถ้อยคำต้องห้ามไว้ว่า หมายถึง ถ้อยคำหยาบคาย (Vulgarisms) ถ้อยคำสบประมาท (Insult) ถ้อยคำสบถ (Expletive) ถ้อยคำสาปแช่ง (Cursing) และถ้อยคำที่ถูกสังคมสุภาพชนยังยั้งไว้ว่าไม่สมควรใช้เนื่องจากขัดต่อค่านิยมอันดีงามของสังคม (นันทวัฒน์ เนตรเจริญ, 2557: 7)

Jay (1996, อ้างถึงใน Fakuade, Gbenga, and others, 2013: 121-122) แบ่งประเภทของถ้อยคำต้องห้ามออกเป็น 8 ประเภท ได้แก่

1. ถ้อยคำต้องห้ามและถ้อยคำลามก คือ ถ้อยคำที่ไม่ควรใช้ในที่สาธารณะ เช่น การร่วมเพศและการต่อว่าผู้หญิงสำส่อน
2. ถ้อยคำดูหมิ่นพระเจ้า คือ การใช้คำศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอย่างไม่เหมาะสมเพื่อทำร้ายหรือสร้างความเสื่อมเสียต่อพระเจ้า ศาสนา สถาบันที่เกี่ยวข้องกับศาสนา รูปเคารพ สัญลักษณ์ต่างๆ เป็นต้น

3. ถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับศาสนา คือ การใช้ถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ด้วยกิริยาที่แสดงถึงความไม่เคารพนับถือ ผู้พูดอาจจะไม่ได้ตั้งใจดูหมิ่นพระเจ้าหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับศาสนา แต่ต้องการสื่ออารมณ์ที่มีต่อบางสิ่งเท่านั้น

4. ถ้อยคำสบประมาท คือ ถ้อยคำที่โจมตี หรือ ทำร้ายผู้อื่นโดยสื่อถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพ สติปัญญา หรือจิตใจของผู้ที่ถูกกล่าวถึง เช่น โง่ น่าเกลียด เป็นต้น

5. ถ้อยคำสบถ คือ ถ้อยคำสื่ออารมณ์ที่อยู่ในรูปแบบของคำอุทานหรือสภสวดแทรก ผู้พูดจะไม่เอ่ยพาดพิง โจมตี หรือทำร้ายใครคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ แต่จะเอ่ยขึ้นเพื่อปลดปล่อยอารมณ์ความรู้สึก เช่น ความไม่พอใจ ความผิดหวัง เป็นต้น

6. ถ้อยคำหยาบคาย คือ ถ้อยคำที่ไม่สุภาพ หยาบคาย รุนแรง จัดเป็นถ้อยคำที่น่ารังเกียจและก้าวร้าว ผู้พูดมักจะใช้ถ้อยคำหยาบคายเพื่อลดคุณค่าหรือลดความสำคัญของบางสิ่งบางอย่าง หรือผู้พูดอาจจะใช้ถ้อยคำหยาบคายเพื่อย่างถึงหรือบรรยายถึงสิ่งดังกล่าวก็ได้

7. ถ้อยคำสาปแช่ง คือ การใช้ถ้อยคำเพื่อสาปแช่งคนอื่น

8. ถ้อยคำสแลง คือ ถ้อยคำสร้างขึ้นโดยคนกลุ่มหนึ่งเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มใช้แสดงออกถึงอัตลักษณ์และความเป็นกลุ่มก้อนเดียวกัน

แอลันและเบอร์ริดจ์ (2006, อ้างถึงใน อรทัย ชินอัศรพงศ์, 2557: 26-29) กล่าวว่า ข้อห้ามซึ่งเป็นที่มาของคำต้องห้าม จะเกี่ยวข้องกับ 5 เรื่องต่อไปนี้

1. อวัยวะ/ ส่วนของอวัยวะในร่างกาย (Allan and Burrige, 2006: 161-165) เช่น ผม ขนจากส่วนต่างๆที่ถูกขับออกมาจากอวัยวะในร่างกาย (bodies and their effluvia) เช่น เหงื่อ น้ำมูก อุจจาระ

2. อวัยวะเพศและกิจกรรมทางเพศ (The organs and acts of sex) Allan and Burrige (2006: 144-145) กล่าวว่า เรื่องกิจกรรมที่เกี่ยวกับเพศ มักจะเป็นสิ่งต้องห้าม (มักหมายถึงการมีสัมพันธ์ทางเพศกับคนนอกครอบครัวที่ผิดต่อกฎหมายและศาสนา) และมีคำห้ามพูดเกี่ยวกับข้อนี้มากมายที่สุด เช่น คำเรียกอวัยวะเพศทั้งชายและหญิง การถึงจุดสุดยอด

3. โรคภัยไข้เจ็บ ความตาย และการฆ่า (diseases, death and killing) (Allan and Burrige, 2006: 203-221) คนทั่วไปมักหลีกเลี่ยงชะตากรรม โดยจะไม่พูดถึงเรื่องกลางร้ายหรือความโชคร้าย ด้วยเหตุที่มีความกลัวเป็นหลัก คือ กลัวที่จะเจ็บปวด กลัวเป็นโรคร้ายและ

กลัวที่จะตาย ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้เองทำให้คนเรามากไม่พูดถึงเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ ในอดีตครั้งที่ การแพทย์ยังไม่เจริญ การรักษาโรคและเครื่องมือทางการแพทย์ไม่ทันสมัย ผู้คนมักเชื่อว่าโรคภัยต่างๆ เกิดจากสิ่งลึกลับและเป็นเรื่องเหนือธรรมชาติ การรักษามักจะเกี่ยวข้องกับภูตผีและวิญญาณ ด้วยเหตุ นี้จึงทำให้ชื่อโรคที่ร้ายแรงเป็นคำที่ผู้คนจะไม่พูดถึงหรือสังคมห้ามพูด ได้แก่ ซิฟิลิส โรคเรื้อน โรคมะเร็ง โรคทางจิต(บ้า) โรคเอดส์

4. การตั้งชื่อ การเรียกชื่อ (naming and addressing) (Allan and Burrige, 2006: 124-128) ชื่อ เป็นสิ่งที่ระบุตัวตนของผู้พูดและแยกตัวเราออกจากคนอื่นๆ นอกจากนั้นชื่อยังเป็นสื่อกลางให้เพื่อนหรือคนทั่วไปรู้จักตัวเรา ดังนั้น การทำให้คนเสียชื่อ เปรียบได้ กับหรือเลวร้ายพอๆกับการทำร้ายร่างกาย ชื่อจึงเป็นเรื่องต้องห้ามของหลายๆชุมชน

5. อาหารและกลิ่น (food and smell) (Allan and Burrige, 2006: 175-176) อาหารมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ในหลายๆด้าน ได้แก่ การดำรงชีวิต เพิ่มพลังแก่ สมอง ความงาม ความต้องการทางเพศ และเพื่ออายุที่ยืนยาว นอกจากนั้นแล้วอาหารยังเป็นสิ่งที่ระบุ ตัวตน บอกถึงชนชั้นและวิถีชีวิตของผู้กินได้ เช่น เรากินหมู ไก่ แต่เขากินสุนัข เรากินน้ำแต่เขากิน เบียร์ หรือ พาสต้ามีความสัมพันธ์กับคนอิตาลี คราวของความสัมพันธ์กับคนฝรั่งเศส เป็นต้น และคน แต่ละชนชาติก็จะมีอาหารต้องห้ามของตน เช่น เนื้อวัวเป็นอาหารต้องห้ามของชาวฮินดู หมูเป็น อาหารต้องห้ามของชาวมุสลิม เป็นต้น ทั้งนี้แนวคิดต่างๆในข้อห้ามเหล่านี้ส่วนใหญ่มักเกิดจากความ เชื่อที่อยู่เหนือเหตุผล

ส่วนเรื่องของกลิ่น (Allan and Burrige, 2006: 197-199) ประสาทสัมผัสรับรู้เรื่อง กลิ่นจะมีความสัมพันธ์กับประสาทสัมผัสเรื่องรสชาติ ความหิวและกระหาย อีกทั้งชื่อของโรคภัยไข้เจ็บ บางชนิดยังมีความเกี่ยวข้องกับกลิ่นด้วย เช่น โรคไทฟอยด์จะทำให้นึกถึงกลิ่นขมบ่งอบ วัณโรคจะทำให้ นึกถึงกลิ่นเบียร์ค่างเก่า โรคไขเหลืองทำให้นึกถึงกลิ่นเนื้อ โรคจิตเสื่อมทำให้นึกถึงกลิ่นเหม็น เป็นต้น นอกจากนี้กลิ่นยังมีความเกี่ยวข้องกับร่างกาย เนื่องจากในทางวิทยาศาสตร์มีข้อมูลยืนยันว่า กลิ่นตัว ของคนแตกต่างกันเพราะอาหารที่เรากินต่างกัน และในทางชีววิทยายืนยันว่า ชาติพันธุ์แตกต่างกันจะมี กลิ่นตัวที่แตกต่างกัน

นอกจากในงานวิจัยต่างประเทศแล้ว งานวิจัยของไทยก็มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับประเภทของ คำต้องห้ามเช่นกัน ได้แก่

Leetrakul (1978, อ้างถึงใน อรทัย ชินอักษรพงศ์, 2557: 24-25) ได้ศึกษา ถ้อยคำต้องห้ามในวัฒนธรรมไทยและได้แบ่งคำต้องห้ามในภาษาไทยออกเป็น 9 ประเภทดังต่อไปนี้

1. ชื่อต้องห้าม มีประเภทย่อยดังต่อไปนี้

1.1 การตั้งชื่อคนที่ต้องห้าม เช่น ศิวะ สิทธิธนะ

1.2 การเรียกขานชื่อคนที่ต้องห้าม เช่น คนไทยจะไม่เรียกชื่อบุคคลที่เราคุ้ยหากคนๆ นั้นมีอายุมากกว่าหรือมีตำแหน่งที่สูงกว่าเรา เด็กจะไม่เรียกชื่อเล่นของบุคคลที่มีอายุมากกว่า ถ้าจะเรียกชื่อเล่นมักมีคำนำหน้า เช่น พี่ ป้า น้า อา นำหน้า

1.3 คำเรียกญาติต้องห้าม เช่น ผัว เมีย เป็นต้น

1.4 ชื่ออาชีพต้องห้าม เช่น หมอตำแย

1.5 โรคต้องห้าม เช่น โรคทำ (ขี้)กลาก (ขี้)เกลื่อน

1.6 ชื่ออาหารต้องห้าม เช่น ขนมนไส้ไส้ จะเรียกว่า ขนมนสอดไส้แทน ขนมนไขเหี้ย จะเรียกว่า ขนมนไขหงส์แทน

1.7 ชื่อพืชต้องห้าม ดอกซ่อนชู้ จะเรียกว่า ดอกซ่อนกลิ่นแทน ต้นตำแย จะเรียกต้นอเนกคุณ

1.8 ชื่อสัตว์ต้องห้าม เช่น ควาย เหี้ย

1.9 ชื่อของส่วนต่างๆในร่างกายที่ต้องห้าม เช่น นม ตีน จักแร้

1.10 ชื่อสิ่งขบถายที่ออกมาจากร่างกาย ต้องห้าม เช่น ขี้ เยี่ยว ตด อ้วก

1.11 ชื่อกิจกรรม การกระทำต้องห้าม เช่น แดก ตาย แก่ กระเด้า เป็นต้น

2. คำสรรพนามต้องห้าม ได้แก่ กู มึง ไอ้ อี

3. คำลงท้ายต้องห้าม ได้แก่ วะ

4. คำที่ให้ความหมายอุปลักษณะต้องห้าม เช่น ปลาซ่อน สากกะเบือ ไข่ ซึ่งให้ความหมายอุปลักษณะถึงอวัยวะเพศชาย

5. คำพวนต้องห้าม เช่น ตากแดด คุณด้วย เห็นควรด้วย เห็นหมี่ เป็นต้น

6. คำที่มีเสียงคล้ายกับคำต้องห้ามชนิดที่ห้ามอย่างเด็ดขาด เช่น หิน ควาย yet door เป็นต้น

7. คำสมัยใหม่ต้องห้าม เนื่องจากเป็นคำที่ไม่สามารถใช้ได้ทั่วไป จะใช้เฉพาะกลุ่มคนเป็นคำพูดต้องห้ามพูดกับคนที่มีสถานะสูงกว่า เพราะถือว่าไม่สุภาพ เช่น แจ่ว เซ็ง เห้ ซ่าส์ แซว เป็นต้น

8. คำศัพท์ต้องห้ามที่ใช้กับพระ เช่น ฉันท จำวัต อาพาธ นมัสการ เป็นต้น

9. คำศัพท์ต้องห้ามที่ใช้เฉพาะราชวงศ์เท่านั้น ทั้งคำสรรพนาม คำลักษณนาม และคำลงท้าย เช่น เสวย บรรทม

จากการศึกษาคำประเภตต่างๆที่เกี่ยวข้องกับถ้อยคำบริภาษข้างต้น พิจารณาได้ว่า คำด่า คำพรูสาท คำหยาบ และคำต้องห้ามนั้นเป็นการศึกษาที่มีที่มา ลักษณะ และจุดประสงค์ในการใช้ที่คาบเกี่ยวและเชื่อมโยงถึงกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาเพื่อนำมาใช้ในวิเคราะห์ประเด็นต่างๆเกี่ยวกับถ้อยคำบริภาษให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. แนวคิดเรื่องการใช้ถ้อยคำบริภาษ

จากการศึกษาการใช้ถ้อยคำบริภาษและลักษณะการใช้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการใช้ภาษามาใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ปัจจัยเรื่องเพศกับปัจจัยเรื่องวัย นอกจากนี้ประเด็นสำคัญในการวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำอีกส่วนหนึ่งคือ วิธีการใช้ถ้อยคำบริภาษที่ผู้บริภาษมีเจตนาในการแสดงความรู้สึกไม่พอใจแตกต่างกันไปตาม “อารมณ์”

Young (1973) ได้กล่าวว่าอารมณ์ คือ กระบวนการหรือสภาวะทางด้านความรู้สึกที่ถูกทำให้หวั่นไหว ซึ่งแสดงออกมาโดยการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และพฤติกรรมรวม (โยธิน ศันสนยุทธ, 2533 : 155)

การศึกษาเรื่องอารมณ์เป็นเรื่องยาก เนื่องจากต้องอนุมานจากพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง นักจิตวิทยาได้สังเกตลักษณะของอารมณ์พบว่าอารมณ์เป็นภาวะที่ไม่คงที่ มีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการคือ (มุกดา ศรีรงค์, 2542 : 255-256)

1. อารมณ์ไม่ใช่พฤติกรรมภายนอกหรือความคิดเฉพาะอย่างแต่อารมณ์เป็นประสบการณ์ความรู้สึกส่วนบุคคล

2. อารมณ์เป็นความรู้สึกที่รุนแรงและมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่แตกต่างไปจากการกระทำปกติทั่วไป เช่น เมื่อมีอารมณ์กลัวจะมือสั่น

3. อารมณ์มีความซับซ้อนกว่าความรู้สึกทางร่างกายอื่นๆ บุคคลจะมีการประเมินหรือแปลความหมายของสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องแล้วจึงจะเกิดอารมณ์นั้นๆ

4. อารมณ์จะเกิดร่วมกับการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ เช่น เมื่อเรารู้สึกประหลาดใจ จะเบิ่งตาโต ปากอ้า ออจยกมือปิดหน้า ส่วนการตอบสนองภายในจะมีการเปลี่ยนแปลงอัตราการเต้นของหัวใจ

คาร์รอล อิชาร์ด (Carroll Izard, 1982) ได้จำแนกอารมณ์ออกเป็น 10 ประเภท ได้แก่

1. Interest-Excitement (สนใจ-ตื่นเต้น) เป็นอารมณ์ที่ทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้และใช้ความพยายามในเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น เช่น อยากเรียนสูงๆ

2. Joy (รื่นเริง) เป็นอารมณ์ที่ก่อให้เกิดสภาวะของความเชื่อมั่น มองว่าโลกนี้ช่างน่าอยู่เหลือเกิน และเกิดความรู้สึกว่าตนยังเป็นที่รักของบุคคลอื่นๆอยู่

3. Surprise (ประหลาดใจ) เป็นอารมณ์ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสิ่งเร้าในระบบประสาทอย่างฉับพลัน ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นเราก็มพร้อมรับมือในทุกสถานการณ์

4. Distress-Anguish (เสียใจ-เจ็บปวด) เป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลต้องประสบกับความพลัดพราก หรือเผชิญหน้ากับความล้มเหลวในชีวิต

5. Anger-Rage (โกรธ-เดือดดาล) เป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลพบการขัดขวางหรืออุปสรรคทางด้านร่างกายหรือจิตใจ

6. Disgust (รังเกียจ) เป็นอารมณ์อันเกิดจากการกระทบกับสัมผัสที่ไม่พึงปรารถนา

7. Contempt-Scorn (ดูถูก-เหยียดหยาม) เป็นอารมณ์ที่อาจเกิดการผสมอารมณ์โกรธหรืออารมณ์ขยะแขยง จัดเป็นอารมณ์ที่มีลักษณะเย็นชา

8. Fear-Terror (กลัว-สยอง) เป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลกำลังเผชิญอยู่กับสิ่งที่ตนไม่สามารถเข้าใจได้ หรือเกิดความไม่แน่ใจในภัยอันตรายที่กำลังจะมาถึง

9. Sham Sin Shyness-Humiliation (อับอาย ขายหน้า) เป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลถูกลงโทษ เพราะไม่ประพฤติตามกฎเกณฑ์ของสังคม

10. Guilt (รู้สึกผิด) เป็นอารมณ์ที่มีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับความวิตกกังวลและความอาย เป็นความสำนึกผิดชอบชั่วดี

อารมณ์ เป็นความรู้สึกที่เกิดจากการได้รับการกระทบจากสิ่งเร้า อารมณ์มีได้ทั้งทางบวก และทางลบ เป็นได้ทั้งความพึงพอใจและความรู้สึกไม่สมปรารถนา ในงานวิจัยนี้พบว่า ผู้บริภาษที่ใช้ ถ้อยคำเพื่อแสดงความรู้สึกไม่พอใจและแสดงอารมณ์ทางด้านลบออกมาในรูปแบบของความรู้สึกโกรธ รังเกียจ และถูกเหยียดหยาม เป็นอารมณ์พื้นฐานดังที่คาร์รอล อิชาร์ด ได้จำแนกไว้ นอกจากนี้ ความรู้สึกโกรธ รังเกียจ และถูกเหยียดหยามที่พบแล้ว ความรู้สึกอีกอย่างหนึ่งที่ผู้วิจัยพิจารณาว่า เป็นอาการที่ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจคือ อารมณ์รำคาญ จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยจึงแบ่งการใช้ ถ้อยคำตามอารมณ์ของผู้บริภาษตามเจตนาของการแสดงอารมณ์และกริยาอาการที่ผู้บริภาษใช้ในการแสดงความรู้สึก เช่น ด่า เยาะเย้ย เหน็บแนม สบประมาท ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์การใช้ ถ้อยคำบริภาษกับเจตนาแสดงอารมณ์ของผู้บริภาษ ได้ดังนี้

1. อารมณ์โกรธ
2. อารมณ์ถูกเหยียดหยาม
3. อารมณ์รังเกียจ
4. อารมณ์รำคาญ

จากแนวคิด ทฤษฎี และการสื่อเจตนาของความรู้สึกดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์อารมณ์ของผู้บริภาษที่ใช้แสดงความรู้สึกไม่พอใจด้วยการใช้ภาษาสื่อเจตนาในแบบต่างๆ เพื่อให้เห็นสิ่งที่ผู้บริภาษต้องการจะสื่อ ทำให้เห็นลักษณะการใช้ถ้อยคำบริภาษที่ชัดเจนขึ้น

4. แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมและค่านิยม

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษา วัฒนธรรม ความคิด และการมองโลกของ มนุษย์ในสาขาวิชาภาษาศาสตร์ ผลงานที่มีชื่อเสียงในการโยงภาษาให้สัมพันธ์กับวัฒนธรรม คือ สมมติฐานของซาเพียร์-วอพ (The Sapir-Whorf Hypothesis) อัญชลี สิงห์น้อย (2549: 67) ได้สรุป แนวคิดไว้ว่า ภาษาเป็นตัวกำหนดหรือหล่อหลอมวัฒนธรรมและความนึกคิดของมนุษย์ เนื่องจาก มนุษย์เกิดมามีภาษาเป็นเครื่องมืออยู่แล้ว ดังนั้นการที่จะคิดอะไรก็จะคล้อยตามเป้าหมายที่มีอยู่คือ ภาษานั้นเอง นอกจากนี้ ซาเพียร์และวอร์พยังมีความเชื่อว่า ภาษาเป็นตัวกำหนดวัฒนธรรมที่เป็น

ระบบคิดของมนุษย์ จึงส่งผลให้มนุษย์ต่างวัฒนธรรมกันมีภาษาพูดที่แตกต่างกัน เพราะมีวิธีคิดไม่เหมือนกัน

นอกจากสมมติฐานของซาเพียร์และวอร์ฟแล้ว ยังมีอัลมานน์ (Ullman, 1968 อ้างถึงใน แก้วใจ จันทรเจริญ 2533: 22) ที่ให้ความเห็นในทำนองเดียวกันว่า ลักษณะที่เอื้อต่อกันของภาษาและความนึกคิดคือ ภาษาจะสะท้อนความคิดของมนุษย์และขณะเดียวกันภาษาก็มีอิทธิพลในการก่อรูปและคงสภาพการมองโลกของมนุษย์ไว้ เขาเปรียบภาษาว่าเหมือนกับแว่นแก้ว เพราะภาษามีโครงสร้างที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และด้วยการมองผ่านภาษานี้เอง ที่ทำให้เราสามารถมองเห็นโลก ภาษาจะสะท้อนและแยกแยะประสบการณ์ของเราด้วยลักษณะภาษาของเราเอง ซึ่งจะเห็นปรากฏการณ์ต่างๆ เหล่านี้จากการศึกษาคำศัพท์และโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษานั้นๆ

การศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อเข้าถึงระบบความรู้ ความนึกคิดของชาวบ้าน หรือชนเผ่าใดชนเผ่าหนึ่งโดยศึกษาผ่านภาษาของชนเผ่าานั้นๆ เป็นการศึกษาที่เรียกว่า อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ซึ่ง อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2529: 45) อธิบายว่า เป็นการศึกษาที่มีรากฐานความเชื่อที่ว่าภาษาเป็นสิ่งสะท้อนความนึกคิด และการมองโลกของผู้พูด ดังนั้นการวิเคราะห์ความหมายของคำศัพท์หมวดต่างๆ ในภาษาของชนเผ่าใดชนเผ่าหนึ่ง จะทำให้เราเห็นอย่างลึกซึ้งถึงความคิดและการมองโลกของชนเผ่า นั้นได้ และการศึกษาวิเคราะห์ที่นิยมใช้กันในการศึกษาอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ยกมาอธิบายมี 2 วิธี คือ วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (componential analysis) และการแยกประเภทแบบชาวบ้าน (folk taxonomy)

วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ใช้กันมากที่สุดในการศึกษาคำเรียกญาติ องค์ประกอบ หรือ มิติ จะเป็นส่วนที่แยกความแตกต่างของคำเรียกญาติในภาษาต่างๆ จะทำให้เราเห็นค่านิยมทางวัฒนธรรมที่ต่างๆ กัน ส่วนการวิเคราะห์อีกวิธีหนึ่ง คือ การแยกประเภทแบบชาวบ้านซึ่งเป็นวิธีที่มักใช้กับคำเรียกสี ชื่อโรค ชื่อพืช และหลักสำคัญของการแยกประเภทชาวบ้าน คือ แนวคิดเรื่องการเปรียบเทียบ และการรวมเข้าไว้ในพวก การแยกแบบประเภทชาวบ้านนี้ไม่เหมือนกับการแยกประเภททางวิทยาศาสตร์ เช่น ปลาฉลาม ในภาษาไทยถูกจัดตามการแยกประเภทชาวบ้านภายใต้คำว่า ปลา เพราะเปรียบต่างกับปลาชนิดอื่นๆ แต่ ถ้าเป็นวิทยาศาสตร์ ปลาฉลาม ต้องรวมอยู่ภายใต้ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนพูดภาษาไทยเห็นปลาฉลามเป็นปลาชนิดหนึ่ง

นอกจากการศึกษาภาษาที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมแล้ว ประภาศรี สีหอำไพ (2550: 9) กล่าวว่าการศึกษาภาษายังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ และค่านิยมต่างๆของคนอีกด้วย ความหมายของคำว่าค่านิยมนั้นประภาศรี สีหอำไพ (2550: 11-12) หมายถึง สิ่งสำคัญขั้นมูลฐานที่ทำให้บุคคลตัดสินใจว่าควรปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างไร ค่านิยมเป็นความคิดเห็นพ้องต้องกันของคนในสังคม มีทั้งค่านิยมที่พึงประสงค์และค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ ค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งมีลักษณะถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น แบ่งเป็น 3 แบบ ได้แก่ ค่านิยมทางวัตถุ เช่น การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย ค่านิยมทางจิตใจ ได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา กิริยามารยาท และค่านิยมทางความประพฤติ

เรื่องความเชื่อ ประภาศรี สีหอำไพ (2550:332) กล่าวว่าความเชื่อของคนไทยเป็นสิ่งที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจทั้งโดยเหตุผลและความเชื่อตามบรรพบุรุษ สืบทอดกันมา ขณะที่อรุณี ดันสิริ (2549: 106-114) กล่าวว่า ความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางจิตใจที่นอกเหนือไปจากศาสนา และค่านิยม ความเชื่อเป็นสิ่งที่คนไทยมีอยู่อย่างเหนียวแน่นนับแต่โบราณและแบ่งเป็น 2 อย่างคือ คือ ความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องวิญญูณ ผีสางเทวดา เครื่องรางของขลัง และเชื่อเรื่องโชคกลาง เป็นต้น และความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ เช่น การทำนายดวงชะตา การทำนายฝัน การตั้งชื่อ การดูฤกษ์ยาม การดูลักษณะบุคคล

ผู้วิจัยจะนำทฤษฎีและแนวคิดที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น มาประยุกต์และปรับใช้เข้ากับการวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรม เพื่อให้เข้าถึงระบบคิด ค่านิยม ความเชื่อ และการมองโลกของคนอีสานผ่านการใช้ถ้อยคำบริภาษ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แหยม ไขล่า (2533) ศึกษาเรื่อง “คำหยาบ : ที่มาและบทบาทของคำหยาบในภาษาไทยกลาง” พบว่าคำหยาบมีนิยามตามธรรมชาติอยู่ 4 ลักษณะ คือ เป็นคำต่ำ (เชิงสังคม) เป็นคำที่ขาดความละเอียด เป็นคำที่ขาดการกลั่นกรองผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรม และเป็นที่กระทบถึงความละเอียดใจและการตัดสินใจว่าคำเหล่านั้นหยาบหรือไม่ด้วยการพิจารณา 1) มีการหลีกเลี่ยงที่จะไม่พูดถึงคำนั้น 2) มีการใช้ภาษาอ้อมเพื่อหลีกเลี่ยงการโดนตัดหรือเซนเซอร์ 3) มีการสร้างคำใหม่ขึ้นมา

แทนคำหยาบนั้น ซึ่งอาจเป็นภาษาไทยหรือแปลมาจากภาษาอังกฤษ เช่นคำว่า ร่วมรัก ซึ่งมาจาก คำว่า make love เป็นต้น 4) ยืมคำมาจากภาษาบาลีสันสกฤต เช่นคำว่า ลิงค์ เพศสัมพันธ์ เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วยังกล่าวว่าคำหยาบมีบทบาทสำคัญ 3 อย่างในสังคมกล่าวคือ การใช้คำหยาบก็เพื่อลดทอนคุณค่าของคนหรือวัตถุที่เราพูดถึง ใช้ถ้อยคำหยาบเพื่อเป็นพาหนะให้เราได้แสดงออกอย่างเต็มที่ คือ เพื่อช่วยลดความเครียด ความแค้น ความขมขื่นใจ กล่าวคือใช้คำหยาบเป็นทางออกของอารมณ์ และสุดท้ายคำหยาบมีหน้าที่คอยตักเตือนให้ระลึกรั้งสิ่งอันเป็นพื้นฐานของชีวิต เตือนให้รู้ว่าเราก็คือเป็นมนุษย์ที่มีเนื้อหนัง มีเลือดในกายและมีมิตรคู่ที่ปรองดองขึ้นมาเป็นคน

จากรุวรรณ พุ่มพฤษ (2538) ศึกษาเรื่อง “คำต้องห้ามในร้อยกรองของอังคาร กัลยาณพงษ์” พบว่า มีคำต้องห้าม 2 ประเภท คือ 1. คำต้องห้ามแท้ หมายถึง คำที่เห็นแล้วทราบทันทีว่าแทนความต้องห้ามอะไร โดยไม่ต้องใช้บริบทของการบริภาษมาเป็นเครื่องกำหนดเกี่ยวกับความหมาย ได้แก่ 1) คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเกี่ยวกับอวัยวะขบถาย เช่น ชี เยี้ยว 2) คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเกี่ยวกับเรื่องอปมงคล เช่น ตายหา ฉิบหาย ระบาย จัญไร 3) คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเกี่ยวกับสัตว์อปมงคลและสัตว์ชั้นต่ำที่เป็นอมมนุษย์ เช่น เหี้ย ดิรัจฉาน เปรต นรก 4) คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเกี่ยวกับอวัยวะเบี่ยงต่ำ เช่น ตีน สันตีน 5) คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเกี่ยวกับสภาพที่ต่ำช้า เช่น ซาดิหมา ชีช้า บัดชบ ถ่อย และ 6) คำที่ใช้แทนความต้องห้ามที่ถือว่าเป็นคำไม่สุภาพ เช่น กู มึง กระบาล เป็นต้น 2. และคำต้องห้ามเทียม หมายถึง คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเมื่ออยู่ในบริบทของการบริภาษแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ คำต้องห้ามเทียมเกี่ยวกับความหมาย ได้แก่ 1) คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเกี่ยวกับอวัยวะเพศชายและหญิง เช่น ลิงค์ โยนี 2) คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเกี่ยวกับกริยาการร่วมเพศ เช่น ผสมพันธุ์ ชีกัน 3) คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเกี่ยวกับสัตว์อปมงคลและสัตว์ชั้นต่ำ ได้แก่ แลน หมา และ 4) คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเกี่ยวกับสภาพที่ต่ำช้าอันไม่พึงปรารถนา เช่น บ้า โง่ ไพร่ และคำต้องห้ามเทียมทางเสียง ได้แก่ 1) คำต้องห้ามที่มีเสียงใกล้เคียงกับคำต้องห้าม เช่น yes และ 2) คำต้องห้ามเทียมที่มีเสียงกลับกันกับคำต้องห้ามที่ต้องการกล่าว ได้แก่ ยักษ์ไม่เพชร

ปิ่น มุทุกันต์ (2541) กล่าวถึงการพูดคำหยาบว่า คำหยาบนั้นกระทำได้ 5 วิธี ได้แก่ การด่า การประชดประชัน การกระทบ การแตกดันและการสบถ การด่าคือการพูดกดให้ต่ำกว่าเดิมจากที่เขาเป็นจริง เช่น เขาเป็นคนแต่ด่าว่าเขาเป็นหมา จะทำให้คนที่ถูกด่าจะรู้สึกเจ็บและเสียใจ การประชด คือ คำพูดยกให้สูงขึ้นกว่าที่เขาเป็นจริง เช่น เขาเป็นคนว่าเขาเป็นเทวดา ดังคำพูดที่พูดกัน

ว่า “พ่อเทวดา” “พ่อมหาเศรษฐี” “แม่ผู้ดี” “แม่คุณนาย” เป็นต้น การกระทบ คือ คำพูดที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกเจ็บใจ แต่ไม่ว่าตรงๆมักเลี่ยงไปทางอื่นแต่ให้ความหมายหรือนัยอันจะกระทบผู้ฟังหรือคนที่พูดถึง เช่น จะพูดว่าคนสูงโย่งก็พูดถึงเสาชิงช้าหรือเสาโทรเลข พูดถึงคนผมน้อยก็พูดถึงตะวันหรืออะไรที่สั้นๆใสๆเตียนๆ ส่วนการแตกต้น คือ ถ้อยคำธรรมดาแต่คนพูดพูดด้วยเจตนาแตกต้นให้ผู้ฟังไม่สบายใจ เช่น บอกให้ไปทานข้าว ก็พูดว่า “แตกเข้าไปซิ” หรือ “เชิญยะ” เป็นต้น คำพูดแตกต้นนี้จะยกคำใดมาพูดก็ได้ เพียงแต่มีการเปลี่ยนระดับเสียงในการพูด เช่น กระแทกเสียงให้ดังหรือขึ้นเสียงให้สูงหรือต่ำกว่าปกติ หรือใช้ท่าทางประกอบ ได้แก่ การแบ่ปาก การใช้สายตา เป็นต้น และการสบลคือ คำพูดแข่งซักหักกระดูก เช่น เรียกท่ามากิน เรียกผีมาลง เป็นคำพูดที่ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียหาย

วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2547) ศึกษาเรื่อง “วจนกรรมการบริภาษในภาษาไทย” โดยใช้ข้อมูลจากบทสนทนาในนวนิยายและบทสนทนาในชีวิตจริง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์และผู้สังเกตการณ์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริภาษในภาษาไทยใช้กลวิธีการบริภาษ 3 วิธี คือ 1) กลวิธีการบริภาษแบบตรงไปตรงมา ได้แก่ การบริภาษด้วยคำหยาบ และการบริภาษด้วยคำที่มีความหมายทางลบ 2) กลวิธีการบริภาษแบบอ้อม ประกอบด้วย 5 วิธี คือ การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้ความเปรียบ การใช้คำเร้นหู การบริภาษแบบไม่เจาะจงเป้าหมาย และการแสสร้างบริภาษสิ่งอื่น และ 3) กลวิธีเสริมการบริภาษ ได้แก่ การใช้คำหยาบที่มีนัยเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง และการใช้คำอุทานเพื่อแสดงความรู้สึกทางลบ ถ้อยคำบริภาษแสดงให้เห็นค่านิยมบางประการในภาษาไทย เช่น การไม่เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส การว่าร้ายผู้อื่น เป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ การมีสติปัญญาน้อยหรือผิวค้ำถือว่าด้อยในสังคมไทย เป็นต้น ส่วนผลการบริภาษที่เกิดขึ้นกับผู้ถูกบริภาษนั้นพบว่า กลวิธีการบริภาษต่าง ๆ นั้นสามารถส่งผลกระทบต่อผู้บริภาษใน 3 ลักษณะ คือ การแสดงว่าผู้ถูกบริภาษไม่ได้รับความเคารพจากผู้บริภาษ แสดงว่าผู้ถูกบริภาษเป็นผู้ที่สังคมไม่ยอมรับ และกีดกันผู้ถูกบริภาษออกจากกลุ่ม

วิจารณ์ พานิช (2550) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคำพหูพจน์ หรือ คำหยาบ ในอดีต ซึ่งหลักฐานเกี่ยวกับการศึกษาคำหยาบที่ใช้คำ ในกฎหมายตราสามดวง มาตรา 36 ของพระอัยการลักษณะวิวาทค่าตีกัน อันเป็นเหตุแห่งคดีความมากมายนั้นมาจากการสบบระมาทกันด้วยคำพูดว่า “ค่าท่านว่าไอ้อี้ ขี้ตรู ขี้เมา ขี้ขมขี้ช่อ ขี้โซ่ ขี้ตรวน ขี้ชื้อ ขี้คา ขี้ถอง ขี้ทุบ ขี้ตบ ขี้คุก ขี้เค้า ขี้ประจานคนเสีย ขี้ขายคนกินทั้งโคต ขี้ครอก ขี้ขำ ขี้ถ้อย แลต่อว่าไอ้อี้ คนเสีย คนกระยาจก คนอัประหลัคนบ้า คนบ้า

ไอ้สับปลับ อี้สับปลับ อี้มักซู้ มักผัว อี้แสนหก แสนซี้จาบ อี้ดอกทอง อี้เยดซ้อน” นอกจากนี้ คำหายาบ ก็ยังปรากฏอยู่ในพจนานุกรม อักษรธาภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์ พ.ศ.2416 จำนวน 31 คำ เป็นคำที่ใช้คำผู้หญิง 23 คำ โดยจะขึ้นต้นด้วยคำว่า “อี้” เช่น อี้กาก อี้หน้าสัด อี้ซี้ซ่า อี้ดอกกะทือ อี้ยักขินี อี้ห้าฟัด เป็นต้น และคำที่ใช้คำผู้ชาย 9 คำ ซึ่งขึ้นต้นด้วยคำว่า “ไอ้ หรือ อ้าย” เช่น ไอ้เคอะ ไอ้ถ้อย ไอ้ชาติซ้า ไอ้ตัดหัว เป็นต้น นอกจากนี้ผู้เขียนยังกล่าวว่าคำพหูสวาทของไทยเป็นภาษาภาพพจน์และมีน้อยในเชิงเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่คำเหล่านี้สะท้อนวัฒนธรรมไทย มักจะใช้คำกันในเรื่อง

- 1) เหยียดหยามฐานะอันต่ำต้อยทางสังคม เช่น ดูถูกว่าเป็นซี้ซ่า ทาส
- 2) ดูถูกสติปัญญาว่า โง่งเขลา เช่นว่า อี้เคอะ
- 3) ถากถางเรื่องพฤติกรรมโดยเฉพาะการลักขโมย เช่น ซี้ลัก ซี้ฉ้อ
- 4) ถากถางเรื่องการประพฤติดวงตัว และ
- 5) ถากถางเรื่องประพฤติดิตทางเพศ

อรรถวิทย์ รอดเจริญ (2552) ศึกษาเรื่อง “ การศึกษาการใช้ภาษาบริภาษของนักการเมืองไทย ” เพื่อศึกษาโครงสร้างการบริภาษ ชนิดและหน้าที่ของภาษาบริภาษนักการเมืองไทย ผลการศึกษาพบว่าโครงสร้างการบริภาษของนักการเมืองไทยมีส่วนประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ การเปิดเรื่องการบริภาษ การดำเนินเรื่องการบริภาษ และการปิดเรื่องการบริภาษ การเปิดเรื่องการบริภาษมี 12 ชนิด พบการให้ความมากที่สุด รองลงมาคือ การแสดงหัวเรื่อง การบริภาษ การดึงดูความน่าสนใจเท่ากับการยืนยัน การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ การอ้างชื่อหรือตำแหน่งของผู้ถูกบริภาษ การเพิ่มความน่าเชื่อถือ การแสดงความประหลาดใจ การแสดงความรู้สึก การย้าญาติ และการแสรัยยกย่องตามลำดับ ในส่วนของการดำเนินเรื่องมี 10 ชนิด คือ พบการให้ข้อมูลมากที่สุด รองลงมาคือ การหักล้างข้อกล่าวหา การแนะนำ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกบริภาษ การอ้างหลักฐาน การให้ข้อมูลสนับสนุนผู้บริภาษ การบริภาษ การอ้างคำพูดของบุคคลอื่น การเล่าความ และการให้ภาพตรงกันข้าม ส่วนการปิดเรื่องมี 6 ชนิด พบการสรุปมากที่สุด รองลงมาคือการเสนอแนะเชิงประชดประชัน การขอร้อง การเสนอแนะเชิงโน้มน้าว การแสดงความคิดเห็น และการขอบคุณ ในส่วนชนิดของภาษาบริภาษแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ ภาษาบริภาษแบบตรงและภาษาบริภาษแบบอ้อม และหน้าที่ของภาษาบริภาษประกอบด้วย 8 หน้าที่ ได้แก่ เพื่อโจมตีนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม เพื่อให้ทำความเข้าใจความหมายคลุมเครือ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายได้รวดเร็ว เพื่อให้ผู้ฟังเชื่อถือหรือคล้อยตาม เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้ฟัง เพื่อเลี่ยงความรับผิดชอบต่อคำพูด เพื่อสร้างความสนุกสนาน และเพื่อสื่อความหมายให้ผู้ฟังเห็นภาพชัดเจน

อรทัย ชินอัครพงศ์ (2557) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาคำด่าในภาษาไทยตามแนว อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์” เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความหมายของคำด่าในภาษาไทย ทั้งความหมายตรง ความหมายอุปลักษณ์ และความหมายเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ ศึกษากลวิธีการสร้าง คำด่าและศึกษาค่านิยมและโลกทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำด่าของคนไทยตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ผลการวิจัยพบว่ามีการใช้ความหมายอุปลักษณ์ในการด่ามากกว่าความหมายโดยตรง โดยจะ เปรียบเทียบกับคนที่ถูกด่ากับสัตว์มากที่สุด ถัดไปเป็นอวัยวะในร่างกาย สิ่งของเครื่องใช้ สิ่งปฏิภูล ความเชื่อ โรคภัยไข้เจ็บ พืช สถานที่ ตัวละคร อาวุธ เผ่าพันธุ์ อาหาร และอาชีพ ตามลำดับ ส่วน ความหมายตรง มีการใช้คำด่าที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยและความประพฤติของคนจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นรูปลักษณ์ ชาติกำเนิด สติปัญญา อาชีพ และสภาพจิต ตามลำดับ ในส่วนของ ความหมายวัจนปฏิบัติศาสตร์ พบการใช้วัจนกรรม 2 ประเภท ได้แก่ วัจนกรรมแสดงความรู้สึก และวัจนกรรมกำหนดชี้หน้า โดยวัจนกรรมแสดงความรู้สึกแบ่งออกเป็น การแสดงความรู้สึกโกรธและ ต่ำหนิ การดูถูกเหยียดหยาม การเยาะเย้ย การประชดประชัน การแสดงความรำคาญ และการแสดง ความสนิทสนม ส่วนกลวิธีการสร้างคำด่าพบ 9 รูปแบบ ได้แก่ คำประสมซึ่งมีจำนวนคำมากที่สุด รองลงมาคือคำมูล ประโยค นามวลี กริยาวลี คำซ้อน ข้อความ การเปลี่ยนเสียง และการประสาน การใช้คำด่าสะท้อนให้เห็นค่านิยม 5 ประเภท ได้แก่ ให้ความสำคัญกับเรื่องหน้าตา การพูด การรัก พวักพ้อ และการยกย่องอำนาจ ส่วนโลกทัศน์ที่สะท้อนให้เห็นจากคำด่าพบ 3 ประเภท ได้แก่ โลกทัศน์แห่งธรรมชาติ โลกทัศน์แห่งบาปบุญ และโลกทัศน์แห่งความไม่เท่าเทียม

งานวิจัยดังกล่าวข้างต้น เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับถ้อยคำบริภาษ คือ คำด่า คำพรุสวาท คำหยาบ และคำต้องห้าม ที่ศึกษาด้านที่มา ความหมาย ประเภท กลวิธีการใช้และภาพสะท้อนจากคำ ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงจะนำแนวคิดทฤษฎีในข้างต้นมาประยุกต์และเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน เพื่อศึกษาโครงสร้างของถ้อยคำ จำแนกกลุ่มความหมาย ลักษณะ การใช้ และวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสานต่อไป

บทที่ 3

ถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน

ในบทนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะของถ้อยคำบริภาษ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น คือ

1. โครงสร้างของถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน
2. กลุ่มความหมายของหน่วยศัพท์ในถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน
3. โครงสร้างของกลุ่มความหมายในถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน

1. โครงสร้างของถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน

ผู้วิจัยแบ่งโครงสร้างของถ้อยคำบริภาษโดยพิจารณาจากความสมบูรณ์ของความหมาย เป็นเกณฑ์ในการแบ่งถ้อยคำ ผลการศึกษาพบว่าถ้อยคำบริภาษทั้ง 560 ถ้อยคำ ที่นำมาวิเคราะห์ในครั้งนี้มีโครงสร้างของถ้อยคำหลักๆ 3 ประเภทได้แก่

1. โครงสร้างถ้อยคำบริภาษแบบคำ
2. โครงสร้างถ้อยคำบริภาษแบบวลี
3. โครงสร้างถ้อยคำแบบประโยค

ผลการศึกษาที่มีดังต่อไปนี้

1.1 โครงสร้างถ้อยคำบริภาษแบบคำ

การบริภาษแบบคำ หมายถึง ถ้อยคำบริภาษที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ 1 หน่วยศัพท์ จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 560 ถ้อยคำ พบโครงสร้างแบบคำ 105 ถ้อยคำ หรือร้อยละ 18.75 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

บัก/อิ <u>นละก</u> เอ้ย	บัก/อิ <u>ชวดลวด</u> ** นี้
บัก/อิ <u>สันดาน</u> เอ้ย	บัก/อิ <u>ชัว</u> เอ้ย
บัก/อิ <u>เที้ย</u> นี้	บัก/อิ <u>จ้งไล</u> นี้แหม
บัก/อิ <u>ปิก</u> นี้	บัก/อิ <u>บ้า</u> เอ้ย
บัก/อิ <u>ปะสาด</u> เอ้ย	บัก/อิ <u>ชี่กะหลีน</u> *** นี้

1.2 โครงสร้างถ้อยคำบริภาษแบบวลี

การบริภาษแบบวลี หมายถึง ถ้อยคำบริภาษที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ 2 หน่วยศัพท์ขึ้นไป เรียงต่อกันเป็นระเบียบ มีความหมายเป็นที่รู้จัก แต่ไม่ครบความ จากการศึกษาถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสานทั้งสิ้น 560 ถ้อยคำ พบพบโครงสร้างแบบคำ 300 ถ้อยคำ หรือร้อยละ 53.57 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

บัก/อิ <u>ปากหมา</u> เอ้ย	บัก/อิ <u>สันดานหมา</u> นี้
บัก/อิ <u>สะหมองหมา</u> เอ้ย	อิ <u>ดัดจะลิด</u> เอ้ย
บัก/อิ <u>ชี่ล่ายหลวง</u>	นี้แหม บัก/อิ <u>บ่เต็มบาด</u> เอ้ย
บัก/อิ <u>เชื่อ⁺ปดี</u> เอ้ย	อิ <u>ผู้งามใหญ่</u> นี้
บัก/อิ <u>ชัวล่ำ⁺⁺หมา</u> เนาะมึง	บัก/อิ <u>ชี่ล่าย⁺⁺⁺หลวง</u> เอ้ย

* บัก/อิ เป็นคำนำหน้าเพศบอกเพศ อิ คือ คำนำหน้านามเพศหญิง บัก คือ คำนำหน้านามเพศชาย แต่บางถ้อยคำจะใช้บริภาษเพศใดเพศหนึ่งเท่านั้น การวิเคราะห์ส่วนนี้ผู้วิจัยจะพิจารณาเฉพาะส่วนที่อยู่หลังคำนำหน้าเพศ ซึ่งเป็นหน่วยคำบริภาษ แต่นำมาใส่ไว้หน้าถ้อยคำเพื่อให้เห็นลักษณะของถ้อยคำเมื่อกล่าวบริภาษในสถานการณ์จริง

** ชวดลวด หมายถึง ตะกละ

*** ชี่กะหลีน หมายถึง คราบโคลและเมือกที่อยู่ตามซอกขาและซอกคอ

⁺ เชื่อ หมายถึง เชื้อ, ผู้สืบเผ่าพันธุ์ต่อกันมา

⁺⁺ ล่ำ หมายถึง แค, เพียง, เท่า

⁺⁺⁺ ชี่ล่าย หมายถึง ชีเหร่, ไม่สวย

1.3 โครงสร้างถ้อยคำบริภาษแบบประโยค

การบริภาษแบบประโยค หมายถึง ถ้อยคำที่มีเนื้อความครบสมบูรณ์เกี่ยวข้องกันเป็นระบบ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ภาคประธาน และภาคแสดง จะมีกรรมหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับความหมายของประโยคว่าได้ใจความครบสมบูรณ์หรือไม่ จากการศึกษาถ้อยคำบริภาษภาษาไทย ถิ่นอีสานทั้งสิ้น 560 ถ้อยคำ พบโครงสร้างของการบริภาษแบบประโยค 155 ถ้อยคำ หรือร้อยละ 27.68 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

บัก/อี แอ้ง* กินชิ้น มิ่งนี่ บัก/อี แอ้งโห้** คอ มิ่ง
 บัก/อี ทมากินหัวใจ เอ๊ย บัก/อี ปอบชูด*** หัว มิ่งเอ๊ย
 บัก/อี ปอบกินสะหมอง มิ่ง บัก/อี ฟ่าผ่าหน้า มิ่งเอ๊ย
 บัก/อี ทากินหัว มิ่งเอ๊ย บัก/อี ทมาสี่แม่ มิ่ง
 บัก/อี พากเจาะ^{††} ไล่ มิ่ง บัก/อี พากแตกตาก นี้แหม

จากผลการศึกษาโครงสร้างถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสานจำนวน 560 ถ้อยคำ ผู้วิจัยสรุปโครงสร้างของถ้อยคำได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตารางสรุปจำนวนโครงสร้างของถ้อยคำบริภาษ

ลำดับ	ชนิดของถ้อยคำ	จำนวน	ร้อยละ
1	คำ	105	18.75
2	วลี	300	53.57
3	ประโยค	155	27.68
	รวม	560	100

* แอ้ง หมายถึง นกแร้ง นกขนาดใหญ่ชนิดหนึ่งกินสัตว์ที่ตายแล้วเป็นอาหาร

** โห้ หมายถึง ล่า,ไล่จับ

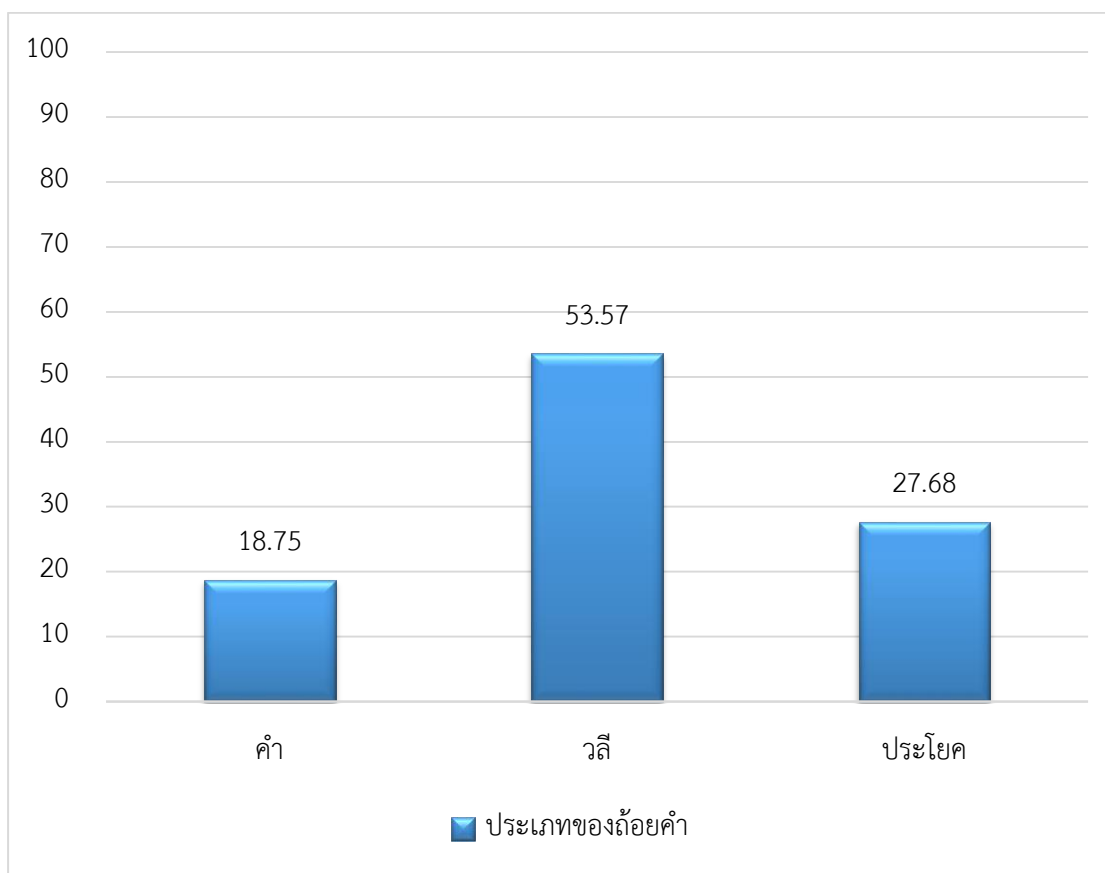
*** ชูด หมายถึง โฉบลงมาจับ

† สี่ หมายถึง การร่วมประเวณีระหว่างชายหญิง หรือสัตว์ตัวผู้กับสัตว์ตัวเมีย

†† เจาะ หมายถึง ทำให้เป็นช่องเป็นรู, ทำให้ทะลุ

จากตารางแสดงให้เห็นโครงสร้างของถ้อยคำบริภาษ เรียงจากมากไปหาน้อย คือ โครงสร้างถ้อยคำบริภาษแบบการบริภาษแบบวลี จำนวน 300 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 53.57 โครงสร้างแบบประโยค ปรากฏจำนวน 155 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 27.68 และโครงสร้างแบบคำ จำนวน 105 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 18.75 ตามลำดับ

ภาพที่ 4 แผนภูมิแสดงประเภทโครงสร้างของถ้อยคำบริภาษ

จากการศึกษาโครงสร้างของถ้อยคำบริภาษ พบว่าโครงสร้างแบบวลีปรากฏมากที่สุด ผู้วิจัยให้ข้อสังเกตว่าโครงสร้างแบบวลีที่สร้างขึ้นจาก 2 คำขึ้นไปนั้น แม้จะไม่ครบความ แต่มีความหมายเป็นที่รู้จักกัน และสื่อสารได้ชัดเจน คือ มีส่วนเปรียบทำให้ผู้ฟังเข้าใจเจตนาของอีกฝ่ายได้ทันที ดังตัวอย่างข้างต้น เช่น บัก/อี ปากหมา, บัก/อี สั้นดานหมา, บัก/อี ชี่ล่ายหลง เป็นถ้อยคำที่ผู้ใช้เน้นให้เห็นสิ่งที่ต้องการเตือน คือ ปาก หมายถึง การพูด การสนทนา เปรียบกับหมา ซึ่งเป็นสัตว์ชั้นต่ำ มีความหมายในทางลบ ปากหมา จึงหมายถึง คนพูดไม่ดี พูดร้าย พูดจามาร้างเกี้ยว ด้วยเหตุนี้จึงทำให้โครงสร้างแบบวลีปรากฏมากกว่าโครงสร้างแบบคำและประโยค

2. กลุ่มความหมายของหน่วยศัพท์ในถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน

จากการศึกษาข้อมูลถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสานจำนวน 560 ถ้อยคำ พบว่า ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานมาจากหน่วยศัพท์ที่หลากหลาย ผู้วิจัยจึงจัดหน่วยศัพท์ที่มีความเกี่ยวข้องกันหรือความหมายใกล้เคียงกันไว้ในกลุ่มเดียวกัน เช่น กลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูตผีหรือความเชื่อเหนือธรรมชาติ เป็นกลุ่มที่รวมถึงหน่วยศัพท์ที่เกี่ยวกับเวรกรรม วิญญาณ สภาพลิกลับที่มองไม่เห็นตัวอยู่ด้วย

จากการวิเคราะห์ถ้อยคำบริภาษจำนวน 560 ถ้อยคำ ผลการศึกษาพบว่ามีหน่วยศัพท์ทั้งสิ้น 432 หน่วยศัพท์ ความถี่หรือการปรากฏซ้ำ 1,247 ครั้ง สามารถแบ่งกลุ่มความหมายได้ทั้งหมด 11 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการ
2. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับรูปลักษณะ
3. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ
4. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับอวัยวะหรือส่วนประกอบในร่างกาย
5. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับลักษณะนิสัยหรือความประพฤติ
6. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับบุคคล พ่อแม่ บรรพบุรุษ หรือชาติกำเนิด
7. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสัตว์
8. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสติปัญญาหรือความสามารถ
9. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูตผีหรือความเชื่อเหนือธรรมชาติ
10. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ
11. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ

ผลการศึกษา มีดังต่อไปนี้

2.1 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการ

กลุ่มความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการ ได้แก่ หน่วยศัพท์ที่หมายถึงการกระทำ การปรากฏ หรือสถานะของสิ่งนั้นๆ ใช้ประกอบกับหน่วยศัพท์เพื่อแสดงถึงสภาพหรือการกระทำของ สิ่งนั้นๆ พบว่ามีหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการทั้งสิ้น 100 หน่วยศัพท์ ปรากฏความถี่ 261 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยการเกิดซ้ำ 2.61 ครั้ง

ตัวอย่าง ก้อย กัด กิน กี่ แก่ง* ชั่ว คาบ โคลเล เจาะ ชูด
แตก ยืน สะอึก ลี อยาก

ตัวอย่างถ้อยคำบริภาษที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการ เช่น

บัก/อี แอ้งก้อย** คอ มึงเอ๊ย บัก/อี ท่าชั่ว มึงเอ๊ย
บัก/อี พากโคลเล*** ตับ มึง บัก/อี พากกินตับ มึงเอ๊ย
บัก/อี บได้หนังสือ บัก/อี ไม่ยีนตาย เอ๊ย
บัก/อี หม่าลีแม่ มึงเอ๊ย บัก/อี ปอบชูด มึงเอ๊ย
บัก/อี ปวกสะอึกน้ำลาย เอ๊ย บัก/อี ผี(บ)อยาก นี้

2.2 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับรูปลักษณ์

กลุ่มหน่วยศัพท์ของรูปลักษณ์ ได้แก่ หน่วยศัพท์ที่เกี่ยวกับลักษณะต่างๆของร่างกาย เช่น ขนาด สัดส่วน ผิวพรรณ เป็นจุดด้อยหรือข้อบกพร่องทางรูปลักษณ์ของบุคคลนั้น โดยอาจจะต่างไป จากค่านิยมทางด้านรูปลักษณ์ของคนในสังคม พบว่ามีหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับรูปลักษณ์ ทั้งหมด 74 หน่วยศัพท์ ปรากฏความถี่ 119 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยการเกิดซ้ำ 1.61 ครั้ง

* แก่ง หมายถึง แกว่ง

** ก้อย หมายถึง อาหารชนิดหนึ่ง

*** โคลเล หมายถึง คน เอามือหรือสิ่งอื่นกวน

ตัวอย่าง ชวก เชกเลก เตี้ย เตี้ย โลกโถ่ย แป เหิน สวด
แหมบ ใหญ่ อีย อืดลีด

ตัวอย่างถ้อยคำบริภาษที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับรูปลักษณ์ เช่น

บัก/อิ <u>ปากเว่อ</u> [*]	บัก/อิ <u>ดั่งแป</u> ^{**} <u>เอี้ย</u>
บัก/อิ <u>เตี้ย</u>	บัก/อิ <u>ตาสวด</u> ^{***}
บัก/อิ <u>แหว่ชวก</u> [†]	บัก/อิ <u>ซี่ฮ้าย</u> ^{††} <u>หลวง</u>
บัก/อิ <u>เชกเลก</u> ⁺⁺⁺	บัก/อิ <u>แหมบ</u> [‡] <u>เอี้ย</u>
บัก/อิ <u>อืดลีด</u> ^{‡‡} <u>เอี้ย</u>	บัก/อิ <u>โลกโถ่ย</u> ⁺⁺⁺

2.3 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ

กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ ได้แก่ หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของต่างๆ ของมีค่า อาหาร สิ่งก่อสร้าง และสถานที่ บางหน่วยศัพท์ความหมายตามรูปภาษามีความหมายที่ดี แต่นำมาใช้บริภาษในเชิงประชดประชัน พบว่ามีหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของทั้งสิ้น 51 หน่วยศัพท์ ปรากฏความถี่ 64 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยการเกิดซ้ำ 1.25 ครั้ง

ตัวอย่าง กอย ก้อนเงิน ตะไล ก้อนคำ กะแบะ ข้อง เขื่อน คุ[§]
ข้องเจ็ด ก้อนทอง ถังขยะ ยาซอง

* เว่อ หมายถึง ลักษณะที่บานออก

** แป หมายถึง แพบ แบน บาง

*** สวด หมายถึง โปน

† ชวก หมายถึง ลักษณะฟันยาวยื่นฟันริมฝีปากมาก

†† ซี่ฮ้าย หมายถึง ซี่เหร่ ไม่สวย

+++ เชกเลก หมายถึง ยาวไม่สมส่วน

‡ แหมบ หมายถึง แบน บี้

‡‡ อืดลีด หมายถึง ไม่เกลี้ยง ไม่สะอาด

+++ โลกโถ่ย หมายถึง ยาวไม่สมส่วน

§ คุ หมายถึง ถัง

ตัวอย่างถ้อยคำบริภาษที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของเช่น

บัก/อี <u>ก้อนคำใหญ่</u>	บัก/อี <u>แข็งมากออย</u> * เอ้ย
บัก/อี <u>ปากกะเบาะ</u> ** นี้	บัก/อี <u>ปากช่องเจ็ด</u> เนาะมึง
บัก/อี <u>ปลาตุกชนเขื่อน</u> เอ้ย	บัก/อี <u>ทองคำฟาดคอ</u> มึงเอ้ย
บัก/อี <u>หน้าเงินแสน</u>	บัก/อี <u>ถั่งชะยะ</u> เอ้ย
บัก/อี <u>ปากปาแตก</u> นี้แหม	อี <u>กะแล่ดยาซอง</u> *** เอ้ย

2.4 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับอวัยวะหรือส่วนประกอบในร่างกาย

กลุ่มความหมายเกี่ยวกับอวัยวะหรือส่วนประกอบในร่างกายได้แก่ หน่วยศัพท์ที่กล่าวถึงอวัยวะต่างๆในร่างกาย เช่น อวัยวะภายใน อวัยวะภายนอก อวัยวะที่เป็นส่วนลับ อวัยวะใช้จับถ่ายของเสีย อวัยวะที่อยู่ต่ำ รวมทั้งสิ่งที่ร่างกายผลิตขึ้น เช่น เลือด น้ำเหลือง ขี้โคล พบว่ามีหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับอวัยวะหรือส่วนประกอบในร่างกายทั้งสิ้น 48 หน่วยศัพท์ ปรากฏความถี่ 283 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยการเกิดซ้ำ 5.90 ครั้ง

ตัวอย่าง กกคอ กะโหลก แช่ว ชื่น ดาก น้ำลาย ปาก ส่นตีน
หัว กะตอ ตับ

ตัวอย่างถ้อยคำบริภาษที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับอวัยวะหรือส่วนประกอบในร่างกายเช่น

บัก/อี <u>ฟ้าผ่าวก</u> † คอ มึง	บัก/อี <u>หมากินหัวใจ</u> มึงเอ้ย
บัก/อี <u>แช่วชวก</u> นี้	บัก/อี <u>แฉ่กินชื่น</u> มึงเอ้ย
บัก/อี <u>พวกแตกดาก</u> นี้	บัก/อี <u>ปวกสะอิกน้ำลาย</u> เอ้ย

* กอย หมายถึง ชื่อไม้เถาชนิดหนึ่ง

** กะเบาะ หมายถึง ภาชนะสำหรับใส่อาหาร

*** ยาซอง หมายถึง บุหรี่

† กก หมายถึง ต้น

บัก/อิ ปากกะเบาะ เอ๊ย

บัก/อิ ส่นตีน เอ๊ย

บัก/อิ ท่ากินหัว มึง

บัก/อิ ฮูซี่ นี้

2.5 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับลักษณะนิสัยหรือความประพฤติ

กลุ่มความหมายเกี่ยวกับลักษณะนิสัยหรือความประพฤติ ได้แก่ หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลโดยพฤติกรรมจะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ดี เช่น ความมีน้ำใจ เรียบร้อย กตัญญู เป็นต้น และลักษณะนิสัยที่ไม่ดี เช่น เกียจคร้าน พุดโกหก ชอบยุ่งเรื่องของคนอื่น เป็นต้น (เดิมศักดิ์ คทวณิช, 2530) ส่วนถ้อยคำบริภาษที่ประกอบจากหน่วยศัพท์ที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยหรือความประพฤติส่วนใหญ่เป็นความประพฤติในทางลบ ทั้งความประพฤติ การกระทำการพุดจา และการแสดงออกต่างๆ ที่คนส่วนใหญ่ในสังคมมองว่าไม่เหมาะสม ไม่เรียบร้อย พบว่ามีหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับลักษณะนิสัยหรือความประพฤติทั้งสิ้น 42 หน่วยศัพท์ ปรากฏความถี่ 80 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยการเกิดซ้ำ 1.90 ครั้ง

ตัวอย่าง กะเลิง ชีค่าน ชีคุย ชีส้อ คุณ เคี้ยว* จังไล ชวดลวด
ชกลกชนลอน ลำมะแจ๊ะ แซะและแซนแลน สันดาน

ตัวอย่างถ้อยคำบริภาษที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับลักษณะนิสัยหรือความประพฤติ เช่น

บัก/อิ กะเลิงเบ๊

บัก/อิ ชีค่าน**ใหญ่

บัก/อิ ชีคุย

บัก/อิ จังไลใหญ่

บัก/อิ ชวดลวด***

บัก/อิ ชกลกชนลอน†

บัก/อิ เลวละย่าหมา

บัก/อิ ลำมะแจ๊ะ*

* เคี้ยว หมายถึง คี๊กะนอง. ร้าน

** ชีค่าน หมายถึง ชีเกีย จ

*** ชวดลวด หมายถึง ตะกละ

† ชกลกชนลอน หมายถึง ชุ่มซำ

บัก/อี แซะและแซนแลน**

บัก/อี ลันดานหมา

2.6 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับบุคคล พ่อแม่ บรรพบุรุษ หรือชาติกำเนิด

ถ้อยคำบริภาษกลุ่มนี้เป็นหน่วยศัพท์เกี่ยวกับบุคคลต่างๆ เช่น พ่อแม่ บรรพบุรุษ ชาติกำเนิด ชาติตระกูล และเผ่าพันธุ์ด้วย พบว่ามีหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับบุคคล พ่อแม่ บรรพบุรุษ หรือชาติกำเนิดทั้งสิ้น 39 หน่วยศัพท์ ปรากฏความถี่ 107 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยการเกิดซ้ำ 2.74 ครั้ง

ตัวอย่าง ชีข้า คุใหญ่ คุนนาย เจ้านาย ซาด ดาลา เทวะดา
แนว พระอิน ลัดถะบาน ลูก เสตถิ

ถ้อยคำบริภาษที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับบุคคล พ่อแม่ บรรพบุรุษ หรือชาติกำเนิด เช่น

บัก/อี ดาลาใหญ่ เอ้ย

บัก/อี เสตถิ ใหญ่

บัก/อี ลูกพระอิน นี้

บัก/อี เจ้านายใหญ่

บัก/อี ลูกเทวะดา เอ้ย

บัก/อี ซาด*** หมา

อี คุนนายใหญ่

บัก/อี หน้าลัดถะบาน เอ้ย

บัก/อี ชีข้า เอ้ย

บัก/อี ลูกพ่อแม่บั้งสอน เอ้ย

2.7 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสัตว์

กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสัตว์ได้แก่ หน่วยศัพท์ที่กล่าวถึงสัตว์ โดยจะนำลักษณะต่างๆ เช่น พฤติกรรม ลักษณะนิสัย ขนาด อวัยวะ สติปัญญา และสีผิวของคนไปเปรียบเทียบกับสัตว์ ได้แก่ ความเป็นสัตว์ประเภทนั้น เช่น ขนาด รูปลักษณ์ อวัยวะ อายุ เพศสภาพ และกิริยาอาการและ

* สำมะแจ๊ะ หมายถึง พุดมาก ปากดี

** แซะและแซนแลน หมายถึง อาการกระลิมกะเหลี่ยก้อร้อก้อตึก

*** ซาด หมายถึง ชาติ การเกิด

พฤติกรรม พบว่ามีหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ทั้งสิ้น 36 หน่วยศัพท์ ปรากฏความถี่ 126 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยการเกิดซ้ำ 3.50 ครั้ง

ตัวอย่าง กบ ชีเกะตีก ควย คิงคอง ชะนี ดั่ง บั้ง ปาหลด
ลิงโกล หนอน อิ่ง แอ้ง

ตัวอย่างถ้อยคำบริภาษที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์เช่น

บัก/อี กบลิว	บัก/อี ชีเกะตีกแป*
บัก/อี หน้าคิงคอง เอ้ย	อี ชะนีน้อย
บัก/อี ดังพูเขา	บัก/อี หน้าปลาหลด
บักอี ลิงโกล**	บัก/อี หนอนเจาะปาก มิ่ง
บัก/อี อิ่งยีน เอ้ย	บัก/อี แอ้งกินขึ้น มิ่งเอ้ย

2.8 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสติปัญญาหรือความสามารถ

กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสติปัญญาหรือความสามารถได้แก่ หน่วยศัพท์ที่หมายถึงระดับความรู้ความสามารถของบุคคล และการประเมินระดับสติปัญญา ถ้อยคำในกลุ่มนี้ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่ามักจะปรากฏร่วมกันกับคำว่า “บ่” “บ่พอ” “บ่มี” “บ่ค่อย” เพื่อสื่อถึงเจตนาของผู้บริภาษและเน้นย้ำความหมายว่าผู้ฟังไม่มีสิ่งนั้น หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสติปัญญาหรือความสามารถพบทั้งสิ้น 17 หน่วยศัพท์ ปรากฏความถี่ 23 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยการเกิดซ้ำ 1.35 ครั้ง

ตัวอย่าง บ่มีการลิกสา บ่มีความคิด บ่มีความอ่าน บ่เต็มบาท บ้า บ่
พอบาด บ่มีหัวคิด บ่มีปัญญา บ่พวง บ่มีสติปัญญา ปีก หัวคิด

ตัวอย่างถ้อยคำบริภาษที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสติปัญญาหรือความสามารถ เช่น

* ชีเกะตีกแป หมายถึง พยาธิตัวแบน

** ลิงโกล หมายถึง ลิงตัวผู้ มีขนาดใหญ่

บัก/อี <u>บ่มีการลี้กสา</u>	บัก/อี <u>บ่มีหัวคิดบ่ปัญญา</u>
บัก/ไอ <u>บ่เต็มบาด</u>	บัก/อี <u>บ่วาง เอ้ย</u>
บัก/อี <u>บ่มีความคิดความอ่าน</u>	บัก/อี <u>บ่รู้ภาษา</u>
บัก/อี <u>บัก นี้</u>	บัก/อี <u>บักใหญ่</u>
บัก/อี <u>บักกะหลีน</u>	บัก/อี <u>สะหมองหมาบ่ปัญญาควย</u>

2.9 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูตผีหรือความเชื่อเหนือธรรมชาติ

กลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูตผีหรือความเชื่อเหนือธรรมชาติได้แก่ หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสภาพลี้กลับ สิ่งที่ไม่เห็นตัว วิญญาณ กฎแห่งกรรม การเกิดการตาย ถ้อยคำบริภาษที่เกี่ยวกับภูตผีและความเชื่อเหนือธรรมชาติเป็นถ้อยคำที่เปรียบเทียบกับพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยของคนกับความเชื่อต่างๆ พบว่ามีหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับภูตผีหรือความเชื่อเหนือธรรมชาติทั้งสิ้น 10 หน่วยศัพท์ และปรากฏความถี่ 64 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยการเกิดซ้ำ 6.4 ครั้ง

ได้แก่ กะลือ กองกอย นะลก ปอบ เปต ผี ผีเป่า ผีโพง
เวน ลำพะเวลี

ตัวอย่างถ้อยคำบริภาษที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับภูตผีหรือความเชื่อเหนือธรรมชาติ เช่น

อี <u>กะลือ</u>	บัก/อี <u>กองกอย</u>
บัก/อี <u>นะลกใหญ่</u>	บัก/อี <u>ปอบ นี้</u>
บัก/อี <u>เปต เอ้ย</u>	บัก/อี <u>ผี</u>
บัก/อี <u>ผีเป่า</u>	บัก/อี <u>ผีโพง</u>
บัก/อี <u>เวนตะไลไฟพะเนียง เอ้ย</u>	บัก/อี <u>ลำพะเวลี นี้</u>

2.10 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ

กลุ่มความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ ได้แก่ หน่วยศัพท์ที่หมายถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติ แหล่งธรรมชาติ พืชและภาวะตามธรรมชาติ พบว่ามีหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติทั้งสิ้น 9 หน่วยศัพท์ ปรากฏความถี่ 12 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยการเกิดซ้ำ 1.25 ครั้ง

ได้แก่ *ชีสิด ดอกทอง เดือนดับ น้ำ น้ำหมอก ฟ้า ไฟไหม้ พุเขา ไม่ ฮ่ม*

ตัวอย่างถ้อยคำบริภาษที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติเช่น

<i>บัก/อิ น้ำชีสิด*</i>	<i>อิ ดอกทอง</i>
<i>บัก/อิ เดือนดับ**</i>	<i>อิ โฟโวเพเว่น้ำบ่ออาบ</i>
<i>บัก/อิ จอนฟอน*** † น้ำหมอก</i>	<i>บัก/อิ ฟ้าผ่าห้ว</i>
<i>บัก/อิ จังไลไฟไหม้</i>	<i>บัก/อิ ด้วงพุเขา</i>
<i>บัก/อิ ไมยีนตาย</i>	<i>บัก/อิ ฮวก†† เซาฮ่ม</i>

2.11 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ

กลุ่มความหมายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ ได้แก่ หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับภาวะที่ร่างกายทำงานอย่างไม่เป็นปกติ ลักษณะบางประการของโรค เชื้อโรคหรือลักษณะอาการภายนอกของโรคนั้น และอาจจะเป็นโรคที่ค้นในสังคมรังเกียจ สภาพไม่น่ามอง ถ้อยคำจะเปรียบเทียบกับลักษณะหรือพฤติกรรมของคนกับลักษณะบางประการของโรค ไม่ว่าจะ เป็นอาการของโรคทั้งทางร่างกายและจิตใจ พบว่ามีหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บทั้งสิ้น 6 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 1.39 ปรากฏความถี่ 108 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยการเกิดซ้ำ 18 ครั้ง

ได้แก่ *ปะสาด พาก โลกจิต ลิว ห่า อำมะพาด*

* ชีสิด หมายถึง น้ำค้ำ

** เดือนดับ หมายถึง พระจันทร์เดือนมืด

*** จอนฟอน หมายถึง ฟังพอน

† บู หมายถึง ฝ้า

†† ฮวก หมายถึง ลูกฮ้อด

ตัวอย่างถ้อยคำบริภาษที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ
เช่น

บัก/อี <u>ปะสาด</u> นี้	บัก/อี <u>ท่าซั่ว</u> มึงเอ๊ย
บัก/อี <u>พากินคอ</u> มึง	บัก/อี <u>ท่าเยาะ</u> * มึง
บัก/อี <u>พากหญ่า</u> ** นี้	บัก/อี <u>โลกจิต</u>
บัก/อี <u>กบลิว</u> เอ๊ย	บัก/อี <u>ท่าฟัด</u> มึงนี่
บัก/อี <u>ท่ากินหัว</u> มึงเอ๊ย	บัก/อี <u>ปากอ่ามะพาด</u> เอ๊ย

จากผลการศึกษากลุ่มความหมายของหน่วยศัพท์ในถ้อยบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสานทั้งสิ้น 560 ถ้อยคำ พบหน่วยศัพท์ทั้งสิ้น 432 หน่วยศัพท์ มีความถี่ 1,247 ครั้ง แบ่งเป็นกลุ่มความหมายได้ 11 กลุ่ม และเพื่อให้เห็นความชัดเจนของข้อมูล ผู้วิจัยจึงสรุปเป็น 3 ส่วนดังนี้

กลุ่มความหมายของหน่วยศัพท์ในถ้อยคำบริภาษพบว่ากลุ่มหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการปรากฏมากที่สุด คือ 100 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 23.15 2. รองลงมาคือหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับรูปลักษณ์ ปรากฏ 74 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 17.13 หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ ปรากฏ 51 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 11.81 หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับอวัยวะหรือส่วนประกอบในร่างกาย ปรากฏ 48 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 11.11 หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับลักษณะนิสัยหรือความประพฤติปรากฏ 42 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 9.72 หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับบุคคล ปรากฏ 39 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 9.03 หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ ปรากฏ 36 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 8.33 หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสติปัญญา ปรากฏ 17 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 3.94 หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับความเชื่อเหนือธรรมชาติ ปรากฏ 10 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 2.31 หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ ปรากฏ 9 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 2.08 และหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บพบน้อยที่สุด คือปรากฏ 8 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 1.39 สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

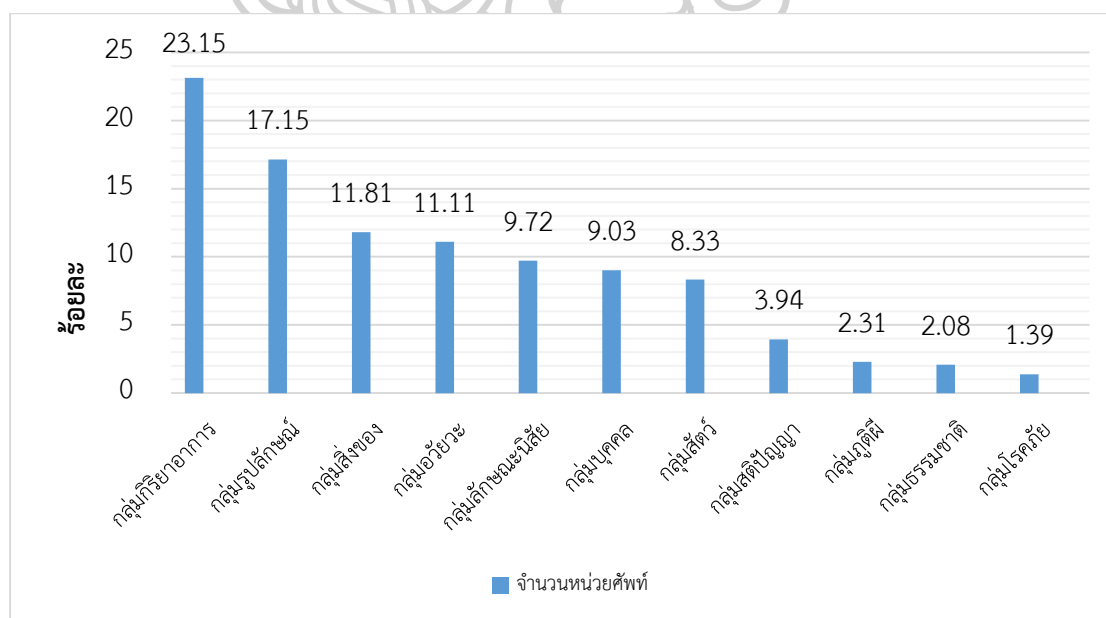
* เยาะ หมายถึง โสลกเบาๆ

** หญ่า หมายถึง เคี้ยว

ตารางที่ 4 ตารางสรุปจำนวนหน่วยศัพท์ในกลุ่มความหมายของถ้อยคำบริภาษ

กลุ่มความหมาย	จำนวนหน่วยศัพท์	ร้อยละ
1. กลุ่มกิริยาอาการ	100	23.15
2. กลุ่มรูปลักษณะ	74	17.13
3. กลุ่มสิ่งของ	51	11.81
4. กลุ่มอวัยวะ	48	11.11
5. กลุ่มลักษณะนิสัย	42	9.72
6. กลุ่มบุคคล	39	9.03
7. กลุ่มสัตว์	36	8.33
8. กลุ่มสติปัญญา	17	3.94
9. กลุ่มภูตผี	10	2.31
10. กลุ่มธรรมชาติ	9	2.08
11. กลุ่มโรคภัยไข้เจ็บ	6	1.39
รวม	432	100

ภาพที่ 5 ภาพแผนภูมิแสดงจำนวนหน่วยศัพท์ในกลุ่มความหมายของถ้อยคำบริภาษ

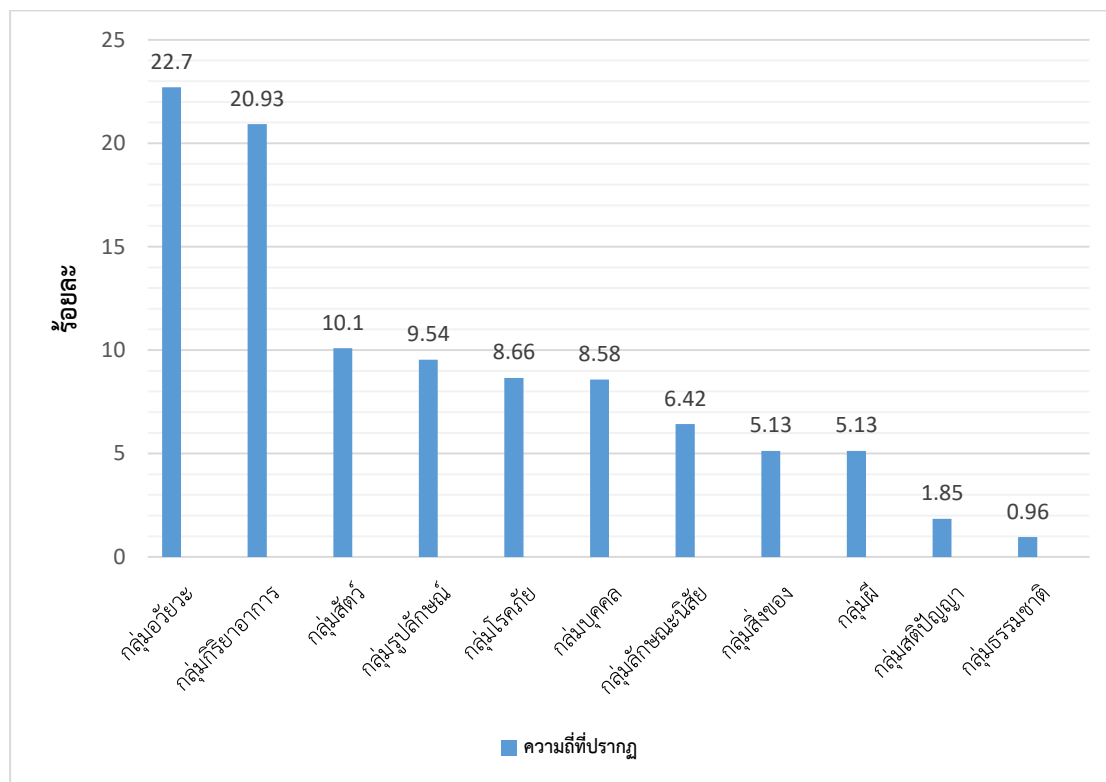
ด้านความถี่ของหน่วยศัพท์พบว่า หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับอวัยวะหรือส่วนประกอบในร่างกายปรากฏมากที่สุด คือ 283 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.70 รองลงมาคือหน่วยศัพท์

ที่มีความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการ ปรากฏ 261 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20.93 หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ปรากฏ 126 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.10 หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับรูปลักษณะปรากฏ 119 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.54 หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บปรากฏ 108 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.66 หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับบุคคล พ่อแม่ บรรพบุรุษ หรือชาติกำเนิด ปรากฏ 107 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.58 หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับลักษณะนิสัยหรือความประพฤติ ปรากฏ 80 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.42 หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของปรากฏ 64 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.13 หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับผีหรือความเชื่อเหนือธรรมชาติ ปรากฏ 64 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.13 หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสติปัญญาหรือความสามารถปรากฏ 23 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.85 และ หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ ปรากฏ 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.96 สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5 ตารางสรุปความถี่ของหน่วยศัพท์ของถ้อยคำบริภาษ

กลุ่มความหมาย	ความถี่ที่ปรากฏ/ครั้ง	ร้อยละ
1. กลุ่มอวัยวะ	283	22.70
2. กลุ่มกิริยาอาการ	261	20.93
3. กลุ่มสัตว์	126	10.10
4. กลุ่มรูปลักษณะ	119	9.54
5. กลุ่มโรคภัยไข้เจ็บ	108	8.66
6. กลุ่มบุคคล	107	8.58
7. กลุ่มลักษณะนิสัย	80	6.42
8. กลุ่มสิ่งของ	64	5.13
9. กลุ่มภูตผี	64	5.13
10. กลุ่มสติปัญญา	23	1.85
11. กลุ่มธรรมชาติ	12	0.96
รวม	1,247	100

ภาพที่5 ภาพแผนภูมิแสดงความถี่ของหน่วยศัพท์ของถ้อยคำบริภาษ

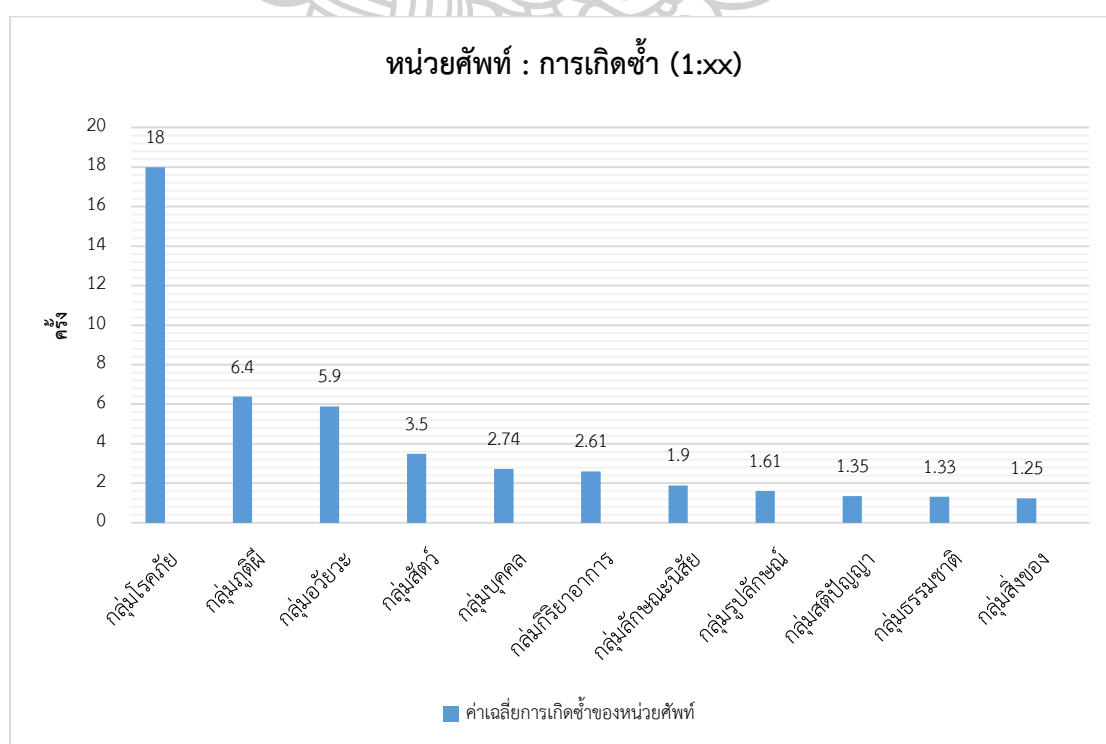
นอกจากผลสรุปจำนวนและความถี่ของหน่วยศัพท์ในถ้อยคำบริภาษข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้หาค่าเฉลี่ยหน่วยศัพท์ต่อความถี่ที่ใช้ (หน่วยศัพท์ : ความถี่) ในแต่ละกลุ่มความหมายด้วย ทั้งนี้เพื่อนำมาร่วมวิเคราะห์หว่าหน่วยศัพท์ในกลุ่มความหมายนำมาใช้มากที่สุด ผลการศึกษาพบดังนี้

ค่าเฉลี่ยการปรากฏซ้ำของหน่วยศัพท์ (1: xx) พบว่ากลุ่มความหมายที่ปรากฏค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ เฉลี่ย 18 ครั้ง (1 หน่วยศัพท์ : 18 ครั้ง) รองลงมาคือกลุ่มความหมายเกี่ยวกับความเชื่อเหนือธรรมชาติ 6.4 ครั้ง กลุ่มความหมายเกี่ยวกับอวัยวะหรือส่วนประกอบในร่างกาย 5.9 ครั้ง กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสัตว์ 3.50 ครั้ง กลุ่มความหมายเกี่ยวกับบุคคล พ่อแม่ บรรพบุรุษ หรือชาติกำเนิด 2.74 ครั้ง กลุ่มความหมายเกี่ยวกับกริยาอาการ 2.61 ครั้ง กลุ่มความหมายเกี่ยวกับลักษณะนิสัยหรือความประพฤติ 1.90 ครั้ง กลุ่มความหมายเกี่ยวกับรูปลักษณะ 1.61 ครั้ง กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสติปัญญาหรือความสามารถ 1.35 ครั้ง กลุ่มความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ 1.33 ครั้ง และกลุ่มที่พบน้อยที่สุด คือกลุ่มความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ 1.25 ครั้ง สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 6 ตารางสรุปจำนวนการเกิดซ้ำของหน่วยศัพท์

กลุ่มความหมาย	จำนวนหน่วยศัพท์	ความถี่/ครั้ง	ค่าเฉลี่ย
1. กลุ่มโรคภัยไข้เจ็บ	6	108	18
2. กลุ่มภูตผี	10	64	6.4
3. กลุ่มอวัยวะ	48	283	5.90
4. กลุ่มสัตว์	36	126	3.50
5. กลุ่มบุคคล	39	107	2.74
6. กลุ่มกิริยาอาการ	100	261	2.61
7. กลุ่มลักษณะนิสัย	42	80	1.90
8. กลุ่มรูปลักษณะ	74	119	1.61
9. กลุ่มสติปัญญา	17	23	1.35
10. กลุ่มธรรมชาติ	9	12	1.33
11. กลุ่มสิ่งของ	51	64	1.25
รวม	432	1,247	2.89

ภาพที่ 6 ภาพแผนภูมิแสดงจำนวนหน่วยศัพท์ : การเกิดซ้ำของหน่วยศัพท์

จากข้อมูลกลุ่มความหมายของถ้อยคำบริภาษ ที่ผลการศึกษามาจากการวิเคราะห์หน่วย ศัพท์นั้น ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าส่วนของข้อมูลที่สามารถวิเคราะห์ให้เห็นลักษณะของหน่วยศัพท์มาก ที่สุดคือ การปรากฏซ้ำของหน่วยศัพท์ที่เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาค่าความถี่ในแต่ละกลุ่มความหมาย ซึ่งพบว่าหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บที่มีหน่วยศัพท์น้อยที่สุด แต่มีการเกิดซ้ำบ่อย ที่สุด คือพบหน่วยศัพท์ 6 หน่วยศัพท์ แต่ปรากฏการเกิดซ้ำถึง 108 ครั้ง เฉลี่ยการเกิดซ้ำอยู่ที่ 18 ครั้ง ต่อหน่วยศัพท์ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มโรคภัยไข้เจ็บเป็นกลุ่มความหมายที่ผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานนำมา บริภาษมากที่สุด และมักจะเกิดคู่กับกลุ่มกิริยาอาการและตามด้วยกลุ่มความหมายเกี่ยวกับบอวยวะ เพราะ “ท่า” และ “พาก” เป็นโรคระบาดในอดีตนั้น เป็นโรคที่ร้ายแรงและสร้างความหวาดกลัว ให้กับคนในพื้นที่มาก ทำให้กลุ่มความหมายเกี่ยวกับโรคภัยปรากฏซ้ำมากที่สุด

3. โครงสร้างของหน่วยศัพท์ในถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน

โครงสร้างของหน่วยศัพท์ คือ การวิเคราะห์โครงสร้างหน่วยศัพท์ของถ้อยคำบริภาษ จาก การวิเคราะห์พบว่าโครงสร้างของหน่วยศัพท์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. โครงสร้างเดี่ยว
2. โครงสร้างประสม

การศึกษาโครงสร้างของหน่วยศัพท์จะทำให้เห็นรูปแบบการสร้างถ้อยคำบริภาษ ความ ชัดเจนของการสร้างถ้อยคำว่ามาจากหน่วยศัพท์ในกลุ่มความหมายใด การแบ่งประเภทโครงสร้างของ หน่วยศัพท์ ผู้วิจัยแบ่งประเภทโดยพิจารณาหน่วยศัพท์แรกของถ้อยคำเป็นหลักเพื่อไม่ให้เกิดความ ซ้ำซ้อนในการแบ่งข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างของกลุ่มความหมายในถ้อยคำบริภาษ แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.1 โครงสร้างเดี่ยว

โครงสร้างเดี่ยว หมายถึง ถ้อยคำบริภาษที่เกิดจากหน่วยศัพท์เพียง 1 หน่วยศัพท์ เป็น โครงสร้างที่ไม่ต้องมีหน่วยศัพท์กลุ่มอื่นมาประกอบ ปรากฏทั้งสิ้น 11 กลุ่ม ดังนี้

	1. กลุ่มลักษณะนิสัย พบ 39 ถ้อยคำ	
<u>ตัวอย่าง</u>	มะล่ำมะลวย [*]	ส่อหล่อ ^{**}
	ล่ำมะแจ๊ะ	ชีค่าน
	ชีแบ๊ะ ^{***}	กะแดะ
	2. กลุ่มสัตว์ พบ 30 ถ้อยคำ	
<u>ตัวอย่าง</u>	แมงดา	ชีกะตีก
	ควย	ปวก
	ฮวก	แฮ้ง
	3. กลุ่มรูปลักษณ์ พบ 12 ถ้อยคำ	
<u>ตัวอย่าง</u>	แหลมบ	เซกเลิก
	ก้อกว้อก [†]	เตี้ย
	โถกโถ่ย	อีตล็ด
	4. กลุ่มบุคคล พบ 12 ถ้อยคำ	
<u>ตัวอย่าง</u>	ญัก ^{††}	เสดถี
	ชีซ่า	คุณนาย
	ด็อกเต้อ	เทวะดา
	5. กลุ่มภูตผี พบ 10 ถ้อยคำ	
<u>ตัวอย่าง</u>	เวน	นะลก
	เปด	ปอบ
	ผี	เป้า

* มะล่ำมะลวย หมายถึง ไม่ถูกต้องตามจารีตประเพณี

** ส่อหล่อ หมายถึง แส่, สารระแน

*** ชีแบ๊ะ หมายถึง หยิบหย่ง, อ่อนแอ

† ก้อกว้อก หมายถึง ชุบผอม, แก้มตอบ

†† ญัก หมายถึง ยักษ์

6. กลุ่มสิ่งของ พบ 7 ถ้อยคำ

<u>ได้แก่</u>	เสาโทลละเลข	ถึงชะยะ
	ก้อนทอง	ก้อนคำ
	ทองคูน	ทองคำ

7. กลุ่มอวัยวะ พบ 6 ถ้อยคำ

<u>ได้แก่</u>	กะดอ	ซี่กะหลีน
	แຂ่ว	หัวควย
	ฮูซี่	ฮูดาก

8. กลุ่มโรคภัย พบ 1 ถ้อยคำ

<u>ได้แก่</u>	ปะสาด	พาก
	โลกจิต	ห้า

9. กลุ่มสติปัญญา พบ 3 คำ

<u>ได้แก่</u>	บ้า	ปึก
	ป่วง	

10. กลุ่มธรรมชาติ พบ 2 ถ้อยคำ

<u>ได้แก่</u>	เดือนดับ	ดอกทอง
---------------	----------	--------

11. กลุ่มกิริยาอาการ พบ 1 ถ้อยคำ

<u>ได้แก่</u>	เงอะงะ
---------------	--------

3.2 โครงสร้างประสม

โครงสร้างประสม หมายถึง หมายถึง ถ้อยคำบริภาษที่มีหน่วยศัพท์ปรากฏร่วมกันหรือประกอบกัน ตั้งแต่ 2 หน่วยศัพท์ขึ้นไป อาจจะอยู่ในกลุ่มความหมายเดียวกันหรือคนละกลุ่มความหมายก็ได้ พบ 4 กลุ่ม ดังนี้

3.2.1 โครงสร้างประสม 2 หน่วยศัพท์

โครงสร้างประสม 2 หน่วยศัพท์ แบ่งได้ 46 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มอวัยวะ + รูปลักษณ์ พบ 56 ถ้อยคำ

ตัวอย่าง

แหว่ + สวก

ตา + สวด

ปาก + เว่อ

2. กลุ่มอวัยวะ + สัตว์ พบ 22 ถ้อยคำ

ตัวอย่าง

หน้า + ปวก

ข้อลอก + หมา

ระหมอง + ฮวก

3. กลุ่มอวัยวะ + สิ่งของ พบ 19 ถ้อยคำ

ตัวอย่าง

ปาก + กะแปะ

คิ้ว + สะพานพะลามสอง

หน้า + โทล

4. กลุ่มอวัยวะ + นิสัย พบ 5 ถ้อยคำ

ตัวอย่าง

หน้า + มิน

ปาก + สำมะแจ๊ะ

ไคย + ไคย

5. กลุ่มอวัยวะ + กิริยาอาการ พบ 4 ถ้อยคำ

ตัวอย่าง

หน้า + บ๋าย

ผม + บ่หวี

6. กลุ่มอวัยวะ + อวัยวะ พบ 4 ถ้อยคำ

ตัวอย่าง

หน้า + หี

หน้า + หน่อแตด

ฮูซี่ + ฮูดาก

7. กลุ่มอวัยวะ + บุคคล พบ 3 ถ้อยคำ
- ได้แก่ หน้า + เสดถี
 ชี + ภู
 หน้า + ลัดถะบาน
8. กลุ่มอวัยวะ + ผี พบ 1 ถ้อยคำ
- ได้แก่ หน้า + ผี
9. กลุ่มสัตว์ + รูปลักษณะ พบ 10 ถ้อยคำ
- ตัวอย่าง แอ้ง + โห่
 หมา + บ่อยาก
 อึ่ง + ยืน
10. กลุ่มสัตว์ + กิริยาอาการ พบ 10 ถ้อยคำ
- ตัวอย่าง ชีเกะตีก + แปะ
 ลิง + โกก
 หมี + เถ่า
11. กลุ่มสัตว์ + สัตว์ พบ 2 ถ้อยคำ
- ได้แก่ เห็น + หมา
 ฮวก + ชีคันคาก
12. กลุ่มสัตว์ + สิ่งของ พบ 1 ถ้อยคำ
- ได้แก่ ควย + ทาม*
13. กลุ่มสัตว์ + ธรรมชาติ พบ 1 ถ้อยคำ
- ได้แก่ ค้วง + พูเขา
14. กลุ่มสัตว์ + ผี พบ 1 ถ้อยคำ
- ได้แก่ ลัด + นะลก
15. กลุ่มสัตว์ + อวัยวะ พบ 1 ถ้อยคำ
- ได้แก่ เห็น + ปีก

* ทาม หมายถึง ที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมถึงตามฤดูกาล, นาที่มีน้ำท่วมในฤดูน้ำหลากเรียกว่า นาทาม

16. กลุ่มบุคคล + รูปลักษณะ พบ 14 ถ้อยคำ

ตัวอย่าง

เสดถี + ใหญ่

ดालา + ใหญ่

ผู้้งาม + เล็ก

17. กลุ่มบุคคล + บุคคล พบ 8 ถ้อยคำ

ตัวอย่าง

ลูก + พะอิน

โคต + แม่

หลาน + เทวะดา

18. กลุ่มบุคคล + สัตว์ พบ 4 ถ้อยคำ

ตัวอย่าง

ชาด + หมา

นาม + หมา

แนว + หมา

19. กลุ่มบุคคล + นิสัย พบ 3 ถ้อยคำ

ได้แก่

ชาด + ชั่ว

เชื้อ + บ่ดี

แนว + บ่ดี

20. กลุ่มบุคคล + สิ่งของ พบ 2 ถ้อยคำ

ได้แก่

คุณนาย + แปดแสน

คุณนาย + สามะหลัง

21. กลุ่มบุคคล + โรค พบ 2 ถ้อยคำ

ได้แก่

ชุม + ท้า

22. กลุ่มกริยาอาการ + สติปัญญา พบ 7 ถ้อยคำ

ตัวอย่าง

บ่มี + ปันญา

บ่มี + ความคิด

บ่ + เต็มบาด

23. กลุ่มกริยาอาการ + นิสัย พบ 2 ถ้อยคำ

ได้แก่

บ่ + ฮู้ความ

- บ่ + ฮู้พาสา
 24. กลุ่มกิริยาอาการ + รูปลักษณะ พบ 2 ถ้อยคำ
ได้แก่ บ่ + งาม
 บ่ + สวย
 25. กลุ่มกิริยาอาการ + อวัยวะ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ปมี + มั่นระหมอง
 26. กลุ่มกิริยาอาการ + บุคคล พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ปมี + เชื้อสายลายล่อง
 27. กลุ่มนิสัย + อวัยวะ พบ 4 ถ้อยคำ
ตัวอย่าง เคียว + มือ
 เคียว + ปาก
 จังไล + ปาก
 28. กลุ่มนิสัย + นิสัย พบ 4 ถ้อยคำ
ตัวอย่าง เลว + ละยำ
 สิ้นदान + เสี่ย
 สิ้นदान + ละกุน
 29. กลุ่มนิสัย + รูปลักษณะ พบ 4 ถ้อยคำ
ตัวอย่าง มีน + ใหญ่
 จี๋ค่าน + ใหญ่
 ชั่ว + ใหญ่
 30. กลุ่มนิสัย + สิ่งของ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ กะแล่ด + ยาของ
 31. กลุ่มนิสัย + ธรรมชาติ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ จังไล + ไฟไหม้
 32. กลุ่มผี + กิริยาอาการ พบ 12 ถ้อยคำ
ตัวอย่าง ปอบ + ถั่ง
 ปอบ + แก่

- ปอบ + ที่น
 33. กลุ่มผี + โรคภัย พบ 1 ถ้อยคำ
- ได้แก่
 ผี + ห่า
 34. กลุ่มผี + สติปัญญา พบ 1 ถ้อยคำ
- ได้แก่
 ผี + บ้า
 35. ผี + รูปลักษณ์ พบ 1 ถ้อยคำ
- ได้แก่
 นะลก + ใหญ่
 36. กลุ่มผี + ผี พบ 1 ถ้อยคำ
- ได้แก่
 เปด + นะลก
 37. กลุ่มสิ่งของ + สัตว์ พบ 2 ถ้อยคำ
- ได้แก่
 ผาเฮียน + ชีเกะตีก
 เล้าข้าว + หม่า
 38. กลุ่มสิ่งของ + รูปลักษณ์ พบ 2 ถ้อยคำ
- ได้แก่
 ก้อนคำ + ใหญ่
 ทองคำ + ใหญ่
 39. กลุ่มสิ่งของ + คน พบ 1 ถ้อยคำ
- ได้แก่
 ทองคำ + ของแม่
 40. กลุ่มโรคภัย + กิริยาอาการ พบ 21 ถ้อยคำ
- ตัวอย่าง
 พาก + แดก
 พาก + หลู่
 ห่า + ชั่ว
 41. กลุ่มโรคภัย + สัตว์ พบ 2 ถ้อยคำ
- ได้แก่
 กบ + ลิว
 ปวก + อ่ามะพาด
 42. กลุ่มรูปลักษณ์ + บุคคล พบ 1 ถ้อยคำ
- ได้แก่
 ชีล่าย + ลัดถะบาน

43. กลุ่มรูปลักษณะ + รูปลักษณะ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ชี้อย่าง + หลวง

44. กลุ่มสติปัญญา + อวัยวะ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ปีก + กะหลี้น

45. กลุ่มสติปัญญา + สิ่งของ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ปีก + แป้น

46. กลุ่มธรรมชาติ + สิ่งของ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ดอก + ทอง

3.2.2 โครงสร้างประสม 3 หน่วยศัพท์

โครงสร้างประสม 3 หน่วยศัพท์ แบ่งได้ 35 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มอวัยวะ + กิริยาอาการ + อวัยวะ พบ 4 ถ้อยคำ
ตัวอย่าง หัว + ป้ม + สะหมอง

แตก + ปก + ตา

หี + ปก + ตา

2. กลุ่มอวัยวะ + กิริยาอาการ + สิ่งของ พบ 3 ถ้อยคำ
ได้แก่ หน้า + ป้ม + อย.

หี + ป้ม + อย.

หี + ป่ผ่าน + อย.

3. กลุ่มอวัยวะ + อวัยวะ + กิริยาอาการ พบ 2 ถ้อยคำ
ได้แก่ หน้า + เล็บ + ขบ

หน้า + กระตุก + หัก

4. กลุ่มอวัยวะ + สิ่งของ + กิริยา พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ หน้า + ส้วม + แตก

5. กลุ่มอวัยวะ + ฝี + กิริยาอาการ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ หน้า + นะลก + ลงโทษ

6. กลุ่มอวัยวะ + อวัยวะ + รูปลักษณะ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ หน้า + สันตীন + แดง
7. กลุ่มอวัยวะ + อวัยวะ + สัตว์พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ หน้า + ช่อสอก + หมา
หน้า + สันตীন + หมา
8. กลุ่มอวัยวะ + สัตว์ + กิริยาอาการ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ หน้า + ม้า + หาว
9. กลุ่มอวัยวะ + กิริยาอาการ + รูปลักษณะ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ หน้า + บดี + ใหญ่
10. สัตว์ + กิริยาอาการ + อวัยวะ พบ 23 ถ้อยคำ
ตัวอย่าง แอ้ง + เจาะ + ไล่
หมา + กิน + หัวใจ
หนอน + เจาะ + ปาก
11. กลุ่มสัตว์ + กิริยาอาการ + สิ่งของ พบ 10 ถ้อยคำ
ตัวอย่าง บั้ง + ตีน + เสียม
อึ้ง + บิน + คุ
ฮวก + ตีน + สะหวิง
12. กลุ่มสัตว์ + กิริยาอาการ + บุคคลพบ 4 ถ้อยคำ
ตัวอย่าง หมา + สี่ + แม่
หมา + สี่ + พ่อ
หมา + สี่ + โคดแม่
13. กลุ่มสัตว์ + กิริยาอาการ + ธรรมชาติ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ จอนฟอน + บุ + น้ำหมอก
14. กลุ่มสัตว์ + กิริยาอาการ + สัตว์ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ แอ้ง + กิน + หมาเนา
15. กลุ่มผี + กิริยาอาการ + อวัยวะ พบ 17 ถ้อยคำ
ตัวอย่าง ปอบ + แก่ + ไล่

	ปอบ	+	หญ้า	+	ขึ้น
	ผี	+	เจาะ	+	ปาก
	16. กลุ่มผี + กิริยาอาการ + สิ่งของ พบ 1 ถ้อยคำ				
<u>ได้แก่</u>	ผี	+	คอน	+	โลง
	17. กลุ่มผี + อวัยวะ + สัตว์ พบ 1 ถ้อยคำ				
<u>ได้แก่</u>	ปอบ	+	หน้า	+	ปาก
	18. กลุ่มผี + สิ่งของ + สิ่งของ พบ 1 ถ้อยคำ				
<u>ได้แก่</u>	เวน	+	ตะไล	+	ไฟพะเนียง
	19. กลุ่มผี+ รูปลักษณ์ พบ 1 ถ้อยคำ				
<u>ได้แก่</u>	ปอบ	+	นวล	+	ใหญ่
	20. กลุ่มบุคคล + บุคคล + บุคคล พบ 3 ถ้อยคำ				
<u>ได้แก่</u>	ลูก	+	อี	+	ทเวระดา
	ลูก	+	อี	+	กะหรี
	โคดพ่อ	+	โคดแม่	+	มึง
	21. กลุ่มบุคคล + บุคคล + ผี พบ 2 ถ้อยคำ				
<u>ได้แก่</u>	ลูก	+	อี	+	ผีปอบ
	ลูก	+	อี	+	เป็ด
	22. กลุ่มบุคคล + กิริยา + บุคคล พบ 1 ถ้อยคำ				
<u>ได้แก่</u>	เชื่อ	+	ปั้ง	+	แถว
	23. กลุ่มบุคคล + บุคคล + โรค พบ 1 ถ้อยคำ				
<u>ได้แก่</u>	ลูก	+	อี	+	ท่า
	24. กลุ่มนิสัย + กิริยาอาการ + บุคคล พบ 4 ถ้อยคำ				
<u>ตัวอย่าง</u>	ชั่ว	+	ซาง	+	แม่
	ชั่ว	+	ซาง	+	พ่อ
	ชั่ว	+	คือ	+	แม่
	25. กลุ่มนิสัย + คน + สัตว์ พบ 2 ถ้อยคำ				
<u>ได้แก่</u>	ชั่ว	+	ชาด	+	หมา

- ชั่วชาม + นาม + หมา
 26. กลุ่มนิสัย + กิริยา + สัตว์ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ชั่ว + สั่ว + หมา
27. กลุ่มนิสัย + นิสัย + สัตว์ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ เลว + ละยำ + หมา
28. กลุ่มสิ่งของ + กิริยา + อวัยวะ พบ 3 ถ้อยคำ
ได้แก่ แก้ว + คุณ + หน้า
29. กลุ่มสิ่งของ + กิริยาอาการ + กิริยาอาการ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ไม่ + ยืน + ตาย
30. กลุ่มโรคภัย + กิริยาอาการ + อวัยวะ พบ 68 ถ้อยคำ
ตัวอย่าง พาก + แดก + ดาก
 พาก + เจาะ + ไล่
 หัว + กิน + หัว
31. กลุ่มโรคภัย + กิริยาอาการ + สิ่งของ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ พาก + จิน + น้ำมัน
32. กลุ่มรูปลักษณะ + อวัยวะ + สัตว์ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ คำ + ตับ + เป็ด
33. กลุ่มรูปลักษณะ + สิ่งของ + รูปลักษณะ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ เตี้ย + ปักขาม + ข่อเตี้ยว
34. กลุ่มกิริยาอาการ + สัตว์ + กิริยาอาการ พบ 14 ถ้อยคำ
ตัวอย่าง ชิง + หมา + เกิด
35. กลุ่มธรรมชาติ + กิริยาอาการ + อวัยวะ พบ 4 ถ้อยคำ
ตัวอย่าง ฟัว + ผ่า + ปาก
 ฟัว + ผ่า + หน้า
 ฟัว + ผ่า + หัว

3.2.3 โครงสร้างประสม 4 หน่วยศัพท์

โครงสร้างประสม 4 หน่วยศัพท์ แบ่งได้ 36 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มบุคคล + บุคคล + อวัยวะ + รูปลักษณ์ พบ 3 ถ้อยคำ
ได้แก่ ลูก + อี + หี + ตี
 ลูก+ อี + หี + เหม็น
 ลูก+ อี + หี + ไต๋น
2. กลุ่มคคล + บุคคล + อวัยวะ + นิสัย พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ลูก+ อี + หี+ เคียว
3. กลุ่มบุคคล + บุคคล + ชาตีกำเนิด + นิสัย พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ลูก + อี + ชาด + ชั่ว
4. กลุ่มบุคคล + บุคคล + ชาตีกำเนิด + สัตว์ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ลูก + บัก + ชาด + หมา
5. กลุ่มบุคคล + บุคคล + ฝี่ + กิริยาอาการ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ลูก + บัก + ปอบ + ถั่ง
6. กลุ่มบุคคล + บุคคล + บุคคล + กิริยาอาการ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ลูก + อี + พ่อแม่ + ปลั่งสอน
7. กลุ่มบุคคล + บุคคล + อวัยวะ + สัตว์ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ลูก + อี + แตด + ปลาหลด
8. กลุ่มอวัยวะ + สัตว์ + สติปัญญา + สัตว์ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ สะหมอง + หมา + ปันญา + ควย
9. กลุ่มอวัยวะ + นิสัย + อวัยวะ + นิสัย พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ หน้า + มิน + หน้า + หยาบ
10. กลุ่มสิ่งของ + กิริยาอาการ + อวัยวะ + บุคคล พบ 3 ถ้อยคำ
ได้แก่ ทองคำ + ฟาด + คอ + มึง
 ทองคำ + ฟาด + หัว + มึง
 ทองดี + ฟาด + หัว + มึง

11. กลุ่มสิ่งของ + รูปลักษณะ + กิริยาอาการ + อวัยวะ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ทองคำ + ก้อน + ทอ + แข็ง
12. กลุ่มสัตว์ + รูปลักษณะ + อวัยวะ + รูปลักษณะ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ลิง + โกง + ดาก + ต้าน
13. กลุ่มกิริยา + สติปัญญา + กิริยา + สติปัญญา พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ บ่ + คิด + บ่ + อ่าน
14. กลุ่มนิสัย + นิสัย + นิสัย + กิริยาอาการ + สิ่งของ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ เลว + ละยำ + ตำ + บอน
- 3.2.4 โครงสร้างประสม 5 หน่วยศัพท์**
- โครงสร้างประสม 5 หน่วยศัพท์ แบ่งได้ 3 กลุ่ม ดังนี้
1. กลุ่มบุคคล + โรค + กิริยาอาการ + อวัยวะ พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ลูก + อี + หัว + กิน + หัว
2. กลุ่มบุคคล + บุคคล + กิริยาอาการ + บุคคล + บุคคล พบ 1 ถ้อยคำ
ได้แก่ ลูก + พ่อ + ลี + แม่ + มิ่ง
3. กลุ่มสิ่งของ + กิริยาอาการ + อวัยวะ + บุคคล + กิริยาอาการ พบ 1
 ถ้อยคำ
ได้แก่ ทองคำ + ห้อย + คอ + มิ่ง + ตาย

ผลจากการศึกษากลุ่มโครงสร้างของหน่วยศัพท์ในถ้อยบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสานทั้งสิ้น 560 ถ้อยคำ พบโครงสร้างหน่วยศัพท์ 2 แบบ คือ โครงสร้างเดี่ยวและโครงสร้างประสม รวมทั้งสิ้น 109 โครงสร้าง ผู้วิจัยสรุปภาพรวมการปรากฏกลุ่มความหมายของหน่วยศัพท์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 โครงสร้างของกลุ่มความหมายและค่าเฉลี่ยร้อยละในถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน

โครงสร้าง	กลุ่มความหมาย	จำนวน	ร้อยละ
โครงสร้างเดี่ยว	1.กลุ่มลักษณะนิสัย	37	6.96
	2.กลุ่มสัตว์	30	5.35
	3.กลุ่มรูปลักษณะ	12	2.14
	4.กลุ่มบุคคล	12	2.14
	5.กลุ่มผี/ความเชื่อ	10	1.78
	6.กลุ่มสิ่งของ	7	1.25
	7.กลุ่มอวัยวะ	6	1.07
	8.กลุ่มโรคภัย	4	0.53
	9.กลุ่มสติปัญญา	3	0.17
	10.กลุ่มธรรมชาติ	2	0.17
	11.กลุ่มกิริยาอาการ	1	0.17
โครงสร้างประสม			
-2 หน่วยศัพท์	1.อวัยวะ + รูปลักษณะ	56	10
	2.อวัยวะ + สัตว์	22	3.92
	3.อวัยวะ + สิ่งของ	19	3.39
	4.อวัยวะ + นิสัย	5	0.89
	5.อวัยวะ + กิริยาอาการ	4	0.71
	6.อวัยวะ + อวัยวะ	4	0.71
	7.อวัยวะ + บุคคล	3	0.53
	8.อวัยวะ + ผี	1	0.17
	9.สัตว์ + รูปลักษณะ	10	1.78
	10.สัตว์ + กิริยาอาการ	10	1.78
	11.สัตว์ + สัตว์	2	0.35
	12.สัตว์ + สิ่งของ	1	0.17
	13.สัตว์ + ธรรมชาติ	1	0.17
	14.สัตว์ + ผี/ความเชื่อ	1	0.17
	15.สัตว์ + อวัยวะ	1	0.17
	16.บุคคล + รูปลักษณะ	14	2.5
	17.บุคคล + บุคคล	8	1.42

โครงสร้าง	กลุ่มความหมาย	จำนวน	ร้อยละ
	18.บุคคล + สัตว์	4	0.71
	19.บุคคล + นิสัย	3	0.53
	20.บุคคล + สิ่งของ	2	0.35
	21.บุคคล + โรค	2	0.35
	22.กิริยาอาการ + สติปัญญา	7	1.25
	23.กิริยาอาการ + นิสัย	2	0.35
	24.กิริยาอาการ + รูปลักษณะ	2	0.35
	25.กิริยาอาการ + อวัยวะ	1	0.17
	26.กิริยาอาการ + บุคคล	1	0.17
	27.นิสัย + อวัยวะ	4	0.71
	28.นิสัย + นิสัย	4	0.71
	29.นิสัย + รูปลักษณะ	4	0.71
	30.นิสัย + สิ่งของ	1	0.17
	31.นิสัย + ธรรมชาติ	1	0.17
	32.ผี + กิริยาอาการ	12	2.14
	33.ผี + โรคภัย	1	0.17
	34.ผี + สติปัญญา	1	0.17
	35.ผี + รูปลักษณะ	1	0.17
	36.ผี + ผี	1	0.17
	37.สิ่งของ + สัตว์	2	0.35
	38.สิ่งของ + รูปลักษณะ	2	0.35
	39.สิ่งของ + คน	1	0.17
	40.โรคภัย + กิริยาอาการ	21	3.75
	41.โรคภัย + สัตว์	2	0.35
	42.รูปลักษณะ + บุคคล	1	0.17
	43.รูปลักษณะ + รูปลักษณะ	1	0.17
	44.สติปัญญา + อวัยวะ	1	0.17
	45.สติปัญญา + สิ่งของ	1	0.17
	46.ธรรมชาติ + สิ่งของ	1	0.17
-3 หน่วยศัพท์	1.อวัยวะ + กิริยาอาการ + อวัยวะ	4	0.71
	2.อวัยวะ + กิริยาอาการ + สิ่งของ	3	0.53

โครงสร้าง	กลุ่มความหมาย	จำนวน	ร้อยละ
	3.อวัยวะ + อวัยวะ + กิริยาอาการ	2	0.35
	4.อวัยวะ + สิ่งของ + กิริยา	1	0.17
	5.อวัยวะ + ฝี + กิริยาอาการ	1	0.17
	6.อวัยวะ + อวัยวะ + รูปลักษณะ	1	0.17
	7.อวัยวะ + อวัยวะ + สัตว์	1	0.17
	8.อวัยวะ + สัตว์ + กิริยาอาการ	1	0.17
	9.อวัยวะ + กิริยาอาการ + รูปลักษณะ	1	0.17
	10.สัตว์ + กิริยาอาการ + อวัยวะ	23	4.1
	11.สัตว์ + กิริยาอาการ + สิ่งของ	10	1.78
	12.สัตว์ + กิริยาอาการ + บุคคล	4	0.71
	13.สัตว์ + กิริยาอาการ + ธรรมชาติ	1	0.17
	14.สัตว์ + กิริยาอาการ + สัตว์	1	0.17
	15.ฝี + กิริยาอาการ + อวัยวะ	17	3.03
	16.ฝี + กิริยาอาการ + สิ่งของ	1	0.17
	17.ฝี + อวัยวะ + สัตว์	1	0.17
	18.ฝี + สิ่งของ + สิ่งของ	1	0.17
	19.ฝี + ฝี + รูปลักษณะ	1	0.17
	20.บุคคล + บุคคล + บุคคล	3	0.53
	21.บุคคล + บุคคล + ฝี	2	0.35
	22.บุคคล + กิริยาอาการ + บุคคล	1	0.17
	23.บุคคล + บุคคล + โรค	1	0.17
	24.นิสัย + กิริยาอาการ + บุคคล	4	0.71
	25.นิสัย + คน + สัตว์	2	0.35
	26.นิสัย + กิริยาอาการ + สัตว์	1	0.17
	27.นิสัย + นิสัย + สัตว์	1	0.17
	28.สิ่งของ + กิริยาอาการ + อวัยวะ	2	0.35
	29.สิ่งของ+กิริยาอาการ+กิริยาอาการ	1	0.17
	30.โรคภัย +กิริยาอาการ+อวัยวะ	68	12.14
	31.โรคภัย + กิริยาอาการ + สิ่งของ	1	0.17
	32.รูปลักษณะ + อวัยวะ + สัตว์	1	0.17
	33.รูปลักษณะ + สิ่งของ + รูปลักษณะ	1	0.17

โครงสร้าง	กลุ่มความหมาย	จำนวน	ร้อยละ
	34.กิริยาอาการ + สัตว์ + กิริยาอาการ	1	0.17
	35.ธรรมชาติ + กิริยาอาการ + อวัยวะ	1	0.17
- 4 หน่วยศัพท์	1.บุคคล + บุคคล + อวัยวะ + นิสัย	2	0.35
	2.บุคคล + บุคคล + อวัยวะ + รูปลักษณะ	2	0.35
	3.บุคคล + บุคคล + ชาติกำเนิด + นิสัย	2	0.35
	4.บุคคล + บุคคล + ชาติกำเนิด + สัตว์	1	0.17
	5.บุคคล + บุคคล + ผี + กิริยาอาการ	1	0.17
	6.บุคคล + บุคคล + บุคคล + กิริยาอาการ	1	0.17
	7.บุคคล + บุคคล + อวัยวะ + สัตว์	1	0.17
	8.อวัยวะ + สัตว์ + สติปัญญา + สัตว์	1	0.17
	9.อวัยวะ + นิสัย + อวัยวะ + นิสัย	1	0.17
	10.สิ่งของ + กิริยาอาการ + อวัยวะ + บุคคล	3	0.53
	11.สิ่งของ + รูปลักษณะ + กิริยาอาการ + อวัยวะ	1	0.17
	12.สัตว์ + รูปลักษณะ + อวัยวะ + รูปลักษณะ	1	0.17
	13.กิริยา + สติปัญญา + กิริยาอาการ + สติปัญญา	1	0.17
	14.นิสัย+นิสัย + กิริยาอาการ + สิ่งของ	1	0.17
- 5 หน่วยศัพท์	1.บุคคล + บุคคล + โรค + กิริยาอาการ + อวัยวะ	1	0.17
	2.บุคคล + พ่อ+ กิริยาอาการ + บุคคล + บุคคล	1	0.17
	3.สิ่งของ + กิริยาอาการ + อวัยวะ + บุคคล + กิริยาอาการ	1	0.17
	รวม	560	100

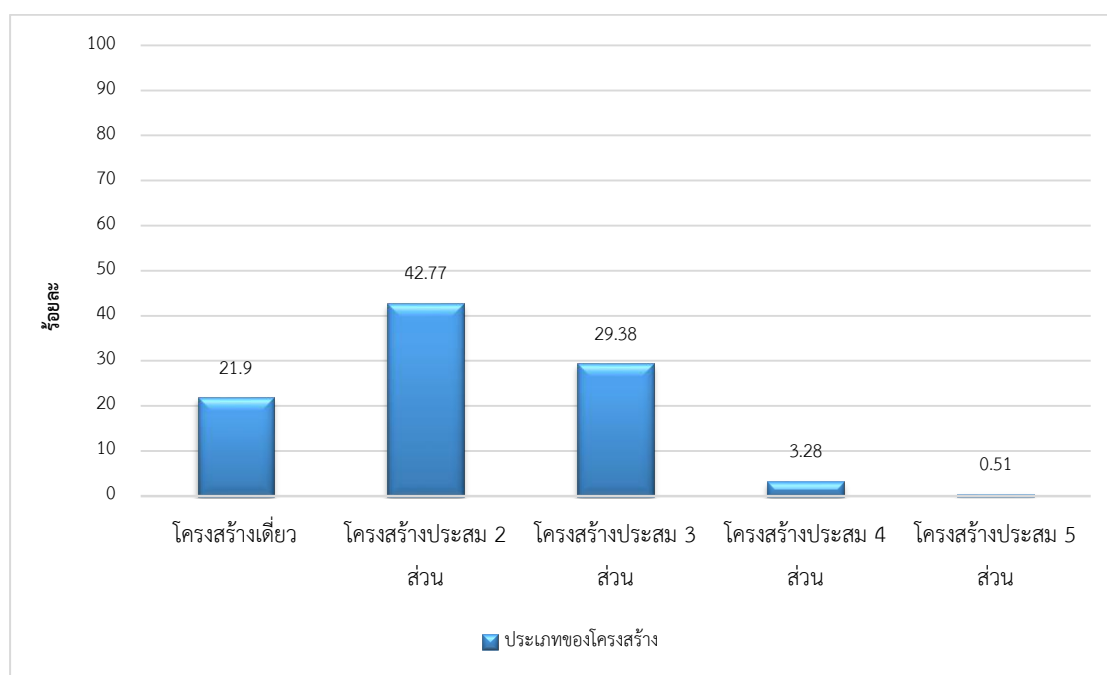
จากตารางแสดงให้เห็นโครงสร้างของหน่วยศัพท์ของถ้อยคำบริภาษ จากการศึกษา ถ้อยคำบริภาษทั้งหมด 560 ถ้อยคำ สามารถแบ่งได้เป็น 5 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1. โครงสร้างเดี่ยว พบ 122 ถ้อยคำ แบ่งได้เป็น 11 โครงสร้าง คิดเป็นร้อยละ 21.9
2. โครงสร้างประสม 2 หน่วยศัพท์ พบ 249 ถ้อยคำ แบ่งได้เป็น 46 โครงสร้าง คิดเป็น ร้อยละ 42.77
3. โครงสร้างประสม 3 หน่วยศัพท์ พบ 166 ถ้อยคำ แบ่งได้เป็น 35 โครงสร้าง คิดเป็น ร้อยละ 29.38

4. โครงสร้างประสม 4 หน่วยศัพท์ พบ 19 ถ้อยคำ แบ่งได้เป็น 14 โครงสร้าง คิดเป็น ร้อยละ 3.28

5. โครงสร้างประสม 5 หน่วยศัพท์ พบ 3 ถ้อยคำ แบ่งได้เป็น 3 โครงสร้าง คิดเป็น ร้อยละ 0.51

ภาพที่ 7 ภาพแผนภูมิแสดงโครงสร้างหน่วยศัพท์ในถ้อยคำบริภาษ

โครงสร้างหน่วยศัพท์ของถ้อยคำบริภาษในภาษาไทยถิ่นอีสาน พบว่า มีโครงสร้างหน่วยศัพท์ทั้งสิ้น 109 โครงสร้าง แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มโครงสร้างเดี่ยว 11 โครงสร้าง และกลุ่มโครงสร้างประสม มีทั้งหมด 98 โครงสร้าง ทำให้ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานจะใช้แบบโครงสร้างประสมเป็นส่วนใหญ่ เพราะความหมายของถ้อยคำแบบประสมที่เกิดจากกลุ่มความหมายมากกว่า 1 กลุ่มมารวมกัน จะเพิ่มรุนแรงของถ้อยคำ ระบายความโกรธได้สะใจมากกว่า ผู้บริภาษจะรู้สึกว่าได้ระบายอารมณ์และใช้คำได้มากกว่าโครงสร้างแบบเดี่ยว เช่น จากถ้อยคำ “ห้า” จะเพิ่มเป็น “ห้าชั่ว” “ห้ากินหัว” “ห้าจกดับจกไต” จาก “พาก” เพิ่มเป็น “พากแตก” “พากแตกตาก” หรือจากการสังเกตคำอื่น เช่น “ห้าถั่ง” “แฮ้งแกใส่” “ปอบกินสะหมอง” “ใจหมา” “หน้าฮวก” พบว่ามีทั้งคำว่า “ห้า” “แฮ้ง” “ปอบ” “ใจ” “หน้า” จึงทำให้โครงสร้างของกลุ่มความหมายแบบโครงสร้างประสมปรากฏมากกว่าโครงสร้างเดี่ยว

บทที่ 4

การใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน

โดยทั่วไปการศึกษาภาษาของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง นอกจากการศึกษาโครงสร้างทางภาษาแล้ว ลักษณะการใช้ภาษาก็เป็นส่วนสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้เข้าใจภาษานั้นยิ่งขึ้น ในบทนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำบริภาษใน 2 ประเด็นดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน
2. ความหมายของถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน

การศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับภาษาหรือเน้นภาษาเป็นหลัก เช่น การวิเคราะห์หาแบบแผนหรือกฎเกณฑ์การใช้ภาษาที่แปรตามปัจจัยทางสังคม การศึกษาเช่นนี้ทำให้เราเข้าใจธรรมชาติของภาษาได้ดียิ่งขึ้น (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544: 11) การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ถ้อยคำบริภาษ คือ การวิเคราะห์การใช้และความหมายเฉพาะถ้อยคำบริภาษว่านำไปใช้และมีข้อจำกัดในการใช้อย่างไร แม้บางครั้งอาจจะไม่สามารถตัดสินได้อย่างชัดเจนว่าถ้อยคำนั้นใช้กับใครเพศใดหรือวัยใดได้ชัดเจนทั้งหมดร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาในงานนี้ก็ยังคงพบร่องรอยหรือลักษณะของคำปรากฏอยู่ ผู้วิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อลักษณะเฉพาะของถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน คือ ปัจจัยทางสังคม กล่าวคือ ถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสานจะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เพศของผู้ถูกบริภาษ วัยของผู้บริภาษ และเจตนาของผู้บริภาษ ดังนี้

1. การใช้ถ้อยคำบริภาษกับปัจจัยเรื่อง “เพศของผู้ถูกบริภาษ”
2. การใช้ถ้อยคำบริภาษกับปัจจัยเรื่อง “วัยของผู้บริภาษ”
3. การใช้ถ้อยคำบริภาษกับ “เจตนาแสดงอารมณ์ของผู้บริภาษ”

1.1 ถ้อยคำบริภาษกับปัจจัยเรื่อง “เพศของผู้ถูกบริภาษ”

จากการศึกษาถ้อยคำบริภาษกับปัจจัยเรื่องเพศ พบว่าข้อมูลการใช้ของถ้อยคำบางกลุ่ม จะมีการใช้ที่แตกต่างไปจากถ้อยคำส่วนใหญ่ แม้ว่าอาจจะพบเพียงจำนวนไม่มาก แต่ก็ยังเป็นร่องรอย ความหมายของกลุ่มถ้อยคำนั้นๆ สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1.1 ถ้อยคำบริภาษที่ใช้กับเพศชาย

ถ้อยคำที่ใช้บริภาษเพศชาย จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์และตัวอย่าง ประโยคของผู้บอกข้อมูลส่วนใหญ่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ สิ่งที่ถูกติเตียนหรือประทุษร้าย ตัวไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม เกร็ดเอาเปรียบกับผู้หญิง หรือประทุษร้ายกับหญิงที่ไม่ภรรยาของตน พบ ทั้งสิ้น 29 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 5.18 เช่น *เห็บ เห็บหมา เห็บปีก แมงดา หน้าหน่อแตก หน้าหนี หน้าหม้อ โคยเคียว โคยเสียด แก้วคุณหน้า* เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1

“ไปนำแม่หญิงผู้นั้น ไปนำแม่หญิงผู้นี้ คือลิวเจ้าของ
คักเนาะ บักเห็บปีกเอ๊ย”

(ไปกับผู้หญิงคนนั้น ไปกับผู้หญิงคนนี้ คงจะคิดว่าตัวเอง
เจ๋งเนอะ ไอ้เห็บปีกเอ๊ย)

จากตัวอย่าง “เห็บปีก” คือ เห็บที่มีปีก เห็บ เป็นปรสิตชนิดหนึ่งที่ดำรงชีวิต อยู่โดยการเกาะอยู่บนตัวสัตว์ชนิดอื่น เช่น ม้า ลา แพะ หมู หมา และตุ๊กแกเลือดสัตว์ชนิดนั้นเป็น อาหาร คำว่า “เห็บปีก” สื่อความหมายเชิงลบในวัฒนธรรมการใช้ภาษา ใช้บริภาษเพศชายที่ชอบหา ผลประโยชน์กับผู้หญิง อาศัยน้ำพักน้ำแรงจากผู้หญิงมาใช้ดำรงชีวิต เปรียบเหมือนตัวเห็บที่ดำรงชีวิต โดยใช้ปากเจาะเลือดบนสัตว์อื่น ทว่าในถ้อยคำบริภาษดังกล่าวผู้บริภาษเพิ่มความหมายด้านลบให้เป็น เห็บมีปีกขึ้นมา เพื่อขยายความหมายของถ้อยคำ เปรียบผู้ชายคนนั้นที่อาจจะไม่ได้ประทุษร้ายตัวไม่ติ

แค่กับผู้หญิงเพียงคนเดียว แต่สามารถเปลี่ยนผู้หญิงหรือหาที่เกาะใหม่ได้อย่างรวดเร็วเหมือนตัวเห็บที่มีปีก พร้อมจะบินไปเกาะกินเลือดสัตว์ใหม่ได้อยู่เสมอ

ตัวอย่างที่ 2

“บักซึกเอ๊ย ชัวซาดหมาอิหลิมึงหนี หาแต่แนวมาเฮ็ดให้
กูปล่ำบายใจอยู่บ่เซาจักเทื่อ”
(ไอ้ซึกเอ๊ย ชัวซาดหมาจริง ๆ เลยมึงเนี่ย หาเรื่องมาทำให้
กูไม่สบายใจไม่หยุดสักที)

จากตัวอย่าง “ซึก” ความหมายตามรูปภาษา คือ เคยต้องโทษจำคุกมาแล้ว นั่นหมายถึงเคยทำผิดกฎหมาย มีความประพฤติไม่ดี หรือสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ปกติแล้วถ้อยคำบริภาษดังกล่าวจะใช้ว่ากล่าวคนที่เคยถูกลงโทษจำคุกมาแล้ว ทว่าในบริบทดังกล่าวเป็นความหมายเชิงเปรียบเทียบบุคคลที่ชอบสร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ความประพฤติไม่ดี กระทำการหรือมีกิริยาชั่ว โดยบุคคลนั้นไม่จำเป็นต้องเคยจำคุกมาก่อนก็ได้ เพราะหากกระทำตัวต่ำช้า เลวทรามทำให้คนอื่นเดือดร้อน ก็ไม่ต่างอะไรกับคนที่เคยต้องโทษมาก่อน และถ้อยคำนี้มักจะใช้กับเพศชาย เช่น คนที่ชอบดื่มเหล้าแล้วมักไปมีเรื่องกับคนอื่น คนที่เป็นนักเลงชอบหาเรื่องกับคนอื่น หาเรื่องใส่ตัวสร้างความเดือดร้อนให้กับพ่อแม่ ความประพฤติที่ไม่ดีในทางนี้จะปรากฏกับเพศชายเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ถ้อยคำดังกล่าวกลายเป็นถ้อยคำบริภาษการกระทำตัวที่เป็นความผิดร้ายแรงของผู้ชาย

ตัวอย่างที่ 3

“งานบ่เฮ็ด กะลิซำแมงดาตัว เมียคนที่ห้าพานั้น”
(งานไม่ทำ ก็คงเหมือนแมงดาทะเล เมียคนที่ห้าขนาด
นั้น)

จากตัวอย่าง “แมงดา” คือชื่อแมลงชนิดหนึ่งในท้องถิ่นที่มีตัวอ่อนอยู่ในน้ำ ตัวเต็มวัยมักบินเข้าหาแสงไฟ ตัวผู้จะมีต่อมกลิ่นนิยมนำไปผสมอาหาร เรียกอีกอย่างว่า “แมลงดานา” แต่พฤติกรรมที่นำมาใช้บริภาษในตัวอย่างเป็นการนำไปเปรียบกับแมลงดาทะเลซึ่งเป็นแมลงดาอีกชนิดหนึ่ง เพราะแมลงดาทะเลเมื่อถึงฤดูกาลผสมพันธุ์ ตัวผู้จะเกาะบนหลังเพศเมียโดยการใช้ตะขอเกี่ยวตัวเมียเอาไว้ตลอดฤดูกาลผสมพันธุ์ ตัวเมียไปไหน ผู้ก็จะเกาะติดไปด้วยตลอด และตอนวางไข่

ตัวเมีย ก็ยังมีหน้าที่ขุดหลุม และวางไข่ ส่วนตัวผู้จะรอปถ่ายน้ำเชื้อเข้าไปผสมอย่างเดียว และพฤติกรรมเกาะตัวเมียแบบนี้ เลยทำให้คนเรานำมาเปรียบเทียบผู้ชายที่เอาเปรียบฝ่ายหญิง ไม่มีความเป็นผู้นำ จากตัวอย่างดังกล่าวได้กล่าวถึงฝ่ายชายที่มีภรรยาถึง 5 คน และไม่ได้ทำงาน สื่อถึงพฤติกรรมของชายคนนั้นว่าไม่เอาไหน ดูแลใครไม่ได้ เลยต้องเปลี่ยนภรรยาบ่อยเพื่อให้เขาเลี้ยงดู ถ้อยคำดังกล่าวจึงนำมาใช้บริภาษพฤติกรรมผู้ชายที่ไม่มีความเป็นผู้นำ ไม่เป็นสุภาพบุรุษ ไม่มีศักดิ์ศรี

1.1.2 ถ้อยคำบริภาษที่ใช้กับเพศหญิง

ถ้อยคำที่ใช้บริภาษเพศหญิง เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การปฏิบัติตัว กิริยามารยาท จะเป็นถ้อยคำบริภาษที่สื่อถึงความประพฤติที่ไม่เหมาะสมกับลักษณะที่ดีของผู้หญิง เช่น การพูด การปฏิบัติตัวต่อเพศชาย พบทั้งสิ้น 52 ถ้อยคำ หรือร้อยละ 9.29 ถ้อยคำบริภาษที่พบ เช่น กะแคะ กะหลี่ กะแล็ด(ยาซอง) กะเลิง อีแซะและแซนแลน ดัดจะหลิด แดต สวด ลำมะแจ๊ะ ปากกะแบะ เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 4

“คือลิวเจ้าของงมหลายเนาะ อีกะแล็ดเอ๊ย”

(คงจะคิดว่าตัวเองสวยมาสินะ อีแรดเอ๊ย)

จากตัวอย่าง “กะแล็ด” หมายถึง ไม่เรียบร้อย ไม่มีความเป็น กุลสตรี กิริยาท่าทางไม่เหมาะสม ทั้งการแต่งตัวที่ไม่เรียบร้อยหรือไม่ถูกกาลเทศะ การพูดจาด้วยน้ำเสียง กระตือกระต้า ระริกกระรี่ ชอบทำตัวเด่นให้เป็นที่สนใจ เป็นอาการเรียกร้องความสนใจจากเพศตรงข้าม ถ้อยคำดังกล่าวมีความหมายตามรูปภาษาเป็นการตำหนิพฤติกรรมของเพศหญิงที่มักแสดงกิริยาอาการต่อเพศตรงข้ามมากเกินไป ผู้ใหญ่จะมองว่าไม่งาม ไม่เหมาะสม และบางครั้งอาจจะใช้บริภาษเพศที่สามด้วย

ตัวอย่างที่ 5

“มึงอย่าแซะและแซนแลนคักหลาย เขาลิวอยากได้ผัว

แต่น้อย”

(มึงอย่าระริกกระรีให้มากนัก เขาจะหาว่าอยากมีสามีตั้งแต่

ยังเด็ก)

จากตัวอย่าง “**แซะและแซนแลน**” หมายถึง ระริกกระรี อยู่ไม่สุข ร้อนรน ตามรูปภาพมีความหมายด้านลบ ใช้ว่ากล่าวพฤติกรรมการแสดงออกของเพศหญิงที่ไม่เหมาะสม ในทางผู้สาว เช่น การเข้าหาฝ่ายชายอย่างออกหน้าออกตา ทำตัวใกล้ชิด แสดงอาการว่าอยากได้ ไม่มี ความเป็นกุลสตรี ถ้อยคำดังกล่าวจึงมีความหมายแสดงการตำหนิกริยาท่าทางของผู้หญิงที่กล้าเข้าหา ฝ่ายชายมากเกินไป พฤติกรรมดังกล่าวจะไม่ปรากฏกับเพศชาย

ตัวอย่างที่ 6

“บ่เซาสบเซาปาก **ปากกะแบะ**คักอีหมอนี”

(พูดไม่หยุดซักที พูดมากจริงนางคนนี้)

จากตัวอย่าง “**ปากกะแบะ**” หมายถึง พูดมาก พูดไร้สาระ ตามรูปภาพ มีความหมายด้านลบ ใช้ว่ากล่าวเพศหญิงที่พูดมาก ไม่เป็นแก่นสาร รู้หรือไม่รู้ก็พูดได้ทุกเรื่อง สร้างความรำคาญให้กับคู่หรือกลุ่มสนทนา หรืออีกกรณีคือใช้ว่ากล่าวเด็กหญิงที่พูดจาเกินวัย ช่างซัก ช่างถาม เป็นถ้อยคำที่ตำหนิอยู่ในเชิงต่อการใช้คำพูด ที่อาจจะมากเกินไป

1.1.3 ถ้อยคำบริภาษที่ใช้กับทุกเพศ

ถ้อยคำบริภาษที่ใช้ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีกลุ่มความหมายหรือเจตนา ในการใช้ค่อนข้างหลากหลาย ไม่ได้สื่อความหมายเพื่อบริภาษพฤติกรรมเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่เป็นการระบายอารมณ์โกรธต่อเหตุการณ์หรือพฤติกรรมของบุคคล ฉะนั้นถ้อยคำหนึ่งถ้อยคำจะสื่อ ความหมายได้หลากหลายแตกต่างกันไปตามบริบทที่ใช้ พบทั้งสิ้น 479 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 85.53 ตัวอย่างถ้อยคำบริภาษที่ใช้ได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง เช่น *สันดาน* *ปากแตกตาก* *ฮูซี* *ห้าข้าว* *ปอบถั่ง* *เวนตะไล* *โคตพ้อโคตแม่* เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 7

ปักพากแตกตากมึงเอ๊ย จะแมนมึงลิแตกได้ซุ่มเอนาะ

เหล่าหนี

(ไอ้เลวเอ๊ย ทำไมมึงกินได้ทุกวันเลยเหล่าเนี่ย)

จากตัวอย่าง “พากแตกตาก” ความหมายตามรูปภาษา คือ พาก หมายถึง โรคระบาดชนิดหนึ่ง เกิดแก่สัตว์ เช่น ไก่ เป็ด วัว ควาย, แดก หมายถึง กินอย่างเกินขนาด และ ตาก หมายถึง ก้น ความหมายตามรูปภาษาของถ้อยคำนี้จึงหมายถึง โรคระบาดกินก้น ซึ่งไม่ได้ให้ความรู้สึกเจ็บปวดต่อผู้ถูกปรึกษาแต่อย่างใด ทว่าในการรับรู้ของเจ้าของภาษานั้นเป็นการว่ากล่าวด้วยอารมณ์ความรู้สึกที่โกรธอย่างรุนแรง ในอดีต “พาก” เป็นโรคระบาดที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้คนและสัตว์ ระบาดอย่างรวดเร็วและรักษายาก สร้างความหวาดกลัวให้ผู้คน ทำให้เกิดความรู้สึกกระแวงและหวาดกลัวต่อโรคชนิดนี้ ครั้นต่อมาวิทยาการทางการแพทย์เจริญขึ้น โรคระบาดชนิดนี้ก็เริ่มหายไป แต่ภาษาที่เคยใช้ยังคงอยู่ พากจึงเป็นเหมือนสิ่งไม่ดี สิ่งชั่วร้าย สิ่งที่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้คน เมื่อมีคนหรือเหตุการณ์มาทำให้กระทบอารมณ์ รู้สึกไม่พอใจ หรือทำให้โกรธ จึงนำมาใช้เปรียบเทียบกับสิ่งๆนั้นว่าเป็นเหมือนพาก หรือบางคนก็ใช้ระบายอารมณ์โกรธเหมือนอยากให้พากมาทำร้ายคนๆนั้นด้วย พาก จึงกลายเป็นคำที่ใช้ปรึกษาคนที่ไม่ดีเรื่อยมา โดยระดับความรู้สึกของถ้อยคำนั้นก็ขึ้นอยู่กับบริบทที่ใช้และความสัมพันธ์ของบุคคลที่ใช้ตามไปด้วย (ทองหมูน เหล็กกล้า, สัมภาษณ์, 2559)

ตัวอย่างที่ 8

“ห้าชั่วมึงเอ๊ย เป็นหยั่งมึงคือสิ้นควมกูแท้ ลีเถียงกุหาสิ

แตกหยั่ง”

(ชั่วเอ๊ย ทำไมมึงมุทะลุอย่างนี้ มึงจะเถียงกูทำซากอะไร)

จากตัวอย่าง “ห้าชั่ว” ในบริบทดังกล่าวเป็นการปรึกษาคนที่ชอบเถียง พูดอะไรก็ไม่ฟัง ไม่เข้าใจ ไม่เชื่อที่เราบอกกล่าว ใช้ต่อว่าได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง คำว่า “ห้า” มาจากโรคห้า เป็นคำปรึกษาอาจจะคุ้นหูอยู่บ้าง ส่วนคำว่า “ชั่ว” ในบริบทดังกล่าวคือคำว่า “ชั่ว” เป็นวิธีการทำอาหารในรูปแบบหนึ่ง ผู้ใช้นำมาประกอบกับคำว่าห้าเพื่อแสดงให้เห็นระดับความโกรธเหมือนอยากจะแข่งผู้ถูกปรึกษา แสดงถึงความคับแค้นใจ ใช้ได้กับทุกเพศและหลายบริบท

ตัวอย่างที่ 9

“กูเคยบอกแล้วว่าอย่าตัวกู **สันดานเอ๊ย**”

(กูเคยบอกแล้วว่าอย่าโกหกกู สันดานเอ๊ย)

จากตัวอย่าง “**สันดาน**” ความหมายตามรูปภาษา หมายถึง อุปนิสัยที่มีมาแต่กำเนิด มักใช้ไปในทางไม่สู้จะดี ใช้ต่อว่านิสัยหรือการกระทำของบุคคล จากตัวอย่าง เป็นการบริภาษต่ออีกบุคคลหนึ่งที่ทำผิด คือการโกหก ทั้งที่ก่อนหน้านี้เคยเตือนแล้วว่าอย่าโกหกกัน แต่อีกฝ่ายไม่ทำตาม ทำให้ไม่พอใจแล้วบริภาษคำว่า “**สันดานเอ๊ย**” ออกมาต่อว่า

ถ้อยคำบริภาษกับปัจจัยเรื่อง “**เพศของผู้ถูกบริภาษ**” สามารถสรุปสรุปข้อมูลได้ดังตารางต่อไป

ตารางที่ 8 ตารางการใช้ถ้อยคำบริภาษกับปัจจัยเรื่อง “**เพศของผู้ถูกบริภาษ**”

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ถ้อยคำบริภาษที่ใช้กับเพศชาย	29	8.18
ถ้อยคำบริภาษที่ใช้กับเพศหญิง	52	9.29
ถ้อยคำบริภาษที่ใช้กับทุกเพศ	479	85.53
รวม	560	100

ผลจากการศึกษาถ้อยคำบริภาษกับปัจจัยเรื่องเพศของผู้บริภาษพบว่าถ้อยคำบริภาษที่ใช้กับเพศชายมักจะเน้นการแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับพฤติกรรมเรื่องเพศ คือการประพฤติผิดในกาม หรือความไม่ซื่อสัตย์ จึงมักปรากฏถ้อยคำตำหนิการกระทำนั้น นอกจากนี้ยังพบถ้อยคำที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ความไม่เอาไหน ไม่เอาการเอางาน เช่น *เทวะดาใหญ่ โค้ยเสียด มี* ความหมายสื่อถึงความเกียจคร้าน ทำอะไรไม่เป็นชิ้นเป็นอัน บางครั้งก็บริภาษถึงวงศ์ตระกูล เพราะผู้ชายจะเป็นคนสืบสกุลต่อมาจากรอบครัว เช่น “*เชื่อบ่ดี*” “*เชื่อบ่ทิ้งแถว*” มักจะใช้บริภาษเพศชายเป็นส่วนใหญ่ ในส่วนถ้อยคำบริภาษในเพศหญิงที่พบมากกว่าเพศชายนั้น พบว่าถ้อยคำบริภาษส่วนใหญ่มักจะมีหน่วยศัพท์เกี่ยวกับอวัยวะเพศหญิง หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับอวัยวะหรือส่วนประกอบในร่างกายแสดงให้เห็นว่า รูปลักษณะของหญิงเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญและคาดหวัง

อีกทั้งอวัยวะบางส่วนของร่างกายที่นำมาเป็นถ้อยคำบริภาษยังสื่อความหมายในเชิงเปรียบเทียบกับ พฤติกรรมการแสดงออกต่อเพศตรงข้าม เช่น *แตกโกลน แตดระเบิด ทีเคียว ทีสกกะปก ถังชะยะ* เป็น ถ้อยคำที่สื่อถึงความประทุติที่สอดคล้องกับเพศชาย ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าพฤติกรรมหรือความผิด เกี่ยวกับเรื่องเพศไม่ว่าจะชายหรือหญิงก็ยังเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญ ดังเช่นที่ (อภิศักดิ์ โสมอินทร์, 2534: 81) กล่าวไว้ว่า *สังคมอีสานนิยมยกย่อง ครอบครัวที่เป็นผัวเดียวเมียเดียว (monogamy) สังคม จะสอนทั้งสามี-ภรรยา ให้อยู่ด้วยกันอย่างคู่ผัวตัวเมีย ไม่ให้คิดนอกใจซึ่งกันและกัน*

1.2 ถ้อยคำบริภาษกับปัจจัยเรื่อง “วัยของผู้บริภาษ”

ในสังคมไทยจะไม่มีเส้นขีดระบุจุดเริ่มต้นของวัยต่างๆไว้ชัดเจน แต่ก็มีพฤติกรรมหลาย อย่างเป็นเครื่องระบุได้ เช่น อายุ 15 ปี ถือเป็นจุดที่พ้นวัยเด็ก ดังจะเห็นได้จากการ เปลี่ยนคำนำหน้า ชื่อจาก เด็กชาย เด็กหญิง เป็น นาย และ นางสาว อายุ 20 ปี เป็นจุดเริ่มของความ เป็นผู้ใหญ่ เพราะ ตามกฎหมายถือว่าบรรลุนิติภาวะ มีสิทธิแต่งงานโดยไม่ต้องรับความยินยอมจาก ผู้ปกครอง และมี สิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ อายุ 25 ปี เรียกว่า “เบญจเพส” ถือเป็นวัยผู้ใหญ่ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544: 29)

จากการศึกษาถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานพบว่า ปัจจัยเรื่องวัยเป็นปัจจัย หนึ่งที่ส่งผลต่อลักษณะของถ้อยคำบริภาษ ทำให้ในแต่ละวัยปรากฏภาษาที่มีลักษณะเฉพาะ โดย ถ้อยคำที่ใช้กันนั้นจะใช้กับคนที่อยู่ในวัยเดียวกันหรือต่ำกว่าเท่านั้น เพราะในสังคมไทยผู้น้อยจะให้ความ เคารพผู้ใหญ่โดยอัตโนมัติ เพราะอายุถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของความรอบรู้ และคุณงามความดี (Moore 1974 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544: 29) จากการวิเคราะห์ถ้อยคำและการใช้ของ ผู้บอกข้อมูล พบประเด็นเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำบริภาษกับปัจจัยเรื่องวัย ดังนี้

1.2.1 ถ้อยคำบริภาษของผู้บริภาษวัยรุ่น

ถ้อยคำบริภาษของผู้บริภาษวัยรุ่น คือ ถ้อยคำบริภาษที่ผู้บริภาษช่วงอายุ 15-20 ปี ใช้บริภาษผู้อื่น แต่ส่วนใหญ่แล้วจะใช้กับบริภาษคนที่มีอายุเท่ากันหรือต่ำกว่าผู้บริภาษ

ถ้อยคำที่ใช้มักสร้างขึ้นใหม่ บางครั้งใช้เฉพาะกลุ่ม แต่รับรู้ความหมายร่วมกัน และถ้อยคำที่พบใน ผู้บริภาษวัยนี้มักจะเป็นถ้อยคำที่บริภาษรูปลักษณะ หรือรูปร่างหน้าตา และไม่ค่อยปรากฏกับผู้บริภาษ วัยอื่น พบทั้งสิ้น 37 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 6.61 เช่น หน้า ฮวก กบสิว กบพูเขา ด้วงพูเขา ชีคั่นคาก ขอสอกหมา คิวสะพานพะลามสอง เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 10

“หน้าสิวกูกะงามคือเก่า ปคือมึง อีหน้าฮวก”

(หน้าสิวกูก็สวยอยู่ดี ไม่เหมือนมึง อีหน้าลูกอ๊อด)

จากตัวอย่าง “หน้าฮวก” หมายถึง หน้าลูกอ๊อด หรือหน้าตัวอ่อนของกบ หรือคางคก เป็นถ้อยคำบริภาษที่เกิดจากการเปรียบเทียบรูปลักษณะของคนกับลูกอ๊อด โดยเจาะจงไปที่ใบหน้า ว่าหน้าเหมือนลูกอ๊อด รูปลักษณะต้อยเพราะใบหน้าไม่สวย ไม่น่ามอง เหมือนกับลักษณะของ หน้าลูกอ๊อด จากบริบทผู้บริภาษกล่าวว่าถึงแม้ใบหน้าของตนจะมีสิวแต่ก็ยังสวย ไม่เหมือน ฝ่ายตรงข้ามที่อาจจะหน้าใสแต่ก็ไม่สวยเพราะหน้าเหมือนลูกอ๊อด ถ้อยคำบริภาษดังกล่าวนี้จะพบ เฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและรับรู้ความหมายในเฉพาะกลุ่ม ไม่ปรากฏในผู้บริภาษวัยอื่น

ตัวอย่างที่ 11

“เอาการบ้านกูไปลอกแล้วยังเฮ็ดของกูหายอีก อีข้อสอก

หมาเอ๊ย”

(เอาการบ้านกูไปลอกแล้วยังทำของกูหายอีก อีข้อคอก

หมาเอ๊ย)

จากตัวอย่าง “อีข้อสอกหมา” ความหมายตามรูปภาษา ข้อคอกคือ ส่วน ของแขนที่อยู่ตรงข้ามกับข้อพับ เป็นอวัยวะที่อยู่ภายนอกร่างกายไม่ได้เป็นส่วนลับ ทว่าเมื่ออวัยวะ ดังกล่าวถูกนำมาเปรียบรวมกับชื่อสัตว์ คือ หมา ซึ่งเป็นสัตว์ชั้นต่ำ และมีนิสัยไปทางลบ จึงทำให้ ข้อคอกหมา เป็นถ้อยคำบริภาษในเชิงเปรียบเทียบว่าหน้าด้าน หน้าทน ไม่อาย ไม่ดี ดังในตัวอย่างของ ถ้อยคำเป็นการตำหนิพฤติกรรมของฝ่ายตรงข้ามที่ไม่ดี ไม่รับผิดชอบต่อสิ่งของของคนที่ให้ความ ช่วยเหลือตัวเอง จึงถูกบริภาษว่า “อีข้อสอกหมาเอ๊ย” หรือในบางครั้งอาจจะมีความหมายว่า ไม่อาย ในสิ่งที่ควรอาย หน้าด้าน เหมือนลักษณะของข้อคอกหมาจะที่ด้านและต่ำ

ตัวอย่างที่ 12

“ไอย์บั**กบสิว** จังแมนมิ่งหล่อหลาย”

(ไอย์ไ้อ์**กบสิว** หล่อเหลือเกิน)

จากตัวอย่าง “**กบสิว**” เกิดจากการนำคำ 2 คำมารวมกัน เพื่อรวมความหมายแฝงที่อยู่ในคำนั้น คือ “กบ” เป็นสัตว์สี่เท้าครึ่งบกครึ่งน้ำชนิดหนึ่ง เปรียบกับคนที่มีผิวไม่สวย ลาย ต่าง รวมกับคำว่า “สิว” คือ โรคผิวหนังชนิดหนึ่ง มีลักษณะเป็นตุ่มขึ้นบริเวณใบหน้าเป็นส่วนใหญ่ เมื่อนำทั้งสองคำมารวมกันทำให้มีความหมายในแฝงที่สื่อถึงรูปลักษณะของอีกฝ่าย ที่มีตำหนิ มีจุดบกพร่อง มองแล้วไม่สวยงามสบายตา เป็นคำใหม่จากการรวมคำ 2 คำมาใช้ร่วมกันให้เกิดความแปลกใหม่ เพื่อใช้บริภาษอีกฝ่ายที่รู้สึกไม่พอใจ หรือเพื่อโต้ตอบให้รู้สึกสะใจ

1.2.2 ถ้อยคำบริภาษของผู้บริภาษวัยผู้ใหญ่

ถ้อยคำบริภาษของผู้บริภาษวัยผู้ใหญ่ คือ ถ้อยคำบริภาษที่ผู้บริภาษช่วงอายุ 45 ปีขึ้นไปใช้บริภาษผู้อื่น ความหมายตามรูปภาษาส่วนใหญ่ไม่ได้มีความหมายในทางลบ บางถ้อยคำอาจจะมี ความหมายดี แต่ถ้อยคำดังกล่าวนำมาบริภาษเชิงประชดประชัน พบทั้งสิ้น 32 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 6.61 เช่น **เสดถึใหญ่** **คูใหญ่** **คุณนายใหญ่** **ทองคำ** **แก้วคุณหน้า** **นายกลัดละมนตี** เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 13

“ใช้หยังกะบ่เฮ็ดให้กูจ็ก้อย่าง **บั๊กแก้วคุณหน้า**”

(ใช้อะไร ก็ไม่ทำให้กูชก้อย่าง **ไอ้แก้วคุณหน้า**)

จากตัวอย่าง “**แก้วคุณหน้า**” ความหมายตามรูปภาษา “แก้ว” หมายถึง ชื่อคน “คุณ” หมายถึง ดี เป็นมงคล “หน้า” หมายถึง อนาคต ภายภาคหน้า เมื่อรวมกันจึงหมายความว่า คนที่จะดีในอนาคต จะทำตัวดีขึ้นในวันข้างหน้า มีความหมายกลางๆ คือ มีความหมายดีเพราะมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น แต่อีกด้านคือการเปลี่ยนแปลงนิสัยนั้นจะเกิดขึ้นก็เมื่อไปอยู่ที่อื่น กับผู้อื่น ไม่ใช่พ่อแม่หรือครอบครัวของตน จึงนำมาใช้ว่ากล่าว ประชดประชันผู้ชายที่เกียจคร้าน ไม่เอาไหน

ไม่ทำงาน โดยเฉพาะเวลาที่อยู่กับพ่อแม่ แต่จะปรับตัวดีขึ้นเมื่อแต่งงาน มีครอบครัวเป็นของตัวเอง กลายเป็นคนใหม่ที่ขยันทำมาหากิน อยากมี อยากได้ ภรรยาว่ากล่าวชี้แนะอะไรก็ทำตามทุกอย่าง ต่างจากที่พ่อแม่บอกอะไรจะไม่ยอมทำตาม

ดังนั้น “แก้วคุณหน้า” จึงเป็นถ้อยคำบริภาษที่ใช้ประชดประชันผู้ชายที่เกียจคร้าน มีนิสัยไม่ชอบทำงาน ต้น ถ้อยคำดังกล่าวนอกจากจะพบในผู้บริภาษวัยผู้ใหญ่แล้วยังพบว่าใช้แค่กับเพศชาย จากบริบทเป็นการใช้ในเชิงประชดประชัน เพราะผู้บริภาษรู้สึกไม่พอใจอีกฝ่ายที่ไม่ยอมช่วยงาน แต่ไม่ใช่ถ้อยคำที่เป็นอับมงคลเพราะอีกฝ่ายอาจจะเป็นคนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เช่น ลูก หลาน เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 14

“โ้ย อเสดถิ ใช้เงินปานหาเองเป็น”

(โ้ย อเศษฐิ ใช้เงินอย่างกับหาเองได้)

จากตัวอย่าง “เสดถิ” คือ “เศษฐิ” ความหมายตามรูปภาษาเป็นถ้อยคำบริภาษที่มีความหมายดี เพราะเศษฐิ หมายถึง คนมั่งมี ทว่าตัวอย่างดังกล่าวผู้บริภาษมีเจตนาบริภาษฝ่ายตรงข้ามแบบประชดประชันด้วยถ้อยคำที่มีความหมายในทางบวก แต่บริบทดังกล่าวนี้เน้นความเป็นการตำหนิการใช้จ่ายเงินที่เกินตัว ทำตัวเหมือนสามารถหาเงินใช้เองได้ ผู้บริภาษจึงตำหนิว่าทำตัวเหมือนเศษฐิ โดยใช้รูปภาษาตรงข้ามกับสิ่งที่ต้องการจะสื่อ เลี่ยงถ้อยคำที่รุนแรงหรือไม่เป็นมงคล

ตัวอย่างที่ 15

“กลับจากโรงเรียนคำซุ่มื้อตัว บักนายกลัดถะมนติ”

(กลับจากคำทุกวันแหละ ไอนายกรัฐมนตรี)

จากตัวอย่าง “นายกลัดถะมนติ” คือ นายกรัฐมนตรีหมายถึง หัวหน้ารัฐมนตรี เป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีชื่อเสียง ความหมายตามรูปภาษาเป็นถ้อยคำบริภาษที่มีความหมายดี แต่จากบริบทดังกล่าว เป็นคำที่มากับการตำหนิที่อีกฝ่ายกลับจากโรงเรียน แต่ถึงบ้านคำทุกวัน มีนัยแฝงว่าหลังจากกลับจากโรงเรียนแล้วอาจจะไปเที่ยวเล่นที่อื่นต่อจนเพลิน เจตนาของผู้บริภาษจึงเป็น

การพูดประชดประชันด้วยถ้อยคำที่มีความหมายในทางบวก เปรียบว่าอีกฝ่ายไปเรียนหนักกลับบ้าน
 คำมีด อนาคตดูเหมือนจะได้เป็นนายกรัฐมนตรี แต่บริบทดังกล่าวเน้นเนื้อความเป็นการตำหนิและ
 ประชดพฤติกรรมของอีกฝ่าย

1.2.3 ถ้อยคำบริภาษของผู้บริภาษทุกวัย

ถ้อยคำบริภาษของผู้บริภาษทุกวัย คือ ถ้อยคำบริภาษที่ผู้บริภาษทุกวัยใช้
 และผู้รับสารเข้าใจความหมายร่วมกัน ไม่ได้ใช้แค่เฉพาะกลุ่มหรือรับรู้ความหมายเฉพาะบุคคล
 พบทั้งสิ้น 491 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 87.67 เช่น ปอบ ห่า พาก เคียว จังไล เวนตะไล เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 16

“มึงไปเซ็นค่าเหล่าเขามาแมนบ่ กินกะกินผู้เดียว เมาแล้ว
 กะยาก ยังมาให้กูใช้หนี้ให้อีก บักเวนตะไลเอ๊ย”

(มึงไปค้ำค่าเหล่าเขามาใช้ใหม่ กินก็กินคนเดียว เมาแล้ว
 กี่วันวาย ยังมาให้กูใช้หนี้ให้อีก ไอ้เวรเอ๊ย)

จากตัวอย่าง “เวนตะไล” ความหมายตามรูปภาษา เวร หมายถึง
 ความปองร้าย ความพยาบาท บาป และ ตะไล หมายถึง ชื่อบั้งไฟชนิดหนึ่งไม่มีหาง มีปีกเป็นวงกลม
 คล้ายขอบกระดิ่งรอบตัว แต่ความหมายในการบริภาษนั้นหมายถึง เลว ชั่ว ไม่ดี เป็นคำที่ฟังรับรู้ได้
 ทันทีว่าเป็นการบริภาษ ข้อมูลจากผู้บอกภาษากล่าวว่า เวรตะไล ความหมายของคำอาจจะมาจาก
 เวรจัญไร ที่หมายถึง ตัวช่วยหรือมาจากการเล่นตะไลที่ควบคุมยาก จึงอาจจะสื่อถึงคนที่ไม่ยอมเชื่อฟัง
 ใคร และบ้างก็สันนิษฐานว่าจุดตะไลเมื่อไรจะทำให้คนที่อยู่ในบริเวณนั้นแตกฮือเหมือนกับคนที่
 ลักษณะเช่นนี้ไปอยู่ที่ไหนวงแตกที่นั่น (คำ สั้งสีแก้ว, สัมภาษณ์, 2559)

ตัวอย่างที่ 17

“อีปอบเอ๊ย เอาของกูไปกะบ่บอก”

(อีปอบเอ๊ย เอาของกูไปก็ไม่บอก)

จากตัวอย่าง “**ปอบ**” ความหมายตามรูปภาพของ “ปอบ” คือ ผีร้าย น่ากลัว และน่ารังเกียจ คนที่ถูกตำว่าด้วยคำนี้ก็อาจได้รับความโชคร้ายไปด้วย แต่ส่วนใหญ่แล้วเป็นการบริภาษเพื่อระบายอารมณ์ในตอนที่นั้น ให้รู้สึกสะใจ ได้ระบายความรู้สึกไม่พอใจออกมา มากกว่า ถ้อยคำบริภาษที่เกี่ยวกับ “ปอบ” เป็นถ้อยคำที่ปรากฏอยู่มากในภาษาถิ่นอีสาน และใช้ได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง หากเป็นผู้ชายคนนั้นก็กลายเป็น “บักปอบ” คนฟังจะรู้ได้ทันทีที่กำลังทำสิ่งที่ไม่ดีหรือสร้างความไม่พอใจให้อีกฝ่าย

ตัวอย่างที่ 18

“**เว้าหยั่งขึ้นมีแต่แนวลามก บักจ้งไลใหญ่**”

(พูดอะไรขึ้นมาแต่เรื่องลามก ไอ้จัญไรใหญ่)

จากตัวอย่าง “**บักจ้งไลใหญ่**” ความหมายตามรูปภาพของ จ้งไลหรือจัญไร มีความหมายด้านลบ คือ เลวทราม เป็นเสนียด ไม่เป็นมงคล จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้บริภาษตำหนิพฤติกรรมของอีกฝ่ายว่าเป็นคนลามก อาจจะเป็นทางด้านคำพูดหรือการกระทำและจากการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยพบว่าความหมายของจัญไรในวัยรุ่นและผู้ใหญ่มีส่วนที่แตกต่างกัน ในวัยรุ่น จัญไรจะเป็นการตำหนิถึงเรื่องลามก เรื่องทางเพศ ทว่าผู้บอกข้อมูลในวัยผู้ใหญ่ จัญไรมีความหมายกว้างออกไปคือหมายถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่ถูกกาลเทศะ ไม่ดีไม่งาม เช่น “จ้งไลมือ” คือ ชอบหยิบจับของที่ไม่ใช่ของตนเอง หรือของที่ไม่ควรหยิบ คล้ายกับคนมือบอน จัญไรปาก คือ พูดในสิ่งที่ไม่เป็นมงคล เช่น เข้าป่าพูดถึงงู ลงน้ำพูดถึงจระเข้ เป็นต้น แต่ความหมายส่วนใหญ่ที่ร่วมกันทั้งสองฝ่ายคือผู้บริภาษส่วนใหญ่จะรับรู้ความหมายร่วมกัน คือ นิสัยลามก ไม่เป็นมงคล

ถ้อยคำบริภาษกับปัจจัยเรื่อง “**วัยของผู้บริภาษ**” สามารถสรุปสรุปข้อมูลได้ดังตารางต่อไป

ตารางที่ 9 ตารางสรุปจำนวนถ้อยคำบริภาษกับปัจจัยเรื่อง “**วัยของผู้บริภาษ**”

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ถ้อยคำบริภาษของผู้บริภาษวัยรุ่น	37	6.61
ถ้อยคำบริภาษของผู้บริภาษวัยผู้ใหญ่	32	5.71
ถ้อยคำบริภาษของผู้บริภาษวัยทุกวัย	491	87.68
รวม	560	100

จากการผลการศึกษาปัจจัยเรื่องวัยของผู้บริภาษในข้างต้น พบว่าถ้อยคำบริภาษของผู้บริภาษวัยเด็กกับผู้ใหญ่จะแตกต่างกันเห็นได้ชัดเกี่ยวกับความสุภาพของถ้อยคำ กล่าวคือถ้อยคำของผู้บริภาษวัยรุ่นมักจะใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงและมีการสร้างสรรค์ถ้อยคำใหม่ๆและมักจะใช้คำหยาบหรือดูถูกรูปร่างหน้าตา ทว่าในผู้บริภาษผู้ใหญ่ถ้อยคำที่พบมักจะใช้ถ้อยคำที่มีความหมายดี เพราะส่วนใหญ่ผู้ที่ถูกบริภาษมักจะเป็นคนในครอบครัวหรือคนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด จึงมักจะใช้ถ้อยคำที่มีความหมายดีแต่ในเชิงเปรียบเทียบหรือประชดประชัน

1.3 ถ้อยคำบริภาษกับ “เจตนาแสดงอารมณ์ของผู้บริภาษ”

ภาษาเอื้ออำนวยให้คนเราแสดงความต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ได้อย่างหลากหลาย ถ้อยคำหนึ่งคำหากปรากฏอยู่ในบริบทที่ต่างกัน เช่น สถานการณ์ น้ำเสียง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริภาษและผู้ถูกบริภาษ ฯลฯ ก็มีผลทำให้ความหมายหรือความต้องการที่จะสื่อสารนั้นแตกต่างกันไปตามไปด้วย

จากการศึกษาตัวอย่างของการใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าถ้อยคำบริภาษนอกจากจะใช้เพื่อเป็นการแสดงความรู้สึกไม่พอใจแล้ว บางครั้งผู้บริภาษยังมีเจตนาแสดงอารมณ์อื่นๆ สามารถแบ่งได้เจตนาของผู้บริภาษได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. เจตนาแสดงอารมณ์โกรธ
2. เจตนาแสดงอารมณ์ดูถูกเหยียดหยาม
3. เจตนาแสดงอารมณ์รังเกียจ
4. เจตนาแสดงอารมณ์รำคาญ

มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.3.1 เจตนาแสดงอารมณ์โกรธ (anger)

อารมณ์โกรธคืออาการชุนเคืองใจอย่างแรง ไม่พอใจอย่างรุนแรง อาจเกิดจากการทำร้ายร่างกาย ถูกกระทำการสบประมาท ไม่ได้รับความยุติธรรม ทำให้เสียหน้า เสียศักดิ์ศรี หรือสูญเสียความสำคัญ ทำให้แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมาไม่รู้ตัว การใช้ถ้อยคำบริภาษสื่อเจตนาแสดงอารมณ์ในงานวิจัยนี้ปรากฏค่อนข้างมาก โดยเจตนาแสดงอารมณ์จะแสดงการใช้ภาษาออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น การตำหนิ ต่ำ หรือตำทอ ประชดประชัน

การตำหนิ ต่ำ ตำทอ มาจากรู้สึกที่ไม่พอใจอย่างรุนแรง จึงต่ำออกไปเพื่อระบายอารมณ์ เช่น **ฟ้าผ่าหน้า** **แฉังกินหัว** **ปอบทั้น** **ห่าขั่ว** **ซีซ่า** **ซาตหมา** **เวนตะไล** **ผีบ่อยาก** **พากแตกตาก** **หมาสี่แม่มีง** เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 19

“**บักฟ้าผ่าหน้า**มีงเฮ้ย ทาแต่แนวยากมาให้กูอยู่บ่เซา”

(ไอ้เสวเฮ้ย ทาเรื่องเดือตร้อนมาให้กูอยู่ไม่เว้น)

จากตัวอย่าง “**ฟ้าผ่าหน้า**” เป็นถ้อยคำบริภาษที่สื่ออารมณ์ว่าผู้พูดโมโหหนักมาก รู้สึกโกรธ และไม่พอใจอย่างรุนแรง เมื่อรู้ว่าอีกฝ่ายทำความผิดและสร้างความเดือดร้อนให้ตน เพราะความหมายตามรูปภาษาคำว่า “ฟ้าผ่า” เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่อันตราย นำหวาดกลัว สามารถทำลายสิ่งกีดขวาง เช่น คน สัตว์ ต้นไม้ บ้านเรือน โดยเฉพาะหากเกิดขึ้นกับคนหรือสัตว์ส่วนใหญ่แล้วจะทำให้ได้รับบาดเจ็บอย่างหนักถึงขั้นเสียชีวิตทั้งยังเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยนักจึงทำให้หลายคนตระหนักว่าเป็นเรื่องไม่ธรรมดา เช่นเดียวกับเมื่อนำมาใช้บริภาษ ผู้พูดนั้นต้องรู้สึกสะเทือนอารมณ์มากกว่าปกติจึงใช้ถ้อยคำนี้กับอีกฝ่าย นอกจากตัวอย่างข้างต้นแล้วยังปรากฏถ้อยคำ “ฟ้าผ่าหัว” “ฟ้าผ่าปาก” และ “ฟ้าผ่าคอ” ด้วย

ตัวอย่างที่ 20

“**จ้งแมนมีงมีนมีงหยาบ บักผีบ่อยากมีง**”

“มีงนี่ช่างตื้อด้านนัก ไอ้ผีไม่ต้องการ”

จากตัวอย่าง “*ฝึบ่อยาก*” หมายถึง ใ้ฝึบ่ต้องการมึง จากข้อมูลพบว่า “บ่อยาก” หมายถึง บ่ต้องการ ในบริบทดังกล่าวนั้นสามารถตีความหมายสองอย่าง คือ บ่ต้องการกินและบ่ต้องการเอาไปอยู่ด้วยโดยความหมายตามรูปภาษาเป็นความหมายในทางลบ ตำนานคนที่ทำในสิ่งที่มากเกินไป ไม่พอดี จากตัวอย่างคือ เป็นคนดื้อด้น หยาบกระด้าง แม้จะถูกลงโทษ ตีเตียนหรือตำหนิหลายครั้ง ก็ไม่เข็ดหลาบหรือไม่ยอมฟัง จนไม่มีใครต้องการ แม้กระทั่งฝึบ่ต้องการคนแบบนี้ สื่ออารมณ์ของผู้บริภาษได้ว่ามีอาการขุนเคืองใจอย่างแรง เหลืออดกับการกระทำดังของอีกฝ่าย สุดที่จะระงับอารมณ์ได้

ตัวอย่างที่ 20

“หมาสี่แม่มึงเอ๊ย”

“หมาสี่แม่มึงเอ๊ย”

จากตัวอย่าง “หมาสี่แม่มึงเอ๊ย” หมายถึง หมาสี่แม่สัมพันธ์กับแม่มึง หรือหากจะกล่าวเป็นภาษาปากเทียบกับภาษาไทยกลางนั้น ก็คงเปรียบได้กับคำว่า “เย็ดแม่” เป็นถ้อยคำที่ใช้เวลาโกรธจัด หรือไม่พอใจอะไรมาๆ เพราะถ้อยคำค่อนข้างรุนแรง และหยาบคาย อีกทั้งมีการเปรียบเทียบหมาสี่แม่ของผู้ถูกบริภาษมาอยู่ในคำเดียวกัน บริบทที่ใช้สามารถใช้ได้ในหลายสถานการณ์ หลายบริบท

การประชด การลักษณะของการแสดงอารมณ์โกรธอีกรูปแบบหนึ่ง โดยมีเจตนาบริภาษให้เกินควรหรือพูดแดกดันเพราะความไม่พอใจ โดยตั้งใจพูดตรงข้ามกับสิ่งที่ต้องการจะสื่อ มีนัยที่แสดงความรู้สึกมุ่งร้ายไม่พอใจ และอาจใช้ในความหมายเดียวกันกับการเหน็บแนม แดกดัน กระทบกระแทก และการกระแหนะกระแหนะ จากการศึกษาการใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานพบว่าส่วนใหญ่แล้ว ผู้พูดวัยผู้ใหญ่นิยมใช้ถ้อยคำที่ใช้บริภาษไม่ค่อยมีความหมายหยาบคาย ส่วนใหญ่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายดี ทว่าผู้ใช้แสดงความไม่พอใจโดยเค้นเสียงให้หนัก และมักจะเติมคำว่า “ใหญ่” หรือ “หลวง” เข้าไปเพิ่มความหมายสื่อเจตนาในเชิงประชดประชัน เช่น *คุณนายใหญ่* *ด็อกเต้อ* *คูใหญ่* *เทวะดาใหญ่* *ผู้งาม* *งามใหญ่* *เล็ก* *ลูกนายก* *เสดถิใหญ่* *นายกัลดะมนตี* *หน้าทองคำ* เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 27

“ทรงคือร่ายคักหลาย บัก**เสดถึใหญ่**เอ๊ย เปิดเจื้อะเปิด
เจ้อยู่วะลั่น”

(ท่าทางเหมือนร่ายมากนั๊ก ไอ้**เศรษฐึใหญ่**เอ๊ย ลอยหน้า
ลอยตาอยู่ได้)

จากตัวอย่าง “เสดถึใหญ่” ความหมายของถ้อยคำจากรูปภาษานั้นไม่ได้เป็นความหมายในเชิงลบ หรือหยาบคายแต่อย่างใด แต่บริบทที่ใช้ผู้ใช้มีเจตนาพูดตรงข้ามกับสิ่งที่ต้องการจะสื่อ แสดงความรู้สึกกระแหนะกระแหนะผู้ฟัง และเติมคำว่า “ใหญ่” เข้าไปในถ้อยคำเพื่อแสดงความหมายที่มากเกินไป แสดงความไม่พอใจต่อคนนั้น

ตัวอย่างที่ 28

“**อิคุนนายใหญ่** ไซ้ไปนามีแต่ว่าย่านฮ้อน ย่านดำ”

(**อิคุนนายใหญ่** ไซ้ให้ไปนามีแต่บ่นกลั้วร้อน กลั้วดำ)

จากตัวอย่าง “คุนนายใหญ่” คุนนาย เป็นคำยกย่อง ใช้เรียกภริยาข้าราชการระดับสูง “ใหญ่” คือ โต ความหมายของถ้อยคำจากรูปภาษามีตามหมายในเชิงบวก ทว่าในบริบทดังกล่าวผู้ใช้ตั้งใช้ตำหนิอีกฝ่ายที่ไม่ได้เรื่อง ไม่น่าไหน ชอบความสบาย ทำตัวเหมือนเป็นคุนนาย เปรียบเทียบคนที่ชอบทำ เน้นอารมณ์ให้กับถ้อยคำโดยเพิ่มคำว่าใหญ่เข้าไปเพื่อให้รู้สึกวามากเกินไป เพื่อแสดงความไม่พอใจ

ตัวอย่างที่ 29

“เบ็งโทะละตัด เล่นโทะละซบเบ็ดมือ บัก**เทวะดา!**”

(**ดูโทะรทศัน** เล่นโทะรศัพท์ทั้งวัน ไอ้**เทวะดา**)

จากตัวอย่าง “**เทวะดา**” คือ เทวะดา หมายถึง ผู้ที่อยู่บนสวรรค์ มีกายทิพย์ และกินอาหารทิพย์ เชื่อกันว่ามีอิทธิฤทธิ์ และมีความสุขสบาย ผู้พูดจึงมาใช้บริภาษในเชิงประชดประชันอีกฝ่ายที่ทำตัวเหมือนเป็นเทวะดา ไม่ทุกข์ไม่เดือดร้อนอะไร และสื่อถึงว่าไม่ยอมทำงานหรือช่วยงานอะไรพ่อแม่ด้วย “ไอ้**เทวะดา**” จึงเป็นอีกหนึ่งถ้อยคำที่ใช้บริภาษแบบประชดประชัน

1.3.2 เจตนาแสดงอารมณ์ดูถูกเหยียดหยาม (insult/contempt)

การดูถูก การดูหมิ่น การดูแคลน และเหยียดหยาม มีความหมายเหมือนกัน คือ การแสดงกิริยาท่าทาง พุดจาเป็นเชิงดูถูกว่าสิ่งมีชีวิตต่างๆ ต่อไปนี้ต่ำต้อยหรือด้อยกว่า เช่น ฐานะ สติปัญญา ตำแหน่ง รวมทั้งการนำปมด้อยของอีกฝ่ายหนึ่งมาพุดดูถูกว่าไม่ดีจริง ไม่เก่งจริง เพื่อให้ผู้ที่ถูกต่ำหรือผู้ฟังอับอายขายหน้า เป็นการลดทอนคุณค่าของบุคคลที่ถูกต่ำให้ต่ำลง โดยเจตนาแสดง ความโกรธนั้นจะแสดงการใช้ภาษาออกมาด้วยการหยาม หมิ่นประมาท จากการศึกษาการใช้ถ้อยคำ บริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานพบว่ามีการใช้ถ้อยคำที่แสดงอารมณ์ดูถูกเหยียดหยามปรากฏอยู่ เช่นกัน เช่น ปีกแป้นปีก ชั่ว ชี้อ่า ชี้อ่า ชี้อ่า ชี้อ่าหมา ชั่วใหญ่ แนวนบดี แนวนหมา บ่มีความคิด บ่มีระหมอง เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 21

“มัน**ปีกกะหลิน**คือหยั่งหนี จบม.3ได้กะบุญแล้ว”

(มันโง่งอย่างกับอะไร จบม.สามได้ก็บุญแล้ว)

จากตัวอย่าง “**ปีกกะหลิน**” หมายถึง โง่งเง่า โง่งเขลา โง่งมาก สอนได้ก็ไม่จำเป็นถ้อยคำที่ใช้ตำหนิสติปัญญา ประเมินค่าว่าด้อย ความหมายตามรูปภาษามีความหมายทางลบ เมื่อนำมาใช้เป็นถ้อยคำบริภาษจะเป็นการพุดจาเชิงดูเพื่อลดทอนคุณค่าของอีกฝ่าย บางครั้งใช้ว่า “ปีก” มีความหมาย โง่ แต่หากบริภาษว่า “ปีกกะหลิน” จะเป็นการเพิ่มระดับมากขึ้น ซึ่ง กะหลิน ในที่นี้ จากการสอบถามข้อมูลของผู้บอก “กะหลิน” มาจาก “ชีกะหลิน” หรือ “ชืดะหลิน” มีสองความหมาย คือ ความหมายแรก หมายถึง คราบโคลและเมือกที่อยู่ตามซอกขาและซอกคอ และความหมายที่สอง ใช้ในเชิงตำหนิ หมายถึง ไม่ได้เรื่อง ไม่เอาไหน ไม่มีประโยชน์ หากพิจารณาความหมายของชีกะหลิน จะเห็นได้ว่ามีความหมายที่สัมพันธ์กัน คือ เป็นสิ่งที่ไม่ต้องการ ไม่มีประโยชน์ ต้องการกำจัด และหากปรากฏร่วมกับคำว่า ปีก จึงทำให้น้ำหนักของคำนั้นเพิ่มมากขึ้น (คำพร แดงเรียงรัมย์, สัมภาษณ์, 2559) จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ผู้พูดบริภาษในเชิงตำหนิพร้อมกับดูถูกว่า โง่งเขลาขนาดนั้น เรียนจบชั้น ม.3 ได้ก็บุญแล้ว คำว่าก็บุญแล้วยังเป็นการเน้นให้เห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าประหลาดใจด้วย ถ้อยคำดังกล่าวจึงเป็นการบริภาษที่สื่อความหมายถึงการไม่มีสติปัญญาหรือความสามารถ ทำให้ผู้ที่ถูกตำราฐัก อับอายขายหน้า เป็นการลดทอนคุณค่าของคนนั้นให้ต่ำลง

ตัวอย่างที่ 22

“**ระหมองหมาปัญญาควาย**จ้งมึงลิฐู้จักคิดจักสร้างหยัง มี
แต่หยาใจถิมไปมื่อๆ”

“**ระหมองหมาปัญญาควาย**อย่างมึงจะไปรู้จักคิดรู้จักสร้าง
อะไร มีแต่หยาใจทิ้งไปวันๆ”

จากตัวอย่าง “**ระหมองหมาปัญญาควาย**” ความหมายตามรูปภาษามี
ความหมายทางลบ เพราะเป็นการกล่าวที่หมายถึงควาย ซึ่งเป็นสัตว์ที่คนส่วนใหญ่มองว่าเป็นสัตว์ที่ไม่
ดีในด้านสติปัญญาและนิสัย คือ หมา เป็นสัตว์ที่นิสัยไม่ดี ไร้ใจไม่ได้ ควาย คือ สัตว์ที่เชื่องช้า ทำตามคน
อื่นง่าย ไม่รู้จักคิดและพิจารณา เมื่อถูกนำมาเปรียบกับคนโดยเฉพาะในการตำหนิจึงย่อหมายถึง
พฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่เหมาะสม ไม่เป็นที่ยอมรับ จากตัวอย่างข้างต้น ผู้บริภาษกล่าวตำหนิอีกฝ่าย แสดง
ความไม่พอใจที่อีกฝ่ายไม่รู้จักคิดหรือสร้างอะไรที่เป็นประโยชน์ ได้แต่นั่งหยาใจทิ้งไปวัน ๆ พุดจาเป็น
เชิงดูถูกว่าด้อย ดังนั้นระหมองหมาปัญญาควายในบริบทดังกล่าวจึงเป็นถ้อยคำหนึ่งใช้แสดงถึง
การบริภาษแบบเหยียดหยามนั่นเอง

ตัวอย่างที่ 23

“**คิดเองบ่เป็นดี ระหมอง!**”

“**คิดเองไม่ได้หรือ สมอง**”

จากตัวอย่าง “ระหมอง” คือ สมอง เป็นอวัยวะที่อยู่ในกะโหลกศีรษะ เป็น
ศูนย์รวมของระบบประสาท ใช้ในการคิด การจำ และเป็นส่วนสำคัญของร่างกาย จากตัวอย่าง
ดังกล่าว ผู้ใช้ ไม่ได้ใช้คำนำหน้าเพื่เน้นตัวบุคคลคือ บัก หรือ อี หรือมีคำลงท้ายหรือคำอื่นมา
ประกอบ เช่น “ไม่มีสมอง” “สมองหมา” แต่เป็นตัวอย่างการใช้จริงที่เน้นให้เห็นการดูถูก
ความสามารถอีกฝ่าย เพียงใช้คำว่า “สมอง” แล้วเน้นน้ำเสียง ก็สามารถสื่อความหมายว่าเป็นการ
แสดงความไม่พอใจให้กับอีกฝ่ายรู้ได้ทันที และจากตัวอย่างส่วนหน้าของของประโยค คือ “คิดเอง
ไม่ได้ ..” ยิ่งเน้นย้ำให้เห็นอารมณ์ของผู้พูดที่รู้สึกไม่พอใจ และประเมินค่าของอีกฝ่ายว่าไม่มีสติปัญญา
โดยใช้เพียงคำว่า “สมอง” คำเดียว

1.3.3 เจตนาแสดงอารมณ์รังเกียจ (disgust)

รังเกียจ หมายถึง อารมณ์อันเกิดจากการกระทบกับสัมผัสที่ไม่พึงปรารถนา แสดงถึงการปฏิเสธ รู้สึกรังเกียจ ขยะแขยง ดูไม่เป็นมิตร พลูทซิค (Plutchik, 1980) โดยอารมณ์รังเกียจมักจะแสดงการใช้ภาษาออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น เยาะเย้ย ค่อนวาทหรือแสดงกิริยาซ้ำเติมให้ได้อาย ให้เข้าใจ เจ็บใจ รวมถึงการพูดหรือแสดงกิริยาที่อ้างถึงความเสียเปรียบ ความด้อยกว่า หรือความผิดพลาด จากการศึกษาการใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานพบว่าผู้ใช้มีเจตนาเยาะเย้ย ปรามาสผู้ฟังว่าทำไม่ได้จริง เช่น *ซีล่าย ตาโล้ ดังแหมบ บ่อฐ่พาสา บได้หนังสือ ปวกหน้าบ่มีคูนนะพาบ หน้าลิ่ง ฮูชี* เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 24

“เฮ็ดหยั่งกะบ่อดบ่ทน บ่คือลูกไทบ้านเขา หียย *ซีล่าย*
คักเนาะมิ่ง”
(ทำอะไรก็ไม่อดทน ไม่เหมือนลูกคนอื่นเขา ไม่ได้เรื่อง
จริงๆเลยมิ่ง)

จากตัวอย่าง คำว่า “*ซีล่าย*” หรือ ซีฮ้าย ความหมายที่หนึ่งตามพจนานุกรมภาษาอีสาน หมายถึง ซีเหร์ ไม่สวย ความหมายที่สอง หมายถึง มั่งง่าย รวมถึงลักษณะของคนไม่ได้เรื่อง ไม่เอาไหน ไม่ดี ไม่เป็นประโยชน์ จากตัวอย่างดังกล่าว ผู้พูดสื่อความหมายว่าคนฟังไม่ดีเหมือนลูกคนอื่น นำไปเปรียบเทียบกับคนอื่นว่าน่ายก

ตัวอย่างที่ 25

“*ตาคะโล้ ดังกะแหมบ* หยั่งบ่มีมารยาทอีก”
(ตาก็โปน ดังก็ไม่ดี ยังไม่มีมารยาทอีก)

จากตัวอย่าง คำว่า “*ตาโล้*” หมายถึง ตาโตใหญ่และโปน “*ดังแหมบ*” หมายถึง จมูกบี้ เป็นการพูดที่อ้างถึงความด้อยกว่าทางด้านรูปลักษณ์ ว่าคนนั้นมีจุดด้อยที่อาจจะเป็นจุดเด่นประจำตัว และทำให้ดูแย่ไปกว่าเดิมเพราะนอกจากหน้าตาจะแย่อแล้ว ยังมีกิริยาที่ไม่เหมาะสม ไม่มีมารยาทรวมอยู่ด้วย จากบริบทดังกล่าวหากผู้บริภาษกล่าวแค่เรื่องมารยาทก็อาจจะเป็นการดำเนิน

ธรรมดา แต่ผู้บริภาษกล่าวตำหนิรูปร่างหน้าตาที่เป็นจุดด้อยที่สื่ออารมณ์ของการเยาะเย้ย ถากถาง
ก่อนว่า ทำให้อีกฝ่ายเจ็บใจมากกว่าเดิม

ตัวอย่างที่ 26

“**ฮูซี่!** อย่ามาเว้า”

(ฮูซี่ อย่ามาพูด)

จากตัวอย่าง คำว่า “**ฮูซี่**” คือ รูด ความหมายจากบริบทดังกล่าวข้างต้น
เป็นการเยาะเย้ยถากถางอีกฝ่าย มีความหมายสื่อว่า ไม่มีทาง เชื่อไม่ได้ เป็นไปไม่ได้ เอาไว้พูดตอน
ไม่เชื่อคำพูดของใครซักคน เช่น มีผู้ลงสมัครมาหาเสียง แล้วพูดนโยบายต่างๆ แล้วมีคนไม่เชื่อก็จะพูด
ขึ้นว่า “ฮูซี่” คือ ไม่เชื่อ ไม่มีทาง เป็นการเย้ยหยันคนๆนั้น

1.3.4 แสดงอารมณ์รำคาญ (annoyance)

รำคาญ คือ อาการด้านจิตใจที่รู้สึกไม่พอใจที่มีคนมาทำให้รู้สึกหงุดหงิด
โมโห และกวนใจ ทำให้เกิดอารมณ์ต่างๆ เช่น ไม่พอใจและโกรธตามมา สิ่งที่มากระตุ้นให้เกิด
ความรู้สึกประเภทนี้มีหลายปัจจัย ได้แก่ การกระทำบางอย่างที่ซ้ำๆ ต่อเนื่อง เช่น ถามซ้ำๆ บ่นซ้ำๆ
เป็นต้น ได้แก่ **ชีส้อ จิกหลิกจอกหลอก บมีคำดา โทดโพ**

ตัวอย่างที่ 30

“**ไ้อัย** อีอันนี้ มึง**ลีส้อ**หยงกะด้อกะเตี้ยเตี้ยวหนิ”

(ไ้อัย อีคนนี้ มึงจะเข้าชื้ออะไรกันหนักกันหนาเนีย)

จากตัวอย่าง “**ส้อ**” หมายถึง ช่างซักช่างถาม มีความหมายทางลบ บางครั้ง
อาจจะสื่อความรู้สึกแบบอารมณ์ปกติ แต่ขึ้นอยู่กับว่าคู่สนทนาเป็นใคร มีความสัมพันธ์กับผู้พูดอย่างไร
และผู้พูดมีน้ำเสียงอย่างไร ทว่าในบริบทดังกล่าวผู้พูดมีเจตนาแสดงออกให้ผู้ฟังรู้สึกว่ารำคาญ ปราบกฏ
คำอุทานคือ ไ้อัย อยู่หน้าข้อความแสดงถึงความไม่พอใจ และคำว่า “กะด้อกะเตี้ย” หมายถึง
กันหนักกันหนา เกินไป ยิ่งเพิ่มความรู้สึกของข้อความได้ว่าผู้พูดไม่พอใจและรำคาญคู่สนทนา

ตัวอย่างที่ 31

“เฒ่าแล้วอย่ามาหาว่า **จิกหลิกจอกหลอก** เต๋อพ่อใหญ่
บ่แมนมือวานเว้าจ้งนึ่ง มื้อนี้มาบาคเว้าจ้งนึ่ง”

(แก่แล้วอย่ามาพูดไม่เป็นแก่นสารนะตา ไม่ใช่เมื่อวานพูด
อย่าง มาวันนี้กลับพูดอีกอย่าง)

คำว่า “**จิกหลิกจอกหลอก**” หมายถึง ไม่มีสาระ ไม่เป็นแก่นสาร ไม่น่าเชื่อถือ ตามรูปภาษามีความหมายทางลบ จากบริบทดังกล่าวผู้พูดแสดงความรำคาญอีกฝ่าย ตำนานคนที่อายุมากกว่าว่าพูดไม่อยู่กับร่องกับรอย ไม่น่าเชื่อถือ ครั้งก่อนพูดอีกแบบ มาวันนี้กลับกลับคำ นอกจากนี้คำว่า จิกหลิกจอกหลอก ยังใช้ในความหมายด้านลบเกี่ยวกับการกระทำเล็กๆน้อยๆ ไม่เป็นชิ้นเป็นอัน ตัวอย่างเช่น “ตัวจิกหลิกจอกหลอก” หมายถึง โทกเรื่องเล็กๆน้อยๆรำเพรือ “เฮ็ดจิกหลิกจอกหลอก” หมายถึง ทำเล่นๆ ไม่จริงจัง ทำเล่นเหมือนเด็ก แสดงความหงุดหงิดที่อีกฝ่ายกวนใจ ไม่ได้ตั้งใจ ดังนั้น จิกหลิกจอกหลอกจึงเป็นคำบริภาษในเชิงตำหนิแสดงความรำคาญ

ตัวอย่างที่ 32

“เฮ็ดหยังกะให้มันพอดี อย่า**โพดโพ**หลาย”

(ทำอะไรให้มันพอดี อย่ามากเกินไปนัก)

คำว่า “**โพดโพ**” หมายถึง เกินไป เกินควร มากเกินไป เป็นถ้อยคำที่มีความหมายกลางๆ แต่มีความเป็นการตำหนิ การกระทำหรือพฤติกรรมของอีกฝ่าย ที่อาจจะไม่มีความพอดี ทำอะไรมากเกินไป เป็นการตักเตือนที่เห็นว่าเรื่องนั้นๆเกิดขึ้นหลายครั้งแล้ว อาจจะก่อให้เกิดความรำคาญต่ออีกฝ่าย จึงเป็นถ้อยบริภาษในเชิงตำหนิที่แสดงความรำคาญ

2. ความหมายของถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน

ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน จากการศึกษาพบว่า ความหมายของถ้อยคำนั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ถ้อยคำบริภาษแบบความหมายตรง และถ้อยคำบริภาษแบบความหมายเปรียบเทียบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ถ้อยคำบริภาษแบบความหมายตรง

ถ้อยคำบริภาษแบบความหมายตรง คือ ความหมายตามรูปภาษาซึ่งปรากฏในพจนานุกรม และเป็นถ้อยคำที่ผู้พูดสามารถให้ความหมายได้ในทันที ถ้อยคำที่ไม่ได้เปรียบกับสิ่งอื่นเมื่อได้ฟังถ้อยคำนั้นเข้าใจทันที ไม่ต้องตีความหมาย ส่วนใหญ่แล้วไม่ค่อยหยาบคาย เป็นการกล่าวในเชิงประเมินค่าหรือเป็นการตำหนิ

2.1.1 ใช้บริภาษเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะ

รูปร่างลักษณะเป็นบุคลิกภายนอกอันดับแรกที่แสดงออกมาหรือปรากฏให้ผู้อื่นเห็น และเป็นภาพที่ทำให้อีกฝ่ายนั้นจดจำได้ เช่น หน้าตา สีดส่วน ผิวพรรณ โดยเฉพาะหากบุคคลนั้นมีลักษณะเด่นเฉพาะตัวก็จะทำให้จดจำได้ง่าย แต่ในอีกด้านหนึ่งรูปร่างลักษณะที่คนในสังคมมองว่าไม่ดีหรือผิดปกติจากบุคคลอื่น ก็จะกลายเป็นลักษณะที่ไม่สวยงาม เป็นจุดด้อย และกลายเป็นจุดบกพร่องที่กำหนดให้สิ่งนั้นมีความหมายในด้านลบ นำมาใช้เยาะเย้ยถากถาง กระแหนะกระแหนล้อเลียน ตัวอย่างถ้อยคำ เช่น *ตัวต๊อบเปิด* *ตั้งปิ้ง* *ขี้ล่ายหลวง* *เชกเลก* *โถกถ้อย* *ตั้งแป* *แหว่ชวก* *อึดลึดปากเตื่อย* เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 33

“*มักไผ่มัก ไปมักอี่เชกเลกนั้นแหลมสุ*”

(*ชอบใครไม่ชอบ ไปชอบอี่หน้ายวมนั้นนะพวกแก*)

คำว่า “*เชกเลก*” หมายถึง ลักษณะยาวผิวดส่วน ทำให้ดูน่าเกลียด เช่นว่า “หน้ายวเชกเลก” (หน้ายวน่าเกลียด) “เชกเลก” ก็ว่า (บุญเกิด พิมพ์วรรณเมธากุล, 2545:314) ใช้บริภาษลักษณะของใบหน้าที่ไม่สมส่วน ไม่สวย จากตัวอย่างเป็นการสื่อเจตนาตำหนิรูปลักษณ์แสดงอารมณ์ไม่พอใจที่อีกฝ่ายเลือกคนที่ไม่สวย ไม่เหมาะสมกับหน้าตาของอีกฝ่าย

ตัวอย่างที่ 34

“*อี่กัอกวอกเอี้ย คือลิวาจะของคักหลาย*”

(อ้อยอัย คงจะว่าตัวเองเลิศเลอ)

คำว่า “**ก้อกออก**” หมายถึง ผอมเกินไป เป็นถ้อยคำที่มีความหมายกลางๆ สื่อถึงรูปร่างของคนที่ผอมเกินไป หน้าเล็กแหลม ผอมไม่มีทรวดทรง ผอมแห้ง ไม่น่ามอง ดูไม่สวย แม้ว่าคนส่วนใหญ่จะทัศนคติในการมองรูปร่างของคนว่าคนที่ผอมคือคนที่รูปร่างดี ใส่เสื้อผ้าชุดใดก็ดูสวย ทว่าในอีกด้านหนึ่งหากคนๆ นั้นผอมมากเกินไปแต่ไม่มีทรวดทรง ก็ดูไม่สวย มองแล้วเหมือนคนเป็นโรค

2.1.2 ใช้บริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรม

พฤติกรรมหมายถึงการกระทำ อาการที่แสดงออก และการปฏิบัติตัว ในที่นี้หมายรวมถึงพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า พฤติกรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะตน หรือนิสัยด้วย ถ้อยคำในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นการสื่อความหมายเกี่ยวกับถึงลักษณะนิสัยที่ไม่พึงประสงค์ มีความหมายในทางลบ ใช้ตำหนิ ว่ากล่าวให้บุคคลนั้นรู้สึกเจ็บปวด สะเทือนอารมณ์ ทว่าอีกด้านหนึ่งหากบุคคลนั้นไม่ได้เป็นอย่างที่ถูกบริภาษก็จะกลายเป็นถ้อยคำที่ใช้ดูถูกดูหมิ่นได้ แบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

1) ใช้บริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรมการพูด

ถ้อยคำบริภาษเกี่ยวกับการพูดเป็นถ้อยคำที่มีความหมายในเชิงตำหนิ พูดไม่เหมาะสม ไม่อยู่ในวิสัยปกติที่คนส่วนใหญ่ปฏิบัติ เช่น *ขี้คุย ขี้ต้อะ ปากบ่เป็น ปากเป็น ส่ามะแจ๊ะ*

ตัวอย่างที่ 35

อีอันนี้ซางมา**ปากเป็น** ฮู้เลื่องผู้อื่นดีแะ

(อีนี้ปากช่างอยู่ไม่สุข รู้เรื่องคนอื่นดีจัง)

จากตัวอย่าง “**ปากเป็น**” หมายถึงลักษณะของคนที่พูดมาก ปากอยู่ไม่สุข พูดเรื่องคนอื่นให้เสียหาย เป็นถ้อยคำที่ใช้บริภาษคนที่ชอบพูดเรื่องคนอื่นในทางไม่ดี

พูดไร้สาระ หาประโยชน์ไม่ได้ ทว่าหากใช้กับเด็กที่หรือบริบทที่ไม่ได้เป็นการระบายอารมณ์โกรธ ไม่พอใจ ถ้อยคำดังกล่าวจะมีความหมายกลางๆ คือ พูดเก่ง ช่างพูด เช่น ใช้พูดกับเด็กที่อยู่ในช่วงวัย ช่างซักช่างถาม เช่น “อีหล่าคือปากเป็นแน่” หมายถึง หนูทำไมช่างพูดช่างคุยจัง

ตัวอย่างที่ 36

“ต่อหน้ากับลับหลังมึงคือเว้าปคือกันแะ **สำมะแฉ๊ะ**”

(ต่อหน้ากับลับหลังทำไมพูดไม่เหมือนกันล่ะ ปากดี)

คำว่า “**สำมะแฉ๊ะ**” หมายถึง ลักษณะของคนที่ไม่จริงจังใจพูดมาก สารระเนน รู้อีกอย่างแต่ไปพูดอีกอย่าง มีความหมายทางลบ ใช้บริภาษลักษณะนิสัยคนที่พูดไม่ดี ทำให้คนอื่นเสียหาย

ตัวอย่างที่ 37

“คนหยั่งคือ**ซี้คฺย**แะ มีเงินฝากสามล้านวะลั่น”

(คนอะไรซี้ไม่จัง มีเงินฝากสามล้านว้างั้น)

คำว่า “**ซี้คฺย**” หมายถึง พูดเกินเหตุ พูดเกินไป ออกแนวโอ้อวดคำพูดเชื่อไม่ได้ มีความหมายกลางๆ ใช้ตำหนิพฤติกรรมเกี่ยวกับการพูดที่ไม่เหมาะสม พูดยกยอให้ตัวเองดูดี ให้คนอื่นชื่นชมทั้งที่ไม่เป็นเรื่องจริง

2) ใช้บริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรมการกิน

ถ้อยคำบริภาษเกี่ยวกับการกินเป็นถ้อยคำที่ตำหนิมารยาทในการรับประทานอาหารร่วมกับคนอื่น ได้แก่ *ชวดลวด*

ตัวอย่างที่ 38

“คนหยั่งมา**ชวดลวด**แท้ เฮ็ดปานผีพ้อข้าวสาก”

(คนอะไรตะกละเกิน ทำอย่างกับผีเจอข้าวกระยาสารท)

คำว่า “**ชวดลวด**” หมายถึง ตะกาะ ไม่มีมารยาท เป็นถ้อยคำที่ส่วนใหญ่ตำหนิพฤติกรรมการกิน โดยเฉพาะการร่วมรับประทานอาหารกับผู้อื่น เช่น แย่งของผู้อื่นไปทานโดยไม่รับอนุญาต เข้ามารับประทานอาหารโดยยังไม่มีใครเชิญ ตักอาหารตักไปทานก่อนใคร หรือตักไปไว้ทานคนเดียว หรือบางครั้งอาจจะใช้ในบริบทตำหนิพฤติกรรมอื่นๆที่แสดงถึงความไม่เกรงใจผู้อื่น เช่น การปาดหน้าลัดคิว แสดงการมารยาทไม่ดี ไม่เกรงใจผู้อื่น

3) ใช้บริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติตน

ถ้อยคำบริภาษเกี่ยวกับการปฏิบัติตน คือ ถ้อยคำบริภาษที่ตำหนิลักษณะนิสัยที่ไม่ควรปฏิบัติ ไม่เหมาะสม เพราะอาจจะถูกมองว่าเป็นคนไม่ดี เช่น **ซีอี๋ ซีค่าน ซีตักมกได้ ซีล่อ เคียว กะเลิง ซีแบ๊ะ**

ตัวอย่างที่ 39

“อีอันนี้มันคักแท้ **ซีตักมกได้** บาดยามมันตายมันคิดว่ามันลิเอาไปนำได้บ่”

(อีคนนี้มันสุดยอดจริงๆ เห็นแก่ได้ขนาดนี้ ถ้ามันตายไปมันคิดว่าจะเอาไปด้วยได้ใหม่)

คำว่า “**ซีตักมกได้**” หมายถึง เห็นแก่ได้ ความหมายตามรูปภาษามีความหมายด้านลบ ใช้ตำหนิคนที่เห็นแก่ตัว ไม่ยอมเสียเปรียบผู้อื่น

ตัวอย่างที่ 40

“ใช้ให้เฮ็ดอียังมีแต่แนวเจ็บแนวปวดโลด **ซีแบ๊ะคัก**”

(ใช้ให้ทำอะไรจะเจ็บป่วยขึ้นมาเลย หยิบโหยงจริง)

คำว่า “**ซีแบ๊ะ**” หมายถึง ลักษณะของคนที่อ่อนแอ หยิบโหยงทำอะไรไม่เป็นขึ้นเป็นอัน ทำอะไรก็ไม่สำเร็จ มักจะมีข้ออ้างอยู่เสมอ ความหมายตามรูปภาษามีความหมายด้านลบใช้ตำหนินิสัยของคนที่ไม่เอาไหน ไม่ได้เรื่อง อ่อนแอเกินไป

ตัวอย่างที่ 41

“ลูกขะเจ้าคือ**เคียว**แต่น้อยแท้ ลีเลียนจบปล่ะ”

(ลูกเขาทำไมแรดแต่เด็กเลย จะเรียนจบใหม่ละ)

จากตัวอย่าง “**เคียว**” หมายถึง แรด ร่าน ความหมายของคำค่อนข้างแรง ใช้ตำหนิการกระทำที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการแสดงออกต่อเพศตรงข้าม คือทำอะไรไม่รู้จักอาย กล้าเข้าหาผู้ชายก่อน ไม่หวงเนื้อหวงตัว ผู้ใหญ่จึงมองว่าไม่เหมาะสมอย่างมาก โดยเฉพาะกับผู้หญิง จึงมีคำที่ใช้กับคนที่ปล่อยเนื้อปล่อยตัวกับผู้ชายไม่เลือกหน้าว่า “ทีเคียว” เช่นเดียวกับผู้ชายที่ทำตัวคบผู้หญิงหลายคน ออกจากบ้านบ่อย โดยเฉพาะในเวลากลางคืน ก็จะถูกบริภาษ ตำหนิว่าเป็นผู้ชาย “โคยเคียว” คำว่า “เคียว” จึงเป็นการบริภาษการปฏิบัติตนที่ไม่ดี ไม่เหมาะสม

2.1.3 ใช้บริภาษเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ หรือความสามารถ

ถ้อยคำบริภาษเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ หรือความสามารถ เป็นถ้อยที่มีความหมายในเชิงประเมิณค่าความสามารถ หรือสื่อความหมายในเชิงดูถูก ตัวอย่างถ้อยคำบริภาษ เช่น ปีกะหลิน บ่มีการลีสสา บ่คิดบ่อ่าน บ้า บ่มีความคิด บ่วง ปะสาด บ่พอบาด เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 42

เข้ามึงคิดเบิ่งอีหล่า สอนมันอ่านหนังสือมาตั้งแต่บ.1 จนมันขึ้นม.1 มันกะยังอ่านบ่ได้ยู **ปิกะหลิน**อีหลีบักหมอหนี

(เข้าคิดดู สอนมันอ่านหนังสือมาตั้งแต่บ.1 จนมันขึ้นม.1

มันก็ยังอ่านไม่ได้เนี่ย โง่เขลามากไอ้คนนี่)

จากตัวอย่าง “**ปิกะหลิน**” มาจากคำว่า ปิก หมายถึง โง่ และ “กะหลิน” มาจาก “ซี้กะหลิน” หมายถึง คราบซี้โคล คราบสกปรกที่อยู่ตามร่างกายโดยเฉพาะชอกคอ เป็นการนำคำมาประสมกันเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบเพิ่มความรู้สึกของความหมายว่าไม่ได้ง่ธรรมดา แต่โง่มาก ถึงขั้นเขลา สอนแล้วก็ยังเหมือนเดิม เป็นถ้อยคำบริภาษที่ดูถูกสติปัญญาและความสามารถของคนๆนั้น

ตัวอย่างที่ 43

“คนดีๆเขาบ่เฮ็ดกันดอก มีแต่คน**บ้ำ**แหละ”

(คนดีๆเขาไม่ทำกันหรอก มีแต่คน**บ้ำ**แหละ)

จากตัวอย่าง “**บ้ำ**” หมายถึง เสียสติ วิกลจริต สติฟั่นเฟือน ใช้ตำหนิเกี่ยวกับสติปัญญาของคนนั้นๆ ว่าไม่สมบูรณ์ มีน้อย หรือด้อย จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ถูกบริภาษไม่ได้ตั้งใจผู้บริภาษเพราะอีกฝ่ายทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ เป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรเกิดขึ้นระดับของความรู้สึกอาจจะไม่ได้รุนแรงถึงขั้นเสียสติจริง แต่เป็นการตำหนิเรื่องสติปัญญาที่เหมือนไม่ผ่านการกลั่นกรอง

ตัวอย่างที่ 44

“ไซ้ให้ไปซื้อแนวหนึ่งบาดได้แนวหนึ่ง **ป้วง**คักบักหมอนี้”

(ไซ้ให้ซื้ออีกอย่างกลับได้อีกอย่าง **บ้ำ**จริงไอ้นี้)

คำว่า “**ป้วง**” หมายถึง เสียสติ **บ้ำ** ใช้ตำหนิเกี่ยวกับสติปัญญาของคนนั้นๆ ว่าไม่สมบูรณ์ มีน้อย หรือด้อย จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ถูกบริภาษไม่ได้ตั้งใจผู้บริภาษเพราะ ให้ทำอีกอย่าง แต่กลับได้อีกอย่าง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรเกิดขึ้นระดับของความรู้สึกอาจจะไม่ได้รุนแรงถึงขั้นเสียสติแต่เป็นการตำหนิเรื่องความจำ ที่เป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งของระดับสติปัญญา

2.2 ถ้อยคำบริภาษแบบความหมายเปรียบเทียบ

ถ้อยคำบริภาษแบบความหมายเปรียบเทียบ คือถ้อยคำที่ผู้บริภาษเปรียบเทียบผู้ถูกบริภาษกับสิ่งต่าง ๆ เช่น สัตว์ โรคระบาด อวัยวะ ความเชื่อ เป็นต้น การเปรียบเทียบจะเปรียบผู้ถูกบริภาษในเรื่องที่ต่างกันไป เช่น รูปร่าง พฤติกรรม สติปัญญา เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าถ้อยคำบริภาษในแบบเปรียบเทียบปรากฏในกลุ่มความหมาย ดังนี้

2.2.1 ใช้บริภาษเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะ

ได้แก่ถ้อยคำที่มีความหมายที่เปรียบถึงรูปลักษณะของผิวพรรณ ใบหน้า ความสะอาด เช่น *เดือนดับ ผู้งามเล็ก เหาดก อึ้งย้ง อึ้งปิ่นกำแพง หน้าลิง หน้าม้าขาว หน้าหนูซิง หน้าปาหลด หน้าทองคำ หน้าฮวก ฮวกอมแอ๊ก ฮวกเซาฮ่ม ด้วงพูเขา หน้าซาลาเปา หน้าซิลิโคน คิ้วสะพานพะลามสอง คิ้วกะปิง*

ตัวอย่างที่ 45

“หน้าคือหนูซิง ไล่ไปจับมัน”

(หน้าเหมือนหนูซิง ใครจะไปจับมัน)

จากตัวอย่าง “หนูซิง” คือ หนูชนิดหนึ่งที่สร้างความเดือดร้อนให้คน เป็นที่รังเกียจ เพราะชอบไปกัดแทะทำลายข้าวของให้เสียหาย และด้วยลักษณะของรูปร่างนั้นเป็นหนูบ้านตัวเล็กๆ มีลักษณะตาโปน หน้าแหลม จึงถูกนำมาเปรียบเทียบกับรูปลักษณะของคนที่มีใบหน้าแหลมยาวดูไม่สวย บางครั้งก็บริภาษเพิ่มความความหมายว่า “อีหน้าหนูซิงตาสด” คือนอกจากหน้ายาวแหลมแล้วยังตาโปนด้วย เป็นการตำหนิรูปลักษณะภายนอกโดยการนำลักษณะของสัตว์เข้ามาเปรียบเทียบ

ตัวอย่างที่ 46

“เฮาใช้ครีมของละลิบบาด มันใช้พุ้นหลอดละสามสี่ร้อย

อีหน้าทองคำตัวนั้น”

(เราใช้ของละลิบบาด มันหล่อใช้พุ้น หลอดละสามสี่ร้อย

อีหน้าทองคำนั้น)

ความหมายตามรูปภาษาของ “หน้าทองคำ” คำว่า ทองคำ หมายถึง เป็นโลหะของแข็งสีเหลือง เนื้ออ่อนมากบุให้เป็นแผ่นบางๆได้ ใช้ทำรูปพรรณต่างๆ เช่น สร้อย แหวน และทำเงินตรา (บุญเกิด พิมพ์วรรณธากุล, 2545:) จากความหมายดังกล่าวทองคำมีความหมายที่ดี อีกทั้งเป็นคำที่เป็นสิริมงคล เพราะเป็นสิ่งมีค่าควรแก่การครอบครอง ทว่าในบริบทดังกล่าว ผู้พูดนำถ้อยคำที่มีความหมายดีมาใช้ในทางตรงข้าม พูดในสิ่งที่ตรงข้ามกับความรู้สึก เป็นการเปรียบเทียบแบบ

ประชดประชันร่วมกับคำว่า “หน้า” ว่าคนๆ นั้นทำตัวเหมือนตัวเองมีค่ามากเกินไป ไม่ดูตัวเอง จึงมีความหมายในการตำหนิลักษณะนิสัยที่ใช้หรือทำในสิ่งที่ไม่พอดีกับฐานะ

ตัวอย่างที่ 47

“หล่อคัก หน้าคือ**ฮวกอมแฮ็ก**หนี”

(หล่อมาก หน้าอย่างกับลูกฮวดอมแฮ็ก)

จากตัวอย่าง “**ฮวกอมแฮ็ก**” คือ ลูกฮวดอมแฮ็กส์ โดยปกติแล้ว ลูกฮวดเป็นตัวอ่อนของกบ เขียด เป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ ดำรงชีวิตและหากินอยู่ตามบ่อน้ำส่วน “แฮ็กส์” คือ ลูกอมยี่ห่อหนึ่งที่มีรสชาติเย็นซ่า เย็นชื่นจมูก และติดลิ้น จากตัวอย่างดังกล่าว “ฮวกอมแฮ็กส์” จึงไม่มีความเป็นไปได้ที่จะเป็นเรื่องจริง แต่เป็นถ้อยคำที่เกิดจากการจินตนาการว่าหากเปรียบเทียบรูปลักษณะของลูกฮวด ด้วยลักษณะของลูกฮวดจะหัวโตๆ ตาแป๋ว หน้ากลม มารวมกับเวลาที่กินแฮ็กส์คงจะมีหน้าตาน่าเกลียด และดูตลก “ฮวกอมแฮ็ก” จึงเป็นการตำหนิรูปลักษณะภายนอกโดยการนำลักษณะของสัตว์เข้ามาเปรียบเทียบ

2.2.2 ใช้บริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรม

ถ้อยคำบริภาษที่เกี่ยวกับพฤติกรรม ได้แก่ การเปรียบเทียบพฤติกรรมหรือการแสดงออกของคนๆ นั้นกับสิ่งต่างๆ ส่วนใหญ่ข้อมูลจากผู้ออกภาษากล่าวว่าจะเป็นการเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของสัตว์ แบ่งได้ดังนี้

1) ใช้บริภาษเกี่ยวกับกิริยามารยาท

ได้แก่ การแสดงกิริยาท่าทางที่ไม่เหมาะสม อาการตื่นตกใจ อาการลุกลี้ลุกลอนหรือตื่นเต้นเกินเหตุ เช่น **บั้งตื่นเสียม** **หมาขี้เสียม** **จอนฟอนบุน้ำหมอก**

ตัวอย่างที่ 48

“มึงกะอยู่ซื่อๆ แเน เฮ็ดฟั้งวึ่งคือ**บั้งตื่นเสียม**หนี”

(มีงก็อยู่หนึ่งๆหน่อย ทำลุกลี้ลุกลอนอย่างกับบั้งตงใจเสียม

จากตัวอย่าง “เฮ็ดพั้งวึ่งคือบั้งตั้นเสียม” หมายถึง การเปรียบเทียบการทำทางของคนกับกิริยาของสัตว์ ในที่นี้คือบั้ง เป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ในรู สามารถ นำมาประกอบอาหารได้ วิธีการหาคือต้องเอาเสียมไปขุด ครั้นพอบั้งเจอคนก็จะตกใจวิ่งหนีไป ในบริบทนี้จึงนำเอาอาการของคนที่ไม่อยู่สุข ลุกลี้ลุกลอนมาเปรียบกับสัตว์ชนิดนี้เป็นการบริภาษเกี่ยวกับ กิริยาที่ไม่ถึงขั้นว่ากล่าวให้เจ็บใจหรือรู้สึกโกรธมากนัก แต่เป็นการบริภาษเชิงตำหนิ

ตัวอย่างที่ 49

“ไฟโล่ เพล่ ตั้นเต้นคักหลาย เฮ็ดทรงปาน**หมาขี้เลีย**”

(ไฟลุ่น ไฟลื่น ตั้นเต้นอย่างหนัก อย่างกับหมาได้ขี้เรือ)

จากตัวอย่าง คำว่า “หมาขี้เลีย” คือ หมาขี้เรือ เป็นถ้อยคำที่ ตำหนิพฤติกรรมของคนที่ไม่อยู่หนึ่ง ทำทางลุกลี้ลุกลอนเกินเหตุ เปรียบกับลักษณะของสุนัขที่ปกติจะอยู่ เดินหรือวิ่งอยู่บนพื้น แต่พอได้ขี้เรือ ได้ลงน้ำ สุนัขจะตื่นกลัว ตัวสั่น วิ่งไปมาทำท่าเลิกลี้ก แสดงถึง กิริยาอาการที่ไม่ปกติ จึงนำพฤติกรรมดังกล่าวมาใช้ตำหนิคนที่ไม่ชอบอยู่หนึ่ง ไม่สำรวม

ตัวอย่างที่ 50

“ตาคะหยี้ดๆ ผมงะเปี้ยกๆ จั้งแม่มคือ**จอนพอนนุ่น้ำ**

หมอก”

(ตาก็ปรือๆ หัวก็เปี้ยกๆ ดูแล้วเหมือนพั้งพอนวึ่งฝ่าน้ำ

หมอกมา)

จากตัวอย่าง “**จอนพอนนุ่น้ำหมอก**” หมายถึง พั้งพอนฝาน้ำหมอก เป็นถ้อยคำที่เปรียบเทียบหน้าตาของคนนั้นกับพั้งพอนที่วึ่งอยู่ในตงน้ำหมอก ทำให้ตัวเปี้ยก ทั้งยังคลุกกับฝุ่นและดิน ทำให้ตัวพั้งพอนนั้นเปื้อน มอมแมม ถ้อยคำนี้จึงมีความหมายกลางๆเพื่อ ตำหนิเยาะเย้ยอีกฝ่ายว่าแต่งตัวไม่เรียบร้อย ไม่ดูแลตัวเอง หรืออาจจะสกปรกด้วย

2) ใช้บริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรมกาพูด

ได้แก่ถ้อยคำที่สื่อความหมายถึงคนที่พูดให้ร้ายคนอื่น พูดมาก เช่น ปากช่องเจ็ด ปากหมา ปากปาแตก

ตัวอย่างที่ 51

“คนปากปาแตก ไปอยู่ไสกะบ่มีคนมักดอก”

(คนปากปลาร้า ไปอยู่ไหนก็ไม่มีใครชอบหรอก)

จากตัวอย่าง “ปากปาแตก” คือ ปากปลาร้า หมายถึง ลักษณะของคนที่ไม่ดี ปากเหม็น ใช้ในความหมายเปรียบเทียบกับพฤติกรรมกาพูดของคนที่ชอบพูดถึงเรื่องคนอื่นในทางที่ไม่ดี ชอบพูดแต่เรื่องไร้สาระ ไม่เป็นประโยชน์ บางครั้งอาจจะอยู่ในบริบทของคนทีพูดมากแต่หาความจริงใจไม่ได้ ชอบพูดว่าร้ายให้คนอื่น

ตัวอย่างที่ 52

“ไปหาผู้ได้ มันกะเว้าให้เขาฟังเหม็ดนั้นละ ปากช่องเจ็ด

เนาะ”

(ไปหาใครมันก็แล้วให้เขาฟังหมดนั้นแหละ ปากช่องเจ็ด

ใจ”

จากตัวอย่าง “ปากช่องเจ็ด” ช่องเจ็ด คือ สถานีโทรทัศน์ช่องเจ็ด นำมาบริภาษร่วมกับคำว่า “ปาก” มีความหมายในเชิงเปรียบเทียบกับพฤติกรรมกาพูดของคนทีพูดมาก ชอบพูดเรื่องคนอื่น แล้วนำไปเล่าให้คนอื่นๆ ฟังไปทั่ว จากบริบทดังกล่าวผู้พูดนำไปเปรียบเทียบกับคนๆ นั้นว่าทำตัวเป็นเหมือนนักข่าวที่หากมีเรื่องหรือเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นในชุมชน จะชอบไปเสาะหา หรือซุดคุ้ยแล้วนำไปเล่าให้คนอื่นๆ ฟัง ไม่ได้เจาะจงว่าร้ายใครเป็นพิเศษ แต่ชอบพูดชอบเล่า ได้ยินมาแบบไหนก็ไม่พิจารณาก่อนว่าเท็จจริงอย่างไร คำว่า “ปากช่องเจ็ด” จึงเป็นถ้อยคำบริภาษที่ตำหนิพฤติกรรมด้านลบเกี่ยวกับการพูดอีกถ้อยคำหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 53

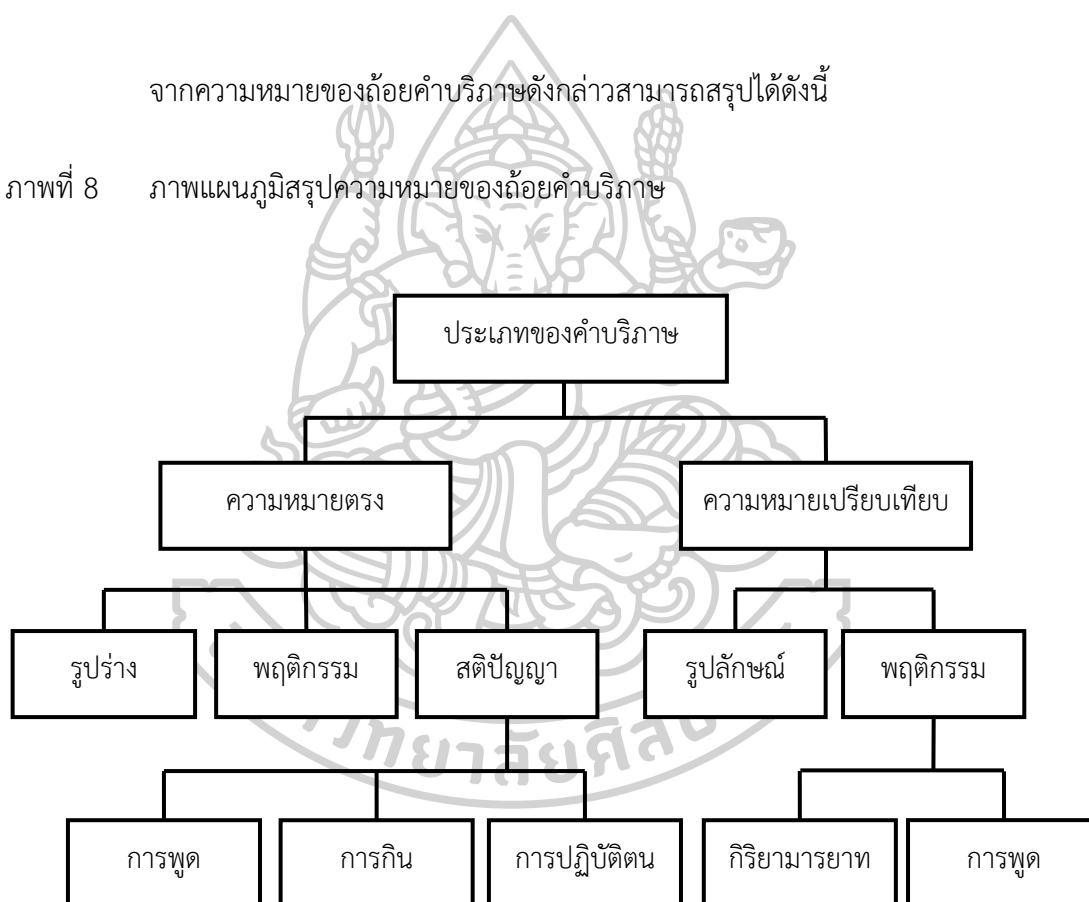
“ปากบ่ดี เว้าให้แต่คนอื่นเสียหาย อีปากหมา”

(พูดไม่ดี พูดให้คนอื่นเสียหาย อีปากหมา)

จากตัวอย่าง “ปากหมา” หมายถึง คนพูดไม่ดี พูดว่าร้ายให้คนอื่นเสียหาย เป็นการนำ “หมา” เป็นสัตว์ที่มีความไม่ดี ต่ำ ร้าย นำมาเปรียบกับพฤติกรรมการพูดของคนที่ชอบพูดถึงเรื่องคนอื่นในทางที่ไม่ดี ชอบพูดแต่เรื่องไร้สาระ เชื่อถือไม่ได้ ชอบพูดว่าร้ายให้คนอื่น ทำให้คนนั้นเสียหาย

จากความหมายของถ้อยคำบริภาษดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 8 ภาพแผนภูมิสรุปความหมายของถ้อยคำบริภาษ

การใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน ในด้านการใช้ถ้อยคำ พบว่าปัจจัยทางสังคมเป็นส่วนหนึ่ง que เข้ามามีส่วนให้เกิดลักษณะเฉพาะของถ้อยคำทำให้มีความหมายที่ใช้เฉพาะกับบุคคล จากการสอบถามรายละเอียดจากผู้บอกข้อมูลนั้นพบว่าส่วนใหญ่แล้ว ถ้อยคำที่ใช้เฉพาะในเพศหญิงจะเน้นเรื่องกิริยามารยาท ความประพฤติ การพูดจา การปฏิบัติตัวต่อเพศตรงข้าม เพราะวัฒนธรรมอีสานจะให้ความสำคัญต่อการแสดงออกของเพศหญิงที่ต้องอยู่ในจารีต ปฏิบัติตัวให้ถูก

ทำนองคลองธรรม ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง แต่ครั้งเมื่อมีคนทีกระทำตัวผิดแปลกออกไปจึงเกิดการตำหนิติเตียน ส่วนการใช้ถ้อยคำกับเพศชายพบว่าถ้อยคำที่ใช้กับเพศชายมักจะเป็นการแสดง ความไม่พอใจกับความประพฤติที่รุนแรง เช่น การทำความผิดมากๆ จะถูกบริภาษว่าชาติชั่ว ชาติหมา ซึ่งผู้บอกภาษายกบอกว่าไม่ค่อยใช้กับเพศหญิง และสิ่งนั้นมักเป็นการกระทำที่ไม่เป็นสุภาพบุรุษ เช่น แมงดา หน้าที เห็บปีก ล้วนเป็นการตำหนิ ว่ากล่าวการกระทำที่ไม่ถูกไม่ควร จะทำให้ถูกครหานินทา ว่าไม่เหมาะสมกับความเป็นชาย เป็นต้น

แต่ปัจจุบันถึงแม้ถ้อยคำบางถ้อยคำที่ปกติแล้วจะใช้กับเพียงเพศใดเพศหนึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงความหมายหรือการใช้ที่กว้างขึ้น ส่วนหนึ่งอาจจะมาจากผู้บริภาษไม่รู้ความหมายหรือ อาจจะใช้ในเชิงประชดประชัน จึงอาจทำให้ลักษณะของการใช้ขยายขอบเขตการใช้มากขึ้น

ส่วนเจตนาแสดงอารมณ์ของผู้บริภาษ พบว่าลักษณะของการแสดงความไม่พอใจของผู้ บริภาษมีวิธีการใช้ภาษาแตกต่างกัน เช่น เยาะเย้ย ดุฎุก เหน็บแนม ประชดประชัน นอกจากปัจจัย เรื่องเพศ วัย และเจตนาแสดงอารมณ์ดังกล่าวที่ทำให้การใช้ถ้อยคำแตกต่างกันแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่า ปัจจัยอื่นๆ เช่น การศึกษา ความสัมพันธ์ของคู่สนทนา ก็อาจจะเป็นสิ่งที่ทำให้การใช้ถ้อยคำนั้น แตกต่างกันได้ด้วยได้

บทที่ 5

ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมในถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยอีสาน

จากการศึกษาถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน โดยการพิจารณาจากข้อมูล การสัมภาษณ์ประกอบกับการศึกษาโครงสร้างทางภาษา ทำให้ผู้วิจัยพบว่าภาษาและวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันจนยากที่จะแยกจากกันได้ หลายคนมีความเชื่อว่า ภาษาและวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เสมือนกับเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน จนสามารถนิยามได้ด้วยหลักการเดียวกัน และมีการศึกษาที่ยืนยันความสัมพันธ์ของภาษาและวัฒนธรรมในศาสตร์จำนวนหนึ่ง อาทิ ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (ethnolinguistics) ซึ่งมีความเชื่อว่าภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนความนึกคิดและการมองโลกของเจ้าของภาษา หากมีการพิจารณาความหมายของศัพท์หมวดต่างๆ ในภาษาหนึ่งๆ แล้ว จะทำให้เรารู้และเข้าใจความนึกคิดและการมองโลกของชนที่พูดภาษานั้นได้ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2555: 9)

การศึกษาภาษาของคนกลุ่มใดย่อมสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของคนกลุ่มนั้น ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมทางด้านภาษาหรือวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ ล้วนแสดงถึงสิ่งที่คนในสังคมนั้นๆยึดถือปฏิบัติ และการศึกษาถ้อยคำบริภาษของคนอีสานก็นับเป็นการศึกษาภาษาอีกรูปแบบหนึ่งที่คนในสังคมสื่อสารกัน นำถ้อยคำที่ใช้ไปเปรียบกับบุคคลเพื่อลดทอนคุณค่าหรือทำให้ต่ำลง เพื่อเป็นการระบายความโกรธและความรู้สึกในทางลบ จากการพิจารณาถ้อยคำที่ใช้พบว่ากลุ่มคำเหล่านั้นล้วนมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ปรากฏในชุมชน เช่น สัตว์ สิ่งของ ฯลฯ และเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ดังนั้น การศึกษาถ้อยคำบริภาษของคนอีสานจึงปรากฏวัฒนธรรมต่างๆที่คนอีสานยึดถือและเป็นเชื่อที่ปฏิบัติ สืบต่อกันมา แสดงให้เห็นสิ่งที่สังคมยอมรับร่วมกัน สะท้อนให้เห็นระบบความคิดหรือความรู้สึกของกลุ่มคนนั้นๆได้ ดังที่ Lakoff & Johnson (1987) อธิบายถึงการศึกษาระบบความคิดหรือระบบมโนทัศน์ (conceptual system) ของคนที่มีต่อภาษา เป็นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบของมนุษย์ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ การมองโลก ระบบคิด ค่านิยม และประสบการณ์ด้านต่างๆของมนุษย์

ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ทางด้านร่างกาย ประสบการณ์ทางด้านประสาทสัมผัส ประสบการณ์ทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ประสบการณ์ทางด้านสังคม และประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรม

จากการศึกษาความหมายและการใช้ถ้อยคำบริภาษ จำนวน 560 ถ้อยคำ ผู้วิจัยพบประเด็นเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ แนวคิด และแนวทางการปฏิบัติของคนในสังคมในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การเคารพพ่อแม่และบรรพบุรุษ

“พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นผู้ที่ต้องเคารพนับถือเชื่อฟังเพราะมีบุญคุณ โดยเฉพาะพ่อแม่ ต้องเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษจึงจะได้เชื่อว่าเป็นลูกที่ดี” (อภิศักดิ์ โสมอินทร์, 2534: 56) จากข้อความดังกล่าวในหนังสือ “โลกทัศน์ของคนอีสาน” แสดงให้เห็นว่าคนอีสานให้ความสำคัญ เคารพบูชาพ่อแม่ และบรรพบุรุษ ถือว่าท่านเป็นบุคคลที่ศักดิ์สิทธิ์ เปรียบเสมือนเป็นพระในบ้าน หากมีใครนำพ่อแม่และบรรพบุรุษไปพูดหรือว่ากล่าวในทางที่เสียหาย จะสร้างความเจ็บแค้นให้กับผู้ที่ได้ฟังเป็นอย่างมาก

ตัวอย่างเช่น

(บัก/อี) นามหมา

(บัก/อี) ซาดซัว

โคตพ่อโคตแม่ มึงเฮ้ย

(บัก/อี) พ่อแม่บ่สั่งสอน

(บัก/อี) เชื้อ* ปตี

ลูก (บัก/อี) ผีบอบ

ลูก (อี) กะหลี่

ลูก (อี) หีเคียว

ถ้อยคำบริภาษดังกล่าวเป็นกลุ่มถ้อยคำที่ไม่ได้สื่อความหมายไปถึงตัวผู้ฟังเพียงคนเดียว แต่ยังสื่อความหมายถึงพ่อแม่บรรพบุรุษของผู้ถูกบริภาษด้วย เมื่อผู้ฟังได้ยินถ้อยคำกลุ่มนี้จะรู้สึกว่าจะเจ็บแค้นกว่าถ้อยคำบริภาษอื่น ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าสร้างความเจ็บแค้นกว่าถ้อยคำบริภาษกลุ่มอื่น หากโกรธหรือไม่พอใจก็ควรที่จะตำเราเพียงคนเดียว อย่าดึงพ่อแม่ลงมาเกี่ยว ถ้าได้ยินใครมาพูดคงเดินต่อได้ไม่ถึงสามก้าว (เด่นชัย วงศ์จำปา, สัมภาษณ์, 2559)

* เชื้อ หมายถึง เชื้อ, ผู้สืบเผ่าพันธุ์ต่อกันมา

นอกจากการให้ความเคารพต่อพ่อแม่ คนอีสานยังให้ความสำคัญกับเครือญาติวงศ์ตระกูลด้วย เพราะด้วยพื้นฐานของครอบครัวที่มีความใกล้ชิดกัน ทำกิจกรรมหลายๆอย่างร่วมกัน จึงเกิดความผูกพันกันมาก ดังที่ อภิศักดิ์ โสมอินทร์ (2543:) กล่าวไว้ว่า “ชาวอีสานให้ความสำคัญต่อระบบเครือญาติหรือซุ่มเป็นอย่างมาก เป็น การเห็นความสำคัญของพันธกรรมมากกว่าสิ่งแวดล้อม การประกอบกิจกรรมต่างๆ จะมีอิทธิพลของซุ่มเข้าไปสอดแทรกอยู่เสมอ” ดังนั้นหากมีใครมาบริภาษคนในครอบครัวก็จะเหมือนกับบริภาษตัวเองด้วย และยิ่งไปกว่านั้นคือหากมีใครมาบริภาษว่าตัวเองแต่บริภาษรวมถึงคนในครอบครัวด้วยก็จะสร้างความเจ็บแค้นให้กับคนที่ถูกบริภาษมากขึ้น เพราะเป็นการเอาบรรพบุรุษที่เขาเคารพยกย่อง นับถือ มากกล่าวในทางเสียหายเหมือนเป็นการดูถูกเหยียดหยามผู้มีพระคุณของตนเอง

2. วิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติและสัตว์

สังคมคนอีสานเป็นสังคมแบบเกษตร (Agrarian Society) เป็นสังคมของการเกษตรแบบยังชีพหรือเกษตรแบบช่วยเหลือตัวเอง คนอีสานส่วนใหญ่จะพึ่งพาธรรมชาติ พึ่งแรงงานคนและสัตว์ อยู่แบบพอเพียง อาหารต่างๆ สามารถหาได้จากป่า จากแหล่งน้ำ และเป็นสิ่งที่หาได้ง่ายจากสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น เมื่อวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับสิ่งเหล่านี้ ระบบความคิดของคนจึงเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ปรากฏออกมาเป็นภาษาในรูปแบบของถ้อยคำบริภาษด้วย

ตัวอย่างเช่น

(บัก/อี) อึ้งเพ่า

(บัก/อี) ควย

(บัก/อี) ควยทาม เอ๊ย

(บัก/อี) ปากปาแตก

(บัก/อี) อึ้งปิ่น *

(บัก/อี) แห้ย่ตีน ** เสียม

(บัก/อี) หน้าปาแตกอึ้ง

(บัก/อี) จอนฟอนบู้*** น้ำหมอก

* ปิ่น หมายถึง ป่าปิ่น, ดินรน, กระเสือกกระสนไป

** ตีน หมายถึง ตกใจ, แปลกใจมากผิดปกติ

*** บู้ หมายถึง ฝ่าไป, ลุย, บุก

ถ้อยคำบริภาษดังกล่าวเป็นการแสดงออกทางภาษาให้เห็นว่าสัตว์มีความใกล้ชิดและผูกพันกับการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น เช่น อึ่ง เป็นสัตว์เล็กที่คนในพื้นที่นิยมนำมาทำอาหาร พบเป็นจำนวนมากในช่วงฤดูฝน บางคนทำอึ่งได้จำนวนมากก็จะนำไปขายเพราะ คนในพื้นที่นิยมรับประทาน เนื่องจากในหนึ่งปีจะได้รับประทานเพียงครั้งเดียว สัตว์ตัวเล็กชนิดนี้จึงเป็นสัตว์ที่มีประโยชน์ ทว่าในอีกด้านหนึ่ง “อึ่ง” กลับนำมาใช้เป็นถ้อยคำบริภาษ ด้วยลักษณะรูปร่างบางส่วนที่บกพร่อง เช่น ตัวกลม ขาสั้น ผิวหนังลาย มีเมือกเหนียว บางคนจึงมองว่าน่าขยะแขยง ทำให้คนนำเอาลักษณะบางส่วนนั้นมาอุปมาอุปไมยกลายเป็นถ้อยคำบริภาษ ส่วนใหญ่แล้ว เป็นการดูถูกรูปลักษณ์ของบุคคลที่ไม่งามอง ไม่สวยงามตามลักษณะรูปร่างที่สังคมนิยม เช่น ตัวเตี้ย อ้วน ผิวไม่สวย เป็นต้น

นอกจากนี้ “แห้วต้นเสียม” จากตัวอย่างยังแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบกิริยาท่าทางของคนกับกิริยาของสัตว์ ในที่นี้คือแห้ว แห้วเป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ในรู สามารถนำมาประกอบอาหารได้ วิธีการหาคือต้องเอาเสียมไปขุด ครั้นพอแห้วเจอคนก็จะตกใจวิ่งหนีไป สักพักแห้วจะหยุดแล้วยืดหัวขึ้น มองไปมา แล้ววิ่งต่อ แล้วหยุด ยืดหัวขึ้นมองไปมาอีกครั้ง วิ่งไปเรื่อยๆหนีไป หรืออาจจะถูกคนจับได้ ในบริบทนี้เป็นการนำเอาอาการของคนที่ไม่อยู่สุข ลุกลี้ลุกลนมาเปรียบกับสัตว์ชนิดนี้เป็นการบริภาษเกี่ยวกับกิริยาที่ไม่ถึงขั้นว่ากล่าวให้เจ็บใจหรือรู้สึกโกรธมากนัก แต่เป็นการบริภาษในเชิงตำหนิ คนที่ไม่อยู่หนึ่ง ครั้นตกใจอะไรก็เกินเหตุ

ในตัวอย่าง “จอนพอนบุน้ำหมอก” หมายถึง พังพอนฝาน้ำหมอก เป็นถ้อยคำที่เปรียบเทียบหน้าตาของคนนั้นกับพังพอนที่วิ่งอยู่ในคองน้ำหมอก ทำให้ตัวเปียก ทั้งยังคลุกกับฝุ่นและดิน ทำให้ตัวพังพอนนั้นเปื้อน มอมแมม ถ้อยคำนี้จึงอาจจะสื่อเจตนาตำหนิหรือเยาะเย้ยอีกฝ่ายว่า แต่งตัวไม่เรียบร้อย ไม่ดูแลตัวเอง หรืออาจจะสกปรกด้วย

นอกจากอึ่ง แห้ว และพังพอนที่จัดอยู่ในกลุ่มถ้อยคำบริภาษจากชื่อสัตว์แล้ว “ควาย” ก็เป็นสัตว์อีกชนิดที่นำมาเป็นถ้อยคำบริภาษ แม้ว่าในทางเกษตรกรรม ควาย จะเป็นสัตว์ที่ช่วยทุ่นแรงให้กับชาวนา ดังที่ ปาลเลกัวซ์ (2552, อ้างถึงใน วรารัตน์ มหามนตรี, 2557: 162) ไว้ว่า “ควาย เป็นสัตว์ที่คนในสมัยก่อนเลี้ยงไว้ใช้ทำงานที่หนักและใช้แรงมาก อาทิ ลากไถเพื่อกลับดินในการทำนา และใช้เทียมเกวียนบรรทุกคนหรือสิ่งของ” ดังนั้นควายจึงเป็นสัตว์ที่มีประโยชน์และมีค่าสำหรับคนไทย เพราะใช้การเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักในสมัยก่อน อีกทั้งยังเป็นสัตว์ที่มีคุณค่ามากเพราะเมื่อตายไปก็

ยังสามารถนำเขาและหนังมาใช้ประโยชน์ได้ คนไทยจึงมองว่าเป็นสัตว์ที่มีคุณค่าและมีคุณประโยชน์ ทั้งตอนที่มันมีชีวิตอยู่และตอนที่ตายไปแล้ว แต่ถึงอย่างไรก็ตาม อีกด้านหนึ่งคนก็ยังมองว่าควายเป็นสัตว์ที่โง่ เชื่อง ซ้ำ อาจเนื่องมาจากยอมให้คนจูงจุมูกและสนตะพายเพื่อนำไปใช้งานหนัก ดังที่ แชร์แวล (2550, อ้างถึงใน วรารัตน์ มหามนตรี, 2557: 163) กล่าวไว้ว่า “เมื่อควายมีอายุได้สามปี เขาจะเจาะจุมูกมันด้วยเหล็กเผาไฟแดง แล้วเอาเชือกร้อยต่างบังเหียน ใช้ไถนาหรือเทียมเกวียน ลางที่ ก็ใช้ขับขึ้นไปในที่ทุรกันดารในเมื่อไม่มีธูระรีบด่วนนัก” และในด้านพฤติกรรมการกิน อาจถูกมองว่าเป็น สัตว์ที่ตะกละ กินตลอดเวลา อันมาจากนิสัยของควายที่จะกินหญ้าและเคี้ยวเอื้องอยู่ตลอดทั้งวัน ครั้นปล่อยลงทุ่งหญ้าก็จะก้มหน้าก้มตาเล็มกินหญ้าเพียงอย่างเดียว และลักษณะเด่นของควายด้าน รูปลักษณ์ คือ ตัวใหญ่ มีผิวหนังสีดำ ไม่ได้จัดอยู่ในประเภทสัตว์เลี้ยงน่ารัก ที่จะอยู่ใกล้ชิดกับคน คนจึงมักนำมาเปรียบเทียบในด้านลบอยู่บ่อยครั้ง เช่น โตะเป็นวัวเป็นควาย ฉะนั้นคนจึงนำชื่อ “ควาย” มาใช้เป็นถ้อยคำบริภาษ

นอกจากสัตว์ดังกล่าวข้างต้นที่ปรากฏอยู่ในสังคมของคนอีสานแล้ว การนำสัตว์บางชนิด มาแปรรูปเพื่อให้เก็บไว้ได้นานก็เป็นรูปแบบวิถีชีวิตอีกแบบหนึ่ง อาหารชนิดนี้ถือว่าเป็นอาหารขึ้นชื่อ ของภูมิภาค และคนส่วนใหญ่รู้จักกันนั่นก็คือ “ปลาแดก” หรือ ปลาธำ ปลาแดกเป็นวิธีการถนอม อาหารอย่างหนึ่งของคนอีสานที่เกิดจากการหมัก และผสมวัตถุดิบต่างๆลงไป เช่น เกลือ รำข้าว แล้วทิ้งไว้ประมาณ 3 เดือน ก็จะนำมาทำอาหารได้ วิธีทำปลาแดกที่ต้องผ่านกรรมวิธีการหมักนี้ จึงทำให้มีกลิ่นเหม็น หากใครจับก็จะมีกลิ่นติดมือ ล้างออกยาก แต่อย่างไรก็ตาม ปลาแดก ก็ยังเป็น อาหารท้องถิ่นที่สำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในภาคอีสานของไทย ถือเป็นอาหารหลัก และเครื่องปรุงรสที่สำคัญที่สุดในวัฒนธรรมการกิน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่า ปลาแดก จะเป็นอาหารที่ขึ้นชื่อของคนอีสาน และเป็นเครื่องปรุงที่ นิยมมาใช้ในอาหาร แต่ด้วยคุณสมบัติบางอย่างที่มีลักษณะพิเศษ คือ กลิ่น คนในพื้นที่จึงนำถ้อยคำนี้ มาเปรียบเทียบกับคนที่ปากเสีย พูดมาก ไม่น่าฟัง ไม่มีใครอยากอยู่ใกล้เพราะอาจจะโดนบริภาษหรือ กระทบในด้านลบ ฉะนั้นจึงเห็นว่าอาหารที่ขึ้นชื่อของคนอีสานเป็นอีกหนึ่งคำที่นำมาสร้างเป็นถ้อยคำ บริภาษได้ และยังทำให้เห็นวิถีชีวิตของคนอีสานที่ชัดเจนขึ้นว่าวิถีชีวิตของคนอีสานจะผูกพันอย่าง เหนียวแน่นอยู่กับสัตว์และอาหารการกิน

นอกจากภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมที่มีที่มาจากสัตว์ข้างต้นแล้ว ยังมีถ้อยคำบริภาษอีกกลุ่มหนึ่งที่จะกล่าวถึงก็คือ ถ้อยคำบริภาษที่มาจากธรรมชาติ เช่น *ฟ้าผ่าปาก ฟ้าผ่ากคอก ฟ้าผ่าหัว ฟ้าผ่าหน้า* แสดงให้เห็นการมองธรรมชาติของคนอีสาน โดยเหตุที่สังคมอีสานเป็นสังคมแบบเกษตร อาชีพหลักคือการทำนา สิ่งที่สำคัญที่สุดของการทำนา คือ น้ำ หากขาดสิ่งนี้ไปก็จะทำนาไม่ได้ และทำให้ชาวนาเดือดร้อน นอกจากใช้ทำนาและการเกษตรแล้วคนไทยในสมัยก่อนยังดื่มกินอีกด้วยเพราะถือเป็นน้ำที่สะอาดบริสุทธิ์กว่าน้ำจากแม่น้ำลำคลอง ด้วยเหตุนี้ชาวอีสานจึงมีพิธีกรรมเกี่ยวกับเนื่องจากชีวิตของชาวอีสานขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศนี้เอง ชาวอีสานจึงมีพิธีการต่างๆบวงสรวงบูชาเทพเจ้าผู้ควบคุมดูแลฝน ซึ่งเชื่อว่าเป็น พญาแถน เพื่อขอประทานฝนสำหรับทำนาทำไร่ นอกจากนั้นชาวอีสานยังมีพิธีการต่างๆเพื่อขับไล่ภูตผีที่ก่อให้เกิดอากาศแห่งแล้ง ออกไปจากหมู่บ้านของตน พิธีการเหล่านี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในการดำรงชีวิต และสภาพความรู้สึกนึกคิดของชาวอีสานได้อย่างชัดเจน (จารุวรรณ ธรรมวัตร, 2523: 42)

ชาวอีสานส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรพึ่งพาน้ำฝนในการเพาะปลูก ฝนจึงผูกพันอยู่กับชีวิตจิตใจอย่างมาก ดังนั้นพิธีขอฝนของชาวอีสานจึงมีมากกว่าภาคอื่น ถ้าปีใดที่ฝนตกต้องตามฤดูกาลจะทำให้จิตใจสดชื่นเบิกบาน หากปีใดแล้งจะโศกเศร้าเนื่องจากชีวิตชาวนาฝากไว้กับฝน (อภิศักดิ์ โสมอินทร์, 2534:108)

พิธีขอฝนของชาวอีสานมีหลายวิธี เช่น พิธีเซียงซ้อง พิธีตั้งครกตึงสาก พิธีแห่ข้าวพันก้อน พิธีแห่นางแมว และบุญเดือนหกหรือประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีบุญบั้งไฟเป็นประเพณีสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนอีสาน (วิภาช เทศน์ธรรม, 2551: 2) พิธีกรรมเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นว่าคนอีสานจะให้ความสำคัญกับฟ้าและฝน และถือว่า พญาแถน เป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถดลบันดาลให้ฝนตก ทำให้มีน้ำใช้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะหล่อเลี้ยงชีวิตพวกเขาให้ดำเนินไปได้

ในอีกด้านหนึ่ง เมื่อฟ้าเป็นผู้ให้ก็ย่อมเป็นผู้ทำลายได้เช่นกัน คนจึงนำมาใช้บริภาษซึ่งแฝงการสาปแช่ง ที่มีกล่าวอ้างสิ่งที่ไม่ดีตัวตนเพื่อให้เป็นพยาน เมื่อจะสาบานต่อความซื่อสัตย์ของตน ก็จะมีเรื่องของเทวดา หรือฟ้า เข้ามาเกี่ยวข้อง คือ ขอให้ฟ้าผ่า ขอให้เทวดาลงโทษ เพราะทุกคนย่อมตระหนักดีว่า ปราบฏกการณ์นี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ไม่มีสิ่งใดมาควบคุมได้ และไม่ได้เกิดขึ้นง่ายๆ และครั้นหากเกิดฟ้าผ่าขึ้น นั่นหมายถึงเทวดากำลังลงโทษ แสดงว่ามีความผิดถึงตาย

ฉะนั้นด้วยวิถีชีวิตและอาชีพหลัก จึงทำให้คนอีสานให้ความสำคัญกับธรรมชาติ และเห็นความสำคัญของสัตว์ที่สามารถใช้เป็นแรงงานในการทำนา การเกษตร และนำมาประกอบอาหารเพื่อหล่อเลี้ยงชีวิต คนอีสานจึงมีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติและสัตว์จนยากที่จะแยกออกจากกันได้

3. ความเชื่อเรื่องผี

กชกร โปธิหล้า (2555: 161) กล่าวว่า “สังคมไทยในปัจจุบัน มีความเชื่อเรื่องผี บอกเล่าสืบต่อกันมานานและมีผลต่อวิถีชีวิต ทำให้เกิดวัฒนธรรมการนับถือผีหรือวิญญาณของบรรพบุรุษ เชื่อในกฎแห่งกรรม เชื่อในธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ ความเชื่อในสังคมไทยจึงมีลักษณะผสมผสาน 3 องค์ประกอบ คือ ผี พราหมณ์ และพระพุทธศาสนา” จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นความเชื่อเรื่องผีของสังคมไทย ในภาคอีสานก็ปรากฏความเชื่อด้านนี้เช่นกัน และไม่ได้ปรากฏออกมาเฉพาะพิธีกรรมหรือความเคารพนับถือเพียงเท่านั้น แต่ยังสะท้อนออกมาถึงภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันด้วย ถ้อยคำบริภาษของคนอีสานที่มาจากความเชื่อเรื่องผี

ตัวอย่างเช่น

(บัก/อี) ผีบ่อยากมึง

(บัก/อี) ผีเปต*

(บัก/อี) ปอบหญ่ามึงเฮ้ย

(บัก/อี) ปอบถั่ง** เฮ้ย

(บัก/อี) ปอบตำ***มึง

(บัก/อี) ปอบชูดมึงเฮ้ย

(บัก/อี) ปอบทิ่มมึงเฮ้ย

(บัก/อี) ปอบแกใส่มึง

จากตัวอย่างที่มีการนำชื่อผีมาใช้เป็นถ้อยคำบริภาษดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแม้ชาวบ้านจะมีศาสนาหลักคือศาสนาพุทธ แต่ก็ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับผีปรากฏอยู่อย่างเด่นชัด โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องผีปอบ ที่ปรากฏในถ้อยคำบริภาษมากกว่าผีประเภทอื่นๆ

“ปอบ” หรือ “ผีปอบ” คือ ผีชนิดหนึ่งอาศัยอยู่ในตัวคนผู้มีอาคมแก่กล้า เป็นผีร้ายชอบเข้าสิงคนป่วยหรือคนที่มีจิตอ่อนแอ เมื่อเข้าสิงคนเหล่านั้นจะมีอาการผิดปกติไปจากปกติ เช่น

* เปต คือ เปรต

** ถั่ง หมายถึง กระทุ้ง, กระแทก

*** ตำ หมายถึง ชน, โขลก

พูดเพื่อเจ้าคล้ายคนละเมอ ไม่มีสติ ไม่มีสติ, มีกลิ่นเนื้อชกกระตุก เรียกว่า “ผีปอบเข้า” (ปอบเข้าสิง) หรือ “ผีปอบกิน” (ผีปอบเข้ากินและตายในที่สุด) ผีปอบมี 2 ชนิด คือ “ปอบเชื้อ” (ปอบเชื้อสาย) เป็นผีปอบที่สืบเชื้อสายกันมาจากบรรพบุรุษ และปอบวิชา (ปอบวิชา) ปอบที่เรียนวิชาคาถาอาคม เช่น คาถาที่ใหญ่, วิชาทำเสน่ห์ เป็นต้น (บุญเกิด พิมพ์วรรณเมธากุล, 2545: 536) และนอกจากความเชื่อของคนอีสานยังมีทัศนคติด้านลบต่อปอบอีกคือ เป็นผีให้โทษ สามารถทำอันตรายกับคนจนถึงชีวิตได้ และเป็นผีที่ชอบกินของเน่าของสกปรก เช่น น้ำครำ อุจจาระ และชอบไปขโมยสัตว์เลี้ยงของชาวบ้าน เช่น เป็ด ไก่ สร้างความเดือดร้อนและความมีหวาดกลัวให้กับคนในชุมชน *ถ้ามีปอบมาสิงร่าง หรือที่เรียกว่า “ปอบเข้า” ที่ใด แสดงว่าที่นั่นมีคนอีสาน ชาวอีสานเวลาบ้อยกัน (ด่า) มักจะด่าว่า “ปอบเข้ามึงเฮ้ย” “เผ่าผีปอบนี่เป็นฮ้ายมามั่นแท้” คำว่า “ผีปอบ” จึงใช้ในความหมายถึงคนไม่ดีด้วย ความเชื่อนี้จึงแสดงออกมาทางด้านภาษาคือถ้อยคำบริภาษ ซึ่งจากข้อมูลพบว่า “ปอบ” คำเดียวสามารถทำร้ายอวัยวะคนได้ต่าง ๆ นานา เพราะคำว่าปอบมักจะบริภาษแล้วตามด้วยคำกริยา เพื่อบอกถึงการกระทำของปอบ เช่น ปอบตีน ปอบตา ปอบหญ้า ปอบยัน ปอบบ่อยาก ปอบกินตับ ปอบกีสมอง เป็นต้น*

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2548: 57) กล่าวว่า ผีและอำนาจลึกลับในธรรมชาตินี้มีมาก่อนศาสนาพุทธและพราหมณ์ ผีตามความเชื่อของคนไทยแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆหนึ่งในนั้น ได้แก่ ผีร้าย ถือว่าเป็นผีชั้นเลว เช่น ผีตายโหง ผีตายทั้งกลม ผีปอบ ผีกระสือ ผีเปรต เป็นต้น ผีเหล่านี้ไม่มีอิทธิฤทธิ์มากนัก แต่สามารถหลอกหลอนให้เกิดความหวาดกลัวได้ คนไทยเชื่อว่าผีมีอำนาจสามารถหายตัวและเข้ามาสิงอยู่ในตัวมนุษย์ได้ ทำให้มนุษย์มีอาการผิดปกติไปจากคนธรรมดา เช่น พุดหรือแสดงท่าทางอะละมังตั้งตัวอย่างที่ไม่เคยเป็น แต่พอผีออกจากตัวทุกอย่างก็กลับคืนเป็นปกติตามเดิม

ผีเปรต คือ คนที่ตายแล้ว ไปเกิดในภพภูมิแห่งเปรต หรือที่เรียกว่าเปรตวิสัย เกิดจากผลของกรรมชั่วก็มี หรืออาจจะเกิดจากเศษของกรรมชั่ว บาปกรรมหลายอย่างที่ทำให้เกิดเป็นผีเปรตได้ เช่น ด่าพ่อแม่ ทูตตีพ่อแม่ กินของวัด กินของสงฆ์ เป็นต้น (มนสิการ เสงสุวรรณ, 2550: 86) คนอีสานค่อนข้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา และให้ความสำคัญกับการเคารพบูชาบรรพบุรุษ หากคนใดที่ทำความผิดเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ เช่น ด่าทอพ่อแม่ ทำให้พ่อแม่เสียใจ หรือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น ขโมยของสงฆ์ ทำให้สงฆ์เกิดความแตกแยกนั้น เชื่อว่าเมื่อตายไปจะไม่ได้ผุดได้เกิดเพราะทำบาปหนัก และกลายเป็น เปรต ฉะนั้นใครที่ทำผิดในเรื่องเช่นนี้ถือว่าเป็นความผิดหนัก คนในสังคมไม่สามารถยอมรับได้ ไม่อยากอยู่ใกล้ เหมือนเช่น ความน่ากลัวของ “ผีเปต” ฉะนั้นจึงได้นำคำว่า “ผีเปรต”

มาเป็นคำบริภาษ เปรียบเทียบกับคนที่ทำความผิดหรือเรื่องที่สร้างความไม่พอใจให้กับอีกฝ่ายอย่างรุนแรง หรือแม้แต่การกระทำบางอย่างที่ไม่เหมาะสม เช่น การแย่งของคนอื่น หรืออยากได้ในสิ่งที่ไม่ใช่ของตนก็จะถูกเปรียบเทียบว่าเป็นเหมือนเปรตที่มาขอส่วนบุญ เพราะเหมือนอดอยาก หิวโซ และแสดงความต้องการจนเกินงาม ดังที่อภิศักดิ์ โสมอินทร์ (2534: 184) กล่าวว่า ปีหนึ่งนรกจะปล่อยผีเผดขึ้นมารับส่วนบุญหนึ่งคือช่วงงานบุญข้าวสาก ชาวอีสานจะนำขนม ข้าวต้มไปแขวนหรือวางไว้ตามรั้ววัด เพื่อให้ผีเผดเอาไปกิน และเนื่องจากหนึ่งปีเต็มผีเผดจึงจะมีโอกาสถูกปล่อยมารับส่วนบุญ ฉะนั้นพอเห็นส่วนบุญก็จึงปรี๊ดเข้าหาทันที ชาวอีสานจึงเปรียบคนที่เห็นอะไรแล้วตาลีตาลานเข้าหาว่า “ฟาวปานผีเผดพ้อข้าวสาก”

นอกจากนี้ยังพบถ้อยคำบริภาษ “บั๊ก/อี ผีเป่า” จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาได้ให้ข้อมูลว่า ผีเป่า เป็นผีที่ออกหากินตอนกลางคืน มีลักษณะเป็นดวงไฟกลมๆเป็นแสงสว่างช่วยในการออกหากิน เขียด และของดิบ ผีเป่าเป็นคนที่กลายเป็นผีดิบเพราะชอบกินตับคน ตับสัตว์ หรือชอบกินอาหารสด อาหารคาว ผีเป่าจะออกหากินในเวลากลางคืนโดยเฉพาะในคืนเดือนมืดที่ตรงกับวันพระมักจะออกหากิน คนที่เป็นเป่าจะมีแสงออกจากรูจมูกทั้งสองข้าง อภิศักดิ์ โสมอินทร์ (2534: 184) ผีกองกอย เป็นผีที่ชอบของดิบ เช่นปู หอย ปลา อาศัยอยู่ตามแหล่งน้ำ ถ้าใครทำผิดผีกองกอยจะมาล้วงกินตับไตไส้พุง

4. คุณสมบัติที่คนในสังคมต้องการ

ในสังคมหรือชุมชนเมื่อมีผู้คนมาอาศัยอยู่ร่วมกัน สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งคือกฎระเบียบหรือข้อปฏิบัติที่กำหนดขึ้นให้คนในสังคมปฏิบัติหรือถือเป็นแนวทางให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบ ดังนั้นสมาชิกจึงเกิดความคาดหวังถึงคุณสมบัติอันพึงปฏิบัติต่อกัน ให้สังคมดำเนินไปอย่างราบรื่น ทว่าหากมีคนที่ปฏิบัติในแนวทางที่ต่างออกไปหรือเกิดความแตกต่างขึ้น สิ่งหนึ่งที่จะรับรู้หรือสะท้อนออกมาให้เห็นคือการตำหนิติเตียน หรืออาจรุนแรงจนเป็นการบริภาษ

คุณสมบัติที่สะท้อนออกมาในรูปแบบของการใช้ภาษาล้วนเป็นสิ่งที่คนในสังคมพิจารณาว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร ไม่พึงปฏิบัติ แม้ว่าการกระทำบางอย่างอาจจะไม่ได้ผิดรุนแรง แต่หากละได้ก็จะเหมาะสมกว่า คุณสมบัติที่คนในสังคมต้องการที่ปรากฏ ได้แก่ รูปลักษณ์ และกิริยามารยาท

คุณสมบัติเกี่ยวกับรูปลักษณ์

ตัวอย่างเช่น	(บัก/อี) ແ່ວສວກ	(บัก/อี) ເຕີ້ມ່ອຕ້ອບັກขามຂ່ອເຕີ້ວເອີ້
	(บัก/อี) ອິ້ງยິ้น	(บัก/อี) ຕາສວດ
	(บัก/อี) ດັงແປ*	(บัก/อี) ປາກເວ່**
	(บัก/อี) ດຳຕັບເປັດ	(บัก/อี) ປວກນີ

ถ้อยคำบริภาษเกี่ยวกับรูปลักษณ์เป็นภาพสะท้อนจากการใช้ภาษาอย่างหนึ่งที่ทำให้เห็นคุณสมบัติเกี่ยวกับบุคคลที่คนในสังคมต้องการ แม้ว่าการอยู่ร่วมกันในสังคมสิ่งสำคัญคือการประพฤติปฏิบัติตัวต่อกัน แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าปัจจุบันสังคมมีค่านิยมที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะในเพศหญิง ผู้หญิงไทยในสมัยหนึ่งจะถือกันว่าเป็นหญิงงามก็ต่อเมื่อมีฟันดำหรือต้องมีรูปร่างอวบจึงจะถือว่าเป็นผู้หญิงงาม แต่ความงามปัจจุบันของสังคมไทย คือ การมีผิวขาวใส รูปร่างผอมบาง เอวเล็ก ซึ่งความงามแบบนี้ปรากฏผ่านโฆษณาผลิตภัณฑ์ความงามให้เห็นอย่างแพร่หลาย จนกลายเป็นเป็นมาตรฐานทางความงาม ซึ่งหมายความว่าผู้หญิงไม่สามารถเลือกที่จะงามในแบบที่ตัวเองต้องการได้ (ธัญญา ใจดี, 2552: 38) จากการพิจารณาถ้อยคำบริภาษเกี่ยวกับรูปลักษณ์ของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานจากตัวอย่าง “ແ່ວສວກ” หมายถึง ฟันเย็น “ເຕີ້ມ່ອຕ້ອບັກขามຂ່ອເຕີ້ว” หมายถึง ตัวเตี้ยตัน ไม่สมส่วน “ອິ້ງยິ้น” หมายถึง ตัวเตี้ยอ้วน ลักษณะเหมือนอึ่งกำลังยืน “ຕາສວດ” หมายถึง ตาโปน ถลน “ດັงແປ” หมายถึง จมูกแบน “ປາກເວ່” หมายถึง ปากห้อย ปากบาน “ດຳຕັບເປັດ” หมายถึง ดำมะเมื่อม ดำคล้ำ “ປວກ” หมายถึง ปลวก ล้วนแต่เป็นการถ้อยคำที่ตำหนิข้อบกพร่องของรูปร่างหน้าตา ที่ประเมินว่าไม่งามตามแบบฉบับที่คนส่วนใหญ่ต้องการ และสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับความเห็นข้างต้น

* แแป หมายถึง แบน

** เว่อ หมายถึง ห้อย, บาน

คุณสมบัติเกี่ยวกับกิริยามารยาท

ตัวอย่างเช่น	(บัก/อี) ป่ถึกสะโหลก*	(บัก/อี) จ้งไล
	(บัก/อี) ปากบอน	(บัก/อี) ชกลกชนลน**
	(บัก) หน้าหี เนาะมึง	(บัก) เฒ่าห้วง
	(อี) หีเคี้ยว	(อี) กะเลิง

ถ้อยคำบริภาษเกี่ยวกับคุณสมบัติด้านกิริยามารยาทดังกล่าว เป็นถ้อยคำที่ผู้พูดใช้ตำหนิ ตำว่าอีกฝ่ายเกี่ยวกับความประพฤติ เช่น ปฏิบัติตนที่ไม่เหมาะสม ทำเกินเหตุ แต่บางถ้อยคำใช้ได้ทั้งกับชายและหญิง เช่น “ป่ถึกสะโหลก” หมายถึง ไม่ถูกลักษณะ “จ้งไล” หมายถึง จัญไร บางครั้งใช้ว่า จ้งไลปาก(ปากไม่ดี)จ้งไลมือ(มือไม่ดี) “ปากบอน” หมายถึง พูดไม่ดี พูดหาเรื่อง และ “ชกลกชนลน” หมายถึง ชุ่มช้ำ และบางถ้อยคำเน้นใช้เพียงกับเพศใดเพศหนึ่ง ถ้อยคำที่ใช้กับเพศชายคุณสมบัติที่เพศชายพึงมี เพราะสังคมไทยมีความเชื่อว่าเพศชายเป็นเพศที่เข้มแข็ง และคุณค่าของเพศชายอยู่ที่ ความสุภาพ มีมารยาท ให้เกียรติและช่วยเหลือคนที่อ่อนแอกว่า ค่านิยมเกี่ยวกับคุณสมบัติของเพศชายจึงเน้นที่ความมีคุณธรรมประจำใจ คือ ไม่ล่วงเกินทางกาย ไม่พูดทะเล้ง ไม่พูดจาหลอกลวง ควรเป็นฝ่ายปกป้องเพศหญิงมากกว่าไปทำร้ายร่างกายหรือจิตใจ ถ้อยคำบริภาษที่ปรากฏส่วนใหญ่จึง มีความหมายไปในทางการตำหนิการกระทำที่ตรงข้ามกับคุณสมบัติที่เพศชายพึงมี เช่น หน้าหี เฒ่าห้วง ดังตัวอย่างข้างต้น เป็นการบริภาษที่ตำหนิเพศชายที่ไม่มีคุณธรรม เอาเปรียบและล่วงเกิน เพศหญิง

ถ้อยคำบริภาษที่ใช้กับเพศหญิงหรือคุณสมบัติที่ดีของเพศหญิงจะปรากฏเกี่ยวกับการ แสดงพฤติกรรม โดยเพศหญิงนั้นจะต้องทำตัวให้เพศชายยกย่องและให้เกียรติ การที่ผู้หญิงกล้าเกินไป ไม่ถือเนื้อถือตัวและให้ความสนิทสนมกับผู้ชายมากๆ เป็นเหมือนการเชื้อเชิญหรือเปิดโอกาสให้ผู้ชาย ล่วงเกินได้ง่ายขึ้น ฉะนั้นการวางตัวที่ดีและระมัดระวังตัวไม่ปล่อยให้สนิทสนมกับใครโดยง่าย เป็น คุณสมบัติที่ดีสำหรับกุลสตรี ซึ่งหากชายคนใดได้หญิงที่มีลักษณะเช่นนี้ไปครอบครองก็จะถือเป็น ความภูมิใจ ดังนั้นในสังคมจึงอยากให้เพศหญิงมีคุณสมบัติเช่นนี้ติดตัว เช่น รักนวลสงวนตัว มี

* สะโหลก หมายถึง ลักษณะ

** ชกลกชนลน หมายถึง ชุ่มช้ำ, ไม่งาม

ความละเอียดทั้งคำพูดและการกระทำ ควรจะนับถือความเป็นกุลสตรีของตัวเองไว้ให้สมบูรณ์ควรค่าแก่ การให้เกียรติ ลักษณะของผู้หญิงเช่นนี้จึงเป็นคุณสมบัติที่สังคมต้องการ หากหญิงคนใดประพฤติตัว ต่างจากนี้ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีแล้ว ก็จะทำให้เกิดคำครหา นินทาหรือถูกตำหนิว่ากล่าว ดังเช่น ตัวอย่างถ้อยคำ “หิเคียว” และ “กะเลิง” นั้นเป็นถ้อยคำที่บริภาษหญิงที่ประพฤติตัวไม่ดีไม่งาม ใจกล้าเกินงาม ชอบเป็นฝ่ายเข้าหาผู้ชาย แปรเปลี่ยนจากคุณสมบัติที่ผู้หญิงพึงมี

ผลจากการศึกษาพบว่าถ้อยคำบริภาษที่ปรากฏอยู่ในภาษาไทยถิ่นอีสานแสดงให้เห็นว่า ภาษาได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบคิด และระบบความคิดก็สะท้อนสู่การใช้ภาษา ซึ่งความคิด ความเชื่อดังกล่าวล้วนเกิดจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่หล่อหลอมให้เกิดการใช้ภาษาในรูปแบบเฉพาะ และสามารถทำให้เห็นว่าคนในสังคมมีแนวคิดทางภาษา และให้ความหมายของถ้อยคำไปในทิศทาง ใดบ้าง การใช้ถ้อยคำรุนแรงว่ากล่าวหรือการบริภาษให้ผู้อื่นเสียหาย หรือเจ็บช้ำน้ำใจ บางครั้งอาจไม่ จำเป็นต้องใช้คำหยาบ ดังที่ ชวนพิศ อัฐรัตน์ (2533: 29) กล่าวว่า การกล่าวติเตียน กล่าวโทษ ตัดพ้อ ต่อว่าผู้อื่นให้ได้รับความทุกข์ใจไม่ว่าจะจะเป็นลักษณะใด หรือหยาบคาย สุภาพ แคไหน รวมๆกัน เรียกว่า คำบริภาษ กรรมวิธีในการใช้ถ้อยคำว่ากล่าวให้ผู้อื่นโกรธหรือเจ็บใจนั้นมีหลายอย่างตาม ความสันตติจิตเจตนาและประสบการณ์ของผู้ใช้

การศึกษาภาษาในคนกลุ่มใดย่อมสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของคนกลุ่มนั้น วัฒนธรรมที่ ศึกษาไม่ว่าจะจะเป็นวัฒนธรรมทางด้านภาษาหรือวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ ย่อมแสดงถึงสิ่งที่คนในสังคม นั้นๆยึดถือหรือประพฤติปฏิบัติ และการศึกษาถ้อยคำบริภาษของคนอีสานก็เช่นเดียวกัน เป็น การศึกษาภาษาอีกรูปแบบหนึ่งที่คนในสังคมใช้ว่ากล่าวผู้อื่น เพื่อให้คนนั้นดูต่ำลง เป็นการระบาย ความโกรธ ความเจ็บปวด และอารมณ์เมื่อไม่พอใจกับสิ่งที่ตนได้รับ ภาษาที่ใช้จึงไปผูกพันกับสิ่งที่มี สิ่งให้เห็น สิ่งที่อยู่สืงมีความเกี่ยวข้องกัน ดังนั้นการศึกษาถ้อยคำบริภาษของคนอีสานย่อมปรากฏ วัฒนธรรมต่างๆที่คนอีสานยึดถือ เชื่อ และปฏิบัติ แสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับร่วมกัน จึงทำ ให้เห็นระบบความคิดหรือความรู้สึกของกลุ่มคนนั้นๆได้ ดังที่ Lakoff, Johnson (1987) กล่าวว่า ศึกษากระบวนการคิดหรือระบบโน้ตทัศน์ (conceptual system) ของคนที่มีต่อภาษา เป็นการศึกษา เจริญเปรียบเทียบของมนุษย์ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ การมองโลก ระบบคิด ค่านิยม และ ประสบการณ์ ไม่ว่าจะเป็ประสบการณ์ทางด้านร่างกาย ประสบการณ์ทางด้านประสาทสัมผัส

ประสบการณ์ทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ประสบการณ์ทางด้านสังคม และประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรม

การศึกษาครั้งนี้ทำให้เข้าใจระบบความคิด ระบบภาษาที่เชื่อมโยงผูกพันอยู่กับวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น แสดงให้เห็นระบบความคิดระบบมโนทัศน์ของกลุ่มคน ดังที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549: 5) ได้กล่าวไว้ว่า “คำศัพท์ในภาษาเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ของคนในชุมชน และการศึกษา คำศัพท์จะทำให้เราสามารถค้นหาระบบมโนทัศน์ของชุมชนนั้นได้” และสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ การมองโลก ค่านิยม และประสบการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรมนั้นได้อย่างเข้าใจยิ่งขึ้น

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานบ้านสระบัว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน การใช้ถ้อยคำและภาพสะท้อนทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา และมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการศึกษา

ผู้วิจัยจะสรุปผลการศึกษาไปตามลำดับของวัตถุประสงค์ของการศึกษา จากการศึกษาถ้อยคำบริภาษทั้งสิ้น 560 ถ้อยคำ ผลสรุปที่สำคัญของการศึกษามีดังต่อไปนี้

1.1 ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน

1.1.1 โครงสร้างของถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน

ผลการศึกษาพบว่าโครงสร้างของถ้อยคำแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. โครงสร้างถ้อยคำบริภาษแบบคำ คือ เสียงที่พูดออกมาได้ความอย่างหนึ่งตามความต้องการของผู้พูด จะเป็นก็พยางค์ก็ตามเรียกว่าคำหนึ่ง บางคำก็มีพยางค์เดียว บางคำก็มีหลายพยางค์ พบทั้งสิ้น 105 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 18.75

2. โครงสร้างถ้อยคำบริภาษแบบวลี คือ ถ้อยคำที่สร้างขึ้นจากคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป เรียงต่อกันเป็นระเบียบ มีความหมายเป็นที่รู้จักกัน แต่ไม่ครบความ พบทั้งสิ้น 300 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 53.57

3. โครงสร้างถ้อยคำบริภาษแบบประโยค คือ การบริภาษที่มีถ้อยคำที่มีเนื้อความสมบูรณ์เกี่ยวข้องกันเป็นระเบียบ แบ่งออกเป็น 2 ภาค คือ ภาคประธานและภาคแสดง จะมีกรรมมารองรับหรือไม่ก็ได้พบทั้งสิ้น คิดเป็นร้อยละ พบทั้งสิ้น 155 คิดเป็นร้อยละ 27.68

โครงสร้างของถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสานพบว่า โครงสร้างของถ้อยคำปรากฏทั้งในรูปแบบของ คำ วลี และประโยค เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ โครงสร้างแบบวลี โครงสร้างแบบประโยค และโครงสร้างแบบคำ ตามลำดับ ทำให้ผู้วิจัยพบว่าโครงสร้างของถ้อยคำบริภาษส่วนใหญ่จะปรากฏในรูปแบบของวลี คือ เป็นถ้อยคำที่มักเกิดจากคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปเรียงต่อกัน แม้ว่าจะไม่ครบความ แต่เมื่ออยู่ในรูปแบบของถ้อยคำบริภาษก็เข้าใจความหมายได้ เช่น ปากหมา ใจหมา ดัดจริต สันดานหมา คุณนายใหญ่ ผู้งามหลง เป็นต้น เหตุเพราะในสถานการณ์จริงนั้น ถ้อยคำบริภาษที่อยู่ในโครงสร้างแบบวลีสามารถสื่อความหมายได้ในทันที แม้ว่าอาจจะไม่มีคำนำหน้า คือ “บัก” “อี” อยู่ในถ้อยคำนั้นด้วยก็ตาม

จากสมมติฐานข้อ 1 ผู้วิจัยตั้งไว้ว่าโครงสร้างทางภาษาของถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานอาจจะปรากฏทั้งในรูปแบบของ คำ วลี และประโยค ดังนั้น ผลการศึกษาจึงสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือ การใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานมีโครงสร้างทางภาษา 3 แบบ โครงสร้างที่ปรากฏมากที่สุด คือ ถ้อยคำแบบวลี ประโยค และคำตามลำดับ

1.1.2 กลุ่มความหมายของหน่วยศัพท์ในถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน

ผู้วิจัยวิเคราะห์กลุ่มความหมายจากการพิจารณาหน่วยศัพท์ในถ้อยคำหน่วยศัพท์ หมายถึง หน่วยพื้นฐานในถ้อยคำ ที่อาจจะเป็นแม่คำหรือลูกคำ มีความหมายในตัวเอง อาจจะมี 1 พยางค์ หรือมากกว่าก็ได้ ผลการศึกษาถ้อยคำบริภาษ 560 ถ้อยคำ พบหน่วยศัพท์ทั้งสิ้น 432 หน่วยศัพท์ ความถี่ 1,247 ครั้ง แบ่งเป็นกลุ่มความหมายได้จำนวน 11 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการ ได้แก่ หน่วยศัพท์ที่หมายถึงการกระทำ การปรากฏ หรือสถานะของสิ่งนั้นๆ ใช้ประกอบกับหน่วยศัพท์เพื่อแสดงถึงสภาพหรือการกระทำ พบ 100 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 23.15 ปรากฏความถี่ 261 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20.93

2. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับรูปลักษณ์ ได้แก่ หน่วยศัพท์ที่เกี่ยวกับลักษณะของร่างกาย เช่น ขนาด สัดส่วน ผิวพรรณ เป็นจุดด้อยหรือข้อบกพร่องของร่างกาย หรือแตกต่างจากค่านิยมทางด้านความสวยงามคนในสังคม พบ 74 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 17.13 ความถี่ 119 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.54

3. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ ได้แก่ หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ ของมีค่า อาหาร สิ่งก่อสร้าง และสถานที่ บางหน่วยศัพท์ความหมายตามรูปภาษามีความหมายที่ดี แต่นำมาใช้บริภาษในเชิงประชดประชัน พบ 51 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 11.81 ปรากฏความถี่ 64 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.13

4. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับอวัยวะหรือส่วนประกอบในร่างกาย ได้แก่ หน่วยศัพท์ที่กล่าวถึงอวัยวะต่างๆในร่างกาย เช่น อวัยวะภายใน อวัยวะภายนอก อวัยวะที่เป็นส่วนลับ อวัยวะใช้ขับถ่ายของเสีย อวัยวะที่อยู่ต่ำ รวมทั้งสิ่งที่ร่างกายผลิตขึ้น เช่น เลือด น้ำเหลือง ขี้โคล พบ 48 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 11.11 ความถี่ 283 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.70

5. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับลักษณะนิสัยหรือความประพฤติ ได้แก่ หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม มี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ดี เช่น ความมีน้ำใจ เรียบร้อย กตัญญู และลักษณะนิสัยที่ไม่ดี เช่น เกียจคร้าน พุดโกหก ชอบยุ่งเรื่องของคนอื่น พบ 42 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 9.72 และปรากฏความถี่ 80 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.42

6. ถ้อยคำบริภาษกลุ่มนี้เป็นหน่วยศัพท์เกี่ยวกับบุคคลต่างๆ เช่น พ่อแม่ บรรพบุรุษ ชาตีกำเนิดชาติตระกูล และเผ่าพันธุ์ด้วย พบว่ามีหน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับบุคคล พ่อแม่ บรรพบุรุษ หรือชาตีกำเนิดทั้งสิ้น พบ 39 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 9.03 ปรากฏความถี่ 107 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.58

7. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสัตว์ ได้แก่ หน่วยศัพท์ที่กล่าวถึงสัตว์ โดยจะนำลักษณะต่างๆ เช่น พฤติกรรม ลักษณะนิสัย ขนาด อวัยวะ สติปัญญา และสีผิวของคนไปเปรียบเทียบกับสัตว์ พบ 36 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 8.33 ความถี่ 126 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.10

8. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสติปัญญาหรือความสามารถ ได้แก่ หน่วยศัพท์ที่หมายถึงระดับความรู้ความสามารถของบุคคล และการประเมินระดับสติปัญญา พบ 17 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 3.94 ความถี่ 23 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.85

9. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับกฏตผีหรือความเชื่อเหนือธรรมชาติ ได้แก่ หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสภาพลึกลับ สิ่งที่มองไม่เห็นตัว วิญญาณ กฎแห่งกรรม การเกิดการตาย พบ 10 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 2.31 ความถี่ 64 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.13

10. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ ได้แก่ หน่วยศัพท์ที่หมายถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติ แหล่งธรรมชาติ พืชและภาวะตามธรรมชาติ พบ 9 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 9.08 ความถี่ 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.96

11. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ ได้แก่ หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับภาวะที่ร่างกายทำงานอย่างไม่เป็นปกติ ลักษณะบางประการของโรค ถ้อยคำจะเปรียบเทียบลักษณะหรือพฤติกรรมของคนกับลักษณะบางประการของโรค ไม่ว่าจะ เป็นอาการของโรคทั้งทางร่างกายและจิตใจ พบ 6 หน่วยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 1.39 ความถี่ 108 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.66

กลุ่มความหมายของหน่วยศัพท์จากทั้งหมด 560 ถ้อยคำ พบว่า กลุ่มหน่วยศัพท์ที่มีความหลากหลายและพบมากที่สุด คือ กลุ่มกิริยาอาการ คือ จาก 432 หน่วยศัพท์ จัดอยู่ในกลุ่มกิริยาอาการ 100 หน่วยศัพท์ เช่น กัด กิน ชี ขบ คาบ จก แดก ชั่ว หยอง หลู่ ฮบ หยุม ฟัด ฟาด เป็นต้น จากตัวอย่างดังกล่าวผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า ถ้อยคำบริภาษส่วนใหญ่ผู้พูดจะเปรียบเทียบหน่วยศัพท์แรกหรือหน่วยศัพท์ที่อยู่ต้นถ้อยคำเป็นเหมือนสิ่งที่มีชีวิตที่โหดร้าย สามารถทำร้ายผู้ฟังได้ และ “พาก” ยังเป็นถ้อยคำบริภาษที่ผู้พูดชอบเปรียบเทียบให้เป็นเหมือนสิ่งมีชีวิตที่สามารถทำร้ายหรือทำอันตรายคนได้ด้วยการกระทำต่างๆ เช่น พากเป็นสิ่งมีชีวิตที่ชอบทำร้ายด้วยการกระทำที่รุนแรง เช่น พากถั่ง(พากกระทิง) พากแก่ง(พากหมู่น) พากเจาะ พากเหาะ(พากดำ, โขลก) หรือกระทำกับคนเหมือนเป็นอาหาร เช่น พากอ่อม พากแดก พากก้อย พากก็ พากดำ พากชั่ว(คั่ว) พากจิ้น(ทอด) พากโคเล(คนให้เข้ากัน) พากต้ม

จากสมมติฐานข้อ 2 ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า กลุ่มความหมายของถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสานมีหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มภูตผี กลุ่มสัตว์ กลุ่มอวัยวะ กลุ่มโรคภัย เป็นต้น ผลการศึกษานี้จึงสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือ ถ้อยคำบริภาษแบ่งได้หลายกลุ่มความหมาย นอกจากกลุ่มภูตผี กลุ่มสัตว์ กลุ่มอวัยวะ กลุ่มโรคภัย ที่กล่าวถึงแล้ว ยังมีกลุ่มหน่วยศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับ กิริยาอาการ รูปลักษณะ สิ่งของ ลักษณะนิสัย บุคคลหรือชาติกำเนิด สติปัญญาหรือความสามารถ และ ธรรมชาติ ทำให้เห็นลักษณะของการสร้างถ้อยคำของผู้พูด อีกทั้งผู้วิจัยเห็นว่าการแบ่งกลุ่มความหมายจากหน่วยศัพท์จะเป็นการพิจารณาให้เห็นความชัดเจนของถ้อยคำ เชื่อมโยงถึงโครงสร้างทางความหมาย ซึ่งจะให้เห็นรูปแบบโครงสร้างทางความหมายในหัวข้อถัดไป

1.1.3 โครงสร้างของกลุ่มความหมายในถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน

สืบเนื่องมาจากการวิเคราะห์ถ้อยคำในหัวข้อ 1.1.2 กลุ่มความหมายของหน่วยศัพท์ในถ้อยคำบริภาษ ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าการศึกษาอีกประการหนึ่งที่น่าสนใจ คือ การศึกษารูปแบบของถ้อยคำ หรือโครงสร้างของถ้อยคำว่ามีลักษณะเช่นใด เกิดจากกลุ่มความหมายใดประกอบกัน ผลการศึกษาพบว่าถ้อยคำบริภาษทั้ง 560 ถ้อยคำ พบว่า ถ้อยคำบริภาษแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ โครงสร้างเดี่ยว และโครงสร้างประสม ในแต่ละโครงสร้างจะแบ่งย่อยอีก ดังนี้

1. โครงสร้างเดี่ยว

คือ ถ้อยคำบริภาษที่เกิดจากหน่วยศัพท์เพียง 1 หน่วยศัพท์ เป็นถ้อยคำที่ไม่ต้องมีหน่วยศัพท์กลุ่มอื่นมาประกอบ พบทั้งสิ้น 11 กลุ่ม ได้แก่ 1.กลุ่มลักษณะนิสัย 2.กลุ่มสัตว์ 3.กลุ่มรูปลักษณะ 4.กลุ่มบุคคล 5.กลุ่มภูตผีหรือความเชื่อเหนืธรรมชาติ 6.กลุ่มสิ่งของ 7.กลุ่มอวัยวะ 8.กลุ่มโรคภัยไข้เจ็บ 9.กลุ่มสติปัญญา 10.กลุ่มธรรมชาติ และ 11.กลุ่มกิริยาอาการ

2. โครงสร้างประสม

คือ ถ้อยคำบริภาษที่มีหน่วยศัพท์ปรากฏร่วมกันหรือประกอบกัน ตั้งแต่ 2 หน่วยศัพท์ขึ้นไป และหน่วยศัพท์นั้นอาจอยู่ในกลุ่มความหมายเดียวกันหรือคนละกลุ่มความหมายก็ได้ พบทั้งสิ้น 4 กลุ่มใหญ่ คือ

1. โครงสร้างประสม 2 หน่วยศัพท์
2. โครงสร้างประสม 3 หน่วยศัพท์
3. โครงสร้างประสม 4 หน่วยศัพท์
4. โครงสร้างประสม 5 หน่วยศัพท์

โครงสร้างประสมทั้ง 4 กลุ่ม มีโครงสร้างย่อยรวมทั้งสิ้น 98 โครงสร้าง ดังนี้

2.1 โครงสร้างประสม 2 หน่วยศัพท์ มี 46 โครงสร้าง เช่น

อวัยวะ + รูปลักษณ์	สัตว์ + กิริยาอาการ
บุคคล + รูปลักษณ์	กิริยาอาการ + สติปัญญา

2.2 โครงสร้างประสม 3 หน่วยศัพท์ มี 35 โครงสร้าง เช่น

อวัยวะ + กิริยาอาการ + อวัยวะ	สัตว์ + กิริยาอาการ + อวัยวะ
ผี + กิริยาอาการ + อวัยวะ	บุคคล + บุคคล + บุคคล

2.3 โครงสร้างประสม 4 หน่วยศัพท์ มี 14 โครงสร้าง เช่น

บุคคล + บุคคล + อวัยวะ + นิสัย
สัตว์ + รูปลักษณ์ + อวัยวะ + รูปลักษณ์
กิริยา + สติปัญญา + กิริยาอาการ + สติปัญญา
นิสัย + นิสัย + กิริยาอาการ + สิ่งของ

2.4 โครงสร้างประสม 5 หน่วยศัพท์ มี 3 โครงสร้าง ได้แก่

บุคคล + บุคคล + โรค + กิริยาอาการ + อวัยวะ
บุคคล + พ่อ + กิริยาอาการ + บุคคล + บุคคล
สิ่งของ + กิริยาอาการ + อวัยวะ + บุคคล + กิริยาอาการ

โครงสร้างกลุ่มความหมายของถ้อยถ้อยคำบริภาษในภาษาไทยถิ่นอีสานพบว่า มีโครงสร้างทางภาษาแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มโครงสร้างเดี่ยวและกลุ่มโครงสร้างประสม ถ้อยถ้อยคำบริภาษส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มโครงสร้างประสม แบ่งออกเป็นหลายกลุ่มย่อย ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานจะใช้แบบโครงสร้างประสมเป็นส่วนใหญ่

เพราะความหมายของถ้อยคำแบบประสมที่เกิดจากการรวมความหมาย รวมหน่วยศัพท์ ความรุนแรงของถ้อยคำจะมากกว่าแบบโครงสร้างเดี่ยว คือ เมื่อมีส่วนขยายเข้ามาเพิ่มความหมาย ทำให้ผู้ฟังรู้สึกเจ็บปวด สะเทือนอารมณ์มากกว่า

จากสมมติฐานข้อ 3 ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า โครงสร้างหน่วยศัพท์ในถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานมี 2 แบบ คือ โครงสร้างเดี่ยว และโครงสร้างประสม ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับสมมติฐาน และยังพบว่าโครงสร้างประสม ทั้ง 4 กลุ่มนั้น มีโครงสร้างย่อยแบ่งออกไปอีกหลายกลุ่ม มากกว่าที่ผู้วิจัยคาดไว้ ทำให้เห็นว่าลักษณะถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานมีรูปแบบการใช้ที่หลากหลาย หน่วยศัพท์ที่ใช้บางถ้อยคำอาจจะประกอบจากกลุ่มความหมายเดียวกันหรือต่างกลุ่มความหมาย จึงทำให้โครงสร้างหน่วยศัพท์แบบประสมแบ่งย่อยได้ถึง 98 โครงสร้าง

1.2 การใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน

การศึกษาลักษณะภาษา นอกจากการศึกษาโครงสร้างทางภาษาแล้ว ลักษณะการใช้ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้เข้าใจภาษานั้นยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำบริภาษ อีก 2 ส่วนคือ ลักษณะการใช้และประเภทของการใช้ ดังนี้

1.2.1 ลักษณะการใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่านอกจากรูปแบบของถ้อยคำ ทั้งโครงสร้างของถ้อยคำ กลุ่มความหมาย และโครงสร้างทางความหมายข้างต้นนั้น การศึกษาลักษณะของภาษาอีกประการคือการวิเคราะห์หาแบบแผนกฎเกณฑ์การใช้ภาษา ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจธรรมชาติของภาษาได้ยิ่งขึ้น และจากการเก็บข้อมูลในพื้นที่และข้อมูลการใช้ถ้อยคำของผู้บอกภาษาพบว่าปัจจัยทางสังคม เป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะทำให้เห็นลักษณะเฉพาะของภาษาหรือการเลือกใช้ถ้อยคำ ผู้วิจัยจึงศึกษาลักษณะการใช้ถ้อยคำบริภาษใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. การใช้ถ้อยคำบริภาษกับปัจจัยเรื่อง “เพศของผู้ถูกบริภาษ” มี 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ถ้อยคำบริภาษที่ใช้กับเพศชาย

พบว่าถ้อยคำบริภาษที่ใช้บริภาษเพศชายส่วนใหญ่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ สิ่งที่ผู้ชายประพฤติตัวไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม เอาไรต์เอาเปรียบกับผู้หญิง หรือประพฤติผิดกับหญิงที่ไม่ภรรยาของตน ถ้อยคำบริภาษที่พบ เช่น เห็นหมา แมงดา หน้าที

1.2 ถ้อยคำบริภาษที่ใช้กับเพศหญิง

พบว่าลักษณะของถ้อยคำที่ใช้บริภาษเพศหญิงจะมีความหมายเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การปฏิบัติตัว กิริยามารยาท จะเป็นถ้อยคำบริภาษที่สื่อถึงความประพฤติที่ไม่เหมาะสมกับลักษณะที่ดีของผู้หญิง เช่น การพูด การปฏิบัติตัวต่อเพศชาย ถ้อยคำบริภาษที่พบ เช่น กะหลี แชะและแซนแลน ดัดจะหลิด

1.3 ถ้อยคำบริภาษที่ใช้กับทุกเพศ

พบว่าถ้อยคำมีความหมายหรือเจตนาในการใช้ค่อนข้างหลากหลาย ไม่ได้สื่อความหมายเพื่อบริภาษพฤติกรรมเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่เน้นการระบายอารมณ์ต่อเหตุการณ์หรือพฤติกรรมของบุคคล ฉะนั้นถ้อยคำจึงสื่อความหมายได้หลากหลายแตกต่างกันไปตาม เช่น สันดาน พากแตกตาก ฮูซี่ ห่าข้าว

2. การใช้ถ้อยคำบริภาษกับปัจจัยเรื่อง “วัยของผู้พูด” มี 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดวัยรุ่น

คือ ถ้อยคำบริภาษที่ผู้พูดช่วงอายุ 15-20 ปี ใช้บริภาษผู้อื่น พบว่าถ้อยคำที่ใช้มักเป็นถ้อยคำที่สร้างขึ้นใหม่ บางครั้งใช้เฉพาะกลุ่ม แต่รับรู้ความหมายร่วมกัน และถ้อยคำที่พบในผู้พูดวัยนี้มักจะเป็นถ้อยคำที่บริภาษรูปลักษณะ หรือรูปร่างหน้าตา และไม่ค่อยปรากฏกับผู้พูดวัยอื่น เช่น หน้าฮวก ตัวงูเขา คิ้วสะพานพะลามสอง

2.2 ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดวัยผู้ใหญ่

คือ ถ้อยคำที่ปรากฏกับผู้พูดช่วงอายุ 45 ปีขึ้นไปใช้บริภาษผู้อื่น พบว่า ถ้อยคำส่วนใหญ่ไม่ได้มีความหมายในทางลบ แต่นำมาบริภาษเชิงเสียดสี ประชดประชัน เช่น เทวะดาใหญ่ คูใหญ่ คุณนายใหญ่

2.3 ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดทุกวัย

พบว่าถ้อยคำจะมีลักษณะที่ทุกคนรับรู้ความหมายร่วมกัน และปรากฏกับผู้ใช้ทุกวัย ไม่ได้ใช้แค่เฉพาะกลุ่มหรือรับรู้ความหมายเฉพาะบุคคล เช่น ปอบ ท่า พาก

3. การใช้ถ้อยคำบริภาษกับ “เจตนาของผู้พูด” มี 4 กลุ่ม ดังนี้

3.1 เจตนาแสดงอารมณ์โกรธ

พบว่าการใช้ถ้อยคำที่สื่อเจตนาแสดงอารมณ์โกรธในงานวิจัยนี้ปรากฏค่อนข้างมาก โดยวัจนกรรมที่สื่อเจตนาแสดงอารมณ์โกรธนั้น มาจากความรู้สึกที่ไม่พอใจอย่างรุนแรง โกรธจัด มักจะบริภาษในเชิงตำหนิ ประชดประชัน หรือบริภาษออกไปให้รู้สึกว้าเหว่มากที่สุด เช่น ทำฝ่าหน้า แอ้งกินหัว ปอบทึน งามหลวง ตีอกเต๋อใหญ่

3.2 เจตนาแสดงอารมณ์ดูถูกเหยียดหยาม

พบว่า เป็นถ้อยคำที่เน้นการดูถูก การดูหมิ่น และเหยียดหยาม ว่าสิ่งนั้นต่ำต้อยหรือด้อยกว่า เช่น ฐานะ สติปัญญา รวมทั้งการนำปมด้อยของอีกฝ่ายหนึ่งมาดูถูก เช่น ปิกแป้นปิก ชั่วสำหมา บ่มีความคิด

3.3 เจตนาแสดงอารมณ์รังเกียจ

ถ้อยคำบริภาษมักจะเป็นการค่อนข้างหรือแสดงกิริยาซ้ำเติมให้ได้อายุ ให้ซ้ำใจ เจ็บใจ โกรธ รวมถึงการพูดหรือแสดงกิริยาที่ย้ำถึงความเสียเปรียบ เช่น บ่มีปัญญา หน้าลิง ฮูซี่

4. แสดงอารมณ์รำคาญ

พบว่าเจตนาของผู้พูดในข้อนี้คือ รู้สึกไม่พอใจที่มีคนมาทำให้รู้สึกหงุดหงิด โหมโห และกวนใจ ทำให้เกิดอารมณ์ต่างๆ เช่น ไม่พอใจและโกรธตามมา สิ่งที่มากระตุ้นให้เกิดความรู้สึกประเภทนี้มีหลายปัจจัย ได้แก่ การกระทำบางอย่างที่ซ้ำๆ ต่อเนื่อง เช่น ถ้ามขำๆ บ่นซ้ำๆ เป็นต้น ได้แก่ ชี้อ่ จิกทลิกจอกหลอก

การใช้ของถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน ลักษณะของการใช้พบว่า เพศ และวัยของผู้บริภาษและผู้ถูกบริภาษมีผลต่อการเลือกใช้ถ้อยคำ คือ ถ้อยคำบางจะใช้กับเฉพาะเพศชาย เช่น แมงดา ชี้อ่ก เห็นปีก เน้นสื่อความหมายเกี่ยวกับความผิดในเชิงชู้สาว และไม่ปรากฏกับเพศหญิง แต่ถ้อยคำบางคำก็จะปรากฏเฉพาะในเพศหญิงเช่นกัน เช่น กะแล่ด แซะและแซน แลน ปากกะเบาะ เป็นถ้อยคำบริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออกของผู้หญิง แม้ว่าบางครั้งบางถ้อยคำ อาจจะไปปรากฏกับเพศชายบ้างก็อยู่ในกรณีของการต่อว่าสาวประเภทสอง หรือเป็นการประชดประชันมากกว่า และมีน้อยมาก

การใช้ถ้อยคำที่ผู้วิจัยพบ คือ ด้านปัจจัยของความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริภาษกับผู้ถูกบริภาษ จากการสอบถามข้อมูลพบว่า ผู้ใช้ที่มีอายุมาก คือ ช่วงอายุประมาณ 60 ปีขึ้นไป หากรู้สึกไม่พอใจโดยเฉพาะกับคนในครอบครัวของตนนั้น จะพยายามเลี่ยงการใช้คำที่ไม่เป็นมงคล เพราะเชื่อว่า คำพูดของคนเป็นพ่อแม่ ปู่ย่า หรือตายายนั้นศักดิ์สิทธิ์ หากใช้หรือพูดกับใครโดยเฉพาะกับลูกหลานของตนก็กลัวว่าจะติดตัวคนนั้นไป ทำให้เกิดเรื่องไม่ดี จึงพยายามเลี่ยงถ้อยคำที่รุนแรง หยาดคาย และไม่สุภาพ แต่จะใช้ถ้อยคำที่เป็นมงคล ทว่าเจตนาของการใช้นั้นคือการระบายความรู้สึกไม่พอใจ รู้สึกโกรธ เช่น บักทองคำใหญ่ อีดาลาใหญ่ บักเสดถี(เศรษฐี) บักนายก หรือบางคำ อาจจะเป็นการประสมระหว่างคำ เช่น บักทองคำห้อยคอมึง! บักทองคำเกี่ยวคอมึง! อย่างน้อยก็มีคำที่เป็นมงคลมีสิ่งมีค่าอยู่ในถ้อยคำนั้นด้วย และจากการเก็บข้อมูลกับผู้บอกข้อมูลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป บางท่านชอบเข้าวัด ฟังธรรม ปฏิบัติธรรม ก็ได้ให้ข้อมูลว่า จะต่อว่าลูกหลานบางทีก็ใช้คำจากบทสวดมนต์มาตำหนิ หรือระบายความโกรธ เช่น บักสระระนัง บักสระระนังคัต เป็นภาษาบาลีจากบทสวด

แม้ว่าจะไม่รู้ความหมายแต่คิดว่าน่าจะเป็นคำที่เป็นมงคลก็นำมาใช้ตำหนิแบบประชดประชันลูกหลานได้เช่นกัน

ลักษณะของการใช้เกี่ยวกับเจตนาของการใช้ก็เป็นอีกประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากผู้วิจัยพบว่าถ้อยคำบริภาษหนึ่งถ้อยคำ บางครั้งอาจจะสามารถสื่อได้หลายความหมาย และหลายเจตนา โดยหลักๆแล้วมี 5 เจตนา คือ แสดงความโกรธ แสดงการดูถูก แสดงการเยาะเย้ย แสดงการประชดประชัน และแสดงความรำคาญ แม้ว่าถ้อยคำเพียงหนึ่งถ้อยคำ แต่หากใช้ต่างบริบทแล้วก็สามารถเปลี่ยนความหมายไปเป็นอีกอย่างได้ เช่น “ไอเสดถึใหญ่” มีความหมายว่าเศรษฐีใหญ่ คือ รวยมาก อาจจะใช้ได้ทั้งกับการแสดงออกแบบเยาะเย้ย คือ ความจริงแล้วคนที่ถูกบริภาษมีฐานะยากจน ก็จัดอยู่ในเจตนาของการแสดงการเยาะเย้ย หรืออาจจะอยู่ในกลุ่มของเป็นการแสดงเจตนาประชดประชันเพราะฝ่ายที่ถูกบริภาษใช้เงินเกินตัว ทำตัวเหมือนเศรษฐีก็ได้ ฉะนั้น เจตนาในการใช้ถ้อยคำที่ต่างกัน ใช้จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การสื่อความหมายมีความแตกต่างกัน

1.2.2 ประเภทของการใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน

แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. ถ้อยคำบริภาษแบบความหมายตรง

คือ ความหมายตามรูปภาษาซึ่งปรากฏในพจนานุกรม และเป็นถ้อยคำที่ผู้พูดสามารถให้ความหมายได้ในทันที ถ้อยคำที่ไม่ได้เปรียบกับสิ่งอื่นแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ใช้บริภาษเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะ

พบว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นการสื่อถึงการเยาะเย้ยลากกลาง กระแหนะกระแหนะ ล้อเลียน ตัวอย่างถ้อยคำ เช่น ด่าตบเป็ด ดังปิ้ง

1.2 ใช้บริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรม

ด้วยถ้อยคำในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นการสื่อความหมายเกี่ยวกับถึงลักษณะนิสัยที่ไม่พึงประสงค์ มีความหมายในทางลบ ใช้ตำหนิ ว่ากล่าวให้บุคคลนั้นรู้สึกเจ็บปวด สะเทือนอารมณ์ แบ่งย่อยเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

ก. ใช้บริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรมการพูด เป็นถ้อยคำที่มีความหมายในเชิงตำหนิ พูดไม่เหมาะสม ไม่อยู่ในวิสัยปกติที่คนส่วนใหญ่ปฏิบัติ เช่น ชี้อัย ชี้อื้อ ปากบ่เป็น

ข. ใช้บริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรมการกิน ถ้อยคำบริภาษที่ใช้เป็นถ้อยคำที่ตำหนิ มารยาทในการรับประทานอาหารร่วมกับคนอื่น ได้แก่ ซวดลวด

ค. ใช้บริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติตน ถ้อยคำที่ใช้จะเป็นถ้อยคำบริภาษที่ตำหนิลักษณะนิสัยที่ไม่ควรปฏิบัติ ไม่เหมาะสม เพราะอาจจะถูกมองว่าเป็นคนไม่ดี เช่น ชี้อี๋ ชี้อ่าน ชี้อักมักได้

1.3 ใช้บริภาษเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ หรือความสามารถ

ถ้อยคำบริภาษเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ หรือความสามารถเป็นถ้อยคำที่มีความหมายในเชิงประเมินค่าความสามารถ หรือสื่อความหมายในเชิงดูถูก ตัวอย่างถ้อยคำบริภาษ เช่น ป่วง ปะสาด บ่พอบาด

2. ถ้อยคำบริภาษแบบความหมายเปรียบเทียบ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ใช้บริภาษรูปลักษณะ

ได้แก่ ได้แก่ถ้อยคำที่มีความหมายที่เปรียบถึงรูปลักษณะของผิวพรรณ ใบหน้า ความสะอาด เช่น เตือนดับ หน้าหนูซิง คิ้วกะปิง

2.2 ใช้บริภาษพฤติกรรม

ได้แก่ การเปรียบเทียบพฤติกรรมหรือการแสดงออกของคนๆนั้นกับสิ่งต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลจากผู้บอกภาษากล่าวว่าจะเป็นการเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของสัตว์

ก. ใช้บริภาษเกี่ยวกับกิจกรรมารยท ได้แก่ การแสดงกิริยาท่าทางที่ไม่เหมาะสม เช่น เฮ็ดฟิงวึงคือบั้งต้นเสียม เฮ็ดทรงคือหมาขี้เลีย

ข. ใช้บริภาษเกี่ยวกับพฤติกรรมการพูด ได้แก่ ถ้อยคำที่สื่อความหมายถึงคนที่พูดให้ร้ายคนอื่น พูดมาก เช่น ปากช่องเจ็ด ปากหมา ปากปาแตก

จากสมมติฐานข้อ 4 ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า การใช้ของถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน อาจจะมีปัจจัยที่ทำให้มีการใช้ถ้อยคำที่ต่างกัน เช่น ความสัมพันธ์ อายุ เพศ และผลการศึกษาพบว่าปัจจัยหลักที่ทำให้ลักษณะของถ้อยคำบริภาษต่างกัน คือ เพศ วัย(อายุ) และเจตนาของการใช้ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กล่าวไว้ 2 เพียง 2 ประเด็น หากพิจารณาให้ลึกซึ้งซึ่งจะเห็นปัจจัยหลักที่ผู้วิจัยพบคือ เจตนาของผู้ใช้ ก็มีบางส่วนที่คาบเกี่ยวอยู่กับความสัมพันธ์ในสมมติฐาน เพราะจากการศึกษาข้อมูลและการให้รายละเอียดของถ้อยคำจากผู้บอกภาษา พบว่า เจตนาที่ใช้ อาจจะไปเปลี่ยนแปลงไปตามความสัมพันธ์ที่ผู้บริภาษกับผู้ถูกบริภาษรับรู้ร่วมกัน เช่น คำว่า “หน้าหมา” หากผู้พูดกับผู้ฟังเป็นคนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน หรือเป็นคนในครอบครัว เช่น ยายใช้กับหลานชาย ถ้อยคำนี้อาจจะสื่อเจตนาเพียงเหน็บแนม เยาะเย้ยปนเอ็นดู ไม่ได้มีเจตนาแสดงความโกรธหรือคับแค้นใจแต่อย่างใด และตรงกันข้ามหากถ้อยคำนี้ ใช้กับเพื่อนบ้าน หรือไม่ได้มีความสัมพันธ์กัน คำว่า “หน้าหมา” จะมีเจตนาของการใช้ที่เปลี่ยนแปลง เป็นการระบายอารมณ์ความรู้สึกรังเกียด หรือดูถูกผู้ที่ถูกบริภาษว่ามีนิสัย หรือการกระทำไม่ดี ต่ำ ไม่น่าไว้วางใจ ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเจตนาของผู้ใช้และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกันในส่วนนี้ แท้จริงแล้วมีความเชื่อมโยงกันอยู่นั่นเอง

1.3 ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน

จากการศึกษาความหมายและการใช้ถ้อยคำบริภาษ จำนวน 560 ถ้อยคำ ผู้วิจัยพบประเด็นเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ แนวคิด และแนวทางการปฏิบัติของคนในสังคมในประเด็นต่างๆ 5 ประเด็น ดังนี้

1.3.1 การเคารพพ่อแม่และบรรพบุรุษ

ถ้อยคำบริภาษที่สะท้อนให้เห็นการเคารพพ่อแม่และบรรพบุรุษพบว่า ถ้อยคำกลุ่มนี้ เป็นกลุ่มถ้อยคำที่ไม่ได้สื่อความหมายไปถึงตัวผู้ฟังเพียงคนเดียว แต่ยังสื่อความหมายถึงพ่อแม่บรรพบุรุษของผู้ถูกบริภาษด้วย เมื่อผู้ฟังได้ยินถ้อยคำกลุ่มนี้ก็จะรู้สึกว่าจะเจ็บแค้นกว่าถ้อยคำบริภาษอื่น เช่น บัก/ อี นามหมา “นาม” ในที่นี้มีความหมายว่า เชื้อสาย วงศ์ตระกูล และ หมา เป็นสัตว์ที่มีความหมายเปรียบถึงสิ่งไม่ดี เชื่อใจไม่ได้ ไม่เชื่อสัตย์ ดังนั้น หากพิจารณาให้ดีจะสื่อไปในทางดูถูกเหยียดหยามวงศ์ตระกูล ไม่ได้บริภาษแค่อีกฝ่ายเท่านั้น แต่พาดพิงถึงบรรพบุรุษด้วย จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาส่วนใหญ่แล้วตอบเป็นเสียงเดียวกันว่าสร้างความเป็นลบมากกว่าถ้อยคำบริภาษกลุ่มอื่น ที่อีกฝ่ายกล่าวถึงบรรพบุรุษ มีเจตนาสื่อว่าคนที่เคารพบูชา มากกล่าวเหมารวมในทางเสียหายเหมือนเป็นการดูถูกเหยียดหยามผู้มีพระคุณของตนเอง

1.3.2 วิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติและสัตว์

จากการพิจารณากลุ่มถ้อยคำบริภาษจะเห็นว่า ลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน คือ มีการเปรียบเทียบกิริยาหรือการกระทำของสัตว์หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติมากกว่าบริภาษ ถ้อยคำบริภาษที่เกี่ยวกับสัตว์ เช่น “อึ้งเฝ้า” คือนำลักษณะของรูปร่างลักษณะมาเปรียบเทียบกับคนที่อ้วนเตี้ย ฟุงย่น “ปากปาแตก” คือนำลักษณะเด่นของปลา ร้า คือ กลิ่น มาเปรียบเทียบกับคนพูดของคนที่ไม่คิด พูดแต่เรื่องไม่ดี ทำให้คนอื่นเสียหาย ไม่มีใครอยากอยู่ใกล้ เหมือนกับกลิ่นของปลาร้า นอกจากนี้ปรากฏการณ์ธรรมชาติอีกอย่างหนึ่งคือ “ฟ้าผ่า” ก็ได้กลายมาเป็นคำบริภาษที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของคนในชุมชนเช่นกัน เช่น ฟ้าผ่ากคอ ฟ้าผ่าหัวฟ้าผ่าหน้า แสดงให้เห็นการมองธรรมชาติของคนอีสาน ที่มีทั้งคุณและโทษ

1.3.3 ความเชื่อเรื่องผี

ผลการศึกษาพบว่ามีย้ายคำบริภาษที่นำชื่อผีต่างๆมาใช้บริภาษอยู่หลายชนิด และที่เห็นอย่างชัดเจนคือ “ปอบ” ปอบ เป็นผีร้ายที่คนในชุมชนและคนอีสานส่วนใหญ่เชื่อว่าสามารถทำอันตรายคนได้ เป็นผีที่มีความดุร้ายสามารถทำอันตรายกับคนจนถึงชีวิต และชอบไปขโมยสัตว์เลี้ยงของชาวบ้าน เช่น เป็ด ไก่ สร้างความเดือดร้อนและความหวาดกลัวให้กับคนในชุมชน และความกลัวนี้ก็ได้แสดงออกมาทางด้านภาษาคือ พบบ่อยคำบริภาษเกี่ยวกับปอบตามด้วยกิริยาอาการต่างๆ ด้วย เช่น ปอบตื่น(รุม) ปอบตำ(โขลก) ปอบกินตับ ปอบหญ้า(ปอบเคี้ยว) ปอบแก่(ปอบลาก) ย้ายคำหรือคำศัพท์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นความคิดความเชื่อของคนในชุมชน แสดงให้เห็นว่าแม้ชาวบ้านจะมีศาสนาหลักคือศาสนาพุทธ แต่ก็ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับผีปรากฏอยู่อย่างเด่นชัด โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องผีปอบ

1.3.4 คุณสมบัติที่คนในสังคมต้องการ

ในสังคมหนึ่งๆ เมื่อมีคนมาอยู่ร่วมกันแล้ว สิ่งหนึ่งที่คนในสังคมหวังคือคาดหวังถึงคุณสมบัติอันพึงปฏิบัติต่อกัน ให้สังคมดำเนินไปอย่างสงบสุข แต่ถ้าหากมีคนที่มีปฏิบัติในแนวทางที่ต่างออกไปหรือเกิดความแตกต่างขึ้น สิ่งหนึ่งที่จะรับรู้หรือสะท้อนออกมาให้เห็นคือการใช้ภาษาเพื่อระบายความรู้สึก หรือตำหนิในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร หรืออาจรุนแรงจนเป็นการบริภาษ และบางครั้งแม้การกระทำนั้นอาจไม่ได้ผิดรุนแรงหรือสร้างความเสียหายต่อผู้อื่นมากนัก แต่หากละเว้นได้ก็จะเหมาะสมกว่า ความคิดหรือแนวคิดนี้ล้วนมีอยู่ในทุกสังคม และคุณสมบัติที่คนในสังคมต้องการคือ กิริยามารยาท เช่น จังโล เฒ่าหัวงู ปากบอน ชกลกชนลน(ซุ่มซำม) และบางครั้งก็สะท้อนออกมาเป็นค่านิยม เช่น เรื่องรูปร่างหน้าตา เช่น ดังแป ปากเว่อ คำดับเปิด ปวก เป็นต้น การแสดงออกทางภาษาของคำศัพท์ในส่วนนี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เข้าใจมนทัศน์ หรือความคิด การมองโลกของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

จากผลการศึกษาภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมในถ้อยคำบริภาษ แสดงให้เห็นวัฒนธรรมของคนอีสานหลายด้าน เช่น ด้านความเชื่อเรื่องผี การเคารพยกย่องบรรพบุรุษ วิถีชีวิตที่

ผูกพันอยู่กับธรรมชาติ และมีส่วนที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากสมมติฐาน คือ ภาพสะท้อนเกี่ยวกับคุณสมบัติที่คนในสังคมต้องการ เช่น คุณสมบัติของผู้หญิง ผู้ชายที่สังคมต้องการ ปรากฏออกมาในถ้อยคำที่ใช้เฉพาะเพศ แสดงให้เห็นว่าสังคมจะเน้นให้ผู้หญิงรักษาวลสงวนตัว ปฏิบัติตัวเรียบร้อย ทำตัวให้ควรค่าแก่การปกป้องดูแล หากใครได้ไปครอบครองจะได้เป็นความภูมิใจ และในเพศชายควรจะทำตัวให้เป็นสุภาพบุรุษ สุภาพ และซื่อสัตย์

จากสมมติฐานข้อ 3 ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานแสดงให้เห็นวัฒนธรรมของคนอีสานหลายด้าน เช่น ด้านความเชื่อเรื่องผี การเคารพยกย่องบรรพบุรุษ วิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติ พบว่าสอดคล้องกับผลการศึกษา แต่มีส่วนที่เพิ่มเติมเข้ามาจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ คุณสมบัติที่คนในสังคมต้องการ เป็นประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจและสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาได้ยิ่งขึ้น เนื่องจาก ถ้อยคำบริภาษที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนิสัยหรือความประพฤติ ที่พบอยู่ในทุกช่วงวัยแสดงให้เห็นถึงแนวคิดหรือค่านิยมของคนในสังคมได้เป็นอย่างดี และประเด็นที่สำคัญคือ ค่านิยมทางด้านรูปร่างหน้าตา พิจารณาได้จากกลุ่มความหมายเกี่ยวกับรูปลักษณ์ ทำให้เห็นว่ารูปร่างหน้าตาเป็นสิ่งที่คนให้ความสนใจ และมีกรอบของการตัดสินจากการพิจารณาถ้อยคำที่ใช้ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจน

2. อภิปรายผลการศึกษา

โครงสร้างของถ้อยคำบริภาษผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน พบว่าเป็นโครงสร้างแบบคำ วลี และประโยค ถ้อยคำแบบวลีพบมากที่สุด รองลงมาคือโครงสร้างแบบคำ และประโยคคำ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับภาษาไทยที่จัดเป็นภาษาคำโดด โครงสร้างโดยทั่วไปจึงมีลักษณะเป็นแบบประธาน กริยา กรรม และมีระบบวากยสัมพันธ์ประโยคแบบพื้นฐาน ภาคประธาน-ภาคแสดง นอกจากนี้โครงสร้างที่เป็นประโยคดังกล่าวแล้วยังแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบที่เล็กลงไป เช่น โครงสร้างกลุ่มคำต่างๆ ได้แก่ โครงสร้างนามวลี และกริยาวลี ที่ประกอบด้วยส่วนหลัก- ส่วนขยาย (อัญชลี สิงห์น้อย, 2548:15-29)

กลุ่มความหมายของหน่วยศัพท์ ผู้วิจัยวิเคราะห์กลุ่มความหมายจากหน่วยศัพท์ในถ้อยคำ เพื่อแบ่งกลุ่มความหมายให้ชัดเจน เพราะหน่วยศัพท์เป็นหน่วยพื้นฐานที่ปรากฏในถ้อยคำ ทำให้เห็นความชัดเจนของกลุ่มความหมาย ผลการศึกษาพบกลุ่มความหมายทั้งสิ้น 11 กลุ่ม หากพิจารณา ร่วมกับงานวิจัยที่ผ่านมาแม้จะเป็นการศึกษาพิจารณากลุ่มความหมายจากคนละส่วน ทว่าส่วนใหญ่แล้วผลที่ได้กลับเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังเช่น การศึกษาเรื่อง “การศึกษาคำคำในภาษาไทย ตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์” ของอรทัย ชินอักษรพงศ์ (2557: 55-97) พบว่า การศึกษาความหมายอุปลักษณะของคำคำจากการดูความหมายโดยรวมทั้งคำ แบ่งการวิเคราะห์ ออกเป็นสองส่วนคือ คำที่เป็นความหมายตรง แบ่งได้ 6 กลุ่ม ได้แก่ ลักษณะนิสัยและความประพฤติ รูปลักษณะชาติกำเนิด สติปัญญา อาชีพ และสภาพจิต ประเภททางความหมายที่ใช้เป็นแบบเปรียบเทียบพบทั้งสิ้น 13 กลุ่ม ได้แก่ สัตว์ อวัยวะ สิ่งของ/เครื่องใช้/วัสดุต่างๆ สิ่งปฏิภูล ความเชื่อ โรคภัยไข้เจ็บ พิษ สถานที่ ตัวละคร อาวุธ เผ่าพันธุ์ อาหาร และอาชีพ บางกลุ่มความหมายอาจใช้เพียงคำที่ต่างกัน แต่กลุ่มความหมายส่วนใหญ่มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนที่พบความแตกต่างอย่างชัดเจน คือ กลุ่ม กิริยาอาการ และ ธรรมชาติ ที่ไม่ปรากฏในงานวิจัยดังกล่าว ทำให้ปรากฏความแตกต่างระหว่างงานทั้งสอง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยให้ข้อสังเกตว่า ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน มีหน่วยศัพท์หลัก บางคำที่ถูกเปรียบเป็นสิ่งมีชีวิตที่ดุร้าย สามารถทำลายหรือทำร้ายชีวิตของมนุษย์ได้ ได้แก่ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับภูตผี คือ หน่วยศัพท์ “ปอบ” กลุ่มความหมายที่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ คือ “พาก” “ท่า” และกลุ่มความหมายที่เกี่ยวกับสัตว์ คือ “แสบ” หรือ แร้ง จากข้อมูลของถ้อยคำ ทั้ง 560 คำ และความถี่ที่ปรากฏมากที่สุดในกลุ่มความหมายคือคือ หน่วยศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการ พบทั้งสิ้น 100 หน่วยศัพท์ ความถี่ 261 ครั้ง อยู่ในอันดับที่สอง แสดงให้เห็นว่า ถ้อยคำบริภาษในภาษาไทยถิ่นอีสานจะเน้นการกระทำหรือแสดงกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีคำหลักเป็นถ้อยคำดังกล่าวข้างต้น และนอกจากนี้ ความถี่ของหน่วยศัพท์ที่ใช้ พบว่ากลุ่มอวัยวะปรากฏมากที่สุด ลักษณะสำคัญในส่วนนี้จึงทำให้ผู้วิจัยพิจารณาได้ว่ากลุ่มความหมายของถ้อยคำบริภาษของภาษาไทยถิ่นอีสานเน้นการกระทำกับร่างกายมากที่สุด

โครงสร้างของถ้อยคำบริภาษ ผู้วิจัยพบว่าถ้อยคำส่วนใหญ่จัดอยู่ในถ้อยคำบริภาษแบบ โครงสร้างประสม โดยเฉพาะโครงสร้างที่พบมากที่สุด โครงสร้างประสม 2 ส่วน สอดคล้องกับอรทัย

ชินอัครพงศ์ (2557:99) กล่าวว่างานวิจัยเรื่องการศึกษาคำค่าในภาษาไทยตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์พบกลวิธีการสร้างคำด้วยการประสมคำจำนวนมากที่สุด

การใช้ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน ถ้อยคำบริภาษที่ใช้กับเพศหญิง อภิศักดิ์ โสมอินทร์ ศึกษาเรื่อง “โลกทัศน์อีสาน” ได้กล่าวถึงโลกทัศน์ต่อผู้หญิงว่า “เป็นผู้หญิงต้องรักษนวลสงวนตัวถ้าไม่มีคู่ครองต้องรักษาตนให้บริสุทธิ์” และกล่าวถึงผู้หญิงที่รูปลักษณ์ดีว่า “หญิงงามถ้ามีมากในกาม หมกมุ่นในกิเลสตัณหา มากชั่วหลายผิว ก็จะมีชายปองเล่นรำไป กลายเป็นหญิงไม่ดี ผลสุดท้ายจะแพ้ยตัวเอง” นอกจากนี้ยังกล่าวถึงการยกย่องผู้หญิงที่ปฏิบัติตามเรือนสามน้ำสี่ว่า เรือนสาม คือ เรือนนอน ต้องสะอาดเรียบร้อย เรือนครัว ต้องมีความสามารถในการทำอาหาร ของใช้ในครัวต้องสะอาด และเรือนกายได้กล่าวว่าผู้หญิงควรรู้จักรักษาเรือนร่างทรวดทรงให้สวยงามสะอาด หมกมุ่นตลอดรวมทั้งอวัยวะทุกส่วน ตั้งแต่ผมถึงเท้า ให้เหมาะสมกับวัยอยู่เสมอ ดังคำกล่าวที่ว่า “อย่าอ้วนตันสั้นกลมเต้อ้วลีป่า” “แวนให้แยง ผมให้หวี หีให้ล้าง” “เป็นหญิงนี้ไปมาให้มันเคี่ยม ตีนผมให้ล้าเกลี้ยง ตีนซิ่นให้ล้าเพียง” จากข้อความดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าโลกทัศน์ของชาวอีสานที่มีต่อผู้หญิงคือเน้นให้ความสำคัญกับการรักษนวลสงวนตัว ทำตัวให้เหมาะสมโดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศตรงข้าม เพราะหากเป็นหญิงแต่แสดงออกในเรื่องเพศมากเกินไปจะถูกมองว่าเป็นหญิงที่ไม่มีค่า สอดคล้องกับถ้อยคำบริภาษที่พบคือ ถ้อยคำจำนวนหนึ่งสะท้อนให้เห็นการทำทางและพฤติกรรมของเพศหญิงที่มักเกี่ยวข้องกับเข้าหาผู้ชาย เช่น แซะและแซนแลน กะแล็ดยาของ ดอกทองชะนี เจตนาในการใช้มักเกี่ยวกับการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมต่อเพศชาย นอกจากนี้ยังพบว่ามีถ้อยคำบริภาษเพศหญิงหลายคำที่มักกล่าวถึงของอวัยวะเพศในลักษณะต่างๆ เช่น แตตโกน แตตสวด หีเหม็น แตตระเบิด มีเจตนาว่ากล่าวพฤติกรรมที่做事情ที่เกินกว่าเหตุ มากเกินไป แม้ว่าบางเหตุการณ์อาจจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศตรงข้าม อีกทั้งเรื่องรูปลักษณ์ก็เป็นสิ่งที่คนมักให้ความสำคัญซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในครั้งนี้ที่พบว่าถ้อยคำที่บริภาษเฉพาะผู้หญิงส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องการตำหนิรูปลักษณ์ เช่น “ผมบ่หวีหีบล้าง” ที่มักจะพบในผู้บริภาษวัยผู้ใหญ่ และในผู้บริภาษวัยรุ่น เช่น “หน้าซิลิโคน” “หน้าโป๊ท็อก” “คิ้วสะพานพะลามสอง” ก็ยังเป็นสิ่งที่ยืนยันให้เห็นว่าเรื่องรูปร่างหน้าตาของผู้หญิงไม่ว่าจะผ่านไปนานแค่ไหน หรืออยู่คนในวัยใดก็ยังเป็นสิ่งที่ผู้คนให้ความสำคัญ

นอกจากนี้ถ้อยคำบริภาษในผู้บริภาษวัยรุ่น ผู้วิจัยพบข้อสังเกตอย่างหนึ่งคือ ถ้อยคำบริภาษกับผู้บริภาษวัยรุ่นมักจะใช้กันเฉพาะกลุ่ม เด็กจะไม่บริภาษผู้ใหญ่ แม้ว่าตนนั้นจะทำหรือไม่ได้ทำในสิ่งที่ถูกบริภาษก็ตาม อาจจะมีบ้างที่ย้อนหรือเถียง ภาษาอีสานเรียกว่า “สอนควม” แต่จะไม่บริภาษกลับ สอดคล้องกับแฟรงค์ เจ มัวร์ (Frank J. Moore อ้างใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2533: 27) ที่ได้สังเกตเห็นความสำคัญของอายุในสังคมไทยว่า “ความเคารพขึ้นอยู่กับอายุ และเด็กมักถูกสอนตั้งแต่ ยังเล็ก ๆ ให้เคารพคนที่แก่กว่า ผู้年幼จะให้ความเคารพแก่ผู้ใหญ่โดยอัตโนมัติ เพราะอายุถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ ของความรอบรู้ และคุณงามความดี” และผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าถ้อยคำบริภาษของวัยรุ่นอาจจะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ เพราะเป็นถ้อยคำที่ใช้เฉพาะกลุ่มและมีการสร้างสรรค์ถ้อยคำใหม่อยู่เสมอ อีกทั้งถ้อยคำบางคำที่ใช้เฉพาะเพศก็อาจจะเกิดการเปลี่ยนแปลงแบบมีความหมายกว้างขึ้นในกลุ่มผู้บริภาษวัยรุ่น เช่น แซะและแซนแลน กะแล็ด ที่เดิมมักจะใช้บริภาษพฤติกรรมเพศหญิง ผู้บริภาษในวัยรุ่นอาจจะขยายขอบเขตการใช้กว้างขึ้น นำไปใช้บริภาษเพศชายในเชิงประชดประชันได้ เช่น คำว่า “เคียว” หมายถึง คีตกะนอง ร่าน หากใช้แค่คำว่า “เคียว” โดยไม่ระบุเพศมักจะใช้บริภาษเพศหญิง แต่จากการเก็บข้อมูลผู้บริภาษวัยรุ่นนำไปใช้บริภาษเพศชาย ผู้วิจัยจึงพิจารณาเห็นว่าถ้อยคำบริภาษที่เคยใช้กับเฉพาะเพศหรือเฉพาะกลุ่มอาจจะเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือมีขอบเขตการใช้ที่กว้างขึ้นได้

ในส่วนของภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมในถ้อยคำบริภาษ อภิศักดิ์ โสมอินทร์ (2534: 56) กล่าวว่า “พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นผู้คนที่ต้องเคารพเชื่อฟัง เพราะมีบุญคุณ โดยเฉพาะพ่อแม่ ต้องดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษจึงจะได้ชื่อว่าเป็นลูกที่ดี” และชาวอีสานถือว่าศักดิ์ศรีเป็นสิ่งที่ต้องหวงแหนอย่าทำอะไรให้เสียเกียรติ เสียศักดิ์ศรี สอดคล้องกับภาพสะท้อนจากถ้อยคำบริภาษที่ถ้อยคำบริภาษในกลุ่มบุคคลที่มักจะเป็นการบริภาษพ่อแม่ บรรพบุรุษ เหตุนี้อาจเชื่อมโยงให้เห็นว่าหากมีใครมาบริภาษด้วยถ้อยคำดังกล่าว จะรู้สึกว่าได้ร่ำร้ายเกียรติและดูหมิ่นถึงบรรพบุรุษที่พบทั้ง 4 ด้าน คือ การเคารพพ่อแม่บรรพบุรุษ วิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติและสัตว์ ความเชื่อเรื่องผี คุณสมบัติที่คนในสังคมต้องการ และสอดคล้องกับ (วิสันต์ สุขวิสิทธิ์: 2547) ที่กล่าวถึงค่านิยมที่สะท้อนจากการบริภาษว่า “ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สังคมไทยนั้นให้คุณค่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสังคมไทยได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนา ที่สอนให้มนุษย์มีความกตัญญู และจัดความกตัญญูเป็น

คุณธรรมที่สำคัญประการหนึ่ง และเป็นหนึ่งในมงคลชีวิต 38 ประการ” และจัดเป็นค่านิยมเกี่ยวกับคุณสมบัติของสมาชิกที่สังคมไทยต้องการ

จากการศึกษาถ้อยคำบริภาษเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำ นอกจากปัจจัยเรื่องเพศ วัย และการแสดงอารมณ์แล้ว ผู้วิจัยยังพิจารณาเห็นว่าปัจจัยอื่นๆอาจจะเป็นส่วนที่ทำให้การใช้บริภาษมีความแตกต่างกันด้วย เช่น เช่น อาชีพ การศึกษา หรือความสัมพันธ์ รวมถึงสิ่งแวดล้อม หรือประสบการณ์ส่วนตัวของผู้ใช้ ฉะนั้น หากมีการศึกษาถ้อยคำบริภาษในพื้นที่อื่นก็อาจพบลักษณะของถ้อยคำและการใช้ที่แตกต่างจากการศึกษาครั้งนี้ได้

การศึกษานี้หากวิเคราะห์ร่วมกับการศึกษาลักษณะเป็นภาษาที่แฝงอยู่ในถ้อยคำนั้น เช่น น้ำเสียง การเน้นเสียง อาจจะเป็นทำให้การศึกษาครั้งนี้พบบางประเด็นที่ชัดเจนยิ่ง ดังเช่น อรุณีประภา หอมเศรษฐี (2532, 115) กล่าวถึงอวัจนภาษาว่าหมายความถึงภาษาที่ไม่ออกเสียงเป็นถ้อยคำ แต่มีลักษณะเป็นภาษาที่แฝงอยู่ในถ้อยคำนั้น เช่น น้ำเสียง การเน้นเสียง จังหวะของการพูด การหยุดพูด กิริยาท่าทาง การเคลื่อนไหว การใช้สีหน้า หรือสายตาแล้วยังรวมตลอดไปถึงสิ่งอื่นๆที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการแปลความหมายของมนุษย์ด้วย เช่น ระยะห่างที่กำหนดไว้สำหรับของใช้ หรือเครื่องตกแต่ง การมาสาย การตรงต่อเวลา ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่สามารถสื่อความหมายได้ทั้งสิ้น ในบางครั้งอวัจนภาษาจะช่วยเพิ่มความชัดเจนของวัจนภาษา โดยเฉพาะการสื่อสารทางอารมณ์ และความรู้สึกมักแสดงออกทางอวัจนภาษา เช่น การแสดงสีหน้า สายตา ท่าทาง เหล่านี้จะสื่อความหมายได้ดีกว่าวัจนภาษา ซึ่งอาจจะมีการศึกษาเพิ่มเติมให้เกิดความลุ่มลึกยิ่งขึ้น

การศึกษาลักษณะของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานในครั้งนี้ เป็นการศึกษานอกกรอบรูปแบบหนึ่งที่ทำให้เข้าใจในระบบความคิดและมองเห็นภาษาที่เชื่อมโยงผูกพันอยู่กับวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น แสดงให้เห็นระบบความคิดระบบมโนทัศน์ของกลุ่มคน และสะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ การมองโลก ค่านิยม ประสบการณ์ และความเชื่อต่างๆที่คนอีสานยังคงยึดถือและ ดังที่ Lakoff, Johnson (1987) กล่าวว่า การศึกษาระบบความคิดหรือระบบมโนทัศน์ (conceptual system) ของคนที่มีต่อภาษา เป็นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ การมองโลก ระบบคิด ค่านิยม และประสบการณ์ด้านต่างๆของมนุษย์ ทำให้เข้าใจสภาพสังคมบางประการและเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสังคมนั้นได้

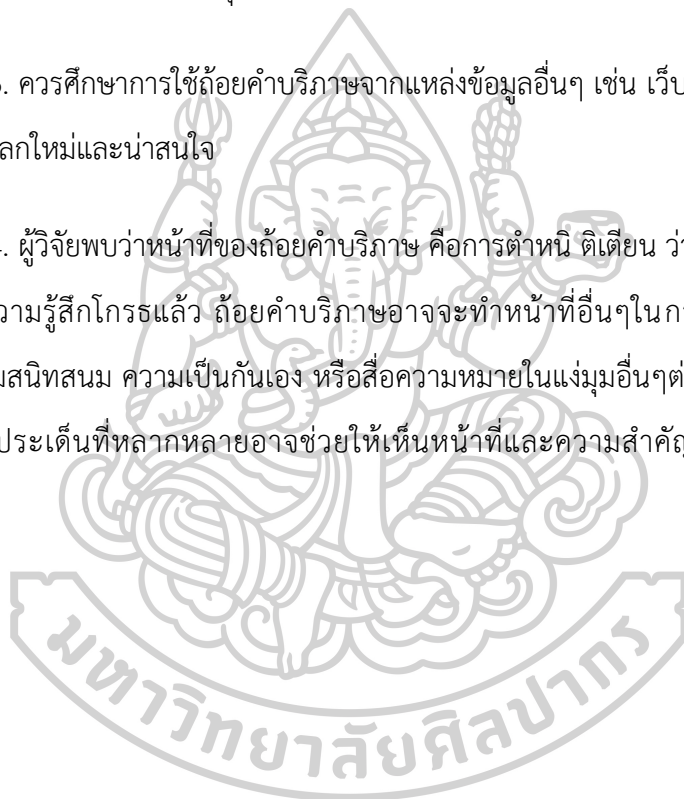
3. ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยนี้ศึกษาข้อมูลเฉพาะพื้นที่ การศึกษาเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นๆ หรือศึกษาเปรียบเทียบกับภาษาถิ่นอื่น เช่น ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นใต้ อาจจะทำให้เห็นลักษณะและการใช้ถ้อยคำบริภาษที่อาจจะแตกต่างและน่าสนใจมากขึ้น

2. ควรศึกษาปัจจัยหรือตัวแปรอื่นๆ เช่น การศึกษา อาชีพ ที่อาจจะมีผลต่อการเลือกใช้ถ้อยคำ และทำให้เห็นทัศนคติหรือมุมมองต่อการเลือกใช้ถ้อยคำบริภาษได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาการใช้ถ้อยคำบริภาษจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ เช่น เว็บไซต์ยูทูบ อาจจะช่วยหาพบข้อมูลที่แปลกใหม่และน่าสนใจ

4. ผู้วิจัยพบว่าหน้าที่ของถ้อยคำบริภาษ คือการตำหนิ ตีเตียน ว่ากล่าวผู้อื่นให้รู้สึกเจ็บใจ และระบายความรู้สึกโกรธแล้ว ถ้อยคำบริภาษอาจจะทำหน้าที่อื่นๆ ในการสื่อสารร่วมด้วย เช่น การสร้างความสนิทสนม ความเป็นกันเอง หรือสื่อความหมายในแง่ลบอื่นๆ ต่อการสื่อสาร หากศึกษาในแง่ลบหรือประเด็นที่หลากหลายอาจช่วยให้เห็นหน้าที่และความสำคัญของถ้อยคำบริภาษในสังคมไทย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กชกร โปธิหล้า. (2555). การศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลความเชื่อเรื่องผีปอบที่มีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมทางพุทธศาสนา: กรณีศึกษา บ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กำชัย ทองหล่อ. (2515). **หลักภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 4. พระนคร: รวมสาส์น.
- กุลชาติ ศรีโพธิ์. (2548). การสื่อสารผ่านการแปลคำสบลและคำหายาบในภาพยนตร์ต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แก้วใจ จันทร์เจริญ. (2533). คำรึนหุในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณาจารย์แห่งโรงพิมพ์เลียงเชียง. (2535). **ธรรมวิภาคและคิหิปฏิบัติ ฉบับมาตรฐาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลียงเชียง.
- จรุงกุล บุรพวงศ์. (2533). **จิตวิทยา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2523). **คติชาวบ้านอีสาน**. กรุงเทพฯ : อักษรวัฒนา.
- จารุวรรณ พุ่มพฤษ์. (2538). “คำต้องห้ามในร้อยกรองของอังคาร กัลยาณพงศ์.” ใน **ศาสตร์แห่งภาษา**, 1-24. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวนพิศ อิฐรัตน์. (2533). “ภาษาบริภาษ.” **วารสาร มศว.ปทุมวัน** 15, 1: 27-37.
- แซร์แวงส, นิโกลาส. (2550). **ประวัติศาสตร์และการเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม(ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช): Histoire Naturelle et Politique du Royaume de Siam**. แปลโดย สันต์ ท.กมลบุตร. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: ศรีปัญญา.
- เต็มศักดิ์ คทวนิช. (2550). **จิตวิทยาทั่วไป**. ปทุมธานี: ลีลา.
- ทรงธรรม อินทจักร. (2550). **แนวคิดพื้นฐานด้านวจนปฏิบัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธัญญา ใจดี. (2550). **การฉายภาพความรุนแรงต่อผู้หญิง: วิเคราะห์ตามมุมมองของสื่อไทย**.

กรุงเทพฯ: ชับมีทคอมพิวเตอร์.

นันทวัฒน์ เนตรเจริญ. (2557). “การแปลถ้อยคำต้องห้ามในวรรณคดีเรื่อง The catcher in the Rye: กรณีศึกษาสำนวนแปลของ คำระวี- ใบเตย.” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2551). “คำหยาบ.” **มติชนสุดสัปดาห์** 28, 1,465 (กันยายน): 25-26.

นุ้ย บ่อแยง (นามแฝง). (2517). “ศิลปะการดำในเพลงกล่อมเด็ก.” **รัฐสมิแล** 12, 5 (พฤษภาคม-มิถุนายน): 66-69.

บุญเกิด พิมพ์วรรณเมธากุล. (2545). **พจนานุกรมภาษาถิ่นอีสาน (เว้าอีสาน)**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา.

แบรดเลย์, แดนปีช. (2514). **อักขรภิธานศรับท์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา

ปกรณม์ คุณารักษ์. (2550). “คำป้อย: คำด่าอีสาน.” **ธรรมทรรศน์** 8, 2: (กรกฎาคม-ตุลาคม): 91-95.

ประภาศรี สีหอำไพ. (2550). **วัฒนธรรมทางภาษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปานใจ สุภาพ. (2534). **ตัวอย่างและแนวทางการพูด**. กรุงเทพฯ: สุทธิสารการพิมพ์.

ปาลเลอกัวซ์, มงเซญอร์. (2552). **เล่าเรื่องกรุงสยาม: Description du Royaume Thai au Siam**. แปลโดย สันต์ ท.โกมลบุตร. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: ศรีปัญญา.

ปิ่น มุทุกันต์. (2508). **พุทธวิถีครองใจคน**. พระนคร: คลังวิทยา.

พนมพร นิรัญทวี. (2541). “คำปริภาษตามวัฒนธรรมไทย.” ใน **เอกสารคำสอนวิชาภาษาวัฒนธรรม**, 32-36. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภักดิ์พิณวิฑูร์ ไอศูรย์ศพสุธีร์. (2554). **สาปส่งแข่งส่ง**. กรุงเทพฯ: ปราชญ์.

มนสิการ เสงสุวรรณ . (2550). คำเรียกประเภทผีของคนไทยในชุมชนวัดสวนแก้ว ต.บางเลน อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี: การศึกษาแนววรรณคดีชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มุกดา ศรียงค์ และคณะ. (2542). **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

โยธิน ศันสนยุท และคณะ. (2533). **จิตวิทยา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554**. กรุงเทพฯ:

ราชบัณฑิตยสถาน.

รุ่งอรุณ ทิมชุนทเถียร. (2529). “ที่ว่า “หยาบ” นั้นฉันใด” **ว.มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 5, 2** (สิงหาคม): 110-119.

ลักษณะ เลขานิตเทศ. (2557). **ผลกระทบจากการให้ร้ายและพยาบาท**. เข้าถึงเมื่อ 12 พฤษภาคม . เข้าถึงได้จาก <http://www.9pyinfo.com/Horoscope>

วรารัตน์ มหามนตรี. (2557). **โลกทัศน์ของคนไทยจากภาษิต**. พิษณุโลก: ดาวเงินการพิมพ์.

วิจารณ์ พานิช. (2550). **ผรุสวาท**. เข้าถึงเมื่อ 27 พฤษภาคม. เข้าถึงได้จาก. <https://www.gotoknow.org/posts/154090>

วิภาช เทศน์ธรรม. (2541). การศึกษารูปแบบการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิมลสรรค ไสลงษ์. (2540). **คำหยาบ: คำที่ให้โทษทั้งแก่ผู้ส่งและผู้รับ**. เข้าถึงเมื่อ 28 พฤษภาคม. เข้าถึงได้จาก <http://www.human.cmu.ac.th/~thai/sompong/thailang/badword.htm>.

วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. (2547). “วจนกรรมการบริภาษในภาษาไทย.” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เว็บมาสเตอร์คนอีสาน(นามแฝง). (2558). **ปลาร้า/ปลาแดก: วิทยุญาณที่ห้าของคนอีสาน**. เข้าถึงเมื่อ 28 พฤษภาคม. เข้าถึงได้จาก http://www.isangate.com/local/pladag_01.html.

ศุภชัย ต๊ะวิชัย. (2549). “อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์แสดงอารมณ์โกรธในภาษาไทย.” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม.

สมชาย สำเนียงงาม. (2543). “การเลือกใช้คำสรรพนามในภาษาไทยกับแนวคิดเรื่องความสุภาพของบรรพบุรุษและเลวสิน” **วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 23, 2(ธันวาคม - พฤษภาคม): 220-243.**

สมชาย สำเนียงงาม. “การเลือกใช้คำสรรพนามในภาษาไทยกับแนวคิดเรื่องความสุภาพของบรรพบุรุษและเลวสิน” **วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 23, 2(ธันวาคม 2543-พฤษภาคม 2544): 220-243.**

สุชีพ ปัญญาภาพ. (2550). **พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ:

มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุริยา รัตนกุล. (2557). “ถ้อยคำให้ร้าย แสดงเจตนาร้าย และคำแข่งในวัฒนธรรมต่างๆ.” **ศาสนาและ**

วัฒนธรรม 8, 1(มกราคม - มิถุนายน): 105-127.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (2547). **แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ:

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2548). **วัฒนธรรมในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย

แหยม โขล่า. (2533). **คำหยาบ: ที่มาและบทบาทของคำหยาบในภาษาไทยกลาง**. กรุงเทพฯ:

เจริญวิทย์การพิมพ์.

องค์ บรรจุน. (2558). “วัฒนธรรมคำต่ำ.” **ศิลปวัฒนธรรม** 36, 6 (เมษายน): 28-35.

อภิศักดิ์ โสมอินทร์. (2534). **โลกทัศน์อีสาน**. กภาพสินธุ์ : โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์และคณะ. (2555). **บุคคลสำคัญและความคิดหลักในอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ :**

การเข้าถึงวัฒนธรรมโดยผ่านภาษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อรทัย ชินอัครพงศ์. (2557). **การศึกษาคำต่ำในภาษาไทยตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์และ**

วจนปฏิบัติศาสตร์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
นเรศวร.

อรรถวิทย์ รอดเจริญ. (2552). **การศึกษาการใช้ภาษาบริภาษของนักการเมืองไทย วิทยานิพนธ์**

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

อรุณีประภา หอมเศรษฐี. (2514). "อวัจนภาษา" ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร**.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อัญชลี สิงห์น้อย. (2549). **เอกสารคำสอนภาษาและวัฒนธรรม**. พิษณุโลก: สาขาวิชาภาษาศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อุปกิตศิลปสาร,พระยา. (2531). **หลักภาษาไทย : อักษรวิธี วจิวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์**.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สัมภาษณ์

คำ สั้งสี่แก้ว. (2559). สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม.

คำพร แดงเรียงรัมย์. (2559). สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม.

เด่นชัย วงศ์จำปา. (2559). สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม.

ทองหมูน เหล็กกล้า. (2559). สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม.

สนั่น ตามสี่รัมย์. (2559). อดีตกำนันบ้านสระบัว. สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม.

ภาษาต่างประเทศ

Allan, Keith and Burrige. (2006). **Forbidden Words : Taboo and the Censoring of language**. New York: Cambridge University Press.

Hertzler, J.O. (1965). **A sociology of language**. 2 nd ed. New York: Random House.

Jay.T. (1996). *Why We Curse: A Neuro-Psycho-Social Theory of Speech*. Philadelphia: John Benjamin Publishing Company. Quated in Fakuade, Gbenga, and others. (2013). "Linguistic Taboos in the Igbo Society: A Socialistic Investigation." *Language, Discourse and Society*. [electronic version]. Accessed April3. Available from <http://www.language-and-society.org/journal/issues.html>.

Fakuade, Gbenga, and others. (2013). "Linguistic Taboos in the Igbo Society: A Socialistic Investigation." *Language, Discourse and Society*. [electronic version]. Accessed April3. Available from <http://www.language-and-society.org/journal/issues.html>.

Lakoff, George and Mark Johnson. (1980). **Metaphors We Live By**. Chicago: University of Chicago Press.

Lakoff, George. and Johnson, Mark. (1987). **Women, Fire, and Dangerous Things : What Categories Reveal about the Mind**. Chicago: University of Chicago Press.

Leetrakul, Dhirajit. (1978). "Linguistic Taboo in Thai." M.A. Thesis. Faculty of Graduate Studies. Mahidol University.

Young, Carolyn. (1972). "Team Learning." **The Arithmetic Teacher**. 19 (December): 630-634.

ตารางที่ 10 ถ้อยคำบริภาษที่ใช้ในการวิเคราะห์ จำนวน 560 ถ้อยคำ

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ	ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
1	กบสิว	30	ชี้แปะ
2	กองกอย	31	ชี้มีน
3	ก้อนคำ	32	ชี้ไม้
4	ก้อนคำใหญ่	33	ชี้ล่าย
5	ก้อนเงิน	34	ชี้ล่ายลัดทะบาน
6	ก้อนทอง	35	ชี้ล่ายหลวง
7	ก้อนทองคำ	36	ชี้ล่ายใหญ่
8	กะดอ	37	ชี้ส่อ
9	กะแตะ	38	ชี้สึด
10	กะนุยสะอื้อย	39	ชี้ยม
11	กะเลิงเบ็บ	40	แช่ว
12	กะแล็ด	41	แช่วเจิง
13	กะแล็ดแต่ดเซอ	42	แช่วชวก
14	กะแล็ดยาซอง	43	แช่วยาว
15	กะหลี่	44	แช่วสั้ม
16	แก้วคูนหน้า	45	แช่วหว่อง
17	ข้อสอกหมา	46	แช่วเหยิน
18	ชี้	47	คูนงาม
19	ชี้กะตีก	48	ควย
20	ชี้กะตีกแป	49	ควยต่อน
21	ชี้กะตีกหลวง	50	ควยถอก
22	ชี้กะหลิน	51	ควยทาม
23	ชี้ข้า	52	ควยเผือก
24	ชี้คอก	53	ค้ำคูน
25	ชี้คั่นคาก	54	คิงคอง
26	ชี้ค่าน	55	คิ้วกะปัง
27	ชี้ค่านใหญ่	56	คิ้วสะพานลามสอง
28	ชี้คูก	57	คูนนาย
29	ชี้ตาลาง	58	คูนนายแปดแสน

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
59	คุณนายสามสลึง
60	คุณนายสามสลึง
61	คุณนายใหญ่
62	คูใหญ่
63	เคี้ยว
64	เคี้ยวปาก
65	เคี้ยวมือ
66	โคตพ้อโคตแม่
67	โคตแม่
68	โคตลาว
69	โค้ยเคี้ยว
70	โค้ยเสียด
71	เงอะงะ
72	จอนพอนบุน้ำหมอก
73	จังไล
74	จังไลปาก
75	จังไลไฟไหม้
76	จังไลมือ
77	จิกลิกจอกหลอก
78	เจ้านายใหญ่
79	ชะนี
80	ข้างดอ
81	ชกลกชนลอน
82	ชวดลวด
83	ชู้
84	ชู้ซางพ้อ
85	ชู้ซางพ้อซางแม่
86	ชู้ซางแม่
87	ชู้ซาดหมา
88	ชู้ซามนามหมา
89	ชู้สำหมา

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
90	ชู้ใหญ่
91	ชาดชู้
92	ชาดหมา
93	ชิงหมาเกิด
94	ชิต่อ
95	ชুমท่า
96	เซกเล็ก
97	เซ่อ
98	เซื่อบดี
99	เซื่อบทั้งแถว
100	แะแะแะ
101	แะแะแะแชนแลน
102	ต็อกเต้อ
103	ดอกทอง
104	ดั่งปิ้ง
105	ดั่งแป
106	ดั่งเหิน
107	ดั่งแหมบ
108	ดัดจะหลิด
109	ดากขอด
110	ดากแอก
111	ดालาใหญ่
112	ด้า
113	ดำตับเปิด
114	เดื่อนดับ
115	ต่อแหล
116	ต่าจิ้น
117	ต่าแฉะ
118	ต่าตุน
119	ต่าเปิด
120	ต่าโล

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
121	ตาสวด
122	ตาทืด
123	ตุ๊กกี้
124	เตี้ย
125	เตี้ยบักขามข้อเตี้ยว
126	แตดโกน
127	แตดทรงระบอก
128	แตดเนา
129	แตดปกตา
130	แตดสวด
131	แตดหมา
132	ถั่งชะยะ
133	โถกถ้อย
134	ทมทม
135	ทองคำ
136	ทองคำก้อนทองแข่ง
137	ทองคำของแม่
138	ทองคำพาดคอ
139	ทองคำพาดหัว
140	ทองคำห้อยคอ
141	ทองคำห้อยคอ
142	ทองคำใหญ่
143	ทองคูน
144	ทองดีพาดหัว
145	เทวดาใหญ่
146	นະລก
147	นະลกใหญ่
148	นามหมา
149	นายกัถมณดี
150	แนวปดี
151	แนวหมา

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
152	ป๋ค้อยพอ
153	ป๋คิดป๋อ่าน
154	ป๋งาม
155	ป๋ดีใหญ่
156	ป๋ได้หนังสือ
157	ป๋เต็มบาด
158	ป๋ถักสะโหลก
159	ป๋พอบาด
160	ป๋มีการศึกษา
161	ป๋มีความคิด
162	ป๋มีความคิดความอ่าน
163	ป๋มีคำดำ
164	ป๋มีเชื้อสายลายล่อง
165	ป๋มีปัญญา
166	ป๋มีมันสะหมอง
167	ป๋มีมาละญาติ
168	ป๋มีสะหมอง
169	ป๋มีหัวคิดปัญญา
170	ป๋สวย
171	ป๋สู้ความ
172	ป๋สู้ภาษา
173	ป๋้า
174	ป๋ิ่งตีนเสียม
175	ปลาหลดชนเขื่อน
176	ปลาหลดตีนซ้อง
177	ปวก
178	ปวกเซฮ่ม
179	ปวกสะอิกน้ำลาย
180	ปวกอำมะพาด
181	ป้วง
182	ปอบ

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
183	ปอบกินตับปอด
184	ปอบกินสะหมอง
185	ปอบกินไส้
186	ปอบแก่
187	ปอบแก่ซึ้น
188	ปอบแก่ไส้
189	ปอบแก่ไส้แก่พุ่ง
190	ปอบชั่ว
191	ปอบชี่สะหมอง
192	ปอบชูด
193	ปอบชูดหัว
194	ปอบญ่อง
195	ปอบญ่องคอ
196	ปอบดำ
197	ปอบถั่ง
198	ปอบถั่งตาก
199	ปอบถั่งไส้
200	ปอบถั่งหน่อ
201	ปอบทึ้น
202	ปอบนะล็กใหญ่
203	ปอบบ่มักหน้า
204	ปอบบ่อยาก
205	ปอบบ่อยากไส้
206	ปอบฟ้อนอ่อม
207	ปอบยัดไส้
208	ปอบลากไส้
209	ปอบหญ่า
210	ปอบหน้าปาก
211	ปอบหักคอ
212	ปอบอ่อม
213	ปอบหญ่าซึ้น

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
214	ปะสาด
215	ปากกะบะ
216	ปากกะแบะ
217	ปากแกบ
218	ปากช่องเจ็ด
219	ปากเตื่อย
220	ปากบาน
221	ปากปาแตก
222	ปากเป็น
223	ปากแป
224	ปากเม้ม
225	ปากยาว
226	ปากเว่อ
227	ปากแหว่
228	ปากสำมะแจ๊ะ
229	ปากหมา
230	ปากเหม็น
231	ปากแหง
232	ปึก
233	ปึกกะหลีน
234	ปึกแป้นปึก
235	เปด
236	เปดนะล็ก
237	ผมบ่หวีที่ปล้าง
238	ผอ.ใหญ่
239	ผั่วทเวะดา
240	ผี
241	ผีกะสื้อ
242	ผีกินคอ
243	ผีคอนโลง
244	ผีคาบคอ

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
245	ผีจกตับ
246	ผีเจาะปากมาเว้า
247	ผีบ่อยาก
248	ผีบ้า
249	ผีเปด
250	ผีเป่า
251	ผีโพง
252	ผีย่อง
253	ผีห่า
254	ผู้จามเล็ก
255	ผู้จามใหญ่
256	ผู้ดีเล็ก
257	ผู้ดีใหญ่
258	ผู้ย้ายหลวง
259	ผู้ย้ายใหญ่
260	ฝาเขียนขี้กะตึก
261	พาก
262	พากก้อยขึ้น
263	พากก้อยตับ
264	พากก้อยปอด
265	พากก้อยไส้
266	พากกินคอ
267	พากกินขึ้น
268	พากกินตับ
269	พากกินปอด
270	พากกินหัว
271	พากก็คอ
272	พากก็ตับ
273	พากก็ตับก็ปอด
274	พากก็ระหมอง
275	พากแก่ง

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
276	พากขั่ว
277	พากโคเลตับ
278	พากจิ้น
279	พากจิ้นน้ำมัน
280	พากเจาะ
281	พากเจาะตับ
282	พากเจาะไส้
283	พากแตก
284	พากแตกตาก
285	พากตัม
286	พากตำ
287	พากตำตับตำปอด
288	พากตำไส้
289	พากเตะตับ
290	พากถั่งไส้ถั่งไต
291	พากทะขึ้นท้อง
292	พากบกิน
293	พากบมีนามสะกุน
294	พากบ่อยาก
295	พากลงไส้
296	พากเลียกระดูกหน้า
297	พากเลียขึ้น
298	พากเลียตับ
299	พากเลียปอด
300	พากเลียไส้
301	พากหย่า
302	พากหย่าขึ้น
303	พากหย่าขึ้น
304	พากหย่าตับ
305	พากหย่าปอด
306	พากหย่าไส้

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
307	พากเหยาะไส้
308	พากอ่อม
309	เพ่อเว่อเก็บ
310	โพโว่เพเว่น้ำบ่อาบ
311	ฟ้าผ่ากคอก
312	ฟ้าผ่าปาก
313	ฟ้าผ่าหน้า
314	ฟ้าผ่าหัว
315	มะล้ามะลอย
316	มั่วดีดกะโหลก
317	มินใหญ่
318	แมงดา
319	ไม้ยืนตาย
320	ญัก
321	ละยำ
322	ลาว
323	ลิงกัง
324	ลิงโกล
325	ลิงโกลตากดำน
326	ลูกนายก
327	ลูก(บัก)ชาดซั่ว
328	ลูก(บัก)ชาดหมา
329	ลูก(บัก/อี)ปอบถั่ง
330	ลูกพ่อสี่แม่
331	ลูกพะอิน
332	ลูกพะอิสวน
333	ลูกอีกะหรี
334	ลูก(บัก/อี)ชาดซั่ว
335	ลูกอีแตดปาหลด
336	ลูกเทวะดา
337	ลูก(บัก/อี)เปด

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
338	ลูก(บัก/อี)ผีปอบ
339	ลูกพ่อแม่บั้งสอน
340	ลูก(บัก/อี)ท่า
341	ลูก(บัก/อี)ท่ากินหัว
342	ลูกอีหีเคียว
343	ลูกอีหีตี
344	ลูกอีหีไต้
345	ลูกอีหีเหม็น
346	เลวละยำ
347	เลวละยำตำบอน
348	เลวละยำหมา
349	เล้าข้าวหมา
350	เวน
351	เวนตะไล
352	เวนตะไลไฟพะเนียง
353	สันดิน
354	สบบาว
355	ส้มเจีย
356	ส้มโจย
357	ส่อหล่อ
358	สะกุนหมา
359	สะกุน
360	สะละนั่งคัต
361	สะหมองหมาบันญาควย
362	สะหมองฮวก
363	สัด
364	สัดนะลก
365	สันดาน
366	สันดานปดี
367	สันดานสะกุน
368	สันดานเสีย

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
369	สันดานหมา
370	ซากกะเบียดถึงหิ้งแดด
371	สำพะเวสี
372	สำมะแจ๊ะ
373	สิงโต
374	เสดถี
375	เสดถี
376	เสาโทะเลเลก
377	หนอนเงาะปากมาเว้า
378	หนังหีปกตา
379	หน้ากระดุกหัก
380	หน้าก้อกวอก
381	หน้าเกดตำ
382	หน้าข้อสอกหมา
383	หน้าซี่คั่นคาก
384	หน้าเงินล้าน
385	หน้าเงินแสน
386	หน้าเงินหมื่น
387	หน้าเงินหมื่นเงินแสน
388	หน้าซิลิโคน
389	หน้าดำน
390	หน้าทองคำ
391	หน้าะลกลงโหด
392	หน้าเนา
393	หน้าปตี
394	หน้าปตีใหญ่
395	หน้าบ่ผ่านอย.
396	หน้าบ่มีคุณภาพ
397	หน้าบ่อายุ
398	หน้าโบ้ท็อก
399	หน้าปวก

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
400	หน้าปาแตกอึ้ง
401	หน้าปาหลด
402	หน้าแปด
403	หน้าผี
404	หน้าฟุ้งว้าง
405	หน้าม้าหวา
406	หน้ามีน
407	หน้ามีนหน้าหยาบ
408	หน้าแม่ญู่
409	หน้าแมงงอด
410	หน้าลัดถะบาน
411	หน้าลิง
412	หน้าเล็บขบ
413	หน้าสันตีน
414	หน้าสันตีนแตก
415	หน้าสันตีนหมา
416	หน้าส้วมแตก
417	หน้าหน่อแตด
418	หน้าหนูชิง
419	หน้าหมา
420	หน้าหี
421	หน้าแหลม
422	หน้าโหล
423	หน้าใหญ่
424	หน้าอึ้งเพ่า
425	หน้าฮวก
426	หน้าฮวกซี่คั่นคาก
427	หมา
428	หมากินกระดุก
429	หมากินซี่
430	หมากินความคิด

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
431	หมากินตับ
432	หมากินสะหมอง
433	หมากินหัว
434	หมากินหัวใจ
435	หมาชีเลีย
436	หมาใน
437	หมาบ่อยาก
438	หมาสีโคดพ้อ
439	หมาสีโคดแม่
440	หมาสีพ้อแม่
441	หมาสีแม่
442	หมีเดมา
443	หลานเทวะดา
444	หัวควย
445	หัวใจอยู่แอกน้อง
446	หัวเถิก
447	หัวบมีสะหมอง
448	หัวล้าน
449	ท่า
450	ท่าก้อม
451	ท่าก้อยคอ
452	ท่าก้อยไส้
453	ท่าก้อยไส้น้อย
454	ท่าก้อยไส้อ่อน
455	ท่ากัตตับ
456	ท่ากิน
457	ท่ากินขึ้น
458	ท่ากินตับ
459	ท่ากินตับ
460	ท่ากินตับกินปอด
461	ท่ากินปอด

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
462	ท่ากินไส้
463	ท่ากินไส้กินพุง
464	ท่ากินหน่อกินแนว
465	ท่ากินหน่อกินแหง
466	ท่ากินหัว
467	ท่ากัตับ
468	ท่าแกไส้
469	ท่าข้าวคน
470	ท่าข้าวตาก
471	ท่าข้าวตับ
472	ท่าข้าวปอด
473	ท่าจกปอด
474	ท่าจกเลียด
475	ท่าจกปอด
476	ท่าข้าวไส้
477	ท่าแตกตาก
478	ท่าตำตับ
479	ท่าตำตับตำปอด
480	ท่าตำปอด
481	ท่าถั่งขึ้น
482	ท่าถั่งตาก
483	ท่าถั่งไส้
484	ท่าบ่อยาก
485	ท่าฟัด
486	ท่าฟาด
487	ท่าฟาดตับฟาดปอด
488	ท่าย่องหัว
489	ท่าเยาะ
490	ท่าลงยาง
491	ท่าลงเลือดลงยาง
492	ท่าลงไส้

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
493	ท่าลาก
494	ท่าลากคอ
495	ท่าลากไส้
496	ท่าหย่า
497	ท่าหย่าซี่
498	ท่าหย่าคน
499	ท่าหุยมหัว
500	ท่าแห่น
501	ท่าเอา
502	หีโกน
503	หีเคียว
504	หีตี
505	หีท่อมหน้า
506	หีบผ่านอย.
507	หีบมีอย.
508	หีสกกะปก
509	หีสวด
510	หีใหญ่
511	หุเต็ง
512	เห็บปีก
513	เห็บหมา
514	เหม็นปานแฉ่ง
515	เหาดก
516	เหี้ย
517	แหมบ
518	แหยตีนเสียม
519	อ้วน
520	อาลาบาน
521	อึ้งบินคุ
522	อึ้งปิ่นกำแพง
523	อึ้งเพ่า

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
524	อึ้งยีน
525	อึ้งยี่
526	อึ้งลืด
527	เอ้อ
528	ฮวก
529	ฮวกซี้คั่นคาก
530	ฮวกเซาฮม
531	ฮวกตีนสวิง
532	ฮวกอมแฉ็ก
533	ฮูซี่
534	ฮูซี่ตากแดง
535	ฮูตาก
536	แฉ้ง
537	แฉ้งกิน
538	แฉ้งกินซึ้น
539	แฉ้งกินหมาเนา
540	แฉ้งคอคำ
541	แฉ้งอยหัว
542	แฉ้งจกกินดับ
543	แฉ้งจกดับจกปอด
544	แฉ้งจกเลียด
545	แฉ้งจกไส้
546	แฉ้งจกปาก
547	แฉ้งเจาะไส้
548	แฉ้งดิ่ง
549	แฉ้งแตก
550	แฉ้งฟ้อนอ้อม
551	แฉ้งฟาด
552	แฉ้งเมากอย
553	แฉ้งลงเลือดลงยาง
554	แฉ้งเลียเลียด

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
555	แฉิ่งหยุมตา
556	แฉิ่งโห้
557	แฉิ่งโห้คอ

ลำดับที่	ถ้อยคำบริภาษ
558	แฉิ่งโห้หัว
559	แฉิ่งอีโมน
560	แฉิ่งฮบ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ทิพวัลย์ เหมรา
วัน เดือน ปี เกิด	10 มิถุนายน 2532
สถานที่เกิด	จังหวัดบุรีรัมย์
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2550 สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแคนดงพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2554 สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 1) สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2557 ศึกษาต่อระดับปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2560
ที่อยู่ปัจจุบัน	39 ม.11 บ้านเมืองใหม่พัฒนา ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ 31150

